

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/) אסור בשימוש מסחרי

וספרי ויקיטקסט תחת רשיון GNU Free Doc. License בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל ר' פנחס ראובן שליט"א, לרבנית שלומית קטן תליט"א כולל אוצר לעזי רש"י מאת הרב משה קטן זצ"ל

תלמוד בבלי - נזיר - רש"י

• פרק ראשון - כל כינויי נזירות • פרק שני - הריני נזיר • פרק שלישי - מי שאמר • פרק רביעי - מי שאמר • פרק חמישי - בית שמאי • פרק שישי - שלשה מינין • פרק שביעי - כהן גדול • פרק שמיני - שני נזירים • פרק תשיעי - הכותים אין להם

פרק ראשון - כל כינויי נזירות

ב. ב. ג. ג. ד. ד. ה. ה. ו. ו. ז. ז. ח. ח.

פרק שני - הריני נזיר

ט. ט. י. י. יא. יא. יב. יב. יג. יג. יד. יד. טו. טו. טז. טז.

פרק שלישי - מי שאמר

טז. טז. יז. יז. יח. יח. יט. יט. כ. כ.

פרק רביעי - מי שאמר

כא. כא. כב. כב. כג. כג. כד. כד. כה. כה. כו. כו. כז. כז. כח. כח. כט. כט. ל. ל.

פרק חמישי - בית שמאי

לא. לא. לב. לב. לג. לג. לד.

פרק שישי - שלשה מינין

לד. לד. לה. לה. לו. לו. לז. לז. לח. לח. לט. לט. מ. מ. מא. מא. מב. מב. מג. מג. מד. מד. מה. מה. מו. מו. מז. מז.

פרק שביעי - כהן גדול

מז : מח . מח : מט . מט : נ . נ : נא . נא : נב . נב : נג . נג : נ
ד . נד : נה . נה : נו . נו : נז .

פרק שמיני - שני נזירים

נז : נח . נח : נט . נט : ס . ס : סא .

פרק תשיעי - הכותים אין להם

סא : סב . סב : סג . סג : סד . סד : סה . סה : סו . סו :

פרק ראשון - כל כינויי נזירות

דף ב - א

מתני' כל כינויי נזירות כנזירות. כל המקבל עליו נזירות באותו לשון שבדו להן חכמים הרי הוא נזיר כמו אם אמר הריני נזיר ואלו הן כינויי נזירות נזיק נזיח פזיח מי שאמר הריני נזיק או שאמר הריני נזיח או פזיח הרי הוא נזיר משום הלין טעמי אית דאמרי לשון שבדו להן חכמים הן ואית דאמרי דהני כינויין לשון אומות הן אי משום דכי מחקת לרגל דקוף דנזיק ודופן דח' דנזיח וגגו דפ"א דפזיח ודופן ח' שבו משווית ליה נזיר : **האומר אהא**. אע"פ שלא הוציא בשפתיו נזיר : **הרי זה נזיר**. דידות נזירות כנזירות וכשם שאוחז אדם. בבית יד של כלי ומגביה את הכלי עצמו כך זה כיון דאמר אהא או שאמר אהא נאה הרי זה נזיר וטעמא דכולה מתניתין מפרש בגמרא : **גמ' מ"ט תני נזיר**. דמאי איריא מילי דנזיר בסדר נשים : **תנא אקרא קאי וכו'**. ובדין הוא דהוה ליה למיתנייה לבתר סוטה אלא איידי דתנא כתובות דעיקר סדר נשים ותנא ביה פרק המדיר

תנא ליה נדרים לבתר כתובות והדר תנא נזיר דמסמיך ליה קרא לנדור נדר נזיר וגו' והדר תנא סוטה דאמר מר כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין היינו כדאמרינן בסוטה (דף ז.) בתי הרבה יין עושה כו': **פתח בכינויין**. דקתני כל כינויי נזירות כנזירות: **ומפרש ידות**. האומר אהא: **תנא מההוא דסליק כו'**. אורחא דתנא מההוא דסליק מתחיל לפרושי ברישא כדתנן כו': **אלא לעולם תני הכי ותני הכי**. ומסתברא טעמא דהתם גבי במה בהמה יוצאה איידי בהמה הוא דאתי שאסור לגמל לצאת (באפסר) אבל הוא אינו חייב בדבר שאינו ראוי לה הלכך קלישא איסורא ולהכי מפרש התירא ברישא:

דף ב - ב

וגבי יש נוחלין נמי. משום דעיקר נחלה הוא מפרש עיקר נחלה בריש': **אלא [הכא] לפרוש כינויי ברישא אלא היינו טעמא**. דמפרש ידות ברישא דהואיל ואתיין ליה מדרשא כדאמרי' בפרקא קמא דנדרים נזיר להזיר לעשות כינויי נזירות כנזירות וידות נזירות כנזירות: **חביבין ליה**. ותני להו ברישא ואי אמרת כינויי נזירות נמי אתיין ליה מדרשא כדקתני עלה לעשות כנויי נזירות כנזירות הא לא הוי מדקא הדר ותני בההיא ברייתא גופא דנדרים אין לי אלא בנזירות בנדרים כו' ומקיש נדרים לנזירות מה נזירות עשה בו ידות נזירות כנזירות אף כן בנדרים ולא חשיב בהדיהו כינויי נזירות אלמא ברישא לא אתא אלא משום ידות נזירות כנזירות וכינויי נזירות אגב גררא נסבא: **וליפתח בהו ברישא**. וליתני ידות נזירות כנזירות וכל כינויי נזירות כנזירות: **תנא כי [מתחיל] בעיקר קרבן ברישא**. כגון בכינויי נזירות שהן ענין לשון נזיר כדפרישנא לעיל: ולענין פרושי מפרש ברישא ידות דאתיין מדרשא ובפ"ק דנדרים פריך הניחא למ"ד כינויין לשון אומות הן ולהכי פתח בכינויין ברישא דעיקר הן אלא למ"ד לשון שבדו להן חכמים להיות נודר בו מאי איכא למימר ליפתח בידות ברישא הואיל ואתיין מדרשא ומשני מי קתני ידות במתניתין כלל אלא חסורי מחסרא לה ותני ידות להא מלתא נמי תריץ לה ואקדים נמי ותני ידות ברישא כל ידות נדרים כנדרים וכל כינויי נדרים כנדרים ולהכי מפרש ידות ברישא והדר כינויין: האומר אהא הרי זה נזיר ואמאי דלמא אהא בתענית קאמר: לימא דקסבר שמואל ידים שאין מוכיחות כלומר

מדקא מוקים לה שמואל כגון שהיה נזיר עובר לפניו הא לאו הכי ליכא לספוקי בנזיר כלל דקסבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים והא איפכא שמעינן ליה בפ"ק דקידושין דאמר שמואל האומר לאשה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את לאנתו הרי זו מקודשת ואע"ג דלא אמר לי: **אמרי**. לעולם קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים כגון גבי אירוסין וקידושין כיון דמדכר שם אירוסין וקידושין הוי הוכחה במקצת והכא היינו טעמא דבעינן להיות נזיר עובר לפניו משום דאיכא למימר אהא בתענית קאמר ולא הוי הוכחה כלל דליכא למיקם עלה דמילתא אי אמר בתענית או בנזירות ולא הוי נזיר דלא נתנה נזירות אלא להפלאה עד שיפרש שנאמר (במדבר ו) כי יפליא לנדור ומתרגמינן ארי יפרש: **[דילמא וכו']**. אפי' כי נזיר עובר לפניו אמאי הוי נזיר ודילמא לפוטרו מקרבנותיו קאמר והכי משמע אהא אני במקומו להקריב קרבנותיו: הכא במאי עסקינן כגון שאמר שבלבו היה לקבל עליו נזירות: **אי הכי**. דנזיר עובר לפניו וקאמר נמי בלבו מאי למימרא פשיטא אדעתא דנזיר קאמר: **בעינן שיהא פיו ולבו שוין**. דבעינן שיהא מוציא בשפתיו מה שיהרהר בלבו: **קמ"ל**. דלא בעינן ובלבד שיהא נזיר עובר לפניו הא אם אין נזיר עובר לפניו ואע"ג דאמר בלבו כיון דלא הוציא בשפתיו לא הוי מוכחא מילתא: **האומר אהא נאה הרי זה נזיר**. דמשמע הכי קאמר שיהא שערו מגודל ונאה: **נזירא מילתא דעבירה ואמרי' ליה נאה**. בתמיה ואי אמר אהא נאה במילתיה דנזירות מי הויא נזירות מילתא דנוי דאמרי' לי זיל ותיהוי נזיר והנאה:

א

-

ג

דף

אין דאפילו לרבי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא. ולא מיקרי נאה דכתיב וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (במדבר ו): **הני מילי גבי נזיר טמא**. שנטמא דאידי דבעי מיסתר ימים הראשונים ומיהדר ומימני זימנא אחריתי אריכא ליה מילתא: **דילמא אתי למיעבר על נזירותיה**. כדאמר בפרק קמא דנדרים (דף ט): כשהן מטמאין ורבין עליהם ימי טומאה מתחרטין בהן ונמצאו מביאין חולין לעזרה: **אבל נזיר טהור לאו חוטא קרינא ביה**. ואמרי' זיל ותיהוי נזיר והנאה: **נהי נמי**. דמוקמת ליה כגון שתפוס בשערו אמאי הוי נזיר והא לא אמר הריני כזה דאי כזה אמר הכי

משמע להו הריני. כזה שיער לגדלו: **אמר שמואל כגון שהיה נזיר עובר לפניו**. דמשמע הריני בנזירות כזה: הריני מסלסל הריני מכלכל או שאמר הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר. הריני מסלסל משמע דליעביד מידי דליהוי מהפך בשערו בגידול דהיינו בנזירות: **ואימא תורה**. דכי אמר הריני מסלסל שמקבל עליו ללמוד תורה וקאמר שיהא מהפך בה כדכתיב סלסלה ותרוממך: **כדתנן**. המוציא סיד בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים שחייב משום לא תוציאו: **כדי לסוד כילכול ואמר רב בת צידעא**. טינפלי"א {צדע, רקה} בלע"ז שמקפל השער שברקתה כמין מגרר כדי להעמיד על גבן כיפה שבראשה שלא יפול השער שבאוזן למטה: **ואימא למיזן עניי**. קביל עילויה: **הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר**. דמשמע הרי עלי לגדל פרע: **ממאי דהדין שילוח רבויא הוא**. כדקאמרת דלגדל פרע משמע: **דכתיב שלחך פרדס רמונים**. גידולך שגדילין יהיו כפרדס רמונים שצומח ומתגדל: **ואימא דשילוח מידי דעבורי**. הוא דמשמע שיגוז שערו כמפנה מים ומעבירן ממקום למקום כדכתיב ושולח מים וגוי והאי נמי דאמר הרי עלי לשלח פרע משמע דאמר הרי עלי להעביר פרע: **תנא פרע פרע יליף כתיב הכא**. בנזיר גדל פרע וכתוב גבי כהן הדיוט ופרע לא ישלחו מה פרע דכתיב גבי כהן הדיוט לישנא דריבוי הוא כדאמרינן בפרק כ"ג (סנהדרין כב:) פרע ליהוי עד שלשים ומירבא לא לירבי טפי משלשים דגמרינן ליה מנזיר דכתיב ביה (במדבר ו) יהיה ויהיה בגימטריא הכי הוי אף פרע האמור גבי נזיר גידול שיער הוי והכי משמע שיניחנו לגדל עד שיבא לכלל פרע שהן שלשים ואפילו בעי למימר דלעולם שילוח מידי דעבר הוא אכתי לא קשיא ולא מידי דהכי משמע הרי עלי לשלח שיער (ולהביאו שיגיע) לכלל ל' שיהא פרע דבין פרע דנזיר ובין פרע דכהן הדיוט אינה פחותה משלשים: **ואיבעית אימא האי ושולח מים ריבוי הוא**. דכי משקין ליה מיא לארעא קא מרבי להו לפרי: **ציפרין הסמוכין לשיער**. והיכן הן ציפרין הסמוכין לשיער כדכתיב בדניאל עד די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין דצפרין ושיער בחד קרא כתיבי: **דר"מ סבר מיתפיס איניש במידי דסמיך ליה**. ולהכי אמר צפרין דבעי לקבולי עליה גידול שיער דסמיך ליה לצפורים וכגון שהיה נזיר עובר לפניו או תפוס בשערו כדאמרינן לעיל:

ורבנן סברי לא מתפיס איניש במידי דסמיך ליה. ולא אמרי שבדעתו היה לומר גידול שער אי לאו דמפרש בהדיא ואע"ג דנזיר עובר לפניו : ור' יוחנן אומר דכ"ע לא מתפיס. איניש במידי דסמיך ליה : אלא היינו טעמא דר"מ דחיישינן. כי אמר הרי עלי ציפורין דדלמא קאמר שבדעתו לקבל עליו מידי דזימנין דמייתי עליה צפורים דהיינו נזירות דלכי מיטמא מייתי צפרים בנזיר טמא כתיב וכי ימות מת עליו בפתע פתאום כו' וביום השמיני יביא שתי תורים והזיר לה' את ימי נזרו וגו' (במדבר ו) : מכדי חיישינן קאמר. כלומר דלא הוי נזיר אלא משום דאמרי שמא צפרי נזיר טמא קבל עליו ואי בתר חששא אזלינן ליחוש דילמא צפרי נדבה קיבל עליו ולא ניתנה נזירות אלא להפלאה ואמאי קאמר ר"מ דהוי נזיר כלל : א"כ. דבעי למימר צפרי נדבה הוה אמר הרי עלי קן דקן משמע צפרי נדבה אבל כי אומר הרי עלי צפורים לא משמע צפרי נדבה כלל הלכך מדקאמר צפורין ליכא לספוקי אלא בצפורי נזיר : ודלמא. מקבל עליו תורת ציפורי מצורע לטבול החיה בדם השחווטה ולשלחן ולעשותן כהלכות צפרי מצורע והך פירכא דפרכינן השתא קא פריך בין לרבי יוחנן בין לר"ל דמכדי צפרים סתם קאמר הא איכא למיחש נמי לצפורי מצורע : ודלמא נזיר טמא הוה וקאמר לאיתויי צפורים ולפוטרו הוא במקומו : כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו. דלאו בר אתויי הוא והלכך כי אמר צפורין לא אמר אלא אדעתא דליהוי נזיר כמותו : מאי בינייהו. בין לרבי יוחנן בין לר"ל לא מיתרצא שמעתתא אלא כגון שנזיר טהור עובר לפניו משום דאית ליה למיפרך בה כל הני פירוכין ותריצנא כגון דנזיר טהור עובר לפניו עסקינן מה לי אי משום צפרין סמוכין לשיער אי משום צפרי נזיר טמא אי משום הכי אי משום הכי הוה ליה נזיר : איכא בינייהו כגון דאמר צפרין סמוכין לשיער. ר' יוחנן סבר אע"ג דאמר הכי לא מוכחא מילתא דלקבולי עליה נזירות הוא דקאמר אלא לקבל עליו צפרין סתם בלא נזירות אי לאו דנזיר עובר לפניו : לריש לקיש. כיון דאמר בהדיא צפורין סמוכין לשיער מוכחא מילתא דמשום נזירות קאמר ואף על גב דאין נזיר עובר לפניו דמיתפיס איניש בשיער דסמיך ליה וכמאן דאמר הרי עלי לגדל שיער דמי : האומר ימין. שלא אוכל ככר זה הרי זו שבועה : מאי טעמא לאו משום דכתיב וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם. דקא מתפיס ימינו לישבע דסמיך ליה : לא. ימין שאוכל ככר זה כאומר שבועה שאוכל ככר זה דמי שנאמר נשבע ה' בימינו בימינו אמר ונחשב כשבועה : שנאמר ובזרוע עוזו. מדכתיב ימינו

וכתיב ובזרוע עוזו אלמא דזרועו היינו שמאלו והכי נמי אמריי בפרק קמא דמסכת ברכות (דף ו.ו.) מנין שהקב"ה מניח תפילין דכתיב ובזרוע עוזו ואין עוזו אלא תפילין כו' ותפילין בשמאל קיימי : **מתני' אמר הריני נזיר מן החרצנים**. או שאמר הריני נזיר מן הזגין כו' הרי הוא כמי שאמר הריני נזיר סתם שמקבל עליו כל דקדוקי נזירות : **גמ' אפילו לא נזר אלא מאחד מהן**. או מן חרצן או מן זג הרי זה נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו : **מכל אשר יעשה**. משמע שצריך שיהא נזר מכל אשר יעשה שאינו נזיר אלא א"כ נזר מכולם : **אמר קרא מיין ושכר יזיר**. דמשמע דאפילו דלא נזר אלא מיין לחודיה הוי נזיר מכולם : **לאסור יין מצוה כיין הרשות מאי היא קדושתא ואבדלתא**. מי חייל עליה איסור נזירות :

א

-

ד

דף

והרי מושבע ועומד עליו מהר סיני הוא. דכתיב זכור את יום השבת לקדשו וזכרהו על היין אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל כו' (פסחים דף קו) וקי"ל דנשבע לבטל את המצוה פטור דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה וא"ת הא תנן (נדרים דף טז. שבעות דף כה.) חומר בנדרים מבשבועות שכן הנדר חל על דבר מצוה כדבר הרשות דאיש כי ידור נדר לה' כתיב אפילו במידי דלה' נמי לא קשיא דהא לא הוי אלא כגון דאמר ישיבת סוכה עלי דאוסר אותה עליו ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והכי מסקינן לה בנדרים בפרק ואלו מותרין (דף טז :) : אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה. והיינו דקאמר לאסור יין מצוה דנשבע לשתות כיין הרשות וכי תימא מאי שנא נשבע מפי עצמו מנשבע מהר סיני הכי אמרינן ליה בהדיא במס' שבעות (דף כט.) שבועה שאוכל ככר זו וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה על הראשונה חייב משום שבעות בטוי ועל השניה חייב משוי שבעות שוא והתם מפרש טעמא ומיהו איכא לן למשמע מינה דקאמר חייב על השניה אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה דנזירות נמי חיילא אהאי דנשבע לשתות יין : **מאי ושכר ש"מ תרתי**. לאסור יין מצוה כיין הרשות וכי לא נדר נמי אלא מחד מינייהו דהוי נזיר מכולהו : **אף גבי**. כהן הבא למקדש כי שתה יין הוא דליתסר אבל כי שתה שאר מילי דמשכרין

לא ולאפוקי מדרי יהודה כו': **קעילית**. שם מקום: **איבעית אימא**. היינו טעמא דר"ש דאמר אינו חייב בנזירות עד שיזיר מכולן בסתם דאמר הריני נזיר דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור וה"נ כי אסר עצמו מן החרצנים ומן הזגין וחיילא עליה נזירות לא אתי אידך פלגא דתגלחת וטומאה וחיילא עילויה אי נמי כי הזיר עצמו מן היין לא אתי איסור תגלחת וטומאה וחיילא איסור יין לשווייה נדר גמור: ומנא תימרא דר"ש לית ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים וכו'. דלא אתי איסור יום הכפורים וחיילא איסור נבילה דלא אמרינן מיגו דאתא יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי איתוסף נמי לגבי נבילה ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (דף כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחיילא על איסור קל והכי פרישנא לה במסכת [יבמות] (דף לג:) ובמסכת שבועות (דף כד.): **לימד על כל איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה**. לכזית שאם לא אכל בין חרצן וזג אלא כזית בלבד חייב מלקות: ור"ש דלא דריש ביה האי טעמא אלא עד שיזיר כו' אזיל לטעמיה דלא מצריך ליה האי קרא משום צירוף דלר"ש לית ליה צירוף דקסבר ר"ש אפילו לא אכל אלא כל שהוא חייב דעובר בלאו האמור בו מחרצנים ועד זג לא יאכל דתניא ר"ש אומר כל שהוא למלקות לא אמרו שיעור אכילה לכזית אלא לענין קרבן ולענין שאר איסורין שחייבין על שגגתו חטאת כגון חלב ודם וחמץ בפסח אבל גבי נזיר כי עבר על נזירותו ואכל זג או חרצן דמילקא הוא דלקי ולא הוי חייב קרבן בכל שהוא מחייב ולא בעינן ביה צירוף הלכך הואיל ולא מיצטרך משום צירוף מיותר ליה קרא לההוא טעמא דאינו חייב עד שיזיר מכולן: מתניי הריני כשמשון או כבן מנוח או כבעל דלילה או שלא אמר כבעל דלילה אלא אמר כשמשון או כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה או שלא אמר דלתות עזה אלא אמר כשמשון כבן מנוח כמי שנקרו פלשתים את עיניו: **הרי זה נזיר שמשון**. צריך לנהוג בעצמו בנזירות שמשון ולקמן מפרש היכי הוי: **גמי דאי אמר כשמשון**. ותו לא ה"א שמשון אחרינא קאמר להכי אמר כבן מנוח ואי הוה אמר נמי כשמשון כבן מנוח בלבד ה"א איכא איניש אחרינא דאתקרי נמי הכי או בן מנוח או שמשון בן מנוח לה"ק בהדייהו כבעל דלילה או כמי שנקרו פלשתים את עיניו או כמי שעקר דלתות עזה דמיגליא מילתא דלא הוה אחרינא: **הריני נזיר עולם** הרי זה נזיר. כל ימי חייו דכי אמר הריני נזיר עולם משמע דנזירות קבל עליו עד עולם לפיכך כיון שהגיע ללי' יום שיש לו כובד שיער מיקל בתער ומגלח כל לי' ולי': **ומביא**. לכל תגלחת ותגלחת ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים כמו שנאמר בענין: **ואם נטמא מביא קרבן טומאה**. כבש בן שנתו

לאשם ושתי תורים או שני בני יונה אבל המקבל עליו נזירות שמשון הרי זה נזיר עולם ולעולם אינו מיקל בתער: **ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה**. שכן מצינו בשמשון שנטמא למתים כדמפרש לקמן:

דף - ב

מני אי רבי יהודה הא אמר דמותר לכתחילה. ליטמא ומתניי קתני אם נטמא בדיעבד אבל לכתחילה לא. תנא נמי גבי נזיר שמשון אם. וה"ה נמי לכתחילה מותר: **הרי עלי**. ככר זו בככור: **רבי יעקב אוסר דלא בעינן שיהא איסורו בדבר הנידר כגון**. (חטאת) ושלמים (דהא כתיב איש כי ידור נדר לה' לרבות דבר האסור כגון בכור): **רבי יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור**. הכי נמי כי אמר הריני נזיר שמשון הוי נזיר ואע"ג דשמשון לא יצא נזירות מפיו: **ור"ש**. דאומר לא הוי נזיר סבר לה כר' יוסי דאמר מותר משום דלא התפיס אלא בבכור דלא הוי דבר הנדור שהרי קדושתו מרחם: **ושאני גבי בכור**. דהיינו טעמא דרבי יעקב משום דכתיב לה' איש כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור: **לרבות חטאת ואשם**. דכי אמר ככר זה עלי כחטאת וכאשם אסור: **מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר**. שאינו מביא חטאת ואשם עד שיהא מחויב להן ויאמר זהו לחטאתי ולאשמי: **שאין מתפיסו את הבכור בנדר**. דנדור ועומד מרחם הוא אבל גבי נזיר דכו"ע בין לר' יעקב בין לר' יוסי בעינן דבר הנדור וכי אמר הריני נזיר שמשון לא אמר ולא כלום: **גבי נזיר נמי**. בין לר' יעקב בין לרבי יוסי אמאי בעינן דבר הנדור הא כתיב. ביה לה' להזיר: **לא אכלתי [אשם] נזירות מעולם**. משום ההוא טעמא דאמר' לעיל דכשהן מטמאין ורבין עליהן ימי טומאה הן מתחרטין ומביאין חולין לעזרה: **ופחז**. ומהר עלי יצרי והביאני לידי הרהור: לשאוב מים מן הגיע גרסיי שכן הוא לשון המשנה ופי' מן המעיין: **עליך אמר הכתוב איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'**. דמשמע שנודר לשם שמים: **ושמשון לאו נזיר הוא והא כתיב כי נזיר אלהים**. וקא ס"ד דמנוח קאמר להא מילתא דהוה ליה דבר הנדור דאדם מדיר את בנו בנזיר: **מלאך הוא דקאמר**. כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן אבל מפי מנוח לא יצא: **דילמא גרדויי גרד להו**. מחתך חתך בהן אבל הוא גופיה לא נגע בהו: **ויך ויקח כתיב**. דמשמע ויך והדר ויקח: **גוססין שוינהו**. ובהדי דהו גוססין

אשלחינהו ולא איטמי בהו : **ונזיר עולם היכא כתיב**. שמיקל בתער ומביא שלש בהמות : ה"ג דתניא רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה ומגלח היה אבשלום לשנים עשר חדש דבכך הוה ליה כובד ובבציר מהכי לא ה"ל כובד דכאיש גבורתו (שופטים ח) אבל שאר נזירי עולם מגלח אי ללי יום דהוי ליה בהכי כובד :

דף - ה א

ויליף מבתי ערי חומה. דכתיב בהו ימים תהיה גאולתו מה להלן י"ב חדש כדמפרש ביה קרא ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה : **רבי נהוראי אומר**. אבשלום היה מגלח אחת ללי יום : שכן מצינו בבני מלכים שכן נוהגים : **והא רבי הוא דאמר**. במס' ערכין (דף לא.) ימים תהיה גאולתו אין ימים פחותים משנים. שאם בא לגאלה באותו יום שמשכנה לו אינו יכול לגאלה עד שיעברו עליו ב' ימים לפי שאין מקרא יוצא מידי פשוטו והכא נמי מאי חזא רבי מההוא ג"ש מה להלן י"ב חדש כו' נגמר מהאי טעמא ונימא נמי דאבשלום מגלח היה לשני ימים : **הא ג"ש**. דגמיר מבתי ערי חומה : **משום כובד הוא דקא גמיר**. דכתיב ביה באבשלום כי כבד עליו וגילחו : **ובשני ימים ליכא כובד**. ומשום הכי לא גמיר מיניה : **ולימא דשתי שנים**. משמע האי מקץ ימים לימים אשר יגלח דשתי שנים נמי איקרו ימים כדכתיב ויהי מקץ שנתים ימים : **ואימא שלשים יום**. דשלשים איקרו ימים כדכתיב עד חדש ימים : **ואימא מהכא מימים ימימה**. תלכנה בנות ישראל לתנות לבת יפתח ד' ימים בשנה דהיינו יום אי לשלשה חדשים הכא נמי נימא דמגלח היה אבשלום לג' חדשים. לתנות לשון תאניה ואניה (איכה ב) : **ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה**. מה ביאה מביתו של כהן לבית המנוגע חולץ וקוצה וטח ונותן שבוע להסגירו אף כאן בשיבה אף ה"נ כיון דכתיב מימים ימימה ליהוי נמי כמאן דאמר ימים : **א"ד**. לא ילפינן מההוא קרא דכתיב בבת יפתח דמנא ידעינן דמתלתא ירחין לתלתא ירחין הוי חד זימנא : **דילמא**. האי דקאמר ד' ימים בשנה הכי הוי לסוף ד' ירחין חד זימנא ולתרין [ירחין] חד זימנא ולארבע ירחין חד זימנא ולתרין ירחין חד זימנא דהיינו נמי ארבע זימנין והילכך הואיל ואיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי שבקינן ההוא קרא דלא מפרש וגמרינן מקרא דמפרש דהיינו מבתי ערי

חומה: **גבי כהנים**. הדיוטים: **מידי הוא טעמא**. דאמרינן דמגלחין בשלשים יום אלא משום דאיכא כובד שיער והוה ליה ניוול הכא נמי איכא כובד ומשום הכי היה אומר רבי נהוראי דאבשלום היה מגלח לאחר שלשים יום: לדברי רבי יוסי דאמר שמגלח מערב שבת לערב שבת מאי היכרא איכא בין דידיה דהוי נזיר לשאר אחין הא אינהו נמי נוהגין להסתפר בכך: איכא בינייהו בזמן שחל יו"ט להיות באמצע שבת דאחין מגלחין בערב יום טוב והוא אינו מגלח עד ערב שבת ואי קשיא לך ולרבי מאי שנא אבשלום משאר נזירי עולם דמסתפרים אחת לל' יום משום דלגבי דידיהו הוי כובד ורבי מתרץ לטעמיה דאבשלום הואיל ובעל כח הוה לא הוה כובד לדידיה עד שנים עשר חדש כי כאיש גבורתו ולרבי יוסי הואיל דאורחיהו דבני מלכים להסתפר מערב שבת לערב שבת הוה ליה כובד כשאר אחין אבל לשאר אינשי ליכא כובד עד ל': **הני מ' שנה**. דכתיב ויהי מקץ מ' שנה: **מאי עבידתיהו**. והלא לא היו למלכות בית דוד אלא ל"ז: **לקץ מ' שנה ששאלו להם מלך**. היא שנת עשר לשמואל הרמתי שאבשלום היה יודע שעתיד דוד למלאות מ' שנה וכשנתמלאו מ' שנה ששאלו ישראל מלך מיום ליום אחר שמלכו שמואל ושאלו דהיינו בתחילת המלכות ועלתה לשניהן לפי שעדיין לא יצא טיבעו של שאול בעולם ואף טיבעו של שמואל בעולם שהיה נקרא מלך לא פסק ושתים שמלך שאול בעצמו בחיי שמואל כמו שלמדנו [בסדר עולם] שלא מת שמואל לפני שאול אלא ד' חדשים ול"ז שמלך דוד וטעה אבשלום ואמר עכשיו הגיע הקץ של אבא ואלכה לחברון להסב לי שם המלוכה ואם נפש אדם לומר מנין אתה אומר שאותה שנה שמלכו שמואל ושאלו שהיתה בתחילת מלכות של שאול ושמואל לא מת לפני שאול אלא ד' חדשים מכאן אתה למד שבאותו יום שעלתה חנה לשילה דכתיב ועלי הכהן יושב על הכסא (שמואל א א) באותו יום נתמנה לשופט והיינו דכתיב ישב על הכסא ולמדנו שבאותה שנה נתעברה חנה וילדה שמואל ונאמר בו בשמואל (שם) וישב שם עד עולם עד עולמו של יובל נ' שנים ושתים שנים שגמלתו אמו הרי לך שנים של שמואל נ"ב שנים ועלי כמה שנים נתמנה על ישראל מ' שנה וכשהיה לו לעלי ארבעים שנה בן כמה שנים היה שמואל הוי אומר בן ל"ט שנה שצריך אתה להוציא שנה אחת לעיבורו כמה נשתיירו לו משנותיו של שמואל י"ג צא מהן עשר שמלך שמואל אחר מיתתו של עלי ונשתיירו להן ג' שנים זו היא שאמרו אחת שמלך שאול ושמואל ושתים שמלך שאול בעצמו: **בר פדא אמר כנגד נזיר נזרו ונדר נדרו**. האמור בפ' נזיר שהן ל' חסר אחת לנדור נדר נזיר להזיר יזיר נזרו נדר נזרו יזיר הזירו נזרו והזיר נזרו נזרו הנזיר נזרו הנזיר נזרו נזרו

הנזיר נזרו הנזיר הנזיר ידור נזרו נדרו ידור נזרו הרי ל' חסר אחת נזר
אלהיו לא קחשיב לפי שאינו לשון נזירות אלא לשון עטרה כמו התרגום:
נזיר להזיר מלמד שהנזירות חלה על נזירות. שאם אמר הריני נזיר אם
אוכל ככר זו וחזר ואמר הריני נזיר אם אוכל ככר זו ואכלה מונה שתי
נזירות דאף על גב דככר אחד הוא חלה נזירות על נזירות וכיון דהני אתו
לדרשא ולא למנינא אחריני נמי לאו למנינא אתו:

ב

-

ה

דף

ובר פדא אמר לך. אטו מי ליכא חד מינייהו דלא אתא לדרשא: אלא
מדההוא למנינא הנהו נמי דלדרשא אתי להו למנינא: **תנן מי שאמר**
הריני נזיר מגלח לשלשים ואחד יום בשלמא לרב מתנא. דאמר שלשים
היינו דקאמר שמגלח [יום] שלשים ואחד דהיינו לאחר מלאת ימי נזרו:
אלא לבר פדא. דאמר עיקר נזירות לא הוי אלא כ"ט בשלשים איבעי ליה
לגלח: הכי גרסינן אלא רישא נעשה כאומר שלימים: **אמר לך בר פדא.**
רישא דתני שמגלח לשלשים ואחד: **נעשה כאומר שלשים יום שלימים.**
ולכתחילה מגלח ליום שלשים ואחד וכיון דלא אמר בהדיא שלימים אם
גילח ליום שלשים יצא: **דקסבר מקצת היום.** שעבר מיום שלשים כמי
שעבר כולו דמי והאי דמגלח לבתר הכי נעשה כמי שגילח ליום שלשים
ואחד ואם תאמר הואיל ולבר פדא נמי צריך להמתין עד יום שלשים
ואחד מאי איכא בין רב מתנא לבר פדא איכא דלבר פדא אם נטמא ביום
שלשים אחר מלאת קרינא ביה ושוב אינו סותר את נדרו ולרב מתנא
דאמר אין עיקר נזירות פחות משלשים יום תוך מלאת קרינא ביה וצריך
למנות פעם שניה אי נמי היינו דאיכא בינייהו שאם אמר הריני נזיר כ"ט
ימים מגלח לכתחילה ליום שלשים אליבא דבר פדא ולרב מתנא הולך
ומשלים כל ל' שאין שום נזירות פחות מל' יום ואינו מגלח עד ל' וא': **והא**
תנן גילח יום ל' לא יצא באומר שלימים. (ממש) דצריך לו להשלים כל
מה שנזר ולגלח אחר מלאת דהוה ליה כמי שנודר לגלח מאה יום דמונה
מאה יום מיום ליום והדר מגלח איכא דגרסי לה בלישנא אחרינא רישא
באומר שלימין ומפרש לה רישא לבר פדא לא קשיא כגון דאמר הריני
נזיר שלשים יום דצריך למנות לכתחילה שלשים ולגלח ביום שלשים
ואחד הא סתמא אם גילח יום שלשים יצא וסיפא דקתני לא יצא באומר

שלימין ופרושי מפרש לה לרישא מי שאומר הריני נזיר מגלח לשלשים ואחד ואימתי אמרו שצריך לגלח ביום שלשים ואחד בזמן שאמר הריני נזיר שלשים יום ואם אמר שלשים יום שלימין אם גילח ביום שלשים לא יצא: תנן מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ליום שלשים ואחד והשניה ליום ס"א. דלכי גילח ביום שלשים ואחד לראשונה לאלתר נכנסה לו נזירות שניה באותו יום עצמו ונמצא דכי מגלח נמי בשניה ביום ס"א קאים ליה ביום שלשים ואחד: **בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא**. למה לי כולי האי בששים חסר אחד סגי: **אמר לך בר פדא אימא סיפא אם גילח ביום שלשים כו'**. אלמא דלא הוי עיקר נזירות אלא שלשים חסר אחד: **אלא סיפא מסייעא ליה**. לבר פדא מדקאמר שאם גילח את הראשונה ליום שלשים שפיר דמי ורישא דקתני שלשים ואחד נעשה כאומר שלימין אבל היכא דפריש הריני נזיר שלשים יום חסר אחד מגלח לכתחילה ליום שלשים דעיקר נזירות אינו אלא שלשים חסר אחד

א

-

ו

דף

אבל לשתי נזירות לא אמרינן דליהוי יום אחד עולה למנין נזירות ראשונה ונזירות שניה קמשמע לן דעולה לכאן ולכאן: **תנן אם גילח לס' חסר אחד יצא**. שיום שלשים עולה לכאן ולכאן: **בשלמא לרב מתנא**. דאמר אין נזירות פחותה מלי יום ואינו מגלח עד יום ל"א להכי איצטריך לן הא מתניתין דיום שלשים עולה לו מן המנין לכאן ולכאן דכי גילח הראשונה ביום שלשים עולה לו אותו יום לכאן ולכאן ונתחלה מבו ביום נזירות שניה וכי עברו עליו ס' חסר אחת נעשה עליו יום כ"ט בתשלום לי מקצת היום ככולו: **אלא לבר פדא**. למה לי למיתנא שיום שלשים עולה לו מן המנין הא הוי נזירות משלשים חסר אחד: **אמר לך בר פדא**. אנא דאמינא דאין עיקר נזירות אלא כ"ט יום אהא סמכי דגמירנא להא מתניתין וחזינא ביה דתני שאם גילח יום ששים חסר א' יצא שיום שלשים עולה לו מן המנין ומשום דבתחילה כי גילח ביום שלשים עולה לו לכאן ולכאן ולא משום דאמרינן מקצת היום ככולו ונעשה כמי שגילח ביום שלשים ואחד אלמא דסתם נזירות לא הוי אלא כ"ט ומשוי הכי אמינא לעיל שאם גילח ביום לי יצא אבל טעמא דהא מתניתין לא הוי כדאמרת משום דמקצת היום ככולו: תנן מי שאמר הריני נזיר נטמא יום

שלשים סותר את הכל בשלמא לרב מתנא. דאמר דאין נזירות פחות משלשים משום הכי כי נטמא ביום שלשים בתוך מלאת קרינא ביה וסותר את הכל ואי קשיא לך הא תריץ רב מתנא לעיל דאמר מקצת היום ככולו הכא נמי נימא מקצת היום ככולו ואם נטמא ביום שלשים לא יהא סותר כלום הא לא קשיא דאמר לך רב מתנא הא תנא קמא דרבי אליעזר סבר לא אמריי מקצת היום ככולו דהכי קא מתרצינן קסבר רבי אליעזר מקצת היום ככולו מכלל דתנא קמא דר' אליעזר סבר לא אמרינן מקצת היום ככולו: **אלא לבר פדא**. דאמר אין עיקר נזירות אלא כ"ט יום אמאי סותר הא ניטמא אחר מלאת ימי נזרו:

דף ו - ב

אמר לך בר פדא אימא סיפא ר' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז'. כנגד אותן ימים שמונה בהן שלישי ושביעי מחמת טומאה: **ואי ס"ד דבעינן שלשים ניסתור כולהו**. אלא לאו דאין עיקר נזירות [לר"א] אלא כ"ט יום ומאי טעמא דר' אליעזר דאמר דסותר ז' משום דצריך לגלח לאחר שהזה עליו שלישי ושביעי מחמת טומאה כדמפרש ביה קרא ביום השביעי יגלחנו ובדין הוא דאינו צריך לסתור מהן כלום שהרי עברו עליו כ"ט יום בטהרה אלא משום דהשתא נתגלח על הטומאה וקים להו לרבנן דאין שיער מתגדל כדי לכוף ראשו של זה בצד עיקרו של זה בפחות מז' ימים ולהכי אמר רבי אליעזר דצריך שיהא סותר ז' ומונה ז' אחרים כנגדן והכי נמי מפרש טעמא דרבי אליעזר לקמן ואי קשיא אמאי לא מתרץ בר פדא הכי כרישא מאי טעמא סותר את הכל משום דנעשה כאומר שלמין היינו טעמא דלא מתרץ לה הכי דקסבר דכיון דנטמא לאחר כ"ט יום לא מדחינן ליה מקרבן כולי האי עד שלשים אחריני דילמא אתי למיעבר על נזריה ואתי לידי תקלה: **ל"א רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' דבעי הזאה שלישי ושביעי ואח"כ יביא קרבן נזיר בטהרה אלמא קסבר דעיקר נזירות שלשים חסר א' ובדין הוא דאינו סותר כלל והאי דסותר ז' כדי שיביא קרבנו בטהרה: לא לעולם אימא לך דסבר רבי אליעזר שלשים בעינן כו' ורב מתנא אמר לך לעולם אימא לך לר' אליעזר לא הוי נזירות פחות משלשים יום והאי דאמר אם כן ניסתור להו לכולהו היינו טעמא דלא סתר להו דקסבר מקצת יום שלשים שעבר עליו בטהרה ככולו דמי:**

תנן הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר את הכל. ואפי' לבר פדא הואיל דקאמר מאה יום שלמים משמע: ואי ס"ד דסבר ר' אליעזר מקצת היום ככולו לסתור ז'. ותו לא כי נטמא ביום ק' שהרי כבר עבר נזירותו כשנטמא ולדבריך אי לא סבר מקצת היום ככולו ליסתור להו לכולהו ואמאי קאמר אינו סותר אלא שלשים: לעולם לא סבר מקצת היום ככולו. והאי דקאמר אינו סותר אלא שלשים יום מסייע ליה לבר פדא והאי דקאמר אי לא סבירא ליה דמקצת היום ככולו ואכתי לא שלימין אמאי לא סתר לכולהו אמר ריש לקיש היינו טעמא דרבי אליעזר כו': זאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו. בין לנזירות שלשים בין לנזירות מאה תן לו תורת נזיר דהיינו שלשים והיינו דקאמר אינו סותר אלא שלשים: אלו הן ימים שצריכין למלאות הוי אומר ל'. דחדשה של לבנה אינו אלא כ"ט וחצי ופעמים שהוא צריך להשלים למנין שלשים לאפוקי שאר ימים של עשרים ושל ארבעים שאינן צריכין למלאות דמשמע דתיהוי נזירות באותן ימים שצריכין למלאות כמה הן (הרי) כ"ט: רבי יאשיהו סבר דהאי דכתיב עד מלאת עד ל' משמע ולא שלשים בכלל להכי איצטריך גדל פרע שאין גידול שיער פחות משלשים: ורבי יונתן סבר עד ועד בכלל. ולא איצטריך לן מגדל פרע דאלו מעד מלאת הימים נפקא: אמר מר אי אלו הן ימים שצריכין למלאות הוי אומר שלשים. דמשמע דתהוי נזירות סתם שלשים יום: ואימא שבת. כדי שבוע הוי סתם נזירות דהוי ששה ימים אתי יום שביעי וממלא לה לשבוע ואימא דעד מלאת הימים עד מלאת שבוע קאמר: מאי חסירותא איכא. דבעי השלמה כולהי שבועי כי הדדי נינהו ומשום הכי ליכא למימר דאיירי בהו קרא אבל חדש דאיכא חסירותא דאיכא חסר ואיכא מלא איכא לך למימר האי לחדש הוא דאתא קרא:

א

-

ז

דף

ואימא שנה. שצריכה למלאות דפעמים יהיה שני'ג ופעמים שני"ד ופעמים שני"ה: מי מנינן. שנה לימים הכא כתיב עד מלאת ימי חדש הוא דמנינן לימים ומשום הכי אמרינן דבשלשים של חדש איירי קרא אבל לא לשנה שאין מונין לה לימים אלא לחדשים: מתני אמר הריני נזיר אחת קטנה. לא תהא פחותה משלשי יום ואפילו אמר הריני נזיר יום אחד הרי זה

נזיר ל' יום לפי שאין נזירות פחותה משלשים או שאמר הריני נזיר אחת גדולה אפילו אמר שתהא גדולה מכאן ועד סוף העולם הרי זה אינו נזיר אלא שלשים יום כדאמר בגמ' דאי אמר הכי משמע דאמר אריכא עליה הדא נזירות דשלשים כמכאן עד סוף העולם: גמ' אם יש מהלך עד אותו מקום פחות משלשים יום הרי זה נזיר שלשים יום. דלעולם אין נזירות פחות משלשים ואם יש משם עד מקום פלוני יותר ממהלך ל' יום כגון ארבעים יום או נ' יום הרי זה נזיר כמנין הימים דהוי כמאן דאמר הריני נזיר עד מ' יום או עד נ': **ואמאי אימא הכא נמי**. כי אמר מיכן ועד מקום פלוני דמשמע כמאן דאמר אריכא לי הדא מילתא דנזירות דשלשים יום כמהלך נ' דמכאן ועד מקום פלוני: **אמר רבא**. התם ליכא למימר הכי דכשהחזיק בדרך כבר עסקינן דהואיל והחזיק בדרך וקאמר מכאן ועד מקום פלוני מוכח מילתא דאדעתא דליהוי נזיר כל זמן שיהא בדרך קאמר ועוד כיון דהחזיק בדרך ליכא למימר דאריכא ליה מילתא כמכאן ועד מקום פלוני דהא חזינן דלא אריכא ליה דרך דהחזיק בדרך כבר: וקפרידך אמתני' גופא דמכאן ועד מקום פלוני ולהוי כל פרסה ופרסה חד נזירות דדלמא האי דקאמר מכאן ועד מקום פלוני כל מנין פרסאות מכאן ועד מקום פלוני קבל עליו נזירות של שלשים ויהא מגלח בסוף כל שלשים ויביא שלשה בהמות ואי הוה עד התם מאה פרסאות ליהוי נזיר מאה נזירות: **וליהוי כל אוונא ואוונא**. דאיכא ממקום פלוני עד כאן כאילו קבל עליה חדא נזירות לכל אוונא דאי הוו עשרים אוונות ליחייב בכל עשרים של שלשים שלשים דמילתא דעבידא היא דמנו אינשי אווני כמה .. אוונות יש מכאן ועד מקום פלוני דבכל מקום מנו אווני מחוז של כרך שכולן תלויין לכרך ולשם השר תדיר ולשם פורעין המס ואוונא לועזין בני אדם קונטרד"א { קונטרד"א: חבל ארץ } וכמו תאנת שילה (יהושע טז) וכמו תאנתה מי ישיבנה (ירמיה ב): **מי לא תנן**. בכי האי גוונא: **הריני נזיר כעפר הארץ וכשיער ראשי הרי נזיר לעולם**. ומגלח אחת לשלשים יום דמשמע דאמר הרי עלי נזירות כמנין שיער ראשי: **כל מילתא דאית ביה קיצותא**. כגון מכאן עד מקום פלוני לא קתני דליהוי כמאן דמקבל עליה נזירות שיהא מגלח בסוף כל שלשים ושלשים אלא כמאן דמקבל עליה חדא נזירות אריכתא עד מקום פלוני: **והתניא**. דמסייע הריני נזיר כל ימי חיי וכו' [ואם] אמר הריני נזיר עד מאה שנה או עד אלף שנים אין זה נזיר עולם שיהא מגלח בסוף השלשים: **אלא נזיר לעולם**. דכחדא נזירות אריכתא דמי ואינו מותר בתגלחת כל ימיו אבל היכא דלית ביה קיצותא כגון כשיער ראשי וכחול הים דאין לדבר קיצבה איכא למימר דלהכי אמר הכי דנזירות הרבה קבל עליו כמנין שיער ראשו והוא מגלח

אחת לשלשים יום: **רבה אמר שאני שערות הואיל ומובדלות זו מזו.** איכא למימר דלמנין שערות קיבל עליו נזירות הרבה ולכך מגלח אחת לשלשים אבל אוונא ופרסי ליכא למימר הכי דהא ליתנהו מובדלות זו מזו דסדנא דארעא חד הוא איכא למימר חד נזירות אריכתא קיבל עליו כשיעור הימים שמיכן עד מקום פלוני: **גבי יומי נמי.** כי אמר כמכאן עד מקום פלוני אימא נמי כמנין הימים קיבל עליו נזירות של שלשים דהא יומי מיפסקי מהדדי כדכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: **התם.** דכתיב קרא יום אחד לאו משום דאיפסקו מהדדי אלא האי דקאמר שהוא יום אחד דקיימא לן דליליא ויממא חד הוא שהלילה הולכת אחר היום ולעולם לא מיפסקי מהדדי ומשום הכי ליכא למימר כדאמרינן אלא חדא נזירות אריכתא כמיכן ועד מקום פלוני קיבל עליו: **רבא אמר למה לך לאקשווי כולי האי שאני התם.** טעמא מאי אמר כמ"ד אריכא לי מילתא מיכן ועד סוף העולם ואינו נזיר אלא שלשים דהא קאמר אחת דמשמע חדא נזירות היא בלבד הוא דקאמר והואיל דקאמר חדא לא אפשר דלא אמרינן דהכי משמע האי דקאמר מיכן ועד סוף העולם אבל היכא דקאמר מיכן ועד מקום פלוני ולא אמר אחת לא אפשר דאמינא לך דקביל עילויה בציר דמהלך הימים דאיכא מאותו מקום עד אותו מקום פלוני: **מתני' אמר הריני נזיר ויום אחד.** נזיר שתי נזירות דכיון דאמר הריני נזיר חיילא עליה נזירות ראשונה וכי הדר ואמר יום אחד או שעה אחת או אחת ומחצה שבנזירות חיילא עליה נזירות שניה וחייב שתים דקאמר ועוד מחצה דכי אמר הריני נזיר אחת חל עליו נזירות אחת וכי חזר ואמר ומחצה חל עליו נזירות שניה אבל אם אמר הריני נזיר שלשים ואחד או שלשים ושתים כיון שפירש אינו נזיר שתים אלא כמנין הימים שקבל עליו: **גמ' למה לי למיתנא כל הני.** דמחייב בה בנזירות שתים ליתני חדא ומינה ידענא לאחריני: **צריכי.** דאי הוה תני הריני נזיר ויום אחד הוה אמינא הכא הוא דאמרינן דמחייב בשתי נזירות דכי אמר הריני נזיר חיילא עליה נזירות והאי דהדר ואמר ויום אחד אדעתא דנזירות אחריתי קאמר ליה לפי שאין נזירות ליום אחד דהוי כמאן דאמר הריני נזיר יום אחד דחיילא עליה נמי נזירות שלשים: **אבל כי אמר הריני נזיר ושעה אחת.** אימא דתיהוי כמ"ד שלשים ואחד קמ"ל:

ואי תנא שעה אחת. התם הוא נמי הואיל דלא נחית לנזירות דוקא למהוי שלשים יום ושעה אחת לפי שאין נודרין לשעות להכי הוא דאמר דמחייב בשתי נזירות: אבל היכא דאמר נזירות אחת ומחצה דנזירות נחת לדוקא אימא דלא לימני תרתי אלא מ"ה ימים בלבד: **קמ"ל.** דבכולהו חייב תרתי והיכא דאמר ברישא הריני נזיר סתמא חיילא עליה נזירות וכי הדר ואמר או יום אחד או שעה אחת או נזירות ומחצה כיון דקיבל מקצתה כמי שקיבל את כולה דמי וחייב בב' נזירות: **מתני' האומר הריני נזיר שלשים יום ושעה אחת.** נעשה כאומר ל"א יום ואינו חייב אלא ל"א יום בלבד: **גמ' אמר רב.** האי דדייקי' ממתני' דכי אמר שלשים יום ושעה נעשה כמי שאמר ל"א ואינו חייב בנזירות אלא ל"א בלבד: **לא שנו אלא דאמר ל"א יום.** אבל אמר הריני נזיר שלשים יום ויום אחד כיון דאמר לישנא יתירא הוי נזיר שתיים דרב סבר לה כר"ע דדריש לישנא יתירא דתנן המוכר בית לחברו והיה לו שם בור ודות לא מכר את הבור ואת הדות אע"פ שכתב לו עומקא ורומא: **וצריך.** לו למוכר ליקח לו דרך לילך לבור ודות שלו או יפרח באויר דברי רבי עקיבא דקסבר בעין יפה הוא מוכר ולא שייר דרך לעצמו: **וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך.** דאמרינן כשם ששייר את הבור ואת הדות לעצמו כך שייר לו דרך: **בזמן שאמר לו.** מוכר בפירוש חוץ מאלו בור ודות כיון דאמר לישנא יתירא דהא אפילו לא אמר חוץ לא הוו מכורין להכי אמר חוץ לשייר לו את הדרך:

מתני' האומר הריני נזיר כשער כו'. [דאמרינן] נזירות כשער ראשו קבל עליו והרי זה נזיר עולם לפי ששערות ראשו מרובין משני חייו ויהא מגלח כל ימיו אחת בסוף שלשים ויביא קרבן: **רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים.** והאי דקאמר כשער ראשי חדא נזירות אריכא קבל עליו כשיעור שער ראשו ואינו יכול להשלימה ואינו מגלח לעולם: אלא איזהו שמגלח אחת לשלשים יום זה שאמר הרי עלי נזירות כשער ראשי. דהואיל

ואמר עלי נזירות משמע דקא מפליג בין נזירות לנזירות ויהא מגלח בסוף כל שלשים ומביא קרבן : **בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזרתי הרי זה נזיר שלשים יום**. ותו לא והא דאמר מלא הבית משמע כאילו אמר אריכא לי מילתא כמלא הבית או כמלא קופה : **ואם אמר סתם נדרתי**. נעשה כאילו אמר מלא חרדל ונעשה כל ימיו נזיר דאמרינן נזירות כמנין גרעיני חרדל שבו קבל עליו ואין להם הפסקה כל ימיו : **גמ' ואמאי וליחזייה**. לההיא קופה כאילו מלאה קישואין ואי מחזקא מינייהו י' נימא די נזירות של שלשים שלשים קבל עליו : **ותיהוי ליה תקנתא**. אחר אותם עשרה נזירות לשתות ביין : **אמר חזקיה במחלוקת שנויה**. דאיכא מאן דסבירא ליה כוותיה ומתני' לא תני הכי : **ר"ש היא דאמר אדם מכניס עצמו לדבר שספקו חמור מודאי**. דאילו נזיר ודאי מגלח ומביא קרבן ונאכל ואילו על ספיקו לא מצי מגלח דהכי מפרש באלו מותרים במסכת נדרים : **הריני נזיר כו' ר"ש אוסר**. שחייב בנזירות דהואיל דהוי ספק אי הווי ביה מאה כור אמרינן דהוי ביה ודאי מאה כור וליהוי נזיר שכל ספק נזירות להחמיר דספיקו בנזיר חמור מודאו דאילו ודאי שלא היו בו מאה כור לא הוי נזיר השתא דהוי ספק אמרינן דנזיר הוא הכי נמי במתניתין דהואיל דספקא הוא דלא ידעינן אי אדעתא דמלאה קישואין אי בחרדל קאמר אמרינן ביה ספק נזירות להחמיר וכמאן דמלאה חרדל קאמר ואין לו תקנה אבל אליבא דמ"ד שכל ספק נזירות להקל לדידיה אמרינן רואין אותה כאילו מלאה קישואין : **ר' יוחנן אמר אפילו תימא כו' יהודה**. דהתם טעמא מאי אמר ר' יהודה דספק נזירות להקל דדלמא לא הווי ביה מאה כורין ולא נחית ליה לנזירות כלל ומספיקא לא אמרינן ליה דליהוי נזיר כי היכי דלא לייתי חולין לעזרה לכי משלים נזירותו : **אלא הכא כיון דנחית ליה לנזירות**. אי משום מלאה קישואין אי משום מלאה חרדל נזירות חיילא עליה ממה נפשך וכיון דנחית לנזירות במאי לסלקיה מש"ה אית לן למימר דנזירות כמנין גרעיני חרדל קיבל עליו ולעולם כל ימיו יהא אסור ביין : **אמאי לא ליסלקיה נימא דליחזייה כאילו מלאה קישואין**. ולכי משלים ליה נזירות כמנין קישואין שיכולין ליכנס בתוך הקופה ומייתי ליה קרבן הוי כמסולק ועומד דכלא נחית ליה לנזירות דמי ותיהוי ליה תקנתא : הא לא מצית אמרת דנזירות קבל עליו :

דרבי יהודה סבר לה כרבי. דאמר במתניי כי אמר הריני נזיר כשער ראשי אין זה מגלח אחת לשלשים יום משום דנזירות אריכתא קביל עילויה ולעולם אין לו תקנה שהרי שערות ראשו מרובין משני חייו הי"נ הריני נזיר מלא הקופה נזירות אריכתא קביל עילויה ואינו מגלח ומביא קרבן בסוף כל שלשים וכיון דההוא חד נזירות משיך כמלא הקופה לא מצית אמרת דליחזייה כאילו היא מלאה קישואים ולכי משלים נזירות כמנין קישואים שיכולין ליכנס לתוכה לייתי קרבן דהואיל ועייל נפשיה לנזירות ואיכא למימר דחדא נזירות אריכתא כמנין חרדל קיבל עליו לא מייתי קרבן מספיקא דדלמא פגע לאיתויי חולין לעזרה והלכך לרבי יהודה נמי לא מצי לסלוקי נפשיה מנזירות דלייתי קרבן ומשי"ה לית ליה תקנתא: ומי סבר לה ר' יהודה כרבי והתניא הריני נזיר כמנין ימות החמה מונה נזירות כמנין ימות החמה. שיהא מונה שס"ה נזירות של שלשים ונמצא שיהא נוהג נזירות שלשים שנה: אמר רבי יהודה מעשה: באחד שאמר הריני נזיר כמנין ימות החמה וכיון שהשלים נזירותו לסוף שלשים שנה מיד מת אי אמרת בשלמא נזירות של שלשים קיבל עליו כמנין ימות החמה משכחת לה דכיון שהשלים מת: אלא אי אמרת דחדא נזירות של שס"ה קיבל עליו וכל חדא וחדא תהוי שס"ה ימים וצריך דיהוי נזיר שס"ה פעמים שס"ה ימים כמנין ימות החמה וכדברי רבי דאמר דאין זה נזיר שיהא מגלח בסוף שלשים אלא כל שס"ה ימים יהא נוהג נזירותו: **מי הוי.** השלמה כלל. בשני דרבי יהודה מי הוי איניש דחיי כולי האי כשס"ה ימים [שס"ה פעמים] שצריך לנהוג נזירות בעצמו אלא מדקאמר ר' יהודה כיון שהשלים מת ש"מ לא ס"ל כר'. לישנא אחרינא והתניא הריני נזיר כמנין ימות החמה כלוי כל זמן שהחמה זורחת דהיינו עד סוף העולם: **מונה נזירות כמנין ימות החמה.** כלומר כל ימיו יהא מונה נזירות של ל' ומגלח ומביא קרבן וא"ר יהודה מעשה באחד שהזיר בכך וכיון שהשלים מת אי אמרת בשלמא נזירות של שלשים קיבל עליו היינו דקאמר כיון שהשלים מת דכל קרבן וקרבן דמייתי לסוף תגלחת חשיבי ליה כמשלים אלא אי אמרת דחדא נזירות קיבל עילויה עד ימות עולם ואסור לגלח כל ימיו מאי השלמה איכא הכא הא אכתי אילו הוה קיים הוה מיבעי ליה למיקם בנזירות ועוד מי סבר לה כרבי: **והתניא בהדיא רבי יהודה אומר הריני נזיר כמנין הילקטי קיץ.** כמנין שבילים שעושים קייצי תאנים בין הקציעות כדי שיהו מהלכים בינתיים ולא יהו נדרכים ברגל: **וכמנין שבלי שמיטה.** דבשנת השמיטה אין השדות

נזרעות ומניחין בהן שבליים של אשתקד ולפי שהן מועטין ונוח למנותן קאמר הכי ואית דגרסי כמנין שבילי שמיטה שהשדות הפקר וכל העם עושה שבילים בתוכו ואין בעל השדה מעכב על ידו: **מונה נזירות כמנין הילקטי קיץ ושבילי שמיטה**. ויהא מגלח כל לי ולי למנין הילקטי קיץ אע"ג דלא אמר נזירות עלי אלמא לית ליה לרבי יהודה הא דרבי דאי לרבי אי הוי התם מאה לקיטי קיץ צריך להיות מונה נזירות אריכא מאה פעמים מאה יום או נזירות אריכא מאה יום: **מנין שאני**. דהיכא דאמר כמנין ימות החמה או כמנין הילקטי קיץ אפילו רבי מודה דנזירות קביל עליה ומגלח אחת לשלשים והיינו נמי דקאמר רבי יהודה לעיל כיון שהשלים מת אבל גבי קופה דנזירות אריכא קביל עליה אפילו רבי יהודה מודה דספק נזירות להחמיר וכדפרישנא: **רבי אומר עד שיאמר נזירות עלי כמנין ימות החמה**. לא יהא מגלח אחת לשלשים הא לא אמר נזירות אלא הריני נזיר כמנין ימות החמה חדא נזירות הוא קביל עליה כמנין ימות החמה עד עולם כדלעיל או לאידך לישנא שס"ה פעמים שס"ה ימים: **שני ליה מונה**. דמנין שני ליה והוי כמ"ד נזירות עלי: **אפילו מאה שנה אין זה נזיר עולם אלא זה נזיר לעולם**. דחדא נזירות אריכתא הוא דהויא משום דאית ליה קיצותא כדאמרינן לעיל: **הריני נזיר ואחת מונה שתים**. כי אמר ואחת כמאן דאמר ונזירות אחרת דמי: **האומר הריני נזיר ואחת ועוד**. מונה שלש נזירות אמר הריני נזיר ואחת ועוד ושוב מונה ארבע: **מהו דתימא**. הא האי דקאמר ושוב משמע כאילו אמר ושוב ליהוי עלי נזירות כי הנך דאמרינן והויין להו שית קמשמע לן: **סומכוס אומר**. הריני נזיר הן חייב בנזירות אחת ואם אמר הריני נזיר דיגון מונה ב' טריגון מונה ג' טטרגון מונה ד' פונטיגון מונה ה' שכן מונין בלשון יון ואשמועינן דבכל לשון יכול אדם לקבל עליו נזירות: **בית עגול**. שאין לו זויות או בית דיגון שאין לו אלא שתי זויות או טריגון שאין לו אלא שלשה או פונטיגון שיש לו חמש זויות אין מטמא בנגעים טטרגון שיש לו ארבע זויות מטמא: **מ"ט למטה הוא אומר קירות**. ואם פשה הנגע בקירות הבית: **ולמעלה הוא אומר**. והנה הנגע בקירות הבית מדהוה ליה למיכתב בתרוייהו קיר דמשמע חד וכתב קירות דמשמע תרי אלמא ד' בעינן כדמדכר להו בלישנא דקרא ומראיהן שפל מן הקיר לא קא חשיב אלא הני דכתיב בהו לישני יתירי קחשיב:

מתני' הריני נזיר מן הגרוגרות וכו' בש"א נזיר. דכיון דאמר הריני נזיר חל עליה נזירות וכי הדר ואמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לא אמר כלום: ובה"א אינו נזיר. דכיון דאמר מן הגרוגרות לא שייך שום נזירות בגרוגרות ודבילה: א"ר יהודה אף ב"ש לא אמרו. שיהיה בו שום נזירות כלל אלא לפי מה שאמרו שחוששין לדבריו בזמן שאומר הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה והרי הן עלי קרבן כלומר שאסורין עליו כקרבן שיהיה נדור מלאכול מהן אבל משום נזירות אין חוששין בו כל עיקר: גמ' ולדברי ב"ש אמאי הוי נזיר. בתמיה מכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא דליהוי נזיר אבל מגרוגרות ודבילה דלאו מגפן היין הוא לא: ב"ש אית להו כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. ערך כלי עלי אדם יודע שאין ערך לכלי וחייב בכל דמי ערכו אף ה"נ כי אמר הריני נזיר מן הגרוגרות יודע הוא שאין. נוזרין מן הגרוגרות ואין מוציא דבריו לבטלה ומקבל עליו נזירות גמורה: וב"ה. דאמרי אינו נזיר סבירא להו כרבי יוסי דאמר במס' תמורה בפ' כיצד מערימין (דף כה:) דבגמר דבריו אדם נתפס וכיון דאמר בגמר דבריו מן הגרוגרות ומן הדבילה תפוס לשון אחרון ולא חיילא עליה כלל וא"ת הא אמר ר' יוסי דאף בגמר דבריו אדם נתפס ומדקאמר אף ליהוי נזיר משום דתפוס לשון ראשון הא ל"ק דהיכא א"ר יוסי אף בגמר דבריו אדם נתפס כגון שהיתה לו בהמת חולין ורוצה להמיר אותה על שתי בהמות קדשים שלפניו אחת עולה ואחת שלמים ואמר זו תמורת עולה ותמורת שלמים דכיון דאפשר לקיים דבריו הראשונים והאחרונים תמכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים אמרינן דאף בגמר דבריו אדם נתפס שכן היתה כוונתו מתחלה לכך לשם עולה ולשם שלמים אלא שלא היה יכול להוציא את שניהם מפיו בבת אחת ואמר בזו אחר זו אבל גבי נזירות ליכא למימר הכי הוה ליה האי נדר ופתחו עמו שלא הזיר אלא מן הגרוגרות והואיל דלא חייל עליה נזירות בגרוגרות אין בדבריו כלום ואינו נזיר כלל: ולב"ש נמי. כיון

דהאי נדר פתחו עמו אמאי הוי נזירות כלל הא פתחו עמו דאינו רוצה להיות נזיר אלא מן הגרוגרות וכל היכא דפתחו עמו אפילו ר"מ מודה: **אלא ב"ש סברי לה כר"מ**. ומש"ה כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר ודאי והאי דלבתר הכי אמר מן הגרוגרות לאיתשולי הוא דקאתי דקאמר כשנזרתי לא נזרתי אלא מן הגרוגרות ומיהו אפי"ה מותר ביין דב"ש סברי אין שאלה בטעות להקדש ולא לטעות בנזירות דכהקדש דמי כדכתיב קדוש יהיה גדל פרע (במדבר ו): **וב"ה סברי**. כיון דלא הזיר כשאר הנוזרין שאין נוזרין אלא מן היין אין שום נזירות חל עליו דאית להו כר"ש דתנן כו' לבסוף קתני לה: מתני' דקתני לב"ה דאפי' נדור לא הוי: . ב"ש דסברי נדור מן הגרוגרות ונזיר מן היין סברי להו כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר ה"ז נזיר והוי נמי נדור מן הגרוגרות דסברי לה כר' יהודה דאמר שאוסרין עליו כקרובן ומתני' קתני דב"ש סברי נזיר ותו לא: **ובה"א נדור**. מן הגרוגרות ודבילה ואינו נזיר מן היין משום דנדר ופתחו עמו הוא ומתניתין קתני דבית הלל אומרים אינו נזיר דבין לרבי יהודה בין לתנא קמא דידיה אליבא דבית הלל אינו נדור ואינו נזיר: לישנא אחרינא אמרי לה כו' נדור ואינו נזיר ותנא קמא דר' יהודה אמר דנזיר אליבא דב"ש והיינו דלא כרבי נתן:

דף ט - ב

אמר הרי עלי מנחה להביא קמח מביא סולת. או שאמר הרי עלי מנחה בלא שמן ולבונה כו'. מי לא אמרי ב"ש. דאע"ג דלא קביל להיות נזיר אלא מן הגרוגרות הוי נזיר מן היין הכא נמי כי אמר מן השעורין מייתי לה מסולת של חיטים כהלכתה: **ור' יוחנן אמר אפילו תימא דברי הכל**. דאפי' ב"ה. מודו בהא דיביא מן החיטים אע"פ שלא התנדב אלא מן השעורים כגון שאמר לכך התנדבתי שעורין שהייתי סבור שמביאין מנחה מהן אבל אילו הייתי יודע שאין נודרין אלא חיטין לא נדרתי שעורין הלכך גמר בנפשיה לאיתויי מידי דבר חיובא להכי יביא מן החיטין: **אלא בזמן שהתנדב מן השעורין**. דהתם הוא הואיל ומנחת סוטה ומנחת העומר מן השעורים קמייתי להו דממינו קרב לגבי מזבח להכי הוא דאמר דחל עליה נדבת מנחה ויביא מן החיטים: **אבל אמר מנחה מן העדשים**. שאין במינו קרב לגבי מזבח לא מייתי ולא כלום: **מכדי חזקיה**

כמאן מוקי ליה למתניתין. דמנחות כבית שמאי : **והא עדשים לגבי מזבח כגרוגרות לגבי נזיר דמו.** וכי היכי דהתם אמרי בית שמאי דהוי נזיר הכא נמי כי אמר מן העדשים יביא מן החיטין : **הדר ביה חזקיה.** דאמר לעיל ב"ש היא דלא אמרי ב"ש מן הגרוגרות הוי נזיר אלא טעמא דמוקי לה כב"ש דסבר לה כרבי נתן כלישנא בתרא דאית להו לב"ש דנדור ואינו נזיר כר' יהודה דאמר באומר הרי הן עלי כקרבת דגרוגרות ודבילה כולהו בני נדר נינהו וכי היכי דלהלן אמרי ב"ש דהוי נדור משום דבני נדר נינהו הכא נמי כי אמר מן השעורין הואיל דבני הקרבה נינהו במנחת העומר ובמנחת סוטה להכי הוא דאמרינן דמביא מן החיטין : **ואמאי הדר ביה.** חזקיה מההיא לוקמא כמעיקרא כת"ק דאמר האומר מן הגרוגרות הוי נזיר גמור אע"ג דנזיר אין אסור בגרוגרות ולוקמא למתניתין דמנחות באומר הרי עלי עדשים מביא מן החיטין אע"ג דעדשים אינן ראויים לגבי מזבח מידי דהוי אגרוגרות לגבי נזיר דהוי נזיר גמור : **מתניתין.** דמנחות קשיתיה אם איתא דלית להו לב"ש נדור ואינו נזיר דלא סבירא להו כר' יהודה דאמר באומר הרי הן עלי קרבן דגרוגרות ודבילה בני נדר נינהו אלא נזיר הוי וכי היכי דלהלן אמרי ב"ש דכי אמר הריני נזיר מן הגרוגרות הוי נזיר מן היין גבי מנחות מאי איריא דאמר מן השעורין דהוי דבר הראוי לגבי מזבח ליתני מן העדשים דהא עדשים לגבי מזבח כגרוגרות לגבי נזיר דמי אלא מתני' דמנחות כב"ש ולא תני בה מן העדשים אלמא דלא הוי טעמא דיביא מן החיטין אלא משום דהתנדב מן השעורין דבני הקרבה נינהו ודכוותה נמי גבי נזיר כי אמר הריני נזיר מן הגרוגרות לא הוי נזיר אלא נדור משום דבני נדר נינהו לב"ש אית להו כר' יהודה ומתני' דמנחות כב"ש ולא כב"ה כלל (כלל) דאי כב"ה הא אמרי דאפילו נדור לא הוי משום דבלשון נזירות קא נדר הכא נמי כי אמר מן השעורים לא יביא מן החיטין שלא התנדב כדרך המתנדבין : **ור' יוחנן אמר אפילו מן העדשים.** יביא מן החטין : **והא א"ר יוחנן כו'.** וכדמוקים לה בכגון דקא טעי אלמא דבמידי דטעי בה כגון שעורין משום דבני הקרבה נינהו [קא מוקי] מתני' דמנחות אבל לא בעדשים דאע"ג דאמר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא משגחינן ביה דסתמא דמילתא דבשעורין הוא דקא טעי אבל לא בעדשים : **לדבריו דחזקיה.** קא"ל ר' יוחנן והכי קא"ל מ"ט הדרת בך משום דלא קתני ביה עדשים : דלמא לא מיבעיא קאמר' דלא תימא דכי אמר מן העדשים דמייתי מנחה מעלייתא משום דאיכא למימר דכי אמר הרי עלי מנחה מעלייתא קבל עילויה והא דאמר בתר הכי מן העדשים משום דקא בעי למיהדר ביה קאמר דמידע ידע דמן העדשים אין מביאים כלום והרי לפטור עצמו

קאמר ותפוס לשון ראשון ויביא מן החיטין : **אלא כי אמר מן השעורין**.
ודאי דלית לך למימר הכי דהואיל ובמינו קריבין דלהקריב קאמר והכי
קאמר אם אפשר דקדשה כמנחת העומר

א

-

י

דף

וכמנחת סוטה תקדוש ומייתנין לה מן השעורין ואי לא לא מייתנין כלל:
קמ"ל. דאפי"ה יביא מן החיטין ולעולם לא מצית למידק מתניי דכי אמר
מן העדשים לא מייתי ולא כלום : **מתני' אמרה פרה**. בגמרא מתרצינן
כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר כמדומה לי כסבורה פרה שאינה
עומדת לעולם ע"י אדם הריני נזיר ממנה מבשרה אם נתקיים מחשבתה
שתהא עומדת מאליה אלא אני אלך ואעמידנה ב"ש לשיטתן דאמרי כי
אמר מן הגרוגרות הוי נזיר הכא נמי כי אמר הריני נזיר הוי נזיר וכי אמר
מבשרה לאיתשולי קאתי ואין שאלה בנזיר וב"ה אמרי אי אמר מבשרה
כגרוגרות דמי ולא הוי נזיר ולגבי דלת כגון שהיה דלת נעול לפניו ואמר
כמדומה אני שסבור הדלת הזה שאין נפתח ע"י אדם הריני נזיר מנסריו
אם תתקיים מחשבתו שיפתח מאליו ונפתח מאליו וב"ש הלכו לשיטתן
דכי אמר הריני נזיר הוי נזיר דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכי אמר
מנסריו לאיתשולי הוא דאתי ואין שאלה בנזיר : **א"ר יהודה**. לא אמרו
ב"ש שיהא נזיר [כלל שהן] לא דברו אלא לענין נדר שאם אמר הריני נדור
מבשרה והרי פרה זו עלי קרבן אם עומדת היא מאליה ועומדת מאליה
דהוי נדור הימנה ואינו נזיר : **גמ' כסבורה פרה זו**. היינו דקתני אמרה
פרה שכן מצינו מהמחשבה שהוציא הכתוב בלשון אמירה כגון ודובר
אמת בלבבו (תהלים טו) ויאמר עשו בלבבו (בראשית כז) : **הריני נזירה**.
ה"א יתירה משמע הימנה : **הא אמרוה ב"ש חדא זימנא**. דאם אמר הריני
נזיר מן הגרוגרות דהוי נזיר וה"ה נמי לכי אמר הריני נזיר מבשרה ל"ל
למתנייה : **תרתית תלת**. קתני פרה דלת וגרוגרות וכולהו צריכי וכו' : **משום**
דמיחלפן בענבים. דפירא בפירא מיחלף ואית להו לבית שמאי דכינזיי
כינזיי נזירות כנזירות מדתני בברייתא : **ואי איתמר בשר**. לחודיה ה"א
הכא הוא דאמרי ב"ש דהוי נזיר דבישרא וחמרא אורחיהו דאינשי
דאמרי בהדי הדדי ואמטו להכי איכא למימר כי אמר מבשרה כמ"ד מיין
דמי : **אבל גרוגרות ודבילה**. דלאו בהדי יין נינהו אימא דלא תיהוי להו

שם כינוי קמ"ל: **ומי קתני אם עמדה מאליה**. אם עומדת סתם קאמר בין מאליה בין ע"י אחרים: **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר כסבורה פרה זו שאינה עומדת מעכבת אני כאן שלא אעמוד לעולם ואפילו על ידי אדם: ואמר הרי עלי קרבן**. כלומר שהזיר עצמו ממנה אם לא יעמידנה ועמדה מאליה:

דף י - ב

ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא כו'. כדלקמיה מוקי לה ואמר לנו המור"ה אע"ג דלא תני לה רבא בהדיא בהך קמייתא באם לא עמדה ועמדה מאליה דבדין הוא דהוה ליה למיתני הכי כדקאמר לה נמי באידך תירוצא דמתרץ לה אלא אמורא דמסדר הש"ס כיון דשמעיה לרבא דאמר מילתא דאית בה פירכא לא אנחית לסיומיה למילתיה ופריך ליה כדפריך בשלמא פרה בת קרבן היא והדר מחליף שיטתו דמעיקרא דמוקי לה בכגון דאמר הרי עלי קרבן והדר מוקים לה בכגון דאמר הריני נזיר מיין ומסיים למילתא: **בשלמא פרה בת קרבן היא**. בשלמא לגבי פרה מצית מוקמת לה בכגון דקאמר הרי עלי קרבן דהוי נזיר דהואיל דבת קרבן היא כלומר דקא שייכא בכלל קרבן אע"ג דבקרבן נזיר לא שייכא איכא למימר כאומר הרי עלי קרבן נזירות דמי והוי נזיר אלא לגבי דלת היכי קים להו לב"ש הכי בשלמא גבי גרוגרות איכא למימר הואיל ופירי הוא מיחלפי בענבים ויש בלשון הזה לשון נזירות אלא לגבי דלת כי קאמר הרי היא עלי קרבן אם לא נפתח מי שייך בקרבן נזירות כלל: **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו**. ואמר כסבורה פרה זו שאינה עומדת לעולם לא מאליה ולא ע"י אדם: **ואמר הריני נזיר מיין אם לא עמדה**. ומתניי דקתני אם עומדת הכי משמע היא סבורה שתהא מתעכבת שם הריני נזיר אם תתקיים מחשבתה שתהא עומדת שם אלא אני אעמידה ועמדה מאליה ומתניי ליכא לאקשווי השתא כדמקשינן לעיל מידי אם עמדה מאליה קתני דהא רבא גופיה לא שני ליה הכא בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחרים: ובהא פליגי דב"ש סברי תורפיה דהאי גברא עיקר של זה לא הות אלא אדעתא דאיהו לוקים לה בעל כרחיה והאי דקאמר אם לא עמדה אם לא אעמידה במשמע והלכך כיון דלא אוקמה הוי נזיר:

ואמר הריני נזיר מיין כו'. לא איצטריך למימר אלא הריני נזיר אלא משום דמשני לעיל מבשרה אמר הכא מיין לאפוקי משנויא קמייתא וקא מהדר ליה רבי יהודה לתנא קמא לא כשאתה סבור דבמתפיס בפרה ליהוי נזיר כך אמרו ב"ש אלא אף כשאמרו ב"ש דמיתפס בה לא אמרו אלא באומר הרי פרה זו עלי קרבן דהוי נדור ואינו נזיר אבל בדלת לא פליג ר' יהודה דהא לא שייכא לישנא דנדריס גבי דלת כלל: **וב"ה אמרי.** טעם משום דקמת לא הוי נזיר הא אם לא קמת הוי נזיר: **והאמרת.** לב"ה דכל היכא דאמר הריני נזיר מבשרה לא הוי נזיר דומיא דמ"ד הריני נזיר מן הגרוגרות דלא הוי נזיר: לטעמייהו דב"ש קאמרי להו לדידן כו':

א

-

יא

דף

מתני' אמרו חכמים. כיון דשיכורה היא ואינה זקוקה לשתייה נראין הדברים שלא נתכוונה זו לקבל עליה זה לשם נזירות אלא לומר יאסר עלי כוס זה כקרבן ואינה אסורה אלא בכוס יין זה בלבד: **גמ' וכ"ת.** אי לאו דנתכוונה לקבל עליה נזירות אלא להיות נידורה ממנו לימא הכי בהאי לישנא הרי הוא עלי קרבן להכי הוא דלא אמרה הכי דסברה אי אמינא הכי סבירא להו שלא אסרתי עלי אלא כוס זה בלבד ומייתו לי כוס אחרינא ואמרי לי אשתי וקא מצערין לי דשתויי אנא ולא מצינא למשתי לי אימא להו בהאי לישנא דפסיקנא להו מילתא דהואי אסירא נמי בכסא אחרינא ותו לא מייתין לי ומעשה נמי באשה כו': **מתני' הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין.** וקיבל עליו את השאר: **הרי זה נזיר.** ואסור בכולן שכל דקדוקי נזירות עליו: אבל אם אמר יודע אני שיש נזיר בעולם ואיני יודע שנזיר אסור ביין ואמר הריני נזיר הרי זה אסור בכולן והיינו רבנן דאמרי אפילו לא נדר אלא מחד מינייהו הוי נזיר בכולם: **ורבי שמעון מתיר.** דהואיל שלא קיבל עליו אלא חצי הנזירות שלא היה יודע שהנזיר אסור ביין הרי זה מותר בכולן ור' שמעון לטעמיה דאמר אינו אסור עד שיזיר מכולן: **ואם אמר יודע אני שנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי.** כשהזרתי מן היין שיהו חכמים מתירין לי מפני שאיני יכול לחיות בלא יין: או יודע אני שהנזיר אסור לקבור מתים וכשקבלתי עלי נזירות סבור הייתי שיהו חכמים מתירין לי מפני שאומנתי לקבור מתים הרי זה מותר דאיגלאי מילתא למפרע דמעיקרא לא קביל עילויה נזירות מיין

ומטומאת מתים ולא קיבל עליו אלא חצי נזירות: **ור"ש אוסר**. וטעמא מפרש בגמ': **גמ' וליפלוג נמי ר"ש ברישא**. כי היכי דפליג ר"ש איודע אני שיש נזירות דלא חייל עליה נזירות משום דלא קיבל כל דקדוקי נזירות: **חלוק היה ר"ש אף בראשונה**. דראשונה נמי קאמר ר"ש כיון דאמר על מנת שאהא שותה ביין ומיטמא למת לא נדר אלא בתגלחת לבד ור"ש לטעמיה דאמר אינו נזיר עד שיזיר מכולן: **רבינא אמר ברישא ודאי לא פליג ר"ש**. דאילו התם כיון דאמר הריני נזיר קיבל עליו כל תורת נזיר והאי דאמר ע"מ הוי ליה מתנה על מה שכתוב בתורה ואין בתנאו כלום והוה ליה נזיר גמור דהוי ליה כמי שאמר על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה שאין בתנאו כלום ויתחייב לה בכולן: **וריב"ל אמר לך**. ברישא נמי פליג ר"ש דהאי ע"מ כחוץ דמי כיון דקבל עליו נזירות במקצת לא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה דאילו לגבי מאן דאמר ע"מ שאין לך עלי לא שאר ולא כסות ולא עונה לא קיבל עליו כלום אבל הכא קבל עליו במקצת ומשום הכי הוי תנאו קיים ואינו נזיר לפי שאין דבריו הראשונים כלום משום דלרבי שמעון לא הוי נזיר עד שיזיר בכולן: **תניא כוותיה דרבינא**. דאפילו במקצת קא חשיב ליה מתנה: **ור"ש אוסר והאמרת רישא ר"ש מתיר**. דחצי נזירות קיבל עליו ואין נודרין לחצאין:

דף - יא - ב

רישא כגון דנזר מחדא כו'. ואילו לרבנן ברישא דרישא מודה ר"ש דאסור אע"ג דלא נדר בכולהו משום דהוי ליה מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל: **ואיתשיל מחדא**. דקאמר אבל סבור הייתי שחכמים מתירין ולרבנן דאמרי אפילו כי לא נזר אלא באחת מהן הוי נזיר הכי נמי כי מיתשיל אחד מינייהו אישתרי נמי אכולהו והלכך הוא מותר: **ולר"ש דאמר**. לעולם אינו נזיר עד שיזיר מכולן בבת אחת כגון דאמר הריני נזיר סתם הכי נמי לכי מיתשיל לחכם אחד מינייהו לא מפקע נזירותיה מיניה עד דמיתשיל אכולהו והלכך הואיל דלא איתשיל אלא חדא משום הכי אוסר ר"ש: **איבעית אימא בנדרי אונסין קא מיפלגי**. במתניתין הואיל דנדרי אונסין הן הואיל דאין יכול לחיות בלא יין או שאין קוברין באותו מקום אלא זה ל"א דבמתני' להכי קרי להו אונסין דלבו אונסו שהוא סבור שיתירו לו חכמים דבכה"ג קרי ליה אונס כדאמר"י נמי במס' שבועות (דף

כו.) דרב כהנא ורב אסי מר משתבע דהכי אמר רב ומר משתבע דהכי אמר רב וכי הוה אתי רב ואמר כחד מינייהו א"ל אידך ואנא בשיקרא אישתבעי א"ל רב לבך אנסך ומיפטררת : **וקמיפלגי בפלוגתא דשמואל ורב אסי**. דתנן בפ"ד נדרים במסכת נדרים ד' נדרים התירו חכמים וכו' והתם מפרש להו : רבנן סברי דאין צריך שאלה כשמואל ומשום הכי שרי : **ור' שמעון כרב אסי**. דאוסר בלא שאלה לחכם ומשום הכי מיתסר כל זמן שלא התירו לו : **מתני' אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר**. ואני במקומו של נזיר אחר להביא קרבנותיו ביום תגלחתו : **אם היו פקחין מגלחין זה את זה**. מביא זה קרבנותיו של זה וזה קרבנותיו של זה ויהו פטורים מלהביא קרבן אחר ואם לאו כל אחד ואחד מביא קרבנותיו שלו וצריכין להביא כל אחד ואחד קרבנות של נזיר אחר : **גמ' איבעיא להו**. אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ולא אמר תו מידי : **מהו**. מי אמרי' האי דאמר ואני אכוליה דיבורא משמע והוי נזיר ומיחייב לגלח נזיר אחר : **או דלמא הא דאמר ואני אפלא דדיבוריה משמע**. דחדא מינייהו הוא דקביל עילויה או נזירות או לגלח אבל אתרוייהו לא משמע : **ארישא או אסיפא**. ארישא משמע ואני בנזירות כמותך או אסיפא משמע ואני אגלח נזיר כמותך : **מדאמר ואני ועלי**. מדקתני לתרוייהו ש"מ דהאי דאמר ואני לא קאי אלא אפלא דדיבוריה ומינה מדקאמר עלי לגלח ש"מ ואני אתחלת דיבוריה קאי והכי משמע ואני בנזירות כמותך ועלי לגלח נזיר כמותך : **וממאי דהכי הוא**. כדקאמרת דואני אפלא . דדיבוריה קאי דלמא אכוליה דיבוריה קאי ואי אמרת לי כיון דאני אכוליה דיבוריה משמע עלי למה לי איהו ודאי לא מיצטריך אלא פירושי קמפרש למילתא דמשמע כמו דאמר עלי בהא מילתא : **דאי לא תימא הכי**. דפירושי קא מפרש לה אלא דואני קאי אדיבורא דרישא ועלי אדיבורא דסיפא סיפא דמתניתין דקתני הרי עלי לגלח כו' התם למה לי כו' : **אי אמרת בשלמא רישא**. דתני ועלי צריכא לך למימר משום דקא מקבל בה בדיבורה (דסיפא) אהכי תנא בסיפא אידך מתניתין עלי דלא צריך אלא אי אמרת דעלי דרישא לא צריכא דהא קאי ואני אכוליה דיבוריה השתא איכא למימר מי עבידת כי הא מילתא למיתני תנא עלי ברישא דלא צריכא וסיפא דלא צריכא אלא לאו שמע מינה ואני אפלא דדיבוריה קאי שמע מינה :

צא וקדש לי אשה סתם. שלא פירש לו באיזו עיר ואיזו אשה: **חזקה שליח עושה שליחותו.** והלך וקידש לו אשה וכיון שלא פירש לו הי מינייהו קדיש ליה ולא ידע איזו קידש לו ואי הדר אותו האיש ונסיב איתתא דלמא זו היא אמה או בתה או אחותה של אותה האשה שקידש לו שלוחו והן כולן אסורות לו כדאמר. התם. (קדושין דף עו) המקדש את אשה אוסר עליו שבע עריות: **קן סתומה.** אחד מחייבי קנין כגון הזב והזבה יולדת ומצורע שהפרישו להן שתי תורין או שני בני יונה ועדיין לא קראו להן שם איזו לחטאת ואיזו לעולה ופרח גוזל אחד מהן לאויר העולם או שפרחה לבין חטאות מתות כגון שהיו שם מה' חטאות המתות כגון חטאת שכיפרו בעליה כו' ונתערבה ביניהן ואין ידוע איזו היא דאין לה שוב תקנה: **יקח גוזל לשני.** ואח"כ יפריש אחד לחטאת ואחד לעולה: (גליון להכי קאמר בין חטאות המתות דאילו נתערבה בין חטאות חיות והנך חטאות דידיה נינהו מצי למיסב חד מינייהו ועביד ליה זוג להאי והא דלא נתערב הוה קריב לה עולה): **ואילו קן מפורשת.** שפרח אחד מהן ואינו יודע איזו היא אין לו תקנה לפי שאין יודע איזו לחטאת ואיזו לעולה ואע"ג דפירש כיון דלא הוי תרוייהו קמיה לית בהו היכרא דלא ידע אי האי שני הוי חטאת או עולה: **ואילו שאר קנין דעלמא מתקנן ואמאי לימא.** לכל מאן דמייתי קנין היינו האי דפרח לפלוני אתמול ונמצא מתכפר בקרבן חבירו דהא אמרת שהוא אסור בכל הנשים שבעולם: **אמר ליה אמינא לך אנא אשה דלא ניידא.** דכל כבודה בת מלך פנימה והואיל דקביעה הוה ליה כמחצה על מחצה ואסור ואת מותבת לי מאיסורא דנייד דאיכא למימר דהתם בדין הוא דלישתרו משום דאית בה טעמא דכל דפריש מרובא דהיתירא פריש: **וכי תימא גבי אשה נמי אימור.** האי בעל אשכחיה לההיא איתתא בשוקא דניידא ולישתרי בה דכל דפריש מרובא פריש אכתי לא דמי דאילו איתתא הדרא לניחותא כיון דעיילא לביתה הויא לה קבועה אבל גבי קן לעולם הויא לה איסורא דניידא: **ומודה ר' יוחנן באשה שאין לה בת כו' ולא אחות.** פנויה ואע"פ וכו' דלאחר מכן הויא לה חדא מהני קרובותיה פנויה כיון דבזמן ששילח זה שלוחו היתה האחת נשואה והאחת פנויה ובא זה וקידש את הפנויה אין חוששין לומר שמא שלוחו בא לכאן וקידש את אחותה לאחר שנתגרשה ונמצא זה פוגע באחותה ויש בו משום איסור שתי אחיות דסתמא דמילתא כי משוי איניש שליח במילתא דקיימא קמיה בלא איסורא אבל במלתא דלא קיימא קמיה כגון זו דבההיא שעתא דקא

משוי שליח להאי הוה מינסבא לגברא לא משוי איניש שליח: **בשלמא בתרא**. להכי מגלח את הראשון דזה קאים קמיה האיך נזיר קדמאה ואיכא למימר דהואיל וקאים קמיה מיחייב בקרבן תגלחתו: **אלא קדמאה**. אמאי מגלח את השני והא בההוא שעתא לא הוה האי נזיר קמיה ואת הוא דאמרת מילתא דלא קאים קמיה דאיניש לא מסיק אדעתיה לקבולי עילויה ואמאי אמרת דמגלחים זה את זה:

ב

-

יב

דף

הכי קאמר אי משכחנא כו': דמצי עבד ליה איהו גופיה השתא. כגון באיתתא דשריא ליה לאפוקי היכא דבההיא שעתא לא משתריא ליה: **(הפר לה והיפר לה. שלוחו של אדם כמותו): שתדורי מכאן עד שאבא כו'**. קס"ד דכי א"ר יאשיה אין אפוטרופוס מיפר אליבא דרבנן דאמרי גבי דידיה דבעל דאיהו נמי לא מצי מיפר: **ואי לאו דאמר רחמנא ואישה יפירונו אפוטרופוס הוה מיפר**. ואע"ג דבעל לא מצי מיפר השתא אלמא במילתא דלא מצי איניש למיעבד השתא משוי ליה שליח: **אי הכי**. דמצי מיפר למה ליה לשוויי שליח ליפר לה בעל לאלתר: **סבר**. האי בעל לא צריכנא להפר לה אלא בשעה שאצא לדרך דלמא בההוא שעתא מישתלינא או מטרדינא או רתחנא הלכך קאמר לאפוטרופוס דליעבד איהו: **מתני' הרי עלי לגלח חצי נזיר**. דאמר הרי עלי להביא חצי קרבנותיו של גילוח נזיר אחד: **זה מגלח נזיר שלם וזה מגלח נזיר שלם**. שלא מצינו נזיר לחצאין ולא קרבן לחצאין והוא סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה: וחכ"א יביאו שניהן קרבנותיו של נזיר אחד ויהיו פטורין שהרי לא נזרו כל אחד אלא חצי נזיר: **גמ' אמר רבא**. ה"ג הכל מודים כל היכא דאמר חצי קרבנות נזיר עלי וכו' כוליה קרבן בעי לאיתויי מ"ט דהא לא אשכחן נזירות לפלגא כי פליגי בלישנא דמתני' היכא דאמר הרי עלי לגלח דר"מ סבר כיון דאמר הרי עלי לגלח איחייב אכוליה קרבן דנזיר והאי דהדר אמר חצי נזיר לאו כל כמיניה ורבנן סברי כל כה"ג נדר ופתחו עמו הוא ובין שניהם מביאין קרבן דנדר אחד הוא ואיכא ספרים דלא כתיב בהו הך אמר רבא אלא הכי כתיב בהו קרבן בעי איתויי כלומר נזיר מיהא לא מיפטר בקרבנותיהן דהנך הואיל דכל חד וחד קיבל עילויה פלגא דנזירות ותו לא אשכחן נזירות לפלגא והאי דקא מייתי ליה אינהו

לייתי ליה משום נדבה כי פליגי בלישנא דמתניי כגון דאמר הרי עלי לגלח ולא אמר בסתם חצי נזירות עלי דר"מ סובר כיון דאמר הרי עלי לגלח אכוליה קרבן נזירות ומיפטר ביה נזיר בהאי קרבן נזירות והאי דהדר אמר חצי נזירות מיהדר הוא דקא בעי ולאן כל כמיניה ורבנן סברי נדר ופתחו עמו הוא ולא מיפטר נזיר בקרבנותיו דהאיך ושניהם מיהא קרבן אחד בעי איתויי [ל"א] אילו אמר אחד בלבד הרי עלי לגלח חצי נזיר אפילו רבנן מודו דקרבן שלם בעי איתויי מ"ט דהא לא אשכחן נזירות לפלגא כי פליגי אלישנא דמתניי דאיכא תרי דבין שניהם מביאין קרבן שלם ר"מ סבר כי אמר הרי עלי מיחייב אכוליה קרבן וכי הדר אמר חצי נזיר לאו כל כמיניה דתפוס לשון ראשון הלכך זה מגלח נזיר שלם וזה מגלח נזיר שלם ורבנן סברי כיון דתרי אינון לא הוי קרבן לחצאין והוי נדר ופתחו עמו דכי אמר לגלח חצי נזיר פירוש עלי דאמר לכתחלה הלכך זה מגלח חצי נזיר וזה מגלח חצי נזיר דכיון דבין שניהם מביאין קרבן שלם לא הוי קרבן לחצאין: **מתניי נולד לו בת או טומטום ואנדרוגינוס הרי זה נזיר**. דולד מיהא מיקרי:

א

-

יג

דף

הפילה אשתו אינו נזיר. דדילמא האי דהפילה לא הוה בן קיימא שלא כלו לו חדשיו ולא ולד הוי וספק נזירות להקל: **ר' שמעון אומר**. אין דרך זו מוציאתו מידי נזירות: אלא אם היה בן קיימא הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה. דקסבר ספק נזירות להחמיר: **חזרה וילדה**. לאחר שהפילה: **הרי זה נזיר**. דהשתא מיהא ולד הוא דאית ליה וחיילא עליה נזירות: **ר"ש אומר**. שמא הראשון הוה בן קיימא וחל עליו נזירות והשתא כי ילדה לא חייל נזירות ואם כדבריך יעשה נמצא זה מביא חולין . לעזרה אלא יחזיר וימנה נזירות שנייה ויאמר אם הראשון שהפילה היה בן קיימא נזירות הראשונה חובה וזו נדבה ואם לא היה בן קיימא נזירות הראשונה נדבה וזו חובה: **גמ' האי מאי למימרא**. דכי נולד לו בן הרי זה נזיר: **מהו דתימא**. האי דקאמר לאו משום בן דוקא והאי דאמר בן לכשאבנה ממנה הוא דמשמע כגון ואבנה גם אנכי ממנה (בראשית ל) וכי נולד בת או טומטום ואנדרוגינוס נמי ליהוי נזיר קמ"ל דלא: **ולד דמיחשב ביני אינשי קאמינא**. דהיינו בן ותו לא קמ"ל דבת וטומטום

ואנדרוגינוס נמי איקרו ולד : ר' יהודה. דאמר לעיל דספק נזירות להקל כדאמרי' בפ"ק (לעיל ד' ח.) דתניא הריני נזיר ע"מ שיש בכרי זה ק' כור והלך כו' ר' יהודה מתיר דספק נזירות להקל : **והפריש קרבן וחזרה וילדה מהו**. מי הוי קדוש או לא : **אליבא דמאן**. קמיבעיא לך אי אליבא דר"ש פשיטא דהוי קדוש דהאמר ספק נזירות להחמיר וקודם שילדה אשתו נמי הוי נזיר : **אלא אליבא דר' יהודה דאמר ספק נזירות להקל מאי**. מי אמרינן כיון שהפרישו בשעה שהפילה ולא חיילא עליה נזירות כלל לא הוי קדוש כלל ומיבעי ליה למיהדר ולקדושי : **מאי נפקא לך מינה**. אי הוה קדוש או לא דהא ילדה וחיילא עליה נזירות : **נפקא מינה לגיזתו ולעבוד בו**. והכי קא מיבעיא ליה אי אמרת משעה שהפריש תחילה כשהפילה הוה ליה קדוש הוה ליה אסור בגיזה ועבודה אלא אי אמרת דלא חיילא עליה נזירות אלא משעה שחזרה וילדה הוה ליה מותר בגיזה ובעבודה מאי תיקו : ושמע חבירו ואמר ועלי מהו אדיבוריה דההוא גברא קאי ומשמע ועלי להיות נזיר כשיהיה לך בן או דילמא אגופיה משמע אנפשיה דהכי משמע ועלי נמי להיות נזיר כשיהי' לי בן : **ושמע חבירו ואמר ואני מהו אנפשיה קאמר**. ומשמע כי קאמר ואני נזיר כשיהא לי בן : **או דילמא**. אדיבורא דחבריה קאי ומשמע כאילו אמר ואני רחימנא ליה לאותו בן כוותיך ואהא נזיר לכשיהא לך בן ואהא לעיל נמי כי קא מיבעיא ליה ועלי מאי טעמא לא מיבעיא ליה בהאי לישנא הא לא אפשר דלאו לישנא מתרצתא היא דלימא ועלי לאוהבו כמותך : **ואם תימצי לומר כל באנפיה**. בין אמר ועלי בין אמר ואני כסיפא ליה מילתא להדורי ליה למימר לכשיהא לי בן אהא נזיר דאי אדעתא לקבל עליו נזירות כשיהא לו בן למה לו להזיר בפני זה יזיר בינו לבין עצמו אלא מדקאמר ליה באנפיה איכא למימר דהכי אמר ליה אף אני אהא נמי נזיר כשיהא לך בן : **אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן ושמע חבירו ואמר ואני**. וה"ה דקא מיבעיא ליה ועלי ולי"א מ"ה : **מאי**. מי אמר כיון דשלא בפניו דאבי הבן קא מהדר ליה לא

כסיפא ליה מילתא. ואנפשיה קאמר דאהא נזיר כשיהא לי בן : **או דילמא הכי א"ל רחימנא ליה לפלוני כוותיך**. לכשיהא לו בן אהא נזיר כמותך

תיקו : מתניי אמר הריני נזיר מעכשיו ונזיר לכשיהא לי בן התחיל מונה את שלו ועד שלא השלים את שלו נולד לו בן וחלה עליו נזירות שהזיר על בנו לכשיהא לו : **משלים את שלו**. לפי שקיבלו עליו תחילה ואח"כ מונה נזירות שהזיר על בנו. דכיון שחל עליו של בנו עד שלא השלים נזירות שלו נעשה כנזירות אחת ולכך אינו יכול לגלח : אבל אם אמר הריני נזיר כשיהא לי בן ונזיר דמשמע לי מעכשיו התחיל למנות את שלו ואח"כ נולד לו בן הואיל וקבל נזירות של בנו תחילה מניח את שלו ומונה את של בנו ואינו מגלח ואח"כ משלים את שלו למקום שפסק מתחיל : (גליו"ן ג) ומ"ה דהואיל וקיבל עליו נזירות שלו תחילה משלים את שלו שיהא מגלח בינתים ואילו בסיפא דקביל נזירות של בנו תחילה מוקי לה המורה כגון דנזירות שלו הוה של חמשים ומש"ה מוקי לה הכי דאי לא תימא הכי לא הוה נזירות כלל כיון דהפסיק את . שלו והתחיל את של בנו וגלח תו לא פשו ליה כדי גידול שיער וקיימא לן בבבא דסיפא דסותר את הכל אם אין שם כדי גידול שיער וא"ת דבתר שמונה של בנו לא ליגלח הא ודאי מילתא דלא אפשר חדא דקיבלו והוה ליה כמי שאמר הריני נזיר ונזיר שצריך לגלח בין זו לזו ועוד מדקאמר דמניח את שלו ומונה את של בנו למאי מילתא הוא קא מתחיל את של בנו אי לאו דלייתי קרבנותיו ולגלח בינתיים וכי תימא אי הך בבא לא מיירי בנזירות סתם אלא בנזיר נ' למה ליה דמייתי אידך בבא דנזירות מאה (אם) משום דאתא לאשמועינן דעד ע' לא הפסיד כלום דלאחר ע' סותר. ע"כ גליו"ן : **גמ' בעי רבא הריני נזיר כו'**. כלומר הא ודאי פשיטא לי שאם אמר הריני נזיר לאחר לי יום ומעכשיו נזיר סתם כיון דבנזירות זו שאמר מעכשיו יכול להשלים קודם שיתחיל אותו נזירות שאמר לאחר לי יום דהא דאמר נזיר סתם דהיינו לי יום הילכך חלה לנזירות דמעכשיו לאלתר ומגלח ליום לי ושוב מונה נזירות שנדר לאחר לי ומגלח לסוף לי אלא הא בעי רבא . כיון דאמר הריני כו' : כיון דהלן ק' בעשרין לא שלמין לא חיילין מעכשיו ומותר לשתות יין אלא מונה לי לאחר כ' יום ומגלח ואח"כ מונה ק' יום : **או דילמא כיון**. דאילו מתחיל למימני נזירות ק' מעכשיו אכתי מייתרי להו כדי גידול שיער דהא פשו להו תמנין דאית בהו גידול שיער טובא והילכך מתחיל מעכשיו ומונה כ' יום ואחר כך מונה לי יום ואח"כ מונה פ' ימים כדי להשלים נזירות ראשונה : **ותיבעי ליה נזירות מועטת**. כגון דאמר הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר סתם דלי נמי בכי לא שלמי ולא חיילי או דילמא לאלתר חיילין [ומגלח] אחת על כולן : **אין הכי קמיבעיא ליה'** **אלא חדא מגו חדא קא מבעיא ליה**. כלומר נזירות מתוך נזירות קא מבעיא ליה והכי קא מבעיא ליה :

את"ל נזירות מועטת כיון. דאילו מתחיל מעכשיו למנות לא מייתרי ליה מהאיך נזירות אלא עשרה ימים ולא הוי בהן כדי גידול שיער דאין תגלחת פחות משלשים: לא סלקין ליה הלין עשרה. למנין נזירות דהא לית בהו גידול שיער הילכך לא חיילי ליה מעכשיו אלא לאחר עשרים יתחיל למנות שתי נזירות ויהא מגלח בינתים ואי אמרת תפשוט ממתניי דקתני מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו ואע"ג דלא מייתרי משלו אלא עשרה ואפי' הכי חיילי הא לא דמי דאילו התם כיון דאמר הריני נזיר סתם לכשיהא לי בן לא נחית למנינא דלא קאמר אימת (אי לאחר עשרין וחמשה הילכך האי דהדר ואמר הריני נזיר דינא הוא דליחול עליה לאלתר דדילמא לא יהא לו בן עד לאחר שלשים דלא מייתרי כלל ואישתכח דמלאתר הוה ליה למימני נזירות שלו א"נ זמנין דלא יספיק למימני את שלו קודם שנולד לו בן כיון דאי אפשר ליה בגילוח כדפרישי' לעיל גבי מתניי כנזירות אחת דמי אלא הכא דקא נחית ליה למנינא דאמר לאחר עשרים איכא לך למיבעי בהכי בעיין כיון דעשרים יומין כו': ואת"ל. היכא דאמר מעכשיו מאה כיון דאפשר למימני מעכשיו עשרים ולאחר דמונה ליה שלשים אפשר למיהדר ולמימני תמנין משום דאיכא גידול שיער לבסוף חיילי להו מהשתא אכתי תיבעי לך הא אמר הריני נזיר לאחר עשרים ומעכשיו נזיר עולם מהו כיון דלנזירות עולם לית ליה הפסק דהיכא דאמר מעכשיו מאה יום הוא דאיכא למימר דמונה עשרים ואח"כ מונה שלשים ואח"כ מונה שמונים דודאי חיילא עליה לאלתר מכי אמר מאה יום משום דכיון דאית להו הפסק לסוף מאה הילכך הכא נמי אפשר למפסקינהו מתוכן אבל הכא דאמר מעכשיו נזיר עולם דנזיר עולם אין לו הפסק והאי דמגלח משלשים לשלשים היינו טעמא משום כובד ולא משום דליהוי הפסק וכיון דאין לו הפסק לא פסקינן להו מתוכן וכיון דלא אפשר בלא הפסקה לא תיחול עליה נזירות כלל עד לאחר עשרים דלימני שלשים של נזירותו ברישא: ואת"ל לענין כולהו שאילתא לענין נזירות מועטת לנזירות מאה או לנזירות עולם: כיון דאפשר ליה לאיתשולי. אההוא נזירות שקבל עליו לאחר עשרים ליחלו להו כולהו מהשתא אכתי תבעי לך אמר הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם מהו: הכא. בנזיר שמשון דלא אפשר. לאיתשולי

עליה משום דשמשון לא הוה נדור אמרינן כיון דלא אפשר לאיתשולי עליה אנזיר שמשון לא חיילא ההוא נזירות סתם דהואיל דסוף עשרים לא שלמי או דילמא חיילא: אמר הריני כמשה בשבעה באדר. דמשמע כמשה שנפטר בשבעה באדר ושוב לא שתה יין מי הוי לשון נזירות או לא: נטמא בימי בנו. האי דאמר הריני נזיר כשיהא לי בן ונזיר סתם התחיל מונה את שלו ועד שלא השלים את שלו נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואם נטמא בתוך ימים הללו שמנה לבנו: ר' יוחנן אמר סותר. אף אותן ימים שמנה כבר על שלו דכיון דאפילו מנה את שלו אינו מגלח בינתים כנזירות אריכתא דמי וסותר את הכל: וריש לקיש אמר אינו סותר. את שלו דנזירות דידיה לחוד ודבנו לחוד:

דף יד - ב

נטמא בימי צרעתו. היה נזיר ונצטרע ובימי צרעתו נטמא למתים: ר' יוחנן אמר סותר. את הקודמין דהא אכתי קאי בנזירות הואיל דכי נתרפא מצרעתו משלים מה שכבר מנה קודם שנצטרע: **ריש לקיש אמר אינו סותר.** דימי צרעת לחוד הואיל ואין עולין לו למנין ימי נזרו והימין שונה להני תרתני דרבי יוחנן וריש לקיש בטעמא אחרינא ואף המור"ה חז"ר להיו"ת כדבר"י הימין דבין כי נטמא בצרעתו ובין בנזירות בנו דההוא אידך נזירות נזיר מאה מיירי לפי שלא מצינו גידול פחות משלשים והואיל ובתרוייהו צריך לגלח דלכי נתרפא מצרעתו נמי צריך לגלח הילכך לא מיתוקם אלא בנזירות מאה: **נטמא ביום גידול שער.** כגון שקיבל עליו נזירות מאה יום וכי מנה שבעים נצטרע וכי נטהר גילח תגלחת לצרעת ואכתי פשו מן המאה שלשים יום דאית בהו גידול שיער ונטמא ביום גידול שער היינו ביום מאה שבו שלם גידול שיער שלו דברי הכל סותר השלשים שאחר הצרעת אבל באם סותר שבעים שלפני הצרעת פליגי: **רב אומר אינו סותר.** דאפי' לרבי יוחנן דאמר נטמא בימי בנו דסותר כל נזירות התם בנזירות קאי להכי מצי סתר לנזירות נמי אבל הכא כיון דנטמא ביום מישלם גידול שיער כבר שילם נזירותו ולית ליה כח למסתר דלפני צרעת: **ושמואל אמר סותר.** את הכל אפי' ע' קמאי: **שם נזירות אחת היא.** [אבל] מנין שלו ומנין של בנו תרי נזירות מיתקרו ל"א נטמא ביום גידול כגון דאמר הריני נזיר והתחיל ומנה עד עשרים יום

ונטמא וסתר את הכל והתחיל למנות נזירות אחרת ומנה עשרה ימים בטהרה ואח"כ נטמא באחד מכל עשרים יום הנותרין להשלים לנזירות: **רב אמר אינו סותר**. הללו עשרה דאפילו לרבי יוחנן דאמר סותר הני מיילי היכא דקאי בנזירות גמור אבל האי דלא איטמי אלא בימי גידול שיער דמשלם נזירות הוא דלכי מצרפי הני עשרה לעשרים קמאי הוו להו שלשים והלכך האי דאהדר איטמי מעשרה ואילך לא הוי אלא תשלומי נזירות ואפי' ר' יוחנן מודה דאינו סותר להנך עשרה אלא כיון דהזה שלישי ושביעי מתחיל למנות מעשרה ואילך עד שלשים: **ושמואל אמר סותר אפילו לר"ל כו'**. אבל הכא חדא נזירות והא דאמרינן מישלם נזירות הוא לא איריא דכיון דסותרו הראשונים שוב אי אתה יכול לצרף עמהן הללו ולומר שלשים הן: **הכל מודים שאם קידש שיער בדם**. ביום ל"א צריך להביא קרבנותיו ולהתגלח אחר קרבנותיו אם כבר נזרק הדם כשנטמא ועדיין לא גילח שאין לו תקנה להתירו כיון דלמנות פעם אחרת ולהביא קרבן אחר אי אפשר דקרבן אחד הוא מביא ולא שני קרבנות וכבר הביא קרבן אחד ואין עולה לו דהא כבר נטמא לפיכך אין לו תקנה והא דקתני קידש לישנא דקרא נקיט דכתיב וקדש את ראשו (במדבר ו): **כיון דאמר תגלחת מעכבת**. לשתות ביין בתוך מלאת קרינא ביה לסתור מה שמנה ולייתי קרבן אחר: **אלא אליבא דרבנן**. דפליגי עליה בפרק ג' מינין (לקמן דף מז.) ואמרי כיון שזרק עליו אחד מן הדמים נטהר: **למצות גילוח**. דלא יהא תגלחת בטהרה כמצותו לעולם שהרי אינו יכול לסתור ולמנות נזירות אחרת שהרי לאחר נטמא הילכך אין לו תקנה לגלח בטהרה אלא מגלח בטומאה: **נזיר שכלו לו**. ימי שלשים נזירות סתם ולנזירות מרובה כל ימים שהזיר ולאחר מלאת שצריך להביא קרבנותיו נטמא לוקה על הטומאה ואינו לוקה על התגלחת אבל אינו לוקה אם גלח קודם שהביא קרבנותיו או שתה יין קודם שהביא קרבנותיו: **דאמר קרא כל ימי הזירו לה'**. דכתיב כל דלא צריך וכתביה ואמר כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא לרבות ימים כו': כל ימי נדר נזרו תער וגו' כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין וגו'. ולילקי נמי אתרוייהו:

מי שנזרו תלוי לו בראשו דמשמע שתלה הכתוב את הטומאה במי שעדיין לא נתגלח ואפי' לאחר שכלו לו ימיו כל זמן שלא גילח שערו שנזרו על ראשו מי שכבר כלו ימי נזירותו ואין נזרו תלוי אלא בראשו: **אם גילח ושתה יין ונטמא למתים סופג את הארבעים**. אלמא דגמרי ימי ימי לרבות ימים שלאחר מלאת ותיובתא לר' יוסי בר' חנינא: **מתני' הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום**. והתחיל למנות את שלו אם נולד לו בן עד ע' יום צריך להניח את שלו ולמנות את של בנו: **לא הפסיד כלום**. דשלשים יום הוא דמייתרי ליה ממאה אלא מניח את שלו ומונה את של בנו ומגלח ומונה שלשים כדי להשלים מאה שלו ומגלח דבשלשים אית בהו כדי גידול שער: **אבל אם נולד לו לאחר ע'**. דלא מייתרי להו שלשים דלית בהו גידול שער שאין תגלחת פחות מל' יום הלכך סותר את הכל ומתחיל למנות את של בנו ומגלח ואחר כך מונה מאה שלו וה"מ בנזירות מרובה אבל בנזירות מועטת אינו סותר כלל כדתנן לעיל מניח את שלו ומונה את של בנו ואחר כך משלים את שלו ואינו סותר וטעמא מאי כדאמרן שאין תגלחת בינתים וכחדא נזירות אריכא הוא: **גמ' אמר רב**. נולד לו בן ביום ע' עולה לו לכאן ולכאן אותו יום עולה לו למנין ע' ולמנין של בנו דשלשים דלבנו נמי מתחיל למנות בו ביום וכן כשבא להשלים מאה שלו שלאחר נזירות של בנו אין צריך למנות אלא כ"ט: **איתגורי מיתגר**. דעולה לו לכאן ולכאן שאינו צריך להשלים אלא למאה בלבד ועוד שנזירות של בנו מתחיל מבו ביום צריכא למימר דלא הפסיד כלום: **אלא בדין הוא דלא ליתני עד שבעים ומשום דקתני סיפא כו'**. הך אלא נשתנה מכל אלא שבש"ס והכי משמע אלא משום דקתני סיפא אחר ע' תנא ליה רישא עד ע' ובדין הוא דלא ליתנייה כלל דהא אמרינן דאפילו איתגורי מיתגר. ואית ספרים דכתיב בהו בדין ליתני עד ע' כו' אלא משום דקתני סיפא לישנא דהפסיד דקתני אחר ע' סותר תנא נמי רישא [עד ע'] דאינו סותר: **ת"ש נולד אחר שבעים סותר ע'**. ואי איתא כדקאמרת אמאי סותר כיון דמתחיל למנות מבו ביום לבנו ויום שלשים דבנו עולה לו לכאן ולכאן אכתי פשו להו שלשים יום כדי גידול שיער: **מאי אחר**. דקתני אחר אחר דהיינו ע"ב דאפילו אי אמרת דעולה לכאן ולכאן אכתי לא פשו להו אלא כ"ט יום ואין תגלחת פחות משלשים יום: **מאי איריא דקתני**. רישא עד ע' לא הפסיד כלום אפילו לאחר ע' ביום ע"א נמי לא הפסיד דהא אמרת דלא סתר. אלא ש"מ אחר ממש ביום ע"א דקתני סותר משום דלא אמרינן שהוא עולה לו לכאן ולכאן: **וכן מתניתין לרב**. וכן לענין זה קשיא מתניתין לרב ש"מ: **ורב כמאן אמרה**. לשמעתי. ואי קשיא למה לי מיבעיא הכי הא אשכחן בפ"ק דתני יום שלשים עולה לכאן

ולכאן דילמא מתניי דהתם לא מתרצא כרב מתנא אלא כבר פדא דאמר אין סתם נזירות אלא כ"ט: ג' ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת שבעה. שאין צריך להשלים אחר הרגל ז' ימי אבילות דכיון דעיקר האבילות דהיינו ג' ימים ראשונים כדאמרינן במועד קטן הווי קודם לרגל ביטל הרגל את האחרונים: ואם קברו ח' ימים לפני הרגל. כיון דיום אחד של שלשים היה קודם. הרגל ביטל הרגל ממנו גזירת שלשים: ומותר לספר ערב הרגל. משום כבוד הרגל: אסור לספר אחר הרגל. עד שלשים:

דף טו - ב

אבא שאול אומר כו' מצות אבילות הנוהגת שלשה ימים הראשונים. כיון שעשאם קודם הרגל בטל הימנו גזירת ז' לגמרי כך מצות ז' כיון שנעשו קודם הרגל שוב הרגל מבטל גזירת ל' לגמרי גזירת ל' גלוח וכיבוס: מ"ט דאבא שאול. דאמר דיום ז' מבטלת גזירת ז' ולי' והא לא שימר עדיין מיום ל' כלום קודם הרגל אפ"י יום אחד דבשלמא לת"ק דאמר שמנה היינו משום דיום שמיני עולה למנין ל' אלא לאבא שאול מ"ט לאו משום דקסבר דיום שביעי עולה לכאן ולכאן למנין ז' ולמנין ל' וכמאן דעבר עליו יום אחד מגזירת ל' דמי ומש"ה מתבטלת: אלא באבילות דרבנן. דעיקר אבילות אינו אלא יום אחד דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר אלא רבנן תקנו ז' דסמכו אקרא כדכתיב (בראשית נ) ויעש לאביו אבל שבעת ימים אבל נזירות דאורייתא בחושבנא דיומי דל' יום בעינן כדכתיב (במדבר ו) יהיה לא אמר דיום אחד עולה לכאן ולכאן: ששחטו וזרקו עליה בשני שלה. שכבר ראתה ביום שמיני עד שלא ראתה ביום תשיעי שהיא שומרת כנגדו לידע אם תראה בג' ימים ג' ראיות ותהא זבה: ואח"כ ראתה הרי זו אינה אוכלת. בפסח דטמאה היא ואע"ג דאינה אוכלת פטורה מלעשות פסח שני דאכילת פסחים לא מיעכבא: מ"ט דר' יוסי. דפטורה מלעשות פסח שני לאו משום דקסבר מקצת היום ככולו דיום שני שהוא תשיעי ככולו דמי והויא לה טהורה בשעה ששחטו וזרקו עליה והכא נמי לימא דעולה לו לכאן ולכאן משום דמקצת היום ככולו: דילמא. האי דקאמר ר' יוסי דפטורה לאו משום דקסבר דמקצת היום ככולו אלא משום דקסבר דכשהיא רואה מכאן ולהבא היא מטמאה אבל למפרע לא ומשום הכי פטורה דבהיא שעתא דשחטו וזרקו עליה טהורה

הואי ולהך דבתר נטמאת לא חיישינן : **ומי סבר ר' יוסי**. דמכאן ולהבא היא מטמאה אבל למפרע לא : **זב בעל שתי ראיות**. בין ביום אחד בין בשני ימים כדאמר'י התם (ב"ק דף כד.) תלה הכתוב את הזב בראיות דכתיב וזאת תהיה טומאתו בזובו ואת הזבה בימים דכתיב ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים מיעוט ימים שנים רבים ג' : **בשביעי שלו**. שאין בין זב רואה שתיים לרואה ג' אלא קרבן שבעל ג' מונה ז' ומביא קרבן ובעל ב' מונה ז' ואין מביא קרבן להכי נקט בעל שתי ראיות ושומרת יום משום דלאו בני קרבן נינהו דעל הנך דבני קרבן לא מצי למשחט עלייהו בשביעי משום דלא מצו אכלי פסח בערב דכפרת קרבן דבעו לאיתויי בשמיני מעכבת להו כדקי"ל (יבמות דף עד :) הביא כפרתו אוכל בקדשים אלמא מיהא מדקתני מטמא משכב ומושב למפרע דלא הוי טעמא דר' יוסי משום דמכאן ולהבא הוא מטמא וטעמא משום דמקצת היום ככולו קא פטר מלעשות פסח שני דה"ל ככל מידי דתלי במניינא דאמר'י ביה מקצת היום ככולו ומש"ה פטורין : לעולם אימא לך דמכאן ולהבא הוא מטמא ולא טעמא דר' יוסי משום דמקצת היום ככולו ודקאמר למפרע מטמא מדרבנן הוא דקאמר ומשום דלית בהו טומאה אלא מדרבנן פטורין מלעשות פסח שני : **דאי ס"ד מדאורייתא**. מטמאין למפרע אפי' אמרת מקצת היום ככולו אכתי אמאי פטורין והא איגלאי מילתא למפרע דבההוא שעתא דשחט ונזרק הדם טמאה מדאורייתא הואי : **לעולם אימא לך**. דטמאין למפרע מדאורייתא וכל היכא דתלי מילתא במניינא כגון בשתי נזירות שצריך למנות לזו ל' ולזו ל' הוי מקצת היום ככולו והכא אע"ג דמדאורייתא מטמא למפרע אמאי הקילו בה היינו טעמא דטומאה דתהום דזיבה התירו דכיון דבההיא שעתא דנשחט אכתי הוה קיימא טיפת דם במקור של אשה ולא יצא לחוץ אהני בה מקצת היום ככולו דכמאן דנשחט עליה בשעת טהרה דמי ואית דמפרשי טומאת התהום בזיבה היינו דבשעת שחיטה וזריקה עדיין לא היתה יודעת אם תהא רואה בו ביום ואם לאו משום הכי קרי לה טומאת תהום דהויא טמאה למפרע בשעת שחיטה וזריקה ואיהי לא הות ידעה בההיא שעתא ודמי לעובר ברשות הרבים וטומאת התהום תחתיו : **ואף רבי אושעיא סבר**. דרבי יוסי לא אמר דמטמא למפרע אלא מדרבנן : ומהדר אהא דאמר לעיל מאי למפרע מדרבנן : **אי סתו**. דלמפרע טמאה כולהו לסתור דהא לא הוו להו שבעה נקיים כלל : **אלא אימא ולא לסתור אפילו יומו**. משום דמכאן ולהבא מטמאה ולמפרע הויא טהורה ממש : **ואמר ליה**. רבי יוחנן

רבי יוסי קאי כוותיך: **ורבי יוסי מכדי סבר מקצת היום ככולו**. דכל האי דקא משנינן לעיל דמכאן ולהבא מטמא שינויי דחיקי נינהו ומיהו שמעתין איתא כרב: **זבה גמורה**. דבעינן ג' ימים רצופים כדאמר מי תלה הכתוב את הזבה בימים היכי משכחת לה: **והא כיון דחזיא בפלגיה דיומא**. ביום שני מחצות ואילך אידך פלגא דמבקר עד חצות עולה לה לשימור כאילו נשמר יום אחד בטהרה והוה לה הפסק: ע"א ור' יוסי מכדי שומרת יום כנגד יום כיון דקאמר דטעמא הוי משום דמקצת היום ככולו וכך שמענו כאן מפ"י המור"ה אבל בכיצד צולין במסכת פסחים שמעינן דמכאן ולהבא קמיבעיא לן דלר' יוסי זבה גמורה היכי משכחת לה ולא מפ"י המור"ה: **איבעית אימא בשופעת**. כל היום [תלתא יומין] בהדי הדדי: **ואיבעית אימא**. שלשה יומי בין השמשות סמוך לשקיעת החמה דכי ראתה בשבת אחר שקיעת החמה הוי טמאה כל יום ראשון וכי חזרה וראתה ביום ראשון שנית סמוך לשקיעת החמה הויא טמאה כל יום שני וכן שלישי דלא הויא שהות דטהרה ביני וביני כלל ולא הוי סליק למניינא דשומרת יום כנגד יום דהא לא הוואי שהות:

מתני' מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד. לרב מתנא כדאית ליה דאנזירות סתם קאי ואין נזירות פחות מל' יום ולבר פדא כדאית ליה דמוקי לה כגון דנעשה כאומר שלימים וכולה מתני' הכי מפורש בפ"ק לרב מתנא כדאית ליה ולבר פדא כדאית ליה: **גמ' ר"א אומר אינו סותר אלא שבעה**. כדי שיביא קרבנו בטהרה וכדפרשינן בפרק קמא לבר פדא כדאית ליה

דקסבר ר' אליעזר אחר מלאת הוא שאין נזירות אלא כ"ט ולכך אינו צריך לסתור אלא ז' וכדאמרינן נמי קים להו לרבנן דאין תגלחת כדי לכוף ראשו לעיקרו בפחות מז' יום ולרב מתנא כדאית ליה דטעמא דר' אליעזר משום דמקצת היום ככולו: נטמא יום שלשים סותר את הכל ולא פליג ר' אליעזר דהא קאמר שלימין. ואפילו לבר פדא דאכתי תוך מלאת קרינא ביה: **נטמא ביום מאה סותר את הכל.** דתוך מלאת קרינא ביה: **רבי אליעזר אומר לא סותר אלא שלשים.** ' כדאמר ר"ל בפ"ק (לעיל ד' ו:): דטעמא דר' אליעזר משום דקאמר קרא זאת תורת הנזיר ביום מלאת התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר ואפי' בנזירות מרובה: **וכולה.** טעמא דמתניתין עד השתא כדהוינן בה אליבא דבר פדא ורב מתנא בפ"ק (ד' ה וד' ו): מתני' מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' הוא עומד שם שלשים יום אינן עולין לו מן המנין. כלומר אין עולין לכך שתהא חלה עליו אותו נזירות שקיבל כשנטמא ואין מביא קרבן טומאה: **יצא ונכנס.** כגון שהזה ושנה וטבל כדמפרש בגמרא ואח"כ נכנס עולים לו למנין נזירות דכיון [שהזה] ושנה וטבל ביום שביעי שלו מביא קרבן על הטומאה: **רבי אליעזר אומר לא בו ביום.** כשהזה ושנה וטבל אם נכנס אינו מביא קרבן טומאה עד שיעבור עליו ב' ימים בטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו אימתי לכשאני קורא מקרא זה שיהיו לו ימים הראשונים דטהרה ואין ימים פחותים משנים: גמ' איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אמר נזירות חל עליו. דקסבר דהאי מאן דמקבל נזירות בבית הקברות מיתלא תליא וקיימא וכיון דמשכחת טהרה דהיינו לאחר שיצא והזה ושנה וטבל חיילא עליה אע"ג דלא הדר אמר אני אקבל עלי מה שאמרתי כשהייתי עומד בבית הקברות: **ור"ל אמר.** אי הדר אמר אהא כמו שקבלתי בבית הקברות חייל עליה ואע"ג דלא מפרש אהא נזיר ואי לא לא שאם נטמא למתים ושותה יין אין בכך כלום: **א"ל.** מסקנא דמתניתין בהכי הוי דמי שנזר בבית הקברות אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן טהרה ליסתור ולהביא קרבן טהרה לפי שאין נזירות חל עליו כלל: **מי שהיה טמא ונזר.** דהיינו נמי מי שעומד בבית הקברות:

הכא במאי עסקינן ביוצא ונכנס. שיצא והזה בשלישי ובשביעי וטבל והדר אמר הריני נזיר והדר נכנס סופג את הארבעים ולאפוקי מדרי אליעזר דאמר לא בו ביום כו' אבל אי לא הדר ואמר אינו אסור לגלח וכו' שאין נזירות חלה עליו : **טמא שנזר.** כגון שהיה עומד בבית הקברות ונזר : **שביעי שלו עולה לו למנין.** דכיון דטבל והוי טהור מתחיל למנות מבו ביום לפי שאינו מביא קרבן : **ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין.** אע"פ שטבל והוא טהור עד יום שמיני שמביא בו קרבנותיו כדאמרינן בפי ג' מינין (לקמן דף מד :) סדר תגלחת כיצד היה מזה בשלישי ובשביעי ומגלח בשביעי ומביא קרבנותיו בח' : **מיחל דכולי עלמא לא פליגי.** דכיון דמשכחת טהרה חיילא ממילא : **אלא כי פליגי למילקי ר"י סבר כיון דחיילא לקי.** אפילו אטומאה דמעיקרא דנזר בבית הקברות ור"ל סבר אע"ג דחיילא שהוא צריך לשמור מכל דקדוקי נזירות לא לקי אפילו אטומאה דבסוף אי לא הדר ואמר : **הא למלקות זה וזה שוין.** ששניהם לוקין על הטומאה ולדקדוקי נזירות : **אימא לתגלחת זה וזה שוין.** ששניהם מגלחין ביום שביעי שלהן : **ליתנייה.** אין בין טמא שנזר כו' אלא שטמא שנזר שביעי שלו עולה לו מן המנין ואינו לוקה וטהור שנזר אין ז' שלו עולה לו מן המנין ולוקה : **בתקנתיה קמיירי.** אימת מתחילין למנות זה . משביעי וזה משמיני אבל קלקוליה דלוקה לא קמיירי ואמר לן רבי דהכי נמי מצי למיתני אלא טמא שנזר אין מגלח תגלחת טומאה ונזיר טהור שנטמא מגלח בז' וטמא שנזר אין מגלח בשביעי אלא תנא שביעי שלו וכל מילי כדמפרש לקמן : **ת"ש מי שהיה טמא ונזר אסור לגלח ולוקה.** וש"מ דכיון דחיילא עליה נזירות דהוי אסור לגלח לוקה ותיובתא דר"ל וביוצא ובנכנס לא מצי לתרץ ליה כדלעיל דהא אוקימנא דמודי ר"ל דחיילא וקאי ליה באיסורא אבל מילקי לא לקי ואילו הכא משמע דכיון שאסור לוקה אע"ג דלא הדר ואמר : **בעי רבא.** הואיל דאמר ר' יוחנן דלוקה ותנן במתניתין כוותיה : **בעי שהייה למלקות.** דלא לילקי עד דלישהי ביה כדי שיעור השתחויה כדמפרש במס' שבועות בפרק ידיעות הטומאה (דף יז.) : **נזיר.** טהור הנכנס בבית הקברות מ"ט לא בעי שהייה דקא מתרו ביה אל תכנס לבית הקברות הכא נמי מתרו ביה לא תינזור ושהייה למה לי :

אלא. היכי דמי שאילתא דרבא : **כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל.** בבית הקברות שמפסיק בינו לבין הטומאה ונדר בעודו בשידה שהוא טהור ואח"כ בא חברו ופרע את המעזיבה שהוא תחתיו שהיתה השידה מעל ראשו : **ה"ג כי גמירי שהייה בפנים אבל אבראי לא.** כי גמירי שהייה כשנטמא בבית המקדש בפרק ידיעות הטומאה נטמא בבית המקדש ושהה כדי השתחוויה חייב : **אבל אבראי.** כגון בבית הקברות לא בעי שהייה וכיון שפרע מתחתיו את המעזיבה אע"ג דלא שהה חייב : **או דילמא לא שנא .** דהכא והכא בעי שיעור כדי השתחוויה תיקו : **בעי רב אשי נזר והוא בבית הקברות טעון גילוח.** ביום השביעי שלו או לא : **קרבן טומאה הוא דלא מייתי.** משום דלא מייתי קרבן אלא מאן דמטמא ליה לנזירותיה אבל גילוח בעי : **מה טעם קאמר.** אינו מביא קרבן לפי שאינו מגלח : **מאי לאו הא לתגלחת זה וזה שוין.** דזה וזה מגלחין בשביעי שלהן : **לא למלקות זה וזה שוין.** וכדר' יוחנן לעיל : **ליתנייה תנא שביעי שלו וכל מילי.** דהכי משמע שביעי שלו עולה לו מן המנין לפי שאינו מביא קרבן ומה טעם אינו מביא קרבן לפי שאינו טעון גילוח טומאה בז' וזה אין שביעי שלו עולה לפי שיש לו לגלח בשביעי ולהקריב קרבן בשמיני ומאותו יום שמקריב קרבן חל עליו נזירות כדכתיב (במדבר ו) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא דמשמע מאותו יום ואילך נזירות דטהרה : **ת"ש אין לי.** שלא יהו עולין לו מן המנין : **אלא ימי טומאתו.** כדכתיב והזיר לה' את ימי נזרו וקדש את ראשו ביום ההוא דמשמע מאותו היום ואילך שהביא קרבנותיו יתכפר ויתחיל למנות לימי נזרו : **ימי חלוטו מנין.** שאם נצטרע בימי נזירותו והוחלט שלא יהו עולין למנין נזירותו : **מה ימי טומאתו מגלח.** תגלחת טומאה ומביא קרבן צפריים. אף ימי חלוטו. דכתיב וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו (ויקרא יד) וכתיב וביום השמיני יקח שני כבשים וגו' אין עולין לו : **שכן מבטל בהן את הקודמים.** כדכתיב והימים הראשונים יפלו : **תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהן את הקודמין.** כגון בנזירות מרובה כדלקמן בפרק כהן גדול ונזיר (דף נו :) תנן לה והואיל ואינו מבטל את הקודמין יהו עולים לו ימי חלוטו מן המנין : **אמרת ומה נזיר בקבר.** נזיר והוא בבית הקברות ששערו ראוי כו' : **מאי לאו תגלחת דטומאה.** דכיון שהזה ושנה וטבל מגלחין אותו וש"מ דטעון גילוח והכי משמע מה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת ז' אין עולין לו מן המנין ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת טומאה אלא לתגלחת צרעת לא כל שכן דאין עולה לו : **לא**

תגלחת דטהרה. שאם לא נכנס לקבר א"נ נכנס לקבר ונטהר ואח"כ השלים ימי נזרו שהוא טעון גילוח לסוף שלשים דהכי משמע ששערו ראוי לתגלחת טהרה שאין מגלח תגלחת טומאה אלא תגלחת לסוף מיירי אבל בימי חלוטו אינו מגלח תגלחת טהרה אלא תגלחת צרעת לסוף ז' :

א

-

יח

דף

דאי סלקא דעתך תגלחת טומאה ימי חלוטו מי לא בעי תגלחת. והכתיב וכבס המטהר את בגדיו וגוי' וההוא דינא דקא מייתי ומה נזיר בקבר כו' היכי קאתי והא זה וזה ראויין לתגלחת: לעולם אימא לך תגלחת דטומאה כיון שהוזה ושנה וטבל מתגלח בשביעי שלו והאי דקא פריך ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת בתגלחת דנזירות קאמר דאילו נזירות בקבר כשהוא מגלח מעכשיו מתגלח על נזירות אבל נזיר מצורע כשמתגלח תחילה מתגלח על שנתרפא מצרעתו והכי קתני ימי חלוטו שאין ראוי לתגלחת טומאה דנזיר אלא לתגלחת דצרעת לא כל שכן שאין עולין מן המנין דנזירות דטהרה ולעולם אימא לך היכא דנזר והוא בבית הקברות טעון גילוח דטומאה: תא שמע וכי ימות מת עליו בפתע פתאום בטהור שנטמא כו': **נזיר בקבר.** שהיה טמא מתחילת נזירות: **אינו דין כו'.** מדקתני ולפטור את הנזיר בקבר שאין טעון העברת שער שמע מינה דאין טעון גילוח שער ש"מ: **אלא טמא שנזר שביעי שלו.** שטובל בו עולה לו מן המנין דהואיל ואינו בר קרבן מתחיל למנות מבו ביום: **ונזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין.** דאין לו טהרה עד יום שמיני שמביא קרבנותיו כו': **דתניא וקדש את ראשו.** שיתחיל למנות לענין נזירות ביום הבאת קרבנותיו שהוא שמיני כדכתיב וביום השמיני יביא שתי תורים: **ביום תגלחתו.** שהוא שביעי כדכתיב וגילח את ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו: **והא דתנן נזיר שנטמא כו' מאן תנא.** חשיב להו טומאות הרבה ואפי"ה לא מייתי עלייהו אלא קרבן אחד: **אמר רב חסדא ר' יוסי ברבי יהודה היא.** דאמר נזירות טהרה משביעי שהוא יום תגלחתו חיילא עילויה: **ומשכחת לה.** דתיהוי טומאות הרבה: **כגון שנטמא.** ומנה ששה כדי להזות עליה בשלישי ובשביעי וחזר ונטמא ביו' ז' דטומאה אחריתי איקרי הואיל וטבל בו ביום אבל בקרבן אינו חייב אלא אחד שכל זמן שלא יצתה שעה שראויה להביא קרבן שעדיין לא

הגיע ליום ח' אינו חייב אלא קרבן אחד אבל אם נטמא וחזר ונטמא בששי אינו קורא לו טומאות הרבה לפי שעדיין לא חל עליו טהרה כלל ודמי לטומאה אריכתא דאי אליבא דרבי לא משכחת לה דמיקרי טומאות הרבה ולא ליחייב אלא קרבן אחד דאי אמרת משכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי אינו חייב אלא קרבן אחד לסוף ימי טהרתו כיון דנזירות דטהרה לא חיילא עליה עד יום שמיני כולה חדא טומאה אריכתא היא וליכא בהו טומאות הרבה ואי אמרת כגון דנטמא בשמיני והויין להו טומאות הרבה הא נמי לא מיתרצתא דלא יביא אלא קרבן אחד דאי אליבא דרבי כיון דנטמא יום שמיני שיצתה שעה שראויה להביא בה קרבן נתחייב על כל אחד הילכך לא מיתוקמא אלא כרבי יוסי ברבי יהודה ש"מ: **מאי טעמא דרבי**. דאמר לא חיילא עליה נזירות דטהרה עד יום הבאת קרבנותיו: **דאמר קרא וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וגו'**. דמשמע אימתי וקדש את ראשו שיתחיל למנות בו בזמן שכיפר עליו דהיינו בשמיני:

דף יח - ב

ורב חסדא מאי דוחקיה לאוקמיה כרבי יוסי ברבי יהודה לוקמה כרבי. ומשכחת לה דאית בהו טומאות הרבה: **כגון דחזיא בליל שמיני**. כלומר דנטמא בליל שמיני והאי דאמר דחזיא לאו דוקא הכא אלא איידי דנקיט לה במס' כריתות נקטיה להכא וחזר ונטמא בליל שמיני דטומאות הרבה איכא מכיון דנטמא בליל ח' וחיילא עליה טהרה ואינו חייב עליהן אלא קרבן אחד לפי שעדיין לא הגיע יום שמיני שהיתה שעה הראויה להביא בה קרבן: **ומדלא מוקים לה**. רב חסדא בכה"ג ואלבא דרבי תיפשוט מינה דאית ליה לרב חסדא דלילה לאו מחוסר זמן הוא דאם נטמא בליל שמיני הוה כנטמא ביום שמיני דנטמא בשעה שראויה להביא קרבן אע"ג דאינו קרב עד היום דמיא הלילה ליום וחיילא קרבן על כל אחת ואחת: **אמר רב אדא בר אהבה**. אפילו אי אית ליה לרב חסדא דלילה מחוסר זמן הוא אכתי לא מתוקמא ליה כרבי דהא בהא תליא: דאי אמרת לרבי מחוסר זמן הויה אימת מיתחזי לקרבן לצפרא ונזירות טהרה נמי לא חיילא עליה עד צפרא. והילכך כי מיטמי בליל שמיני כולה טומאה אריכתא היא ולית לך למימר בהו טומאות הרבה ואי אמרת דלרבי אינו

מחוסר זמן דלילה נמי זמן הקרבה ואית בהו טומאות הרבה נזירות
טהרה נמי חיילא מאורתא וחייב קרבן על כל טומאה וטומאה הילכך לא
מיתוקמא כרבי כלל: ה"ג ת"ר נטמא בשביעי וחזר ונטמא כו' ואית
ספרים דגרסי ביה גופא נטמא בשביעי כו' ושבוסא הוא דקי"ל דכל היכא
דכתב גופא דכבר נשנית ההיא שמעתא לעיל ואילו הכא לא נשנית כלל:
מתחיל ומונה. לנזירות טהרה מיד כיון שהגיע שמיני ואפילו שלא הביא
קרבנותיו דברי ר' אליעזר: וחכ"א קרבן אחד על הכל עד שיביא חטאתו
הביא חטאתו ונטמא מביא קרבן על כל אחת ואחת הביא חטאתו ולא
הביא אשמו מונה. נזירות דטהרה אבל אם לא הביא חטאתו אינו מונה
לעולם אין מתחילין למנות לנזירות טהרה עד שיביא חטאתו אחד מהללו
שני תורים שמביא אחד לחטאת שאם נטמא קודם שהביא חטאתו אינו
מביא אלא קרבן טומאה אחד אבל אם הביא חטאתו ולא הביא אשמו
כבש בן שנתו לאשם מונה לנזירות ימי טהרה: כך אשמו מעכבו: שלא
יתחיל למנות עד שיביא אשמו: **בשלמא לר' אליעזר**. דאמר מתחיל ומונה
מיד: **אע"פ שלא הביא קרבנות**. מתחיל למנות מבו ביום ולרבנן אתא
ליה ההוא אע"פ שלא הביא את אשמו: **אע"פ שלא הביא עולתו**. שהאחד
לעולה ובלבד שהביא אשמו וחטאתו מתחיל למנות: **משום עולה לא**
מיבעיא. דהיא לא אתיא לא משום עולה ולא משום נזירות אלא לדורון
בעלמא: **כל האשמות שבתורה מעכבין**. כדאמרינן (יבמות דף עד): הביא
כפרתו אוכל בקדשים:

א

-

יט

דף

ת"ל והזיר לה' את ימי נזרו והביא [כבש בן שנתו לאשם] לפיכך הקדים
הכתוב והזיר להבאת אשמו לומר לך אע"פ שלא הביא הזיר: אימתי
הזיר. אימתי מתחיל למנות ימי נזירות בזמן שהביא: מאן תנא להא
דת"ר האשה שנדרה כו' ואינה מביאה עולת העוף. למאן איצטריך
למיתני דאינה מביאה עולת העוף: אמר רב חסדא ר' ישמעאל היא.
דלדידיה חשיב ליה עולת העוף דאי לרבנן לא איצטריכא ליה למיתני
שאינה מביאה עולת העוף דהא אמרינן עולת העוף לא מיכבא דלא
אתיא אלא משום דורון בעלמא ופשיטא שאינה צריכה להביא: לשון
אחר אמר לנו המורה אמר רב חסדא ר' ישמעאל היא ומאי קסבר כו':

מיגז גיז. דמהשתא ואילך לא מיחייבא בנזירות עולת העוף נמי לייתי: לעולם מעיקר עקר. והאי דמביאה חטאת העוף לא משום נזירות אלא משום שנזרה עצמה מן היין: וסבר לה כרבי אלעזר הקפר. אבל עולת העוף לא אתיא ליה אלא משום נזירות והילכך מיתוקמא לה כר' ישמעאל ולא כרבנן דאי רבנן כיון דאמרי משום דורון בעלמא קמייתי ליה ולא משום נזירות הכא נמי מצי מייתי ליה ולית ביה משום הבאת חולין לעזרה אבל לרבי ישמעאל כיון דמשום חובה קמייתי ליה ובעל מיעקר עקר ליה אי אפשר ליה להביא עולת העוף דאי מייתי ליה נמצא שמביא חולין לעזרה: והא האי קרא בנזיר טמא כתיב ואנן אפילו נזיר טהור קאמרינן. דקרי חוטא משום שציער עצמו מן היין: לר"א הקפר נזיר טהור נמי הוי חוטא. ודין הוא דהוה ליה למיכתביה להאי וכפר עליו מאשר חטא על הנפש בנזיר טהור והאי דכתביה בנזיר טמא הואיל ושנה בחטא שכבר הזיר עצמו מן היין ועכשיו שונה בחטא שהיה לו להזהר מן הטומאה ונטמא: משום דיצא. בתמיה חל עליו נזירות והא הוי טמא בזמן שעמד בבית הקברות: אמר שמואל כגון שיצא והזה כו'. כדמפרש לעיל: ואלא כי נכנס. ונטמא אמרינן דעולין לו מן המנין וחל עליה נזירות דטהרה הא לא נכנס והוי טהור אין עולין לו מן המנין ולא חיילא עליה נזירות דטהרה אדרבה כי לא נכנס והוי טהור כ"ש דחל עליה נזירות דטהרה: אלא אפילו נכנס. דס"ד דכיון דנכנס הו"ל כמעיקרו שנזר והוא בבית הקברות ולא יהו עולין לו מן המנין ולא חיילא עליה נזירות דטהרה קמשמע לן כיון שיצא והזה ושנה וטבל דהו"ל נזיר טהור וחיילא עליה נזירות דטהרה ואי הדר איטמי מביא קרבן טומאה:

דף - יט - ב

אמר רבא מאי טעמא דר' אליעזר. אליבא דעולא: אמר קרא והימים הראשונים מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים. לפיכך אינו סותר כולן אלא שלשים ורבי אליעזר לטעמיה כדאמרינן בפירקא קמא (לעיל דף ו:): זאת תורת הנזיר: נטמא ביום מאה חסר אחת. דהשתא איכא תרי מקצת יום צ"ט וכל יום מאה: ומדקתני הריני נזיר מאה יום ונטמא בתחילת מאה. דהיינו בו ביום וקתני שיהו לו ימים הראשונים אלמא שמעינן מהא דבנזיר טהור שנטמא נמי אמר ר' אליעזר דבעינן ימים

הראשונים ותיובתא דעולא: **הלין ימים דבעינן**. אליבא דרבי אליעזר מפיך חד ומתחילין תרין שעומד ביום שני כשנטמא: **או נפקין תרין ומתחילין תלתא**. דבעינן שני ימים שלימין: **אמר ליה יפלו כתיב**. דמשמע דליהוון תרין בנפילה וכגון דנפקין תרין ועיילין תלת: **ואי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו אלא**. והימים הראשונים יעזוב ה"א האי דכתיב ימים משמע כגון דנפיק חד ועיילין תרין ואפילו הכי אקיים ימים דהא כבר עייל יום שני כתב רחמנא יפלו דמשמע ימים שלימים: **ואי כתב יפלו ולא כתב ימים הוה אמינא אפילו חד**. כלומר הוה אמינא דהאי דכתיב יפלו משמע אכולהו ימים שכבר מנה או ארבעה או תלתא או תרין או חד ואית דמפרשי אי כתב יפלו ולא כתב ימים ה"א האי דכתיב יפלו אפילו חד משמע והאי דכתיב יפלו אנזירים דעלמא קאי כלומר ונפיק חד ועיילין תרין ואיקיים לו יפלו. לשון אחר דאי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו הוה אמינא עד דנפקין תרין ועיילין תלת דב' ימים שלימין בעינן ואי כתב יפלו ולא כתב ימים הוה אמינא דאפילו חד דיפלו משמע נפילה והאיכא נפילה דחד יומא להכי כתב רחמנא ימים דבעינן דנפיק חד ועיילין תרין: **לימא בהא קמיפלגי דב"ש סברי משום גושה גזרו**. ולא משום אורא והויא קלישא טומאתה ומשום הכי סגי לה בשלשים יום:

דף - א

וב"ה **סברי משום אורא גזרו**. וחמירא טומאתה ומשום הכי צריכה דתיהוי כבתחלה: **לא דכ"ע משום גושה גזרו**. דקילא טומאה והאי דאמרו לה דתיהדר לנזירותה קנסא בעלמא הוא דקנסוה. איבעיא להו. הא דא"ר יהודה דלא היתה נזירה אלא י"ד בשנטמאת קאמר: **ואליבא דב"ש**. דכשעלתה לארץ והיתה עושה ל' יום כב"ש נטמאת בטומאת מת וסתרה את הכל ועשתה ז' שנים אחרים כבתחלה: **או דלמא שלא נטמאת**. אלא בשביל שבאת בארץ העמים ועלתה לא"י עשתה ז' שנים כבתחלה ואליבא דב"ה: **ת"ש עלתה לארץ ואי ס"ד**. כו'. ואי ס"ד כשנטמאת ואליבא דב"ש אי הכי י"ד שנה ולי יום מיבעיא ליה שהרי בתוך ל' נטמאת וסתרה כל שלמפרע ז' שנה ולי יום א"כ ז' שנים ולי יום היה לה למנות תחתיהן אלא מדלא תני הכי אלא י"ד שנה ש"מ דבלא נטמאת מיירי ר' יהודה ואליבא דב"ה. ע"א איבעיא להו הא דא"ר יהודה

לא היתה נזירה אלא י"ד שנה כשנטמאת עוד טומאה אחרת בסוף שבעה ראשונים אבל לא יום מלאת ועדיין יש לה יום אחד או ב' מן הז' שנים ולבסוף ז' שנים עלתה לארץ ומנתה ז' שנים אחרות שהרי סותרת ז' שנים ראשונים לד"ה דהא נטמאת הרי י"ד שנה ולהכי לא אמרי ב"ש דצריכה למנות ל' יום בארץ דהא סגי לה באותן ז' שנים שהיא מונה בארץ תא שמע עלתה לארץ כו' ואי ס"ד כשנטמאת ואליבא דב"ש דנטמאת בסוף ז' ראשונים וחזרה ונטמאת בסוף י"ד כדאמר ת"ק אי הכי י"ד שנה ול' יום איבעי ליה לרבי יהודה למימר דכיון שנטמאת בסוף י"ד דיום מלאת היתה צריכה למנות עוד ל' דהא ס"ל דכי נטמאת ביום מלאת מונה ל' תניא נמי הכי דלר' יהודה אית ליה דכי נטמאת ביום מלאת מונה ל' וכיון דס"ל הכי ודאי הא דא"ר יהודה לא היתה נזירה אלא י"ד שנה בשלא נטמאת וקא פליג אתנא קמא דסבירא ליה לרבי יהודה דלא נטמאת כלל אלא לסוף שבע שנים עלתה לארץ והורוה שתהא נזירה עוד שבע שנים. ובלשון הזה דן ר"א ב"ר יצחק הלוי לפני רבינו וקבלה (כ"ל ז"ה גליון: כת אחת. אחד אומר שתי שנים קיבל עליו נזירות ואחד אומר חמש שנים: שב"ש אומרים נחלקה העדות. הואיל ואין שם ב' עדים על ב' שנים: וב"ה אומרים. מ"מ שניהם מעידים על ב' שנים ויש בכלל חמש שתיים ולא נחלקה עדותן אבל בשני כיתי עדים אחת אומרת שתיים ואחת אומרת חמש דברי הכל יש בכלל חמש שתיים: אמר רב הכל מודים במונה. שנחלקה עדותן: מאי קאמר אילימא באחד אומר חמש ולא שתיים ואחד אומר שתיים ולא חמש. פשיטא דנחלקה עדותן דהא קא מכחשי אהדדי: אלא. כגון שהאחד אומר אחת שתיים והאחד אומר שלש ארבע חמש:

ב

-

כ

דף

הא ל"ל. למיהדר ולמיתני: **השתא י"ל חמירתא אמר רב.** היכא דהווי ב' כתי עדים ואחת אומרת אחת שתיים ושניה אומרת ג' ד' ה' שמעינן ליה לרב נחלקה עדותן בקילתא דלא הווי אלא חד וחד לא אמר דנחלקה עדותן פשיטא דודאי אמר והיכא שמעינן ליה לרב דאמר הכי במס' סנהדרין ירושלמית (פ"ה) דקתני התם להך מתניי דהכא וכתיבא תמן הכי תנינן תמן מי שהיו שתי כתי עדים מעידים אותו אלו מעידים שנזר שתיים ואלו

מעידים שנזר חמש ב"ש אומרים נחלקה עדותן ואין כאן נזירות כלל וב"ה אומרים יש בכלל חמש ב' שיהא נזיר שתיים ואמר רב בכלל נחלקו אבל בפרט דברי הכל נחלקה העדות ור' יוחנן אומר בפרט . נחלקו אבל בכלל יש בכלל חמש שתיים יהא נזיר שתיים פרט כגון שהאחת . אומרת אחת שתיים והשניה אומרת ג' . ד' ה' כלל שהאחת אומרת שתיים והשניה אומרת ה' : **אמרי במערבא אין הכחשה במונה** . שאם אחד אומר אחת שתיים ואחד אומר שלש ארבע חמש אין זו הכחשה ויש בכלל חמש שתיים ויהא נזיר שתיים :

פרק רביעי - מי שאמר

מתני' מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני כו' . וכן חבירו אמר ואני : **הותר ראשון שנשאל על נזירותו הותרו כולן .** שכולן תלו נזירותן בראשון : **גמ' יתיב ר"ל קמיה דר' יהודה נשיאה ויתיב וקאמר .** כי תנן במתני' וכולן נזירים כגון שהתפיסו כולן בתוך כדי דבור של ראשון דבכדי שאילת תלמיד לרב דאית ביה שלש תיבות שלום עליך רבי התפיסו כולן ומתניתין דקתני ואני דלא תני אלא תרין דוקא קתני דכי שקלת לחדא תיבה מקמא דאמר הריני נזיר ומצרפת ליה להנך דאמרי ואני ואני שכולן שלשה נדרו בתוך כדי שאילת שלום תלמיד לרב דהוויין נמי שלשה תיבות : **תוב לא שבקת רווחא לתלמידא .** דלימא ליה אלא הנך תלת מיילי ולא משום דאית ליה לרבי יהודה נשיאה דלימא ליה טפי אלא מילתא בעלמא קמ"ל ומסייע ליה לריש לקיש :

דף כא - א

תניא נמי הכי . דבעינן שיהו נתפסין בתוך כדי דבור : **הוא אסור .** הראשון שאמר הריני נזיר והשני שאמר ואני מותר לפי ששהה כדי דבור הא אם לא שהה הרי זה נזיר כמותו : לימא מסייע ליה מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני . ומדלא קתני אלא הנך תרין ש"מ דמשום דאי

קתני טפי לא הוי כדי דבור של ראשון ואנן בעינן דליהוי תוך כדי דבור ותו לא: מהכא לא תסייע ליה דבדין הוא דהוה ליה למיתני עד מאה אלא לאו אורחיה דתנא כי רוכלא דמחזר על העיירות בפרגמטיי שלו והולך ומכריז ומונה יש לי מחטיין וכוסות וקערות ה"נ ליחשיב וליזיל: ואי לאו משום דווקא ליתני חד ותו לא ולשמעינן הני (הכי נמי) לאו דווקא הוי בתוך כדי דבור: אין ה"נ אלא משום דלא משכחת בה אמצעי דאיבעי ליה למיתנא משום הכי נמי תני ואני ואני: **איבעיא להו חד בחבריה מיתפיס.** [ולא] כר"ל ואפילו עד מאה מיתפסין ואזלין: **ת"ש ואני ואני.** מדלא קתני טפי ש"מ דהיינו טעם דבקמא מיתפסין: **ראשון הוא דשרי.** כלומר משום ראשון דאישתרי אישתרו נמי כולהו הא אם הותר אמצעי לא יהא מותר אחרון שלמטה הימנו וש"מ דטעמא הוי משום דבקמא מיתפסין: **לעולם.** אימא לך חד בחבריה מיתפיס. וכי הותר אמצעי הותר נמי אחרון והא דלא קתני לה משום דלא אפשר דאידי דבעי למיתנא כי הותר ראשון הותרו כולן משום שאם אין ראשון אין אמצעי ואין אחרון ואי תני אמצעי לא מצי למיתנא הותרו כולן דהא איכא ראשון דלא משתרי כו': **מדקאמר האחרון מותר וכולן אסורים.** ואפילו אותו שהתפיסו לאחר שלישי שמע מינה דבקמא מיתפסין ומשום הכי לא מישתרו: א"ל מהכא ליכא למשמע מידי דהכא מיירי דליכא אחרינא בהדיה והא דקאמר וכולן אסורים אמצעי ואראשון קאי: **אבל אמצעי דאיכא אחרינא בהדיה.** כלומר דאי לא דייקת מינה להאי גיסא דוק מינה לאידך גיסא דמדקאמר האחרון מותר וכולן אסורין דליכא אחרינא בהדיה מכלל דאי הותר אמצעי דאית ליה אחריני בהדיה דאישתרי נמי ההוא בתרא דמיתפיס ביה וש"מ דחד בחבריה מתפיס: **לעולם אימא לך.** בקמא מיתפסין והאי אחרון דקאמר היינו אמצעי. וקאמר לך דאפי" של אחרון לא הותר משום דבקמא מיתפסין והאי דקאמרי ליה אחרון לאו דוקא אלא אידי דתנא ראשון תנא אחרון: **ת"ש דתניא בהדיא כו' הותר האמצעי הימנו ולמטה מותר.** דהיינו אחרון וש"מ דכל חד וחד בחבריה מתפיס ש"מ: **משום דקאמר פי כפיו.** דמשמע דקאמר פי נזיר ושערי נזיר מי הוי נזיר:

ורמינהו כו' זה הכלל כו'. ופה ושיער לא הוי דבר שהנשמה תלויה בו דאי גיזו לשיער וחתיד לניב שפתים לא מיית: **אמר רב יהודה דאמר הכי יעשה פי כפיו מין**. דהואיל דפריש הכי הוי נזיר: אמרה הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניהם נזירין ואינו יכול להפר לה. דכיון דאמר ואני גלי אדעתיה דניחא ליה במאי דקא נדרה איהי והשתא מקיים לה: **ואי אמרת מיעקר עקר**. בעל את הנדר מעיקרו אישתכח דבההיא שעתא דקאמרה חבירתה ואני דלא חייל עלה נזירות כלל: **ואי אמרת מיגז גיז**. דמכאן ולהבא לא חייל עלה נזירות אבל למפרע הוות נזירה: **איהי אישתראי וחבירתה אסירא**. דלכי אמרה ואני הוות חבירתה נזירה מעליא: **ואי ס"ד בעל מיגז גיז**. את הנדר מכאן ולהבא אמאי אינו יכול להפר משום דקאמר ואני נימא דהאי דאמר ואני להכי הוא דקאמר הכי דתהוי נזירה לפי שעה עד דליקבל עליה נזירות וליגזייה לנזירות אשתו מכאן ולהבא ונזירות דידיה תיחול עליה כדמעיקרא דהא אינו מיפר מכאן ולמפרע: **אלא לאו שמע מינה**. הבעל כי. מיפר לנזירות אשתו מיעקר עקר לה ומשום הכי אינו יכול להפר לה שאם יהא מיפר לה נמצא מיפר את שלו דמיעקר עקר והיינו טעמא דאינו יכול להפר את שלה משום דבההיא שעתא דאמר ואני ניחא ליה דתהוי נזירה עד דחייל עליה נזירות דהא קיים לה לפי שעה ומההיא שעתא ואילך לא מצי מיפר משום דבעל מיעקר עקר דלעולם אינו יכול להפר מכאן ולהבא בלא מפרע והכא למפרע לא מצי מיפר דהא קיים לה לפי שעה: **לא לעולם מיגז גיז**. אלא היינו טעמא דלא מצי מיפר לה דכיון דאמר לה ואני כמ"ד לה קיים נזירותיך דמי והלכך אי מיתשיל אהקמתו אהא דקא מקיים לה ברישא מצי מיפר ואי לא לא מצי מיפר: **ואם שלה היתה הבהמה**. וכגון שהקנה לה אחר לנזירותה ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בה: **והיינו טעמא**. דתמות דכיון שהפרישה לשם חטאת מעיקרא והשתא לא מצטרכה לכפרה דהא היפר לה בעלה ועקר את הנדר מעיקרו הויא לה כחטאת שמתו בעליה דגמירי דלמיתה אזלא לפי שאין כפרה למתים ואית. דמפרשי כיון דצריכה כפרה על שציערה עצמה מן היין והשתא לא צריכה דהיפר לה בעלה מעיקרא הויא לה כחטאת שמתו בעליה דגמירי דלמיתה אזלא דאפילו ר"א הקפר מודה דלא קרבה אפי' על הצער משום דהויא לה כחטאת שמתו בעליה משום דבחטאת בהמה גמרינן דתמות אבל בחטאת העוף לא גמרינן דתמות: **אלא פשיטא דהיפר לה בעל**. וקתני דסופגת את הארבעים על שהיתה שותה יין ומטמאה למתים קודם שהיפר לה: **לעולם אימא לך מיעקר עקר לה בעל**. והכא במאי עסקינן דסופגת את הארבעים כגון דלא היפר לה ודקאמרת אי לא היפר לה בעל

צריכא למימר ודאי לא צריכא אלא משום דקתני סיפא כו': אינה סופגת.
דצריכא למימר דסי"ד דתספוג כיון דנתכוונה לאיסורא:

א

-

כב

דף

תנא נמי רישא סופגת. את הארבעים דאינה צריכה: **האשה שנדרה**
בנזיר ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף. דאפילו
אמרינן דתיהוי כחטאת שמתו בעליה כיון דבעל מיעקר עקר לה לא
אשכתן בה דתיזיל למיתה: **ניתי נמי עולת העוף.** ומאשם לא פריך
דתייתי נמי אשם דאין אשם בא אלא במקום שצריך ליכנס בנזירות
אחרת כי היכי דתיחול עליו נזירות בטהרה: **הא מני.** דתני אע"ג דתיעקר
ליה נזירות מיייתי ליה חטאת העוף: **רבי אליעזר הקפר היא.** דאמר
דצריך כפרה על שציער עצמו מן היין: **היא מותרת וחבירתה אסורה.**
דבעל מיגז גיז ומסיים הברייתא ר' שמעון אומר אם אמרה הריני
כמותיך דמשמע אם נתקיים נזירותיך עלי לקיים ואם לאו לא וכיון
שהפר לה בעלה לראשונה שתיהן מותרות:

ב

-

כב

דף

מר זוטרא בריה דרב מרי אמר. הא דמיבעיא לן הכא אשה שנדרה בנזיר
ושמעה חבירתה ואמרה ואני ושמע בעלה של ראשונה והפר לה אפילו
למ"ד בעל מיגז גיז היינו דבעי רמי בר חמא בפ"ק דמסכת נדרים: **הרי**
עלי כבשר זבחי שלמים. כגון שמונח לפניו בשר זבח שלמים ומחית נמי
דהיתרא קמיה ואמר זה כזה מהו: **כי מתפיס איניש בעיקרא מתפיס.**
כדהויין הני זבחי שלמים קודם זריקה ואסירא: **או דילמא בצנא**
מתפיס. בהתירא דאית ביה והיינו לאחר זריקה שהותר בשר באכילה
ושריא בצנא היינו לבסוף דכל דבר שהוא חס מצטנן לבסוף וה"ל לגבי
הך איתתא כי אמרה ואני אי אמרת דבעיקרא מתפיס הויא לה כקודם

הפרה ואסירא ואי אמרת דמיתפסה בצננא הויא לה כלאחר הפרה ושריא: **מי דמי התם כי אמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים**. אפי' אמרת דבצננא מיתפיס אפי'ה אסור דזבחי שלמים לאחר זריקת דמים מיקדש קדיש דאינו נאכל אלא לשני ימים ולילה אחד דאיכא למימר הכי איתפיס בצננא דאם לא כן מאי אהני דיבוריה: **אבל הכא כו'**. ולא דמי כלל ומהכא לא תפשוט: **איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא**. דאמר אע"ג דלאחר זריקת דמים מיקדש קדיש כיון דמצי אכיל ליה חוץ לחומת עזרה בכל העיר אי אמרת בצננא תפיס ודאי שרי אלא הכי איבעיא לך (ודאי) אמרה לו: **הריני בעיקביך**. ובא בעלה של ראשונה והפר לה אליבא דמ"ד בעל מיגז גיז מהו אמרינן הא דקאמרה לה הריני בעיקביך בכולי מלתא משמע אם לנזירות לנזירות אם להיפר היפר וכיון דהיפר בעלה לראשונה מישתריא נמי חבירתה [והאי] בעיקביך משמע בסוף: **או דלמא כמיקמי דליפר לה בעלה**. משמע דמשמע כמו דאמרה הריני נזירה כמותיך עד סוף נזירותיך דהיינו סמוך להפרה דבעל דנזירותה משכה ואזלה עד שהפר לה בעל וכשהפר לה בעל אזלה לה בסוף נזירותה ולעולם מיקמי דליפר לה בעל קאמרה וכי הפר לה בעלה לראשונה אסורה חבירתה: ת"ש האשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר ואי ס"ד דכי אמר לה הריני בעיקביך כמעיקרא. מקמי הפרה משמע וקיימא לן נמי דבעל מיגז גיז וכ"ש היכא דאמר ואני סתם ולא אמר בעיקביך דמשמע דבעיקרא מיתפיס א"כ אשתכח דכי קאמר לה ואני משמע דניחא ליה דתתקיים עילוה נזירות עד דלימא איהו ואני ולקביל עילויי נזירות וליפר לה נזירות דידה ולקיים נזירות דידיה הא לאו איתפיס בנדרה אלא במקמי הפרה אלא לאו ש"מ מדאינו יכול להפר לה דבכולה מילתא מיתפיס והלכך הוא לא מצי מיפר דאי מיפר את שלה נמצא מיפר את שלו הא אשה אחרת דאמרה לה הריני בעיקביך כיון דהיפר בעל לראשונה איהי נמי מותרת: **לא לעולם**. אימא לך דבעיקרא מתפיס: **והכא**. טעמא מאי הוא דלא מצי מיפר לה דכיון דאמר לה ואני כאומר קיים ליכי דמי: **הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה**. והאי דאמר לה ואת לא הוי קיום לפי שאין אדם יכול להזיר את אשתו בנזיר: **מפני שתלה נדרו בנדרה**. דמשמע דקאמר הריני נזיר אם את תהא נזירה וכיון דלא אמרה אמן שניהם מותרין: **אביי אמר אפי' תימא**. שניהם מותרין ולא קשיא ובמאי עסקינן בברייתא כגון דאמר לה הריני נזיר ואת דמשמע דקאמר לה הריני נזיר אם תהא נזירה והלכך היכא דאמרה אמן שניהם אסורין וכי לא אמרה אמן שניהם מותרין שכן הוא תולה נזרו בנזרה:

ומתניתין דאמר הריני נזיר לגמרי ואת מאי. כלומר ואת מי הוית נזירה והלכך אי אמרה אמן דניחא לה בנזירות הרי בעל יכול להפר לפי שלא תלה נדרו בנדרה (ומתני' דקתני דיכול להפר את שלה וברייתא קתני דשניהן יכול להפר): מתני' הרי זו סופגת את הארבעים. מפרש לה לעיל (כא:): רבי יהודה אומר תספוג מכת מרדות. אם לא נתחייבה במלקות מן התורה תהא לוקה מכות מדרבנן כדי להוכיחה שלא תהא מזידה: גמ' ת"ר אישה הפרם וה' יסלח לה. במה הכתוב מדבר אם באשה שנדרה והפר לה בעלה סליחה זו למה אלא כו' ע"כ באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר דהא כבר כתיב ואם ביום שמוע אישה יניא אותה דהיינו שהפר לה בידיעתה: מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ואכל בשר טלה גרסי': המתכוון לאכול בשר חזיר גרסי': דמעיקרא לאיסורא איכוון. דהא לא ידעה דהפר לה בעלה ומשום הכי צריכה כפרה וסליחה: אבל אשה דהפר לה בעלה. דקאי גבה בהתירא אימא לא תיבעי סליחה: דלא איקבע איסורא. דהוא סבור דשומן הוא: אבל בשתי חתיכות. אחת של חלב ואחת של שומן כההיא דאיסי בן יהודה: דאיקבע איסורא. דהא מיהא הוה ידע דחדא מינייהו של חלב: אימא לא תסגי ליה בכפרה וסליחה. דכמזיד דמי: קמ"ל דלא שנא. ידע כולו ולא שנא ידע מקצתו מביא אשם תלוי ומתכפר לו: ואחד אכלו לשם אכילה גסה. או מחמת תאוה שאכלו ברעבון: מי דמי אנן אמרינן דבחד דרך. הולך אחד ונכשל אחד: והכא שני דרכים. אשתו ואחותו דלזה נזדמנה לו אשתו ולזה אחותו: כל הפסוק הזה לשום עבירה נאמר. ולכך אי אתה יכול לדונו לכף זכות: אח נפשע זה לוט. שנקרא אח לאברהם כדכתיב אל נא תהי מריבה וגו' כי אנשים אחים אנחנו (בראשית יג): מקרית עוז זה אברהם. דכתיב הביטו אל צור חוצבתם (ישעיה נא):

ומדינים כבריח ארמון. בשביל שהטיל מריבה בינו ובין אברהם כדכתיב אל נא תהי מריבה גרם לו שנפרדו זה מזה ונעשו זה כנגד זה כבריחים שנועלין לארמון שאין החיצונים יכולים להיכנס בתוכו כן נעשו עמונים ומואבים שאינן מותרין לבא בקהל ישראל כדכתיב לא יבא עמוני ומואבי: **לתאוה יבקש נפרד.** לדבר עבירה יבקש מי שנפרד ואיזה זה לוט שנפרד מעל אברהם כדכתיב ויפרדו איש מעל אחיו (בראשית יג) וסמך ליה ויסע לוט מקדם שהוא נפרד תחילה: **ובכל תושיה יתגלע.** ובתושיה לא נאמר כאן אלא ובכל תושיה לומר לך שנתגלע קלונו בשתי תורות דתורה נקראת תושיה דכתיב הפליא עצה הגדיל תושיה (ישעיה כח) תורה שבכתב ותורה שבעל פה בתורה שבכתב בבתי כנסיות כדכתיב לא יבא עמוני ומואבי בתורה שבעל פה בבתי מדרשות כדתנן עמוני ומואבי כו': **יתגלע.** כמו ולפני התגלע הריב נטוש (משלי יז) שהוא לשון גילוי דגרסינן במסכת סנהדרין (דף ו:): קודם שנגלה לך הדין כו': **תמר שזינתה.** ונתכוונה לשם מצוה כדי להעמיד זרע כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה (בראשית לח): **זמרי זינה.** ונתכוון לשם עבירה: **ויצאו ממנה מלכים ונביאים.** מלכים מדוד ונביאים מישעיה כדאמר מר (סוטה י:): אמוץ ואמציה אחים הוו וגמירי (מגילה טו.) כל מקום שהזכיר הכתוב נביא ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא: **גדולה עבירה לשמה.** כלומר לשם מצוה: **מתוך שלא לשמה בא לשמה.** אלמא דמצוה שלא לשמה חשיבא דלידי מצוה היא מביאה ואת אמרת דעבירה לשמה גדולה הימנה: **אלא אימא גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה.** ששתיהן שוות: **דכתיב תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני.** כלומר כאותן נשים שמצינו בהן שעשו מצות שלא לשמה ובכולן נאמר בהן אהל: **תבורך.** על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו: **שרה רחל ולאה.** שאמרו לבעליהן לבא אל שפחתן ולא לשם מצוה נתכוונו אלא כדי שמתקנאות זו בזו רחל באחותה ושרה ולאה באמהות וכולן נאמר בהן אהל כדכתיבי קראי: **שבע בעילות.** בין כריעה ונפילה ושכיבה אית בהו שבע בהאי קרא: **אלא טוב אמאי.** מזהר ליה שלא לדבר עמו: **אלא לאו שמע מינה טובתו רעה היא.** ומאי רעה איכא דאי מפיש במילי בהדיה אתי לאשתבועי ליי בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך (שמות כג) וגבי יעל אשת חבר מאי רעה איכא גבה דהטיל בה אותו רשע זוהמא דאמר מר בשעה שבא נחש וכו' ישראל וכו' (יבמות קג:): **ויצאה ממנו רות.** שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ובתשבחות: **ארבעים ושתים קרבנות.** משבע מזבחות שערך בגי מקומות ועל כל אחד ואחד העלה פר ואיל שהם י"ד לכל מעמד

ומעמד וג' פעמים י"ד עולין מ"ב וקרבותיו של בלק הוּו שלא לשם מצוה :
דקרייתה מואב. משמע מאבי: **בן עמי**. בלשון נקיה הוא דלא רצתה
להודיע דמאביה נתעברה: **אמר אל תצורם ואל תתגר בם**. ומדלא כתיב
בהו מלחמה שמע מינה דאפי' צערא לא ליעביד להו ולא עוד דאפי' בכירה
דקרייתה אב הכתוב פרסמה דכתיב ותשכב את אביה ובצעירה כתיב
ותשכב עמו:

א

-

כד

דף

זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל. עובד ישי דוד שלמה ואילו צעירה
לא אתת בישראל עד רחבעם דהוה מנעמה העמונית: **מתני' החטאת**
תמות. אותה הבהמה שהפרישה לשם חטאת תמות וכי ההיא טעמא
דפרשינן לעיל דצריכה כפרה והויא כחטאת שמתו בעליה דגמירי
דלמיתה אזלה: **ונאכלין ליום אחד**. כלומר לכך יש עליהן עדיין תורת
שלמים דנאכלין ליום אחד ולענין זה אינם כשלמי נזיר דאינן טעונין
לחם: **מעוּת סתומין**. שלא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים
הרי אלו יפלו לנדבה ולוקחים בהן עולות הבשר למזבח והעורות לכהנים:
שלמים יביאו שלמים. ואצ"ל דאין מועלים בהן וכדמפרש בפ"ק דמסכת
מעילה (דף ו:): **גמ' מאן תנא דלא משעבד לה**. מאן הוא תנא דתני דקסבר
שאם היתה הבהמה שלו לא חייל עליה קדושה כלל דאמר תצא ותרעה
בעדר משום דבעל לא משעבד לה להביא קרבנותיה כלל וכי מפרישה לה
היא לנזירות הרי הוא כמו שמקדיש דבר שאינו שלו דאין בדבריו כלום:
אמר רב חסדא רבנן היא דאי ס"ד ר' יהודה היא אמאי תצא. הא כיון
דמשעבד בקרבנותיה אישתכח דכי הקדישה שפיר הקדישה דהא שמעינן
ליה בב"מ בפי' [המקבל] (דף קד.) שהיה דורש לשון הדיוט: **דתניא ר'**
יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו. שאם היתה עניה
ונתחייבה קרבן עני ולא הספיקה להביא קרבן עני עד שניסת לו הי"ז מביא
קרבן עשיר על אשתו וכן בכל קרבנות שהיא חייבת קודם לכן ואפי' קרבן
קבוע שאינו בעולה ויורד: **שכך כתב לה בכתובתה כו'**. והלכך דהואיל
ומשתעבד לה אמאי לא הוי בהמה שלו כבהמה שלה ואם היתה חטאת
תמות ואם עולה תקרב עולה: **במילתא דלא צריכא לה**. כגון הכא דהיפר
לה בעלה לא משתעבד לה ומש"ה לא קדשה ותצא ותרעה בעדר: **אמר רב**

חסדא ר' יהודה היא. דאמר אדם מביא קרבן אשתו וקמשמע לן דכי משתעבד כו' דאי לרבנן לא מבעיא למימר דכי הפר לה דתצא ותרעה בעדר אלא אפיי כי לא הפר לה נמי תצא דלדידהו לא משתעבד לה כלל: **ואלא היכי דמי דמשעבד.** ובעי לאוקמא כרבנן כגון דאקנייה ניהלה לנזירותה אכתי לא מיתוקמא כרבנן דכיון דאקנייה לה הוה דנפשה וחטאת תמות ואנן בעינן דתצא ותרעה בעדר והלכך לא מיתוקמא כלל כרבנן:

דף - **כד** - **ב**

רבא אמר אפילו תימא רבנן. והיכי דמי דמשעבד לה כגון דאקנייה לה ניהליה והא דאמרת כיון דאקנייה לה הויא דנפשה הא לא [קשיא] דכי מקני לה במלתא דצריכא לה כו' דאמר לה אם תהא צריכה לשום כפרה תהא בהמה שלך וכיון דלא צריכא לה דהפר לה בעלה הויא שלו ותצא ותרעה בעדר: **היא מנא לה.** הא בהמה הא קיימא לן מה שקנתה אשה קנה בעלה: **שקמצתה מעיסתה.** כגון דהשרה לה מזונות על ידי שליש ותנן בפרק אע"פ (כתובות סד): דלא יפחות לה בשבוע משני קבין חיטין והלכה זו וקיפחה ממזונותיה על יד עד שלקחה בהן בהמה זו: **איבעית אימא דאקני לה אחר.** דאי קימצתה מעיסתה אמרינן נמי מה שקמצתה אשה קנה בעלה: א"ל שמואל לאבוה בר איהי כו' שלה [הא דאמרן] במשנתנו דאין טעונים לחם: **גלח.** בתוך ימי נזירותו: **או שגילחוהו הקרובים.** בתוך ימי נזירותו או שמיחה אע"פ שלא נתגלח בטלה נזירות: **ואם היו לו מעות סתומין יפלו לנדבה.** ויביאו מהן עולות לקיץ המזבח דאין חוששין לדמי חטאת שבהן כדלקמן שהלכה היא בנזיר כך: **ואינן טעונים לחם.** שאין כאן נזיר ואין אני יכול לקרות בו על כפי הנזיר: **המפריש מעות לנזירותו.** והיו סתומין: **לא נהנין ולא מועלין בהן מפני שהן ראויין להביא בכולן שלמים.** דבכל מעה ומעה שלהן יכול להביא בהן שלמים ובשלמים אמרינן (מעילה דף ו:): דליכא מעילה לפני זריקת דמים: **מעות מפורשין דמי עולה יביאו עולה.** והי"ה דהוה ליה למיתני דדמי חטאת ילכו לים המלח: **שלאחר כפרה.** שאם הפריש בהמתו ואבדה או מעות ואבדן והפריש אחרים תחתיהן ואח"כ נמצאו חטאת או דמי חטאת יוליך לים המלח והעולה תקרב עולה והשלמים לשלמים

ונאכלים ליום אחד ואינן טעונין לחם דסברא הוא כו': **ותו ליכא**. אלא הני ארבעה אילים שלא יהו טעונין לחם: **והא איכא**. דתני לוי במתניי דאמר במס' מנחות (מח:): **ובתוספתא דנזיר (פ"ד): ושאר כל שלמי נזיר**. לעיל איירי בשלמים: **ששחטן שלא כמצותן**. דמצותן להביא בן שתי שנים לשם שלמי נזיר: **כמצותן קתני**. דלא הוו אלא ארבעה:

א

-

כה

דף

א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר. כך דהואיל וסתומין הן אע"פ שמעורבין הן יפלו לנדבה: **מותר נזר יהא לנדבה**. והכא נמי כיון דהני מעות לא צריכי שכבר מת הוו להו מותר ויפלו לנדבה ואין חוששין לדמי חטאת שבהן: **אמטו להכי סתומין**. תנן דיפלו לנדבה דאין הלכה בידינו אלא מסתומין: **אלא לר"ל**. דמפיק ליה מן קרא מאי איריא סתומין אפילו מפורשין כיון דמת הוה ליה מותר ואמאי תני דמי חטאת ילכו לים המלח: **כבר פסקה תנא דבי ר"י**. דלמיתה אזלא: **רק קדשיך**. אשר יהיו לך וגו'. מי הן אותן קדשים שהן עכשיו ועתידים להעמיד אחרים תחתיהם שריבה הכתוב אשר יהיו לך הוי אומר ולדי קדשים ותמורתן ומה הן תקנתן כמו שנאמר לאחריו: **תשא ובאת אל המקום**. שלא שינה בהן הכתוב משאר קדשים שעולים אל המקום כדכתיב בפרשת ויקרא אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד וכך כתוב בזבחי שלמים: **יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון**. שיכניסם לכיפה בשביל שימותו ת"ל לאחריו ועשית עולותיך הבשר והדם על מזבח וגו' ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל לומר לך כשם שאתה נוהג בעולה נהוג בתמורתה כדרך שנוהג בשלמים נהוג בולדותיהם ולדותיהן לגבי עולה לא חשיב דאין עולה באה אלא זכר אבל שלמים אם זכר אם נקבה כתיב וכן נמי באשם ליכא ולד דאינו בא אלא זכר: **ת"ל רק**. שאין הכתוב מדבר אלא בתמורת עולה ולדות שלמים ולא בולד חטאת ותמורת אשם ודם זבחיך ישפך דכתיב בקרא היינו שלמים: **ר"ע אומר אינו צריך**. למעט אשם שהרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו ולקמן מפרש מאי קאמר: **קתני יכול יעלם**. כמו אמר מר יכול יעלם ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם טעמא דכתב רחמנא ועשית עולותיך משום הכי לא יומתו ולדי שלמים ותמורת עולה הא אי לא כתב קרא אזלי למיתה: **אמאי הא גבי**

ולדות חטאת הוא דגמרי מיתה. בלבד במס' תמורה (דף כא:) ולא גבי שאר ולדות קדשים ותמורותיהם: **אי לאו קרא**. ועשית עולותיך הוה אמינא ולדי חטאת מתים בכל מקום שהן:

ב

-

כה

דף

אבל וולדי קדשים. יעלו לבית הבחירה וימותו כדכתיב תשא ובאת: **קמ"ל**. ועשית עולותיך דשרו להו לעולה ושלמים: **אלא אי מהלכתא**. ולא קמ"ל מקרא ה"א הילכתא דלמיתה אזלה ולד חטאת ואשם רועה אבל אי אקריביה לא ליחייב עלה: **קמ"ל קרא**. דכתיב רק ואין רק אלא למעט דהני הוא דמפרש בהו קרא ועשית עולותיך מקריב אתה ולדותיהן ותמורותיהם אבל ולד חטאת ותמורת אשם אי מקריב להו קאי עלייהו בעשה דלאו הבא מכלל עשה עשה: **אשם שניתק לרעייה**. כגון תמורת אשם או שעברה שנתו או שנתכפרו בעליו או שמתו וניתק לרעייה שיצא וירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שהקדיש ושחטו לשם עולה: **כשר**. הואיל וסופו לכשיפול בו מום הוא נמכר ומביאין בדמיו עולת נדבה וקמ"ל טעמא דניתק הא לא ניתק אף שלא שחטו לשם עולה אלא ששחטו סתם אינו כשר: **דאמר קרא הוא בהוייתו יהא**. דכל זמן שלא ניתק תורת אשם מעליו פסול. ע"א אשם שניתק כגון שהפרישו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך נמצא ובא גזבר ואמר ינתק זה לרעייה ועבר ושחטו לשם עולה כשר לזרוק דמו לשם עולה ולעשותו כליל כעולה אפילו לכתחילה משום דזה זכר וקדשי קדשים וזה זכר וקדשי קדשים דבאשם ועולה ליכא נקבה אבל שאר קדשי קדשים ששחטן לשם עולה אסור לזרוק דמן לשם עולה ואינן כליל כעולה דכשרין הן כי שחטן לשם עולה אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה אבל אין יוצאין מתורתן הראשונה אלא בחזקתן קיימו: טעמא דניתק הא לא ניתק לא שרי לזרוק דמו ולעשותו כליל כעולה דאמר קרא הוא בהוייתו יהא אבל גבי שאר זבחים דלעולם אסור לעשותן עולה שאע"פ ששחטן לשם עולה אסור לשנות ולזרוק דמן לשם עולה כדאמר במסכת זבחים (דף ב.) כל הני לישני [וליוזול] הילכך לא איצטריך למיכתב הוא בהוייתו יהא. ע"א ניתק ושחטו לשם עולה כשר לזרוק דמו לשם עולה אבל לא ניתק פסול משום דלשם אשם לא מצי זריק ליה שהרי נתכפרו בעליו ולשם עולה לא דאמר קרא הוא בהוייתו

יהא דכשם שקודם שנתכפרו אם שחטו לשם עולה אינו אלא לשם אשם הכי נמי כי נתכפרו הואיל ולא ניתק אכתי הוי בחזקת אשם ואינו זורק לשם עולה ולשם אשם נמי לא דהא נתכפרו אלא הדם ישפך והבשר ישרף אבל שאר קדשים כגון פסח שזקוק לרעייה אפילו לא ניתק מפסח לשם שלמים כשר לזרוק דמו לשם שלמים ולהקטירו לשם שלמים ואי קשיא לר"ע נמי איכא למימר אי מהילכתא ה"א כו' דנימא נמי אשם הוא קרב ואין תמורתו קריבה ולא הבא מכלל עשה עשה לר"ע ליכא למימר הכי דבשלמא לת"ק דקא יליף מועשית עולותיך דהא כתיב עשה בקרא ועשית להכי איכא למשמע דקאי עליה בעשה אבל לר"ע ליכא למימר הכי דהא לא כתיב עשה בקרא ולא כתיב הוא קרב בקרא אלא הוא לחודא: **אמר מר הלכה היא בנזיר**. דאע"פ שדמי חטאת מעורבים בהן יפלו לנדבה: **ותו ליכא**. אלא בנזיר והאיכא הא דתניא: **ושאר חייבי קינן שבתורה**. שהן בעולה ויורד:

א

-

כו

דף

שהפרישו מעות לקיניהן. ואח"כ העשירו כגון מצורע אם חייבי חטאת ועולה הן אם רצה להוסיף עליהן ולהביא מהן חטאת בהמה יביא: **מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה**. ואין חוששין לדמי חטאת שבהן: **תנא נזיר וחייבי קינן דדמו ליה**. דנזיר טמא מביא קינן והואיל דקי"ל גבי נזיר טמא הכי אמריי נמי לגבי נזיר טהור שאם מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה: ולאפוקי מהא דתניא מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי עולה לנדבה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי רצה להביא בהן חטאת בהמה לא יביא. לפי שיש לומר שמא שם עולה חל עליהן ולהביא עולת בהמה אי אפשר שמא לשם חטאת הפריש אותן המעות ולית להו תקנה וקמ"ל דהכי הוא גבי נזיר ודדמי ליה דחייב בחטאת ובעולה בבת אחת דהתם הוא דאמר הלכה דיפלו לנדבה אבל כל היכא דלא נתחייב בחטאת ובעולה על מעשה אחד לא אמריי הכי אלא ילכו לים המלח: ע"א מי שהיה מחוייב חטאת דהיינו יולדת עשירה דמביאה חטאת עוף ולא עולת העוף ואמרה הרי עלי עולת העוף והפרישה מעות ואמרה אלו לחובתי רצתה להוסיף ולהביא חטאת בהמה לא תביא דהא אינה מחוייבת חטאת בהמה רצתה להביא עולת בהמה לא תביא שהיא לא נדרה אלא

עולת העוף מת כלומר מתה והיו לה מעות סתומים ילכו לים המלח משום דאיכא למימר שמא לשם חטאת בלבד הפרישתן שהרי לא הוקבעו כולן ביחד לחטאת העוף ולעולת העוף דעל חטאת העוף היה החיוב בפני עצמו ועל עולת העוף. היתה נדורה בפני עצמו דכמפורש דמי והאי לאפוקי מהאי תנא דאמר ילכו לים המלח אבל גבי שאר חייבי קניין דחייבים להביא חטאת העוף ועולת העוף הואיל והוקבעו ביחד דעל שניהם נתחייבה בבת אחת הילכך כי מתה והיו לה מעות סתומין יפלו לנדבה דהויין סתומין מעליא: **אמר רב אשי הא דאמרי'**. גבי מעות שאם היו מפורשין דדמי חטאת ילכו לים המלח ודמי עולה יקרבו עולה כו' לא תימא דלא הווי מפורשין אי לאו דאמר אלו לחטאתי אלא אפילו [אמר] אלו לחובתי הרי אלו מפורשין ודמי חטאת ילכו לים המלח ודמי עולה יקרבו עולה וכו' והיכי דמי סתומים דאמר יפלו לנדבה כגון שהפרישן ביחד סתם ולא הוציא בשפתיו כלום: **אם נפלה דמי חטאת מביניהן**. אם נאבד או נפרד כשיעור דמי חטאת מביניהן: **הרי הן כמפורשין**. והשאר לא יפלו לנדבה אבל מביא בדמי חציין עולה ובדמי חציין שלמים בלא לחם:

ב

-

כו

דף

תניא כוותיה דרבא אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי כו'. את השאר יביא חציו לעולה וחציו לשלמים דכיון דאמר אלו לחטאתי כמי שאבדו דמי וכמי שנפרדו דמי והשאר הוי להו כמפורשין: **ומועלין בכולן**. בכל השאר דבשאר יש עולה ובעולה איכא מעילה: **ואין מועלין במקצתן**. דאיכא למימר של שלמים הן ובשלמים ליכא מעילה לפני זריקת דמים: **דמי עולה יביא בהן עולה והשאר יפלו לנדבה**. דכל היכא דמעורב חטאת ביניהן כסתומין דמי: **ומועלין בכולן**. משום דמי חטאת שביניהם ואי קשיא והא אמרינן דמי חטאת לא נהנין ולא מועלין לא קשיא דהא דתני מתניי לא נהנין ולא מועלין בדמי חטאת משום דמת ואין ראויין להקרבה אבל כי לא מת מועלין בדמים שהרי ראויים להקרבה: **ולא במקצתן**. [שמא] שלמים הן: **אבל בהמה הרי היא כמפורשת**. שאם מת והניח ג' בהמות הרי היא כמפורשת משום דאית ביה היכר דהך דהויא נקבה לצורך חטאת והאי דהוי זכר עולה והאי דהוי איל בן ב' שנים לצורך

שלמים וכיון דהויין להו כמפורשין חטאת תמות ושלמים יקרבו כדברי מתניי: **ל"ש אלא תמימים**. וכה"ג דפרשינן: **אבל בעלת מוס**. אם מת והניח ג' בהמות בעלי מומין כיון דלאו להקרבה קיימי אלא לדמיהן דסתמא דמילתא לצורך דמים הפרישו וכמעו סתומין דמיין ויפלו כולן לנדבה: **אבל נסכא**. אם הניח ג' חתיכות כסף הווי להו כמפורשין הניח ג' חתיכות כסף כדי לקנות באחת מהן חטאת ובאחת מהן עולה ובאחת מהן שלמים דמי חטאת ילכו לים המלח: **ור"נ בר יצחק אמר אפילו נסכא**. כסתומין דמי הואיל וראויין לעשות מהן מעות אבל ג' סואר של קורות כמפורשין דמי חד לחטאת וחד לעולה וחד לשלמים: **מ"ט דרבנן**. דרב [נחמן ורב] יצחק דאמרי מעות הווי כסתומין ולא נסכא ולא סואר של קורות אי משום דמעו גמירי לה דהווי כסתומין אבל מידי אחרינא לא: **אלא מעתה ולא עופות**. מסתמא הווי להו כמפורשין: וכ"ת ה"נ אלא הא דאמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות כו' בלקיחת בעלים. מן השוק שאם נאכל אחד מהם או פרח לאויר העולם קודם עשיית כהן יביא זוג לשני אלא ש"מ מדעופות הויין להו כסתומין. וכדרב חסדא בהמה וסואר של קורות נמי הויין להו כסתומין:

א

-

כז

דף

א"ל וליטעמיך הא דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר כו'. לימא נמי התם דכסתומין דמו דהא אמרת בהמה נסכא וסואר של קורות לאו כמפורשין דמו: **אמר ליה**. לעולם אימא לך דמעו ולא נסכא מעו ולא סואר והא דאמרת מעו ולא עופות התם לא אפשר דליהווי כמפורשין דהא כתיב בהו ולקח ועשה דגלי לך רחמנא דלא ליהווי מפורשין אלא אי בעשיית כהן אי בלקיחת בעלים והא נמי דמותבינן לך מבהמה התם נמי לא אפשר דכסתומין דמו דמינכרא מילתא דכמפורשין דמו:

מי מצית אמרת דהאיך דהויא חטאת תקרב עולה. הא ההיא דלשום חטאת הויא נקבה והאי דעולה הוי זכר : מתיב רב המנונא ומי אמרינן דבהמה בעלת מום כסתומה דמיא והתניא כיצד אמרו האיש מגלח כו' : ה"ג כיצד אמרו האיש מגלח על נזירות אביו בזמן שהיה אביו נזיר והפריש אביו מעות לנזירות ומת כו' : הריני נזיר ע"מ שאגלח על מעות אבא אין זה מגלח על מעות אביו היו לו מעות סתומין כו'. וסדר המשנה אינה כן דמעיקרא הוה ליה למיתני מגלח על נזירות אבא אלא רב המנונא דבעי לאיתויי פירכא מינה טריחא ליה מילתא למיתני כיצד הוא מגלח והוא מדלג בה ונקיט בסיפא משום דבעי פרוכי מינה אין זה מגלח על מעות אביו הואיל וכבר מת אביו קודם שקיבל עליו זה נזירות אבל בסיפא דברייתא מפרש כיצד מגלח על נזירות אביו כדמפרש בסיפא דמתני' : **היתה לו בהמה מופרשת.** כלומר שהפריש ג' בהמות אבל לא פי' איזו לחטאת ואיזו לעולה : **מאי לאו אפי' בעלת מום.** שהן בעלי מומין וקא חשיב להו כמפורשים דקאמר החטאת תמות והעולה תקרב כלומר תמכר ויביא בדמיה עולה וקשיא לר"נ דאמר בעלת מום כסתומה דמיא ויפלו דמיה לנדבה כדין מעות סתומין : **לא תמימה.** הראויה ליקרב ומשום הכי הויין להו כמפורשין : **מאי איריא.** דתני מעות כסתומין דמיין ליתני בהמה בעלת מום ואנא אמינא מדבהמה דמיא כסתומה כ"ש מעות : **הכי נמי.** קתני דבהמה בעלת מום למאי קדישא לדמי ודמי מעות נינהו וכיון דקתני מעות לא איצטריך למיתני בעלת מום : מתיב רבא אשר נשיא יחטא וגו' והביא את קרבנו בקרבנו הוא יוצא : **יכול לא [יצא] בקרבן אביו.** שהפריש אביו מן עבירה קלה שעבר כגון שבועת העדות ושבועת ביטוי : **על החמורה.** שהבן חטא כגון שאכל חלב ודם או שנתחייב בחייבי מיתות בית דין : **תלמוד לומר.** ואם נפש אחת תחטא והביא (את) קרבנו : **שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות.** כדתנן (לקמן דף ל.) מי שהיה הוא ואביו נזירין והפריש אביו מעות סתומין כו' מדקאמר מעות ולא אמר בהמה שמע מינה דעל מעות הוא דמגלח ולא על בהמה :

בזמן שהן סתומין. כדתנן בשילהי מתניי: ת"ל: ואם כבש יביא קרבנו בקרבנו יוצא כו' ואית דדרשי ליה מקרבנו קמא: **מן הקלה על הקלה.** משבועת העדות לשבועת הפקדון או לשבועת ביטוי: **מן החמורה על החמורה.** מחלב לדם מחייבי מיתות לחייבי כריתות. בשוגג: **שכן אם הפריש בהמה על.** החלב. שאכל בשוגג והביאה על הדם שאכל בשוגג: **שהרי לא מעל.** לפי שהוא קדושת הגוף ואי אפשר לו להוציאה לחולין לפיכך לא כיפר וכדאמרי' בפרק [בתרא] דכריתות דכיון דלא מצי מעיל כפורי נמי לא מכפר: **שהרי מעל וכפר.** דכיון דלקח בהן חטאת אחר שלא הופרש לשמן הוה ליה כמפיק להו לחולין ומעל וכיון דמעל בו אמרי' וכפר דהוא קרבן מעליא: **ת"ל.** וכפר עליו הכהן על חטאתו דלעולם לא כפר עד שיהא קרבנו לשום חטאו שאעי"פ שמעל לא כיפר שהרי מעל במעות כל דבר שיוצא לחולין אית ביה מעילה והואיל דאית ביה מעילה כיפר: **קתני מיהת בהמה.** שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו מאי טעמא לאו משום דכמפורשת דמיא מאי לאו אפי' בעלת מום: **מאי איריא דתני.** אבל יוצא במעות שהפריש כו': **מתני' באשה מנוולת.** שאינה שותה יין: **גמ' דאי ר"א.** כיון דתגלחת מעכבתה שלא לשתות יין כדאמרינן בפרק ג' מינין (לקמן דף מו.) ואחר ישתה הנזיר יין אחר מעשים כולן דברי ר"א הילכך כיון דלא גילחה אסורה ביין והוה לה ניוול כדכתיב (זכריה ט) ותירוש ינובב בתולות הילכך מצי מפר אעי"פ שנזרקו עליה כל הדמים:

ולתנא דידן. כיון דאיזדריק עלה אחד מן הדמים לאלתר אשתריא בחמרא ולית לה ניוול וכיון דלית לה ניוול אינו יכול לומר אי אפשי באשה מנוולת: **אינו יכול להפר משום בזיון קדשים.** דהואיל ואין הבעלים מתכפרים בו אין הבשר נאכל: **מתקיף.** לה ר' זירא אמאי. הוי בזיון קדשים לזרוק דמן שלא לשמן ויתיר בשר באכילה בזריקת דם שלא לשמן: **מי לא תנן הדם יזרק.** שלא לשמן: **ואם היתה שבת.** .. לא יזרק. לפי שאין הבשר נאכל בשבת שאין צליית קדשים דוחה את השבת: **ואם**

זרק הורצה. ובלבד שאימורין מקטיר לערב: **אי דשחט עולה ושלמים.** ברישא הי"נ דאפשר למיהוי להו תקנתא בזריקה אלא הכי קאמינא לך כגון דשחט חטאת ברישא דאי מיפר לה בעל תו לא הוי ליה תקנתא דה"ל כחטאת שנתכפרו בעליה: **ומנא תימרא דכל מאי דבעי שחט ברישא כדתנן.** אם גילח על אחת משלשתן יצא: **בד"א.** כיון דנזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר בתגלחת טהרה הואיל ושותה יין בו ביום וכדאמרן: **אבל בתגלחת טומאה.** אע"פ שנזרק עליה אחד מן הדמים יפר ר"מ אומר אפי" בתגלחת טהרה כו': **ות"ק אמר לך.** משום תגלחת לא אפשר להפר דלא הויא עליה מנוולת משום תגלחת דאפשר לה בפאה נכרית ומיחזיא כאינה מגלחת: **ור' מאיר סבר בפאה נכרית איידי דזוהמא.** דאית לה לא ניחא ליה ולכך יכול להפר לה לפי שיכול לומר אי אפשר באשה מגולחת: **מתני' גילח.** בתוך ימי נזירותו או שגילחוהו קרוביו בתוך ימי נזירותו או שמיחה הבן תוך ימי נזירותו ואפילו ביום אחרון: **או שמיחוהו קרוביו.** הרי זה בטלה נזירותו ודמי חטאת ילכו לים המלח: **לא נהנין ולא מועלין.** כדאמר מר חטאות המתות ודמי חטאת ההולכין לים המלח בכולן לא נהנין ולא מועלין לא נהנין מדרבנן ולא מועלין משום דלאו בני הקרבה נינהו: **גמ' הלכה היא בנזיר.** שהאיש מזיר ולא האשה:

א

-

כט

דף

וריש לקיש אמר. טעמא שהאיש מדיר את בנו בנזיר כדי לחנכו במצות: **ואי משום חינוך אפילו אשה.** תהא מדרת את בנה בנזיר: בשלמא רבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי בנו אין בתו לא. דהכי היא הלכה ואין משיבין כלל: **אלא לריש לקיש אפילו בתו.** נמי ליהוי נזירה: **בנזיר אין.** לשון נזירות אדם יכול להזירו כדהויא הלכה למשה מסיני ובלשון נדרים לא: **לא מיבעיא בשאר נדרים.** כגון להדירו להביא קרבן דלית ליה ניוול דמותר לשתות בין דיכול להדירו: **אלא אפילו בנזירות כו.** בכולה שמעתא גרסינן אלא דריש לקיש וספרים שכתוב בהן ר' יוסי ברי' חנינא שבשתא היא: **היינו דקתני מיחה או שמיחוהו קרוביו.** דכי היכי דהלכה היא שהאיש מזיר את בנו הכי נמי הלכה שיכולין למחות: **אלא לריש לקיש כל כמיניהון דקרובין דאמרי ליה לא תיגמריה מצות:**

קסבר. ריש לקיש כל חינוך דלא חשיבי ליה כגון חינוך דנזירות דבזיונא הוא דקא מגלח ראשו לא ניחא ליה לבריה ומשום הכי יכולים למחות: **אהכי**. מותר לו לגלח ואע"ג דעביד הקפה וקעבר על לאו דלא תקיפו דהכי הוא הלכה למשה מסיני: **אלא לריש לקיש**. היכי עבר על הקפה דהוי מדאורייתא משום חינוך: **קסבר הקפת כל הראש**. לא מיתסר אלא מדרבנן ואתי חינוך כו': **אהכי מגלח ומייתי קרבן**. ולית ביה משום חולין בעזרה: **אלא לריש לקיש**. דאמר דלא הוי טעם אלא משום חינוך כיון דלא חל עליה נזירות מדאורייתא אישתכח דקא מייתי חולין לעזרה: **כי קא מיטמא מייתי צפרים ואכיל כהן מליקה**. ולית ביה לא משום חולין לעזרה ולא משום מליקה דהכי הלכה למשה מסיני: **אלא לריש לקיש**. כיון דמדאורייתא לא מיחייב בנזירות אשתכח דקמייתי חולין לעזרה וקא אכיל כהן נבילה: ה"ג סבר לה כר' יוסי ברבי יהודה דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא.. והילכך כיון דמדאורייתא לא בעי שחיטא לא חשיבא נבילה ולא מייתי חולין לעזרה דאיסור חולין בעזרה ליתיה לרבי יוסי אלא מדרבנן ולמאן דקא מתרץ ידע ליה הכי היכא אמר רבי יוסי הכי: **מנין לחטאת העוף שבאה על הספק**. כגון דלידה או דזיבה שאינה נאכלת: **תלמוד לומר**. והדוה בנדתה והזב את זובו: **להקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן**. בהמה על ודאי אכל חלב בשוגג וה"ה לודאי זיבה אף נקבה מביאה קרבן על ודאי לידה חטאת העוף: **מה זכר מביא**. אשם תלוי על ספק אף נקבה מביאה קרבן על ספק לידה אבל עדיין לא שמענו אם ממין בהמה אם ממין העוף אלא ממה שלמדנו שמביא זכר על הספק מאותו מין שמביא על הודאי שלעולם מביאין בהמה אף נקבה ממין העוף שמביאה על הודאי מביאה נמי על ספק לידה וזיבה: **מה זכר מביא קרבן**. על הספק ונאכל שהרי אשם תלוי נאכל אף נקבה שמביאה קרבן מן העוף על ספק יהא נאכל:

ב

-

כט

דף

אמרת לא אם אמרת בזכר. לכך הוא נאכל: **שכן**. אין בו אלא איסור אחד דדילמא שומן הוא מאי דאכל והשתא קמייתי חולין לעזרה: **תאמר בנקבה**. דדילמא רוח הפילה או דבר שלא נתחייבה עליה קרבן וקא פגע בשני איסורין: **מאי שני**. דקאמר דקא משוי לה למליקה ואית בה איסור

נבילה וחולין בעזרה אלמא דסבירא ליה לר' יוסי דשחיטת העוף מן התורה וחולין בעזרה מן התורה: ה"ג מתקיף לה רב אחא בר איקא דילמא. מאי שני איסורין בתרין איסורין מדרבנן דאיסור מליקה ואיסור חולין בעזרה ליתא אלא מדרבנן: עד שיביא שתי שערות. דהיינו עד בן שלש עשרה שנה דמבן י"ב שנה ועד י"ג שנה אם אדם יודע לשם מי נדר ולשם מי הקדיש דבריו קיימין והכי תנן במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מה:): **מאי לאו תנאי היא**. ורבי דאמר עד שיביא שתי שערות קסבר דהלכה היא בנזיר שהאיש מדיר את בנו בנזיר ומשום הכי מדיר ליה עד שיביא שתי שערות ואע"ג שהגיע לעונת נדרים: **ורבי יוסי בר' יהודה**. סבר דטעמא לא הוי אלא כדי לחנכו במצות והילכך כיון דהגיע לעונת נדרים ונפיק ליה מרשותיה תו לא מיחייב לחנכו במצות והיינו דקאמר עד שיגיע לעונת נדרים: **מופלא הסמוך לאיש**. קטן שיודע להפלות ולומר בזמן שהוא סמוך לאיש דהיינו בן י"ג לשם מי נדר לשם מי קידש: **רבי סבר מופלא הסמוך לאיש מדרבנן הוא**. דבודקין את נדריו אם יודע למי נדר שמקיים את דבריו והילכך הלכה למשה מסיני היא בנזיר דהאב מדיר את בנו בנזיר אתי דאורייתא ודחי דרבנן: **ור' יוסי ברבי יהודה סבר מופלא הסמוך לאיש מדאורייתא**. נדרי מעליא הוו וכיון דמדאורייתא נפיק ליה מרשותיה דאב תו לא חיילי עלויה נדרי דאב איש הוי מבן י"ג שנה ולא בפחות שלא מצינו בכל התורה שיהא קרוי איש בפחות מבן י"ג אבל בבן י"ג מצינו שקראו הכתוב איש כדכתיב (בראשית לד) ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי איש חרבו וגמירי שמעון ולוי בההיא שעתא בני י"ג שנה הוו והרוצה לחשוב יצא ויחשוב. ה"ג ואיבעית אימא דכולי עלמא כדי לחנכו במצות ומופלא הסמוך לאיש דרבנן ורבי דאמר עד שיביא שתי שערות דקסבר אתי חינוך כו': רבי יוסי אומר לידע וכו': **בשלמא לר' יוסי**. דאמר האיש אינו מדיר את בנו אלא עד שיגיע לעונת נדרים: **היינו דקאמר אם קטן אני**. שלא הגעתי לעונת נדרים אהא נזיר בשביל אבא ואם גדול אני שהגעתי לעונת נדרים אהא בשביל עצמי: **אלא לרבי**. הא אע"ג דהוי גדול דהגיע לעונת נדרים ברשותיה: דאבוה קאי להזירו האמר עד שיביא שתי שערות ביד האב להזיר את בנו:

אלא. אליבא דרבי כגון דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי : **אי אייתי ב' שערות מעיקרא.** כלומר הניחא דמתרצת מתניי כוותיה דרבי דלא מיחייב אלא בחדא נזירות אילו אייתי ב' שערות מקמי הזירו אבוה : **קאים בנזירות דידיה.** כדקאמר איהו אם אני גדול שהבאתי שתי שערות שאיני נתפס בשל אבא אהא בשביל עצמי ואי אייתי שתי שערות לבסוף דהדירו אביו קאי בנזירות דאבוה ולא חייל עליה נזירות דידיה כלל דהא לא . קביל עליה נזירות אלא אם אינו נתפס בשביל אביו וכיון דעדיין לא הביא ב' שערות חל עליה נזירות דאבוה ולא חייל עליה נזירות דידיה כלל : **ואי אייתי באמצע.** לא ידעינן אי בההיא שעתא דהדירו אביו אייתי ב' שערות אי לא מי ניחא והא כיון דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי אם אינו נתפס בשביל אביו ואפשר דקאים בשתיים עשרה והגיע לעונת נדרים ועדיין לא הביא ב' שערות וחל עליו נזירות שלו ונזירות של אביו כיצד אתה פוטר בנזירות אחת והא מיחייב למיקם בנזירות על שלו ועל של אביו : ה"ג הניחא לרבי יוסי ברבי יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים אלא לרבי דאמר עד שיביא ב' שערות מאי איכא למימר אמרי לרבי ליכא תקנתא עד דיתיב דידיה ויתיב דאבוה. כלומר לר' יוסי דאמר דאין האב מדירו אלא עד שמגיע לעונת נדרים ניחא דלא חייל עליה אלא נזירות אחת אלא לרבי דאמר עד שיביא ב' שערות כיון דאמר אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי ושניהם יכולין להזיר אמאי לא מיחייב בשתי נזירות אמרי לרבי לית ליה תקנתא עד דעביד דיליה ודאבוה : [לישנא אחרינא] אלא לרבי דאמר כו' הא ברשותיה דאבוה קאים כל זמן שלא הביא שתי שערות וב' נזירות קביל עילויה דאפילו רבי מודה דלכשהגיע לעונת נדרים מצי מזיר עצמו ואפי' לא הביא שתי שערות ואהדירו אבוה הוא דפליגי : ומשני אלא דאמר בלשון זה אהא בשביל אבא כו' כלומר אי אבא מצי להדירני אהא נזיר בנדר אבא ואם לאו אהא נזיר בשביל עצמי וכיון דאביו יכול להדירו חד נזירות קביל לחודיה : **אי אייתי ב' שערות מעיקרא.** קודם שהדירו אביו קאים בנזירות דיליה ולא בנזירות דאבוה דהא יש לאביו רשות בו וכיון דמצי אביו להדירו לא קביל עליה נזירות דיליה : **ואי דאייתי במצע.** אחר שהדירו אביו קודם שבא לב"ד ולא ידעינן אי הני ב' שערות הוו ביה כשהדירו אביו אי לא הוו ביה עד השתא הא השתא על כרחיך ימנה ב' נזירות מספיקא דדילמא לא הוו ביה שתי שערות מעיקרא עד השתא ונמצא נדור בשביל אביו וכשבא לפני ב"ד ואמר אהא בשביל עצמי ויהא נזיר נמי בשביל עצמו דהא הביא ב' שערות במיצעי ואי מייתי במיצעי מאי דודאי השתא אייתי ב' שערות

ונמצא דנדר אביו נדר וכשבא לב"ד ואמר נמי אהא בשביל עצמי הוי נזיר
בנדר דידיה וימנה ב' נזירות: מתני' ה"ג במתניתין האיש מגלח על נזירות
אביו כו' כיצד מי שהיה אביו נזיר והפריש מעות על נזירותו ומת ואמר
הריני נזיר ע"מ שאגלח על מעות אבא אמר רבי יוסי הרי אלו יפלו לנדבה
ואינו מגלח על נזירות אביו מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש מעות
סתומין לנזירותו ומת זהו שמגלח כו': **גמ' מ"ט**. אין האשה מגלחת על
נזירות אביה: **הלכה היא בנזיר**. שהבן מגלח ואין לנו ללמוד הימנו אלא
מה שמסורת הוא בידינו בן ולא בת: **פשיטא**. שהבן מגלח ולא הבת דאין
לבת במקום הבן כלום והלכה למה לי: **מהו דתימא יורשין גמירי לה**.
שמגלחין על נזירות האב ולא שנא בן לא שנא בת במקום שאין בן:

דף - ל ב

קמ"ל הלכה. בן ולא בת: **ואם תימצי לומר פליגי ארישא**. הוא דפליגי
רבנן דאמרי שאף מגלח על נזירות אביו ולא שני להו לרבנן בין רישא
לסיפא שבכולן האיש מגלח על נזירות אביו: **או אסיפא פליגי**. דלרבנן
סבירא להו איפכא דלמא מאי דשמיע להו מר' יוסי דאמר ברישא דאין
זה מגלח על נזירות אביו סבירא להו לרבנן הוי מגלח ומאי דקא"ר יוסי
בסיפא דהוי מגלח סבירא להו לרבנן דאינו מגלח: ה"ג ת"ש כיצד אמרו
האיש מגלח על נזירות אביו מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו
מעות לנזירות ומת זהו שמגלח על נזירות אביו אבל מי שהיה אביו נזיר
והפריש אביו מעות לנזירותו. ומת ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על
מעות אבא הרי אלו יפלו לנדבה דברי ר' יוסי רבי אליעזר ור' מאיר ור'
יהודה אומרים זהו שמגלח על נזירות אביו. כלומר מדקאמרי רבי
אליעזר ורבי יהודה בהאיך ברייתא זהו שמגלח אלמא דארישא ואסיפא
פליגי והכי משמע זהו שאמרו (ע"מ) שמגלח על נזירות אביו אבל מי
שהיה נזיר בחיי האב שכבר נתחייב בקרבן אחד בפני עצמו אין מגלח על
נזירות אביו ושמע מינה דארישא וסיפא פליגי ש"מ: **כל דקדים**.
נזירותיה מגלח על נזירות אביו או דילמא ירושה גמירי לה וכל מאן דהוי
בר ירושה גמירי לה דזכי בהו: **ופלגא הוי כו'**. וחולקין אותנו בשוה זה
יביא חציו וזה חציו ומייתו מבתיהן כדי להשלים קרבנותיהן עם מעות
אביהן: **בעי רבא**. היו לו בנים נזירין בכור ופשוט לגלח על נזירות אביו

היכי שקלי ביה: **הילכתא גמירי לה**. שמגלחין על נזירות אביהן ולא מחמת ירושה והילכך לא בעי לגלוחי לפום מאי דשקיל אלא בפלגא או דילמא ירושה היא שמגלחין בנזירות אביהן וכי היכי דשקיל האי בכור פי שנים בכל הנכסים הכי בהאי נמי מגלח פי שנים: **ובחולין הוא דאית ליה**. לבכור פי שנים: **אבל בהקדש**. לאחר שנקרב הקרבן ומבקשין לאוכלו לא שקיל פי שנים אלא חולקין ביניהם בשוה: **או דילמא**. כי היכי דקני ליה פי שנים לגלח בהן הכי נמי לענין חלוקה לאחר שהקריבו קרבנותיהן אע"ג דמוקדשין הן שקיל בהו פי שנים: **כי גמירי הילכתא בסתם נזירות**. היכא דתרוייהו קיימי בסתם נזירות אבל היכא דחד מנהון נזיר עולם לא או דילמא לא שנא: **ואת"ל הכא**. כיון דנזירות דאבא ונזירות דברא נזירות דטהרה הוא מגלח הבן על נזירות האב: **בעי רב אשי היכא דאביו נזיר טמא והוא נזיר טהור**. מהו להוסיף על מעות צפורין שהפריש אביו להביא בהן קרבנות וכן אם אביו טהור והוא טמא מהו להביא צפורים באותן מעות שהפריש אביו לנזירות טהרתו תיקו:

פרק חמישי - בית שמאי

מתני' בית שמאי אומרים הקדש טעות: כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון. בשחרית יהא הקדש ויצא לבן הרי זה הקדש וכן כשיעלה דינר של כסף או חבית של שמן כולן הקדש הואיל ויצאו בראשונה ואף על גב שלא נתקיימו דבריו שהוא סבור שיצא שחור ויעלה דינר של זהב וחבית של יין תחילה:

דף לא - א

ובית הלל אומרים. הואיל ולא נתקיימו דבריו אין הקדשו קדוש לישנא אחרינא יצא לבן בש"א אותו שחור שיצא תחלה אחר הלבן הראשון הוי הקדש וכן דינר וכן חבית של יין: **גמ' הכא נמי גבי הקדש לכי מיגליא מילתא**. דיצא שחור תחלה להוי קדוש ולא השתא כי. נפק לבן ברישא

דהא לא איגליא מילתא כדקאמר: **לכך נאמר ראשון**. דהכי קאמר שחור ראשון שיצא יהא הקדש דמשמע דאית ליה שוורים שחורין הרבה ועלייהו סמכא דעתיה דהכי אמר שור שחור לכשיצא ראשון משאר שוורים שחורין יהא הקדש וכשיצא שחור אחר הלבן הרי יצא ראשון לשאר שוורים שחורין ואיגלאי מילתא דעליה קאמר ולא אלבן: **והא שור שחור קאמר**. דמשמע דשחור שיצא תחילה קודם ללבן דמי לא עסקינן דלית ליה אלא חד שחור ומש"ה קאמר דאם יצא תחלה יהא הקדש אבל אם הקדימו לבן לא יהא שחור הקדש: **לא צריכא דאית ליה תרי ותלת**. שחורין ואיזה שיצא תחלה יהא הקדש ומש"ה לא חשיב כלום יציאתו של לבן: **וב"ה אומרים א"כ**. כדקאמרת דלא חשיב אלא איזה מן השחורים שיצא תחלה ליתני שור שחור שיצא בראשון תחלה לשחורין אלא כיון דתני שיצא ראשון משמע דבעי דליפוק שחור ראשון לכולהו ואפי' בריש לבן וכיון דנפיק לבן תחלה לא כלום הוי: **א"ל אין ודאי הקדש בכוונה הוא**. דודאי להקדש שחור איכוין ולהכי קרי ליה הקדש טעות משום דאטעייה לדיבוריה קמא דהכי הוה ליה למימר שחור שיצא מביתי ראשון דהוה משמע דלא סמכא דעתיה אשחור דלבן נמי בכלל שור הוא שור שחור משמע דלא סמכא דעתיה אשחור דלבן נמי בכלל שור הוא להכי קרי ליה הקדש טעות שהטעה דיבורו שאמר שור ל"א למאי דפרישית במתני' דבש"א דלבן הוי הקדש ילפינן ליה תחלת הקדש כדמחית איניש מידי בקדושה מסוף הקדש דהיינו תמורה שהיא באה מכח הקדש אחר מה תמורה אפי' בטעות כדאמרינן במסכת תמורה בפרק יש בקרבנות (ד' יז.) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש יהיה לרבות שוגג כמזיד שאם סבור לומר זו תמורת עולה ואמר זו תמורת שלמים או תמורת שלמים ואמר זו תמורת עולה הרי זו תמורה אף הקדש אפי' בטעות שאם סבור להקדיש שחור והקדיש לבן או לבן והקדיש אדום הרי לבן ואדום מוקדשים וב"ה אומרים הני מילי תמורה משום דאתיא מכח הקדש אבל אחותי מידי בהקדש דמעיקרא הוי חולין בטעות לא מחתינן ליה בהקדש ולב"ש אמאי הוי שור לבן שיצא עכשיו הקדש [מדאמר] שור שחור שיצא ראשון ליהוי הקדש לכשיצא ראשון לשאר שוורים שחורים שיצאו אחריו מן הרפת מידי דהוה אתמורה אילו לגבי תמורה אמר הרי זה תחת זה תמורה לחצי היום מי הוי תמורה מההיא שעתא דקאי בה אלא לא הוי תמורה עד דמטי פלגא [דיומא] דאמר הכא נמי לא איגליא מילתא עד דנפיק שחור מקמי הנך שחורים דקיימי ברפת ולא ליהוי קדוש לבן כלל: **אמר רב פפא לכך נאמר ראשון**. דכל מאן דיצא ראשון בין שחור בין לבן ליהוי קדוש: ה"ג והא שור שחור קאמר דמי לא עסקינן

דאית ביה תרין או תלת לא צריכא דלית ליה אלא האי והא שור שחור
קאמר ומדקאמר שור שחור ש"מ דלא ניחא ליה לקדושי אלא שחור והאי
דקאמר ראשון משום דהווי ליה תרי תלתא שחורין וקאמר דההוא שחור
דנפק קמא מבינייהו ליהוי קדוש ולא אחר: **לא צריכא דלית ליה שחור**
אלא חד. והלכך האי דאמר ראשון משום דניחא ליה דכל מאן דנפיק
ברישא או שחור או לבן להוי קדוש. וב"ה סברי א"כ דניחא ליה דקדיש
נמי לבן לימא שיצא בראשון אלא מדאמר ראשון ש"מ דאי נפיק [שחור]
ראשון ניחא ליה לקדושי אבל בלבן לא ניחא ליה והוה ליה טעות הקדש
וכל טעות בהקדש אינו הקדש: א"ל רב אחא מברניש לרב אשי האי
הקדש בטעות הוא הקדש בכוונה הוא. דכיון דאמרת דלכך אמר ראשון
דדעתיה להקדיש כל מי שיצא ראשון תחלה בין לבן בין שחור הוה הקדש
בכוונה ואמאי קרי ליה הקדש בטעות: **הכי נמי דהקדש בכוונה הוא**.
אלא להכי קרי ליה הקדש טעות משום דאמר שחור דיצא ברישא
דאטעייה לההוא דיבורא קמא דמיחזי כמאן דלא ניחא ליה לקדושי אלא
שחור: **וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש**. דמדקא מוקמת לה
בכגון דאית ליה כוונה אלמא דאית להו לב"ש דהקדש טעות לא הוי
הקדש והא תנן בהאי פירקא לקמן מי שנדר בנזיר ונשאל לחכמים לפי
שנדר והתירו לו אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר עם שאר
בהמות חולין לפי שאין בה קדושה כלל: **אמרו להם ב"ה לב"ש**. עכשיו
חזרתם להורות כדברינו דהקדש טעות אינו הקדש כגון זו שבשעה
שהפרישה היה סבור שהוא נזיר וטעה ואתם אומרים שאינו הקדש ותצא
ותרעה בעדר ומדקאמרי להו ב"ה הכי ש"מ דשמיע להו מינייהו דב"ש
דאינהו אמרי דהקדש טעות הוי הקדש: **לא לעולם ב"ש סברי דהקדש**
טעות אינו הקדש והכא ב"ה הוא דטעו. דאינהו סברי דאמרי גבי שור
שחור דהוי הקדש משום דהקדש טעות הוי הקדש וקאמרי להו ב"ש לאו
להכי אמרי דהוי הקדש דלדין ס"ל דהקדש בטעות לא הוי הקדש אלא
הכא בכוונה דאטעייה לדבוריה קמא כדלעיל:

ואחד בא כנגדן. ופתח אחד מהללו השנים ואמר הריני נזיר שזה פלוני
כלומר הריני נזיר אם זה פלוני דודאי אינו איש פלוני ואחד אומר הריני

נזיר אם אין זה פלוני ובא (אותו) אחד ואמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר דודאי יש בכם אחד שהוא נזיר ובא חמישי לאותן שנים הראשונים ואמר הריני נזיר אם שניכם נזירים דודאי אינכם נזירים ובא ששי ואמר לכולן הריני נזיר אם כולכם נזירים: **בש"א כולם נזירים**. הואיל ואין לך אחד מהן שלא אמר הריני נזיר ואע"פ שכולן טועין שהיו סבורין שאינו כמו שהן אומרים וקאמרי ב"ש דכולן נזירין: **והא הכא דהקדש בטעות כו'**. מהכא איכא למשמע מינה דבית שמאי סברי דהקדש בטעות הוי הקדש אבל מההיא דשור שחור ליכא למשמע מינה דההיא מיירי בהקדש בכוונה וכדפרישית: **אביי אמר**. ומאי דקשיא לך לב"ש מה אילו אמר הרי זה תמורה זה לחצי היום מי הוי תמורה כו' הכא נמי לכי מיגלי מילתא בפלגא דיומא דנפיק שחור ליהוי איהו קדוש ולא לבן לא תקשה לך ולא מידי דלא ס"ד דקאים בצפרא וכדמפרש לה רב פפא לעיל: **אלא הכא במאי עסקינן דקאים בטיהרא**. בצהרים ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון היום ליהוי קדוש: ואמרי ליה ההוא דנפק לבן הוה ולא שחור אמר להו אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור. אלא לבן והוי טועה בהקדש ומשום הכי הוי הקדישו הקדש והוי לבן הקדש וב"ה סברי אינו הקדש דטעות אינו הקדש ואם נפש אדם לומר לוקמא אביי כגון דקאים בצפרא ואמר שור שחור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן וכמתניתי ואתרמי דלבן נפק ואמר להו אי הוה ידענא דלבן עתיד למיפק לא אמרי שחור אלא לבן הא לא קשיא דעל העתיד לבא אין אדם נותן דעתו להקדישו: **תני שעלה**. ואח"כ נזכר לדבר שהיה של כסף או חבית של שמן: **אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא**. שור שחור בין הלבנים כחוש הוא דשור לבן עדיף טפי: **חיורא באוכמא לקי**. כלומר ואע"ג דשור לבן מעלי אפילו הכי כי איכא כתמים חיורין במשכא דתורא אוכמא לקותא היא: **תנן שור שחור שיצא מבית ראשון**. ה"ג כי מקדיש בעין רעה מקדיש וקאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש ש"מ דלבן הוה גרוע טפי ואם איתא לרב חסדא דלבן עדיף טפי אמאי הוי הקדש והא מאן דמקדיש בעין רעה מקדיש ושור שחור הוא שהקדיש ולא לבן אלא ש"מ דליתא לדרב חסדא: **ואלא מאי**. קאמרת לרב חסדא דמקדיש בעין יפה מקדיש ומשום הכי קאמרי בית שמאי דלבן עדיף טפי הוי הקדש: **ואלא הא דקתני דינר של זהב כו'**. ועלה של כסף בית שמאי אומרים של כסף הקדש ואמאי הא מאן דמקדיש בעין יפה מקדיש: **ואלא מאי בעין רעה מקדיש**. אי הכי חבית של שמן אמאי הוי הקדש לבית שמאי הואיל דהוא יפה מחבית של יין: **הא לא קשיא דבגלילא שנו דחמרא עדיף טפי ממשחא**. דלדידהו נפיש

משחא כדגרסינן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף צא.) וניחא להו טפי בחמרא ואין שותין אלא יין ואמטו להכי קאמרי בית שמאי דשל שמן גרוע משל יין משום הכי הויא הקדש ומיתוקמא לכולהו מתניי דבעין רעה מקדיש וקשיא רישא לרב חסדא: **כי קאמרי**. חיורא מעלי טפי בתורא דקרמנאי של חרישה חיורא מעלי טפי אבל לבישרא אוכמא עדיף טפי מחיורא ומשום הכי אמרי ב"ש גבי הקדש דלבן הוי הקדש דגריע טפי: **אוכמא למשכא**. מעלי טפי וסומקא לבישרא מעלי וחיורא מעלי לרדיא לחרישה: **והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא**. לקיא. דמשמע בין למשכא בין לרדיא הוי אוכמא גרוע: **כי קאמר**. רב חסדא דאוכמא לקיא לרדיא אבל למשכיה הוי עדיף: **מתניי מי שנדר בנזיר**. ונזכר שטעה בנזירותו והתחיל להתחרט בו והלך ועבר על נזירותו ושתה יין ונטמא למתים ואח"כ הלך ונשאל לחכמים להתיר נזירותו: **ואסרו**. שהכירו שנדר גמור הוא: **מונה נזירותו משעה שנדר**. כלומר אותן [ימים] שזלזל בנזירותו עולה למניין שלשים עם אותן שנשתיירו לו משאסרו ואין צריך למנות איסור במנין הימים שזילזל בנזירותו אלא עולין לו להשלמת הנזירות: **מי שנזר**. ושמר עצמו בכל דקדוקי נזירות ואח"כ נשאל לחכמים והתירו לו מפני שטעה בנזירות אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר כו': אמרו להם בית שמאי אי אתם מודים במי שטעה וקרא לתשיעי עשירי כו' אמרו להם בית הלל לא השבט קידשו. כלומר לא לכך מקודש תשיעי

א

-

לב

דף

ואחד עשר שיהא מתקדש בשבט שעבר עליהן בטעות וקורא לו עשירי ותדע שאינו מתקדש בשביל השבט מה אילו טעה והניח השבט על השמיני ועל שנים עשר וסקרו בסיקרא מי יש בהקדשו כלום אלא מה טעם מקודשין תשיעי ואחד עשר שאותו כתוב שקידש את העשירי קידש את התשיעי ואחד עשר. אבל לא שמיני ושנים עשר דהכי אמרינן בפי' בתרא דמס' בכורות (דף ס:) ת"ר מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלתן מקודשים ת"ל וכל מעשר בקר וצאן וגוי' העשירי יהיה קודש עשירי לרבות את כולן יכול שאני מרבה אף ח' ושנים עשר אמרת מה עשרה בסמוך לו אף כל בסמוך לו יצאו ח' וי"ב:

גמ' אא"כ נוהג בהן איסור כימים שנהג בהן היתר. שאם קיבל נזירותו סתם ועשה מהן בטהרה עשרה ימים ונטמא למתים ושתה יין עשרה ימים אחרים ואח"כ נשאל לחכם אין אומרים שאותן ימי איסור עולין לו מן המנין אלא עושה עוד כ' ימים בטהרה וכן נמי בנזירות מרובה: רבי יוסי אומר דיו שלשים יום: **מני מתניתין אי רבנן קשיא נזירות מועטת**. דאילו במתני' תנן שימי איסור עולין לו מן המנין והכא תנינא דלא והאי דקאמר נזירות מועטת לאו דוקא דה"ה נמי לנזירות מרובה אלא איידי דלא מצי למיפרך מדרבי יוסי אלא מנזירות מרובה נקיט נמי לגבי רבנן נזירות מועטת: **אי רבי יוסי קשיא נזירות מרובה**. דאילו במתני' תנן דאפי' קיבל עליו נזירות מרובה של מאה יום ועשה מהן. (עשרה) בטהרה (ועשרה) באיסור ואח"כ נשאל צריך להשלים לה עד מאה ואילו ר' יוסי אומר הכא דדיו ל' יום: **איבעית תימא רבי יוסי**. מתניתין בנזירות מרובה וברייתא בנזירות מועטת והכי קא"ל ר' יוסי לת"ק את אמרת דמונה בהן איסור כימים שנהג בהן היתר וימי איסור אין עולין לו מן המנין אומר אני דיו שלשים יום דימי איסור עולין לו מן המנין ואינו צריך למנות אלא משעה שנזר דאית ליה כתנא דמתני': **ואיבעית תימא כרבנן**. ותתרגם מתניתין כעין ברייתא ואימא הכי מאי. משעה שנזר דקתני כמשעה שנזר יעשה בטהרה דימי איסור אין עולין לו מן המנין. [לישנא אחרינא] והכי תניא בתוספתא ר' יוסי אומר בד"א דינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר בנזירות מועטת מיירי אבל בנזירות מרובה אם נזר מאה יום וזלזל נ' יום דיו שינהוג איסור שלשים וקיי"ל דכל בד"א אינו אלא לפרש כלומר דת"ק נמי דהיינו רבנן בנזירות מועטת קמיירי דינהוג איסור ומשום הכי קשיא להו נזירות מועטת דמתני' מיירי בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת וקתני משעה שנזר ואי רבי יוסי כו' כדמפרש: **א"ר ירמיה מדבית שמאי נשמע לבית הלל**. דכי היכי דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש ה"נ אמרי בית הלל דתמורה בטעות דהויא תמורה דאף על גב דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש קאמרי נמי דהיכא דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נדר ונשאל על נזירותו והותר ההיא בהמה שהפריש על אותן נזירות תצא ותרעה בעדר הואיל דמיתעקר עיקר נזירות: **הני מילי**. דסבר לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים אבל אם הפריש בהמה לצורך תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים כיון דהפרישה ושוב טעה אגלאי מילתא דלאו שפיר המיר ולא הויא תמורה: **אמר מר אי אתם מודים כו'**. מתני' היא אבל לשון ירושלמי כך הוא: **טעותו ולא כוונתו**. כשטעה וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי הוי הקדש אבל אם נתכוין לכך לא הוי הקדש (אבל מעשר דבחושבנא תליא

מילתא בין בטעות בין בכוונה הוי קדוש): **ואישתיקו בית הלל**. דלא מהדרי להו מגופיה דמילתא דלימרו להו מה למעשר לכך הקדישו בטעות דהוי הקדש: **שכן אינו קדוש בכוונה**. שאם נתכוין על שלשתן להחליף ולקרותן בכך אינו הקדש תאמר בהקדש שיהא טעות הקדש שכן עיקר מעשה שלו אינו אלא בכוונה הואיל וכל מעשה שלו אינו אלא בכוונה לכך אין טעותו הקדש אלא מדלא קמהדרי להו הכי ש"מ דאית להו לב"ה דטעותו וכ"ש כוונתו וקשיא לרב נחמן: **אמר רב שימי**. לעולם טעותו ולא כוונתו והאי דלא אמרו להון הכי דא"כ יפה כח לב"ש דקאמרי להו מה מעשר שאינו קדוש בכוונה קדוש בטעות הקדש כו' לא כ"ש: **ולא היא**. דהאי ק"ו לא מצי למיהדר להו ב"ש: **דהקדש בדעתיה דמריה תלי**. שאינו קדוש אלא בכוונה לדעת בעלים ולא בטעות בעלים אבל מעשר בחושבנא תלי קדוש אפי' בטעות ולעולם אימא לך מדלא מהדרי להו ב"ה לב"ש מה למעשר שכן אינו בכוונה דאית להו לב"ה דטעותו וכ"ש כוונתו וקשיא לרב נחמן: **מתני' והלך להביא את בהמתו**. שהפריש לנזירותו ומצאה שנגנבה: **אם עד שלא נגנבה בהמה נזר**. אע"פ שעכשיו נגנבה ובא לפני חכם לפתוח לו ולומר אילו היית יודע שתגנב בהמתך מי היית נוזר ואמר לאו ה"ז נזיר שאין פותחין לאדם בנולד:

ב

-

לב

דף

ואם משנגנבה בהמתו נזר. שבדעתו היה לקבל נזירותו על אותה בהמה ובשעה שנזר לא היתה ברשותו הרי זה אינו נזיר דנזירות בטעות הואי: **וזו טעות**. של נולד טעה נחום המדי שהוא סבור שפותחין בנולד: **ומצאו בית המקדש חרב**. לאחר בית שני: **כל שנזר עד שלא חרב**. ואע"פ שלאחר כך חרב הרי נזיר דאין פותחין לו לאדם בנולד: **ומשחרב בהמ"ק אינו נזיר**. שיכול לומר לו אילו הייתי יודע שכבר חרב לא הייתי נזיר וכה"ג לא הוי נולד שהרי כבר חרב: **גמ' שטפוהו רבנן לרבי אליעזר**. והעבירוהו מדעתו כמו שטף מים (ב"מ ק:) והעמידוהו בשיטה שלהן דאין פותחין בנולד דאילו במסכת נדרים תנן בפ' רבי אליעזר פותחין בנולד דברי ר"א וחכמים אוסרין ואילו כי הדר אתי להכא במסכת נזיר אודוויי אודי להו מדקא חזינא דלא פליג עלייהו במתני' כבמס' נדרים דנדרים מקמי נזיר נשנית וכדמפרש ברישא דמסכתא דאידי דתני כתובות דאית בה המדיר

תנא נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נזיר : **פותחין בתנאי נולד**. ואפילו להנהו . דנדרו עד שלא חרב בה"מ : **והיכי דמי כגון דאמרי להו אילו דאתא איניש**. בההיא שעתא דנדריתון ואמור לכון דחרב כו' : **אמר רב יוסף אי הואי התם**. להנהו דאמרי דמי שנזר לאחר חורבן בהמ"ק אינו נזיר משום דאינהו סבורין דאכתי הוה קאי הוה אמינא להון ואמאי לא ידעין דליחרב : **הא כתיב היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה**. דקאמר להו נביא לישראל אל תבטחו אל דברי הנביאים היכל ה' כי מתנבאים .. לא תבא עליכם רעה היכל ה' בשבועה עוד היום לבוא שיאמרו היכל ה' היכל ה' המה שנים הם זה מקדש ראשון וזה מקדש שני : **והא כתיב**. בדניאל כשהגלן נבוכדנצר בחורבן בית ראשון שבועים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך לכלות פושעים ולהסיר חטאים. שבועים שבעים שמיטין עתידין לבא מכאן ועד חורבן בית שני והם שבעים שנה שהיו בבבל וארבע מאות ועשרים שהיו בבית שני הרי שבעים שמיטין אלמא ידעי לאימת חרב : אמרי לך רבנן כיון דלא ידעי בהי יומא מסתמא אדעתא דבנוי נדרו : **מתני' ובית הלל אומרים אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו**. ובגמרא מפרש מאי קאמרי : **רבי טרפון אומר אין אחד מהם נזיר**. שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה שיהא מברר דבריו ויאמר הריני נזיר ולא יהא תולה נזירותו בדבר אחר : **הרתיע לאחוריו**. ראה איש פלוני בא כנגדו ואמר הריני נזיר אם זה שמעון וחזר זה לאחוריו ואין ידוע אם שמעון הוא אם לאו אינו נזיר דספק נזירות להקל : **ר' שמעון אומר יאמר כו'**. ורבי שמעון לטעמיה דאמר ספק נזירות להחמיר ובגמרא מפרש :

א

-

לג

דף

גמ' אביי אמר. כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא וחבריה אמר הריני נזיר שזה פלוני אי נמי לאו פלוני הוא אי הוי נמי נזיר : **ומאי לא נתקיימו דבריו**. דקאמרי ב"ה הכי קאמרי לא מיבעיא כי נתקיימו דבריו הראשונים הוי נזיר אלא אפילו לא נתקיימו דבריו הראשונים הרי זה נזיר משום דבריו האחרונים :

אין פירוש לקטע זה

מני אלימא ר' טרפון. ור' יהודה דבר פלוגתיה דר"ש נקיט לה אליבא דר' טרפון והאי דקאמר ר' טרפון משום דסליק מיניה הא אתא לקמן הוי נזיר: **והתניא ר"י אומר משום ר' טרפון אין אחד.** מכל אלו שבמשנתנו היו שנים מהלכים בדרך כו' אינו נזיר: **אלא ר"י זכרי הוא.** דאמר ספק נזירות להקל וכיון דהכא ספק אם איש פלוני הוא דומיא דזכרי דאינו יודע אם יש בו מאה כור אם לאו אינו נזיר: ר"ש סבר כיון דאילו לא נגנב דלמא הוי ביה מאה' כור והוי נזיר השתא נמי. דנגנב חיישינן שיהא בו מאה כור וליהוי נזיר והכי נמי בהאי דהרתיע לאחוריו כיון דאילו אתי לקמן וידעינן ביה דהוא פלוני שזה נזר עליו והוי נזיר והשתא נמי ליהוי נזיר ואפילו לבי"ה הלכך אי אפשר לו לפטור את עצמו בלא נזירות אלא דאמר אם כדברי היה הריני נזיר כו': **מתני' ראה את הכוי כו' כולן נזירין.** ואליבא דב"ש דאמרי הקדש בטעות דהוי הקדש והוא הדין לנזיר בטעות: **גמ' תני חדא.** על מתני' דאית בה ט' נזירין: **ותניא אידך ט' נזיריות.** יש בו לאדם אחד: **בשלמא ט' נזירים.** משכחת לה כגון דהו גברי טפי דאיתפיסו ואזיל בהדי הדדי דפתח חד ואמר הריני נזיר שזו חיה והב' אמר הריני נזיר שאין זו חיה והג' אמר הריני נזיר שזו בהמה והד' אמר הריני נזיר שאין זו בהמה והה' אמר הריני נזיר שזו בהמה וחיה והו' אמר הריני נזיר שאין זו לא חיה ולא בהמה ואיתפיסו השאר באלו שנדרו על הכוי ואמר השביעי הריני נזיר שא' מכם נזיר והח' אמר הריני נזיר שאין א' מכם נזיר והט' אמר הריני נזיר שכולכם נזירין הרי כולן נזירין ויש כאן ט' נזירין אלא ט' נזיריות לחד גברא היכי משכחת לה: בשלמא שית קמייטא דכוי מצי למימרינהו חד גברא אלא אידך בבא דחד מנכון נזיר שאין אחד מכם נזיר לא משכחת לה אלא בגברי טובא: **אמר רב ששת.** משכחת לה ט' נזיריות כגון דאמר הריני נזיר ונזירות הכל עלי דאמר הריני נזיר שזו חיה הריני נזיר שאין זו חיה הריני נזיר שזו בהמה

הריני נזיר שאין זו בהמה הריני נזיר שזו חיה ובהמה הריני נזיר שאין זו לא חיה ולא בהמה הרי שית וחזר אמר כל נזירות המתחלקות על כל בני אדם על הכוי הרי הן עלי וכגון שמעכשיו מקבל אני עלי בין שזו חיה ובין שזו אינה חיה הריני נזיר בין שזו בהמה ובין שאין זו בהמה הריני נזיר בין שזו בהמה וחיה ובין שזו לא בהמה ולא חיה הרי כאן ט' נזירות: לישנא אחרינא בשלמא ט' נזירים משכחת לה כגון דהווי גברי טפי דאיתפיסו ואזיל דכי אמר חד הריני נזיר שזו חיה ובא השני ואמר הריני נזיר שאין זו חיה ובא השלישי ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי אחד מכם וכי הדר ואמר רביעי שזו בהמה וחמישי שאין זו בהמה ובא הששי והתפיס ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי אחד מכם וכי הדר אמר שביעי הריני נזיר שזו חיה ובהמה ושמיני אמר שאין זו לא חיה ולא בהמה ובא תשיעי ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי אחד מכם אלא ט' נזירות כו' כדלעיל אמר רב ששת כגון דאמר הריני נזיר וכל הנזירות עלי ואמר לנו המורה דהך סתם מתני' דהכא מיתוקמא אפילו לבי'ה דעד כאן לא פליגי בי'ה עלייהו דבי'ש לעיל אלא בטעות הקדש אבל בספק הקדש כגון הכא דאין ידוע אם כוי זה מין חיה או מין בהמה כדאמר מר (חולין דף פ.) כוי לא הכריעו בו חכמים אי מין בהמה הוא או מין חיה הוא אפילו בי'ה מודו דהוי נזיר ודיקא נמי סתמא דמתני' דכוי בי'ה היא דאם איתא דלבי'ה לא סבירא להו דספק נזיר הוי נזיר מאי איריא דקא בעי (תנא) מני מתני דתני הרתיע לאחוריו אינו נזיר אילימא ר"ט כו' הא איכא ליה למימר דבי'ה היא אלא מדקא מהדר לאוקמא אליבא דחד תנא היינו טעמא משום דאליבא דבי'ה ל"א מיתוקמא דאילו לבי'ה הוי נזיר גמור כי הרתיע לאחוריו דקסברי בי'ה נזירות ספק הוי נזיר:

פרק שישי - שלשה מינין

מתני' שלשה מינין וכו' וכל היוצא מן הגפן. כגון חרצן ויין וחומץ מצטרפין זה עם זה לכזית: אינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. והא נמי מיחייב על זג וחרצן אלא הא אתא לאשמועין דאינו חייב אלא בכזית והא דקתני ענבים לאפוקי מרבי אלעזר כדמפרש בגמ':

במשנה ראשונה. היו שונים שאינו חייב עד שישתה רביעית יין בא ר"ע ואמר אפי' שרה פיתו ביין ויש יין מובלע בתוך הפת כדי זית חייב: **גמ'** **עלין ולולבין.** של גפן במשמע הכתוב שאמר מכל אשר יעשה מגפן היין לולבין אלו חוטין רכין שבגפן: **מיין ושכר יזיר מיעט.** יין הראוי להשתכר בו אסור לו אבל מידי אחרונא לא: **כל מילי.** ואפילו עלין ולולבין: **שבישתא.** זמורות כדמתרגמינן שריגים שיבשין (בראשית מ): **מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי.** כגון ענבים ויין וחומץ: **אף כל פרי ופסולת.** להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך: **אף כל פרי גמור.** ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין: **אם כן.** שלא להביא בו אלא פרי גמור: **מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמר.** שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו': **אלא כלשון הראשון.** אף כל פרי ופסולת פרי שאם אתה אומר אף כל פרי גמור נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם: **ומאחר שסופינו לרבות כל דבר.** יין וחומץ (ענבים לחים ויבשים) ומרבה יין גוהרקי ועינבין דיכרין מאף כל והיינו דהניח הכתוב במשמעו שלא אמר (וענבים לחים ויבשים): **מה ת"ל.** פרט האחרון דכתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל אי משום דרבי אלעזר בן עזריה ליכתביה לגבי פרטי בתר כללא למה לי: **אלא לומר לך כל מקום שאתה מוצא.** בכל התורה שיהא שם פרט וכלל בלבד אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט אלא שהכלל נעשה מוסף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי: **עד שיפרוט לך הכתוב.** שלא תהא מרבה אלא כעין הפרט כדרך שפרט לך בנזיר שלאחר שכתב את הכלל בא וכתב לך פרט מחרצנים ועד זג ור"א סבר כר"א בן עזריה דמוקים ליה להאי מחרצנים ועד זג עד שיאכל שני חרצנים וזג: **גוהרקי.** ענבים דקין שגדלין בין שאר גרעינין גדולים: **ענבי זכרין.** ענבים שהתליעו: **בין הבינים.** אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו נעשין שמרים:

פרטא מנא ליה. מנא ליה דפרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט : **סבר ליה כר' אלעזר דדריש ריבויי ומיעוטי.** ולא משמע ליה מהאי חרצנים ועד זג פרט וקא דריש ביה כי טעמיה שלכך הוא בא שאינו חייב עד שיאכל כל שני חרצנים וזג : **ואיבעית אימא דאית ליה כרבנן.** דדרשי כללי ופרטי ואף ע"ג דמשמע ליה מיניה דלפרטא הוא דאתא : **למידייניה בכלל ופרט.** ולא משום דר' אלעזר בן עזריה : **ולר' אלעזר דדריש ביה ריבויי ומיעוטי פרט וכלל ופרט מנא ליה.** דדיינינן כעין הפרט : **כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה פרט וכל בהמה כלל.** ואפילו דובים ואריות לשמור חזר ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט דאהני פרטא בתרא למידי דבר שמירה הוא דנשבעין עליהן כגון נמי עופות יצאו דובים ואריות דלאו בני שמירה נינהו שאין להם תרבות : **רבא אמר מהאי קרא.** ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר תמים יקריבנו : **מן פרט הצאן כלל.** ואפי' רובע ונרבע מוקצה ונעבד ואתנן ומחיר שכשרין לקרבן : **מן הכשבים ומן העזים חזר ופרט.** דלא משמע ליה כללא כמו צאן ואימעטו להו כל הני ואיתרבו לה כגון נעבדה בהם עבירה כגון החורש בשור ובחמור ושחרש בו בשבת : **ולילף מן הדין קרא.** מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן יקריבנו מן פרט דמשמע מן הבהמה ולא כל בהמה הבהמה כלל אפילו חיה דחיה בכלל בהמה כו' : **אי אתה דן אלא כעין הפרט.** ואימעט ליה חיה ואיתרבו להו בחור וזקן דעולה בא בחור אע"פ שאין אשם בא בחור ואשם בא זקן אע"פ שאין עולה באה זקנה :

גליו'ן חיה בכלל בהמה. דכתיב (דברים יד) זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' איל וצבי וגו' אמר ליה ומי מצית אמרת הכי דחיה הוא בכלל בהמה בהאי פרט : **הא כתיב באידך [פרטא] בקר וצאן.** למעוטי חיה אלא האי מן הבהמה נמי הוה ליה פרט וכלל ופרט ומצי נמי למילף מהכא : **ומנלן דהכי הוא.** דכעין פרטא דיינינן : **דתניא ונתת הכסף וגו' אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע.** ואיתרבו להו עופות ואימעטו להו דגים שאין גדילין על

הקרקע כדמפרש במסכת עירובין בפרק בכל מערבין : מכדי כלל ופרט וכלל כעין פרטא דיינינן כללא בתרא מאי אהני אהני לאוסופי ליה. ואפילו מצד אחד כגון דגים דפרי מפרי הן אבל אינן גידולי קרקע דאי ליכא כללא בתרא ה"א דאין בכלל אלא מה שבפרט : **תרי [פרטי וכללא]** **אי איכא דדמי ליה משני צדדין**. כגון עופות דגידולי קרקע הן ופרי מפרי מרבין אבל דגים דבחד צד דמו ליה לא מרבין : **ומיעט וריבה**. א"א דלא ממעט מידי והלכך דלולבין מרבי אבל עלין לא דעלין ממעט ואם תאמר והא איכא רבי אלעזר דדריש מיעט וריבה וקמייתי נמי עלין הא לא תקשי לך ר"א לא משמע ליה עלין אלא משום דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין דהאי מכל לישנא יתירא הוא ואי משום מיעט וריבה לא מיצטריך ליה למיכתב אלא אשר יעשה מגפן היין מכל למה לי אלא לרבות ואפי' עלין ואית דמפרש דהאי דאמר אפילו עלין לאו דוקא אלא קמ"ל דפורתא הוא דמיעט או עלין או שבישתא ובין מיעט וריבה לריבה [ומיעט] וריבה ליכא ולא מידי : **שהרי אמרה תורה וכל משרת**. לרבות שאילו לא הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב :

א

-

לו

דף

זעירי אמר אף שאור בבל תקטירו. שאילו אין בשאור כזית ועיסה משלימו לכזית שהוא חייב ועובר משום שנאמר כל שאור וכל דבש לא תקטירו (ויקרא ב) : **כמאן כר"א דדריש כל**. לגבי חמץ בפי' אלו עוברין בפסח דקתני ועל עירובו בלאו דברי ר' אלעזר דכתיב כל מחמצת לא תאכלו (שמות יב) : **אי הכי**. לימא זעירי וכן נמי לענין חמץ בפסח יהא חייב על עירובו משום דכתיב ביה כל : **אין הכי נמי**. דלענין חמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור וכר"א והאי דקאמר גבי שאור משום לאפוקי דאביי דאמר במסכת מנחות יש הקטרה בפחות מכזית קמ"ל מדבעינן צירוף דאין הקטרה בפחות מכזית ואין חייב עליה אלא א"כ יהא בו כזית או שיהא היתר משלימו לכזית : **מקפה של תרומה**. העשויה מין של תרומה. מקפה רוטב : **והשום והשמן**. שנותנין לתוכו משום תבלין הן של חולין : **ונגע טבול יום במקצתן**. איכא דאמרי משום ושמן של תרומה אבל לא במקפה (דחולין) דטבול יום שויהו רבנן שני ואין שני עושה שלישי אלא בתרומה ואית דאמרי מאי במקצתן אפילו במקפה של חולין דכיון

דעריבי בחד מנא דמי ליה כמאן דנגע בתרומה עצמה : והוינן בה אמאי פסל במקום מגעו. דאין טומאת אוכלין בפחות מכביצה : ומה טעם. לוקה עליו בכזית והא ליכא שיעורא

ב

-

לו

דף

אלא משום דאמרינן היתר מצטרף לאיסור : א"ל. הכא היינו טעמא הואיל וזר לוקה עליו בכזית דאיכא תרומה כזית בכדי אכילת פרס חשיב לה כאילו הויא תרומה וכיון שנגע בו פסל מקום מגעו : כזית בכדי אכילת פרס מי הוי לה דאורייתא. דמיחייב עלה מלקות : א"ל אין אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר אלעזר בכותח הבבלי. דאית ביה קומניתא דנהמא בפרק ואלו עוברין (פסחים דף מג.) דקאמר ועל עירובו בולא כלום הא לא אפשר דלא הוי בכדי אכילת פרס שיעור כזית : א"ל הנח לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אי דקא שריף מישרף. שגומע ואוכל עד שגומע ממנו בכדי אכילת פרס : בטלה דעתו אצל כל אדם. שאין דרך. אכילה בכך שאין אדם רגיל לאוכלו בעיניה לפי שהוא חריף דיותר ולא חייבתו תורה אלא דרך אכילה : ואי משטר קא שטר. שטובל בה פיתו לשם לפתן ואוכל אבל בשום ושמן של תרומה להכי לוקה בכזית דאיכא כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא : מדוכות. שנידוכין לתוכן תבלין : ואי ס"ד כזית בכדי אכילת פרס הוי חשיב מדאורייתא. אמאי מקילין בהו כולי האי דאמרת שאני אומר תרומה לתוך תרומה נפלה ולא לתוך חולין והאיכא למיחש שמא נפלה בשל חולין ואיכא כזית בכדי אכילת פרס : ואלא מאי אמרת היתר מצטרף לאיסור התם נמי אמאי אמרת שאני אומר. והאיכא למיחש דילמא איכא [בקדירה] השני תרומה בכזית פחות משהו והיתר משלימו לכזית : אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. ולא דייקנן בהו בכזית בכדי אכילת פרס דמדרבנן הן ולא מחמרינן ביה כולי האי :

בשלמא לדידי דאמינא. דבכל איסורין שבתורה נמי היתר מצטרף לאיסור הכא ליכא למימר הכי דמשום דנפיש חולין ואנן לא אמרינן דהיתר מצטרף לאיסור אלא היכא דנפישא מידי דאיסורא וקא משלים ליה היתרא והא דפרכינן לעיל ממקפה ומדוכה אף על גב דנפיש חולין תבלין שאני הואיל ותבלין לטעמא וריחא הוא דעבידי חשיבי להו ולא בטלי והוי כמאן דנפיש: **אלא לדידך כו' כי נפיש חולין מאי הוי.** הא איכא למיחש דאיכא כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא: **הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן.** דלא חיישינן ליה לכזית בכדי אכילת פרס: **דילמא ליתן טעם כעיקר הוא דאתא.** שאם שרה ענבים במים ויש בו טעם יין יהא חייב על הטעם כמו על עיקר הפרי של ענבים ומקמי דמסיים אביי למילתיה מקדים ליה הש"ס לפרוכי: **ולאביי מעיקרא קשיא ליה מאי דקאמר רב דימי.** דבנזיר בלחוד הוא דאמרי דהיתר מצטרף לאיסור וקא מוטיב ליה אביי דבשאר איסורין שבתורה נמי אמרינן הכי והדר אמר ליה דהכא לאו להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא אלא ליתן טעם כעיקר: **בתר דשני ליה.** רב דימי דבשאר איסורין לא אמרינן היתר מצטרף לאיסור אלא באיסור נזיר בלבד אמר ליה אביי דילמא אפילו לגבי נזיר לא אתא אלא כדי ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים כו': **ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם.** שיש היתר לאיסורו לאחר שלשים: **ואין איסורו הנאה.** שמערבין לנזיר בין: **ויש היתר לאיסורו.** שהיין שנאסר לו עכשיו הותר לאחר ל': **שאין איסורו איסור עולם.** אלא עד ל' היינו יש היתר לאיסורו אלא שאין איסורו איסור עולם מיירי בגופו ויש היתר לאיסורו שיין זה שאסור לו עכשיו מותר לו לאחר זמן: **כלאי הכרם.** שעורה וחרצן שאיסורן איסור עולם ואיסור הנאה דכתיב (דברים כב) פן תקדש ואמרינן (חולין דף קטו.) פן תוקד אש: **וה"ה לערלה בשתים.** שאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אבל אין לומר בה דאיסורו איסור עולם שהרי לאחר ג' שנים הותרה: **אמר ליה ההוא מדרבנן.** אין הי"נ דמשרת כי אתא ליתן טעם כעיקר ואליבא דרבנן ורבי אבהו כי קאמר אליבא דרבי עקיבא דאמר היתר מצטרף: **ודילמא.** מיין לחודיה הוא דקא בעי דליהוי ביה מובלע בפת כזית: **וכי תימא אי איכא כזית מיין מאי למימרא.** פשיטא דמיחייב: **לאפוקי מדת"ק.** דאמר אינו חייב עד שישתה רביעית יין אתא ר' עקיבא: אלא ר' עקיבא דברייתא דתניא כו': **[מגיעולי עובדי כוכבים].** דאמרה תורה בכלי מדין כל דבר אשר יבא באש וגוי' ואמאי והא ליכא בהו אלא טעם

איסור שנתבשל בהן אלא למימרא דאיסור דנותן טעם כעיקר : **דהא כל התורה כולה נותן טעם לפגם מותר**. דגמריי לה מנבילה דאמר מר (ע"ז דף סז :) הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה ומותרת דכל דנותן טעם לפגם מותר :

ב

-

לז

דף

ולרבי עקיבא נמי הא חידוש הוא. והיכי גמרינן מיניה : **אמר רב הונא בר חייא**. לא נצרכה לר' עקיבא כל דבר אשר יבא באש וגוי' אלא לקדרה בת יומא דלאו נ"ט לפגם הוא ולא חידוש הוא והואיל ולא חידוש הוא ומיתסר ביה טעם כעיקר גמרינן מיניה לשאר איסורין שבתורה : **ורבנן**. דלא ילפי מיניה סברי אי אפשר דלא פגמה פורתא וחידוש הוא : **אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי**. מ"ט אמרת לר"ע לית ליה בשאר איסורין שבתורה דהיתר מצטרף לאיסור מדרבנן נשמע לר"ע כו' : חטאת מאי היא דתניא כל אשר יגע בבשרה יכול אפילו לא בלע ת"ל בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל. שאם החטאת פסולה כגון שעבר עליו לילה ויום ונתבשל בו בשר שלמים יהא בשר שלמים אסור כמוהו : **ואם כשרה**. שלא עבר אותו היום תאכל כחמור שבחטאת לפניו מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה בלבד : כתוב בספרים לרבנן תיפוק להו להיתר מצטרף לאיסור מחטאת התם נמי לנ"ט לפגם הוא דאתא ואב"א לנותן טעם כעיקר ומיצרך צריכי ליה דאי כתב רחמנא כו' והכי פירושו ורבנן תיפוק להו לשאר איסורין שבתורה שיהא היתר מצטרף לאיסור מחטאת דמה מצינו בחטאת שהיתר מצטרפת לאיסור כדאמרינן בבשרה שבלע הימנה וה"ה נמי לשאר איסורין שבתורה התם נמי לגבי חטאת לנותן טעם לפגם הוא דאתא ואי אמרת אי משום נותן טעם לפגם הא כבר שמעינן ליה מנבילה חדא במבושל וחדא בחי דההוא דנבילה אשמועינן במידי דמבושל שאם בישל בשר שחווטה בכלי שנתבשל בו בשר [נבילה] ונותן טעם בו הוא מותר דנותן טעם לפגם הוא ומותר. ואשמועינן נמי גבי חטאת בבשר חטאת מבושלת ובבשר חי דאפילו נגע בשר שלמים שאינו מבושל בכלי שנתבשל בו חטאת (הוא) או בבשר חטאת מבושלת עצמה ונותנת בה טעם יקדש להיות כמוה ואיבעית אימא אפילו ההיא דחטאת ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ואי אמרת אם כן הווי להו ב' כתובין

הבאין כאחד ולא ילמוד מהן לשאר איסורין שכתובין הנהו מיצרך צריכי ליה דאי כתב רחמנא גבי חטאת דנותן טעם כעיקר לא אתי נזיר מיניה משום דנזיר כו': ואית דלא גרסי להאי כלומר רבנן הוא דקמהדרי לר"ע דאמר נזיר וחטאת הוה להו ב' כתובין הבאין כא' ואמרי ליה הנך ודאי לאו ב' כתובין הבאין כאחד נינהו דמיצרך צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת דהיתר מצטרף לאיסור נזיר לא אתי מיניה משום דנזיר כו': **לכתוב גבי נזיר וליתי קדשים מיניה**. דהשתא לכל איסורין שבתורה בכמה שיעורין גמרי' מנזיר כדאמרי' בפ' גיד הנשה (חולין צח:) מה זרוע בשלה וכו' קדשים לא כ"ש אלא מדהדר כתב רחמנא חטאת ש"מ משום דהוי שני כתובין הבאין כאחד לתרתי לישני כדפרישית: **א"ל היתר מצטרף לאיסור**. כשנותנו בפיו בבת אחת אבל בזה אחר זה לא אבל איסור לאיסור אפי' אכל חצי זית ובלעו וחזר ואכל חצי זית של איסור אחר הרי זה מצטרף:

א

-

לח

דף

ורבי שמעון דלית ליה צירוף. אפי' בכל שהוא מיחייב כדאמרי' בפירקין דלעיל (דף ד.) דקסבר ר"ש כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **עד שיזיר מכולן**. כגון דאמר הריני נזיר סתם ופרשינן לעיל (דף ג:) דמשמע מן הטומאה ומן התגלחת ומן היין ואילו לרבנן אפי' לא נזר אלא מאחת חייב בכולן: **כל רביעיות שבתורה**. כגון רביעית דם שמטמא באהל אין היתר מצטרף לאיסור שאין אחד מכל המשקין מצטרף עמה לרביעית חוץ מרביעית של נזיר כו': לרבי יוחנן נמי מרבי ליה לאוכלים שבנזיר כגון חרצן וזג וענב שמצטרף דבר אחר עמהן בכזית: **ור' אלעזר משקין אין**. מצטרפין משום דבדידיה מפרש קרא אבל במידי אחרינא כגון באוכלין אין היתר מצטרף עמהן: **א"ר אלעזר עשר רביעיות הן**. בעשרה מקומות נתנה בהן תורה שיעור רביעית: **חמש סומקתא**. יין ודם: **וחמש חיורתא**. מים ושמן: סימנא לגירסא נזיר ועושה פסח כו': **ד' כוסות הללו**. שתיקנו חכמים צריך שיהא בין כולן רביעית לוג יין חי דהיינו ביצה ומחצה כדי שימזגנו ויעמוד כל רובע רביעית שבו כדי רביעית וכגון דדרי . על חד תלתא מיא כדמפרש התם: **שהורו שתה רביעית יין אל יורה**. כדכתיב יין ושכר אל תשת וסמיק ליה ולהבדיל

ולהורות (ויקרא י) דמשמע דלענין הוראה נמי לא ישתה: **ונכנס למקדש חייב**. משום שנאמר יין ושכר אל תשת וגו': **ועל כל נפשות מת לא יבא**. דמשמע משני מתים רביעית קרי ליה נפש כדאמר' התם (שבת דף לא:): רביעית דם נתתי בכס והא דמשמע ליה הכא רביעית דם היוצאה משני מתים לאו דוקא ליה דהכי הוא משום דבפלוגתא לא קמיירי וכן אמרי' בסמוך והא הכא ר"ע היא ולא רבנן כדאמר' בפ"ק דסנהדרין (דף ד. ד.) דאילו לרבנן אינה מטמאה רביעית דם שיוצאה מן המת אלא כשיוצאה ממת אחד בלבד והאי דקא נסיב לה הש"ס אליבא דר"ע לאו דוקא אלא איידי דאית ביה רביעית וקא דריש ביה קרא נסיב ליה הש"ס ולדברי הכל ברביעית הוי [שיעורא]: **וחמש חיורתא**. סימנא לגירסא חלת נזיר מצורע שנפסלו בשבת וה"ג חלת רביעית שמן לחלה וכדאמר' התם במס' מנחות (דף פח.) יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית במקדש למה נמשחה אי משום מצורע חוץ הוא ואי משום נזיר בשחיטת איל הוא דקדשי א"ל ר' חייא לחביתי כ"ג דמביא בכל יום ועושה בו י"ב חלות מחציתה בבקר ומחציתה בערב והיה מביא רביעית שמן קרי עליה איש ממרחק עצתי ואית דגרסי רביעית שמן של חלת תודה כדאמרין בפ' שתי מדות (שם דף פט.) מביא חצי לוג וחוצהו מחצה לחלות ורקיקין ומחצה לרבוכה והאיך מחצה דרבוכה אית בה כדי רביעית וטעות הוא ואינו כן דבהדיא אמרי' התם א"ל ר"א בן עזריה אפי' אתה דורש כל היום בשמן לא הייתי שומע לך אלא רביעית שמן לגי' מינין שבתודה חלת מצה ורקיק ורבוכה ואחד עשר יום שבין דם נדה לדם נדה כו': **נזיר רביעית שמן לנזיר**. לרקיקי נזיר: **מצורע רביעית מים למצורע**. כדאמר במס' סוטה (דף טז:): ושחט את הצפור האחת אל כלי חרס על מים חיים ואמר' כמה מים יהא נותן בו כדי שיהא דם צפור ניכר בהן וכמה רביעית: **כל משקין טמאין**. מצטרפין לטמא משקין אחרים כשיהא בהן רביעית ולפסול את הגוייה ברביעית כששותה אותן בכדי אכילת פרס: **כל השופכין**. ששופכין אותן לרה"ר: **ותו ליכא והא איכא**. הא דתנן במס' ידים נוטלין לידים מרביעית לאחד ואפי' לשנים ואע"ג דלית בהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ביה כדי שיעור נטילה: **בפלוגתא לא קמיירי**. דהא קמיפלגי עליה דרבי יוסי ואמרי' לאחד ולא לשנים: **והאיכא פיילי של חרס**. כלי גרוע של חרס שבו היה נותן עפר מקרקעית המשכן כדכתיב ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן להשקות את הסוטה ובמסכת סוטה (דף טו:): קאי: **והאיכא הא דתנן**. בברכות (דף. כה:): כמה מים נותן לתוך עביט של מימי רגלים כל שהוא: ר' זכאי אומר רביעית. והתם מפרש טעמא דמילתא: **והאיכא מקוה**. דתנן ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין פוסלין את

המקוה : **דבטלוה רבנן**. ואמרו דפחות מגי לוגין לא פסלי. לישנא אחרינא והאיכא מקוה דאמר מקוה המחזיק רביעית ראוי להטביל בו מחטין וצנוריות כדאמרינן במסכת פסחים בפרק קמא (דף יז :) אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין כו' בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמרי דבעינן ארבעים סאה אפילו למחטין וצנוריות כדאמריי בחגיגה (דף כא :) גזירה שמא יטביל מחטין וצנוריות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד אלמא לכל מילי בעינן מקוה של מ' סאה. לישנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן במסכת מקואות (פ"ו מ"י) וחכמים אומרים אם מקבלת גובה האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר אם לאו פסול ובטלוה רבנן מפי המורה וקשיא לי היכא בטלוה רבנן וי"ל הא דקאמר בטלוה רבנן אהא סמיד דהא קתני עליה ר' אלעזר בר צדוק בפרקין כל המעורב למקוה אם מקבל האביק כל שהוא כשר. לישנא אחרינא והא איכא מקוה כדתנן שהשאיבה מטהרת ברביעית ברבייה והמשכה שאם יש כאן כ' סאה ורביעית ממי גשמים הולך וממלא מן המעיין כ' סאין חסר רביעית וזורקן לפני אותו מקום כדי שימשכו המים לתוך המקוה דהא יש בהן ארבעים סאה בר מההיא דבטלוה רבנן דהא קתני רישא רישא בה כ"א סאה ממי גשמים :

ב

-

לח

דף

ת"ק לא מדמי להו. לכל איסורי נזיר לשתיה דאילו ענבים בכזית ויין ברביעית : **כיון דכתיב וענבים לא יאכל**. לכל מלתא הוא דאתא דכשם שבזמן שהן ענבים מיחייב עליהן בכזית אף כל איסור שבנזיר בזמן שהן יין בכזית : **שהוא מין אחד**. דאחד לחים ויבשים מין ענבים הן : **והוא שתי שמות**. לח ויבש ואמרי להו זג וחרצן : **לאיתויי חמרא חדתא ועינבי**. שאע"פ שהן מין אחד שהי' חדש מתוק כענבים הואיל ושני שמות יש להן חייב על כל אחת ואחת : **אמר אביי אכל זג וחרצן לוקה שלש**. אחת מכל אשר יעשה מגפן היין ואחת על חרצנים ואחת על זג דלא יאכל אכולהו קאי : **רבא אמר אכל זג וחרצן אינו לוקה אלא אחת**. אפילו כי אכל זג וחרצן אביי מתרץ מתניתין לטעמיה דתני וחייב על החרצנים בפני עצמן ועל הזגים אפילו כשאוכל את שתיהן ביחד וכן נמי למתניתא דתני לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ואפי' כשאוכל זג וחרצן בבת אחת ורבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא אחד מהם דלא תימא עד שיאכל

לחיים ויבשים בהדי הדדי וחרצנים וזגים בהדדי אלא אפי' לא אכל אלא לחים בלבד או יבשים בלבד לוקה אחת ולעולם אם אכל לחים ויבשים או זג וחרצן אינו חייב אלא אחת ולא לאתוויי חמרא חדתא ועינבי ומתני' נמי תני וחייב על היין בפני עצמו כו' דלא תימא עד דאכיל ליה לכולהו אלא ודאי אכל חד מנהון לוקה ומיהו כי אכיל נמי כולן יחד אינו חייב אלא אחת: ע"א אינו לוקה אלא אחת כשאוכל זג יחידי או חרצן ואינו לוקה משום כל אשר יעשה ולא צריך לשנויי לכל הני כדשנינן לעיל: **דאין לוקין על לאו שבכללות**. כגון האי דעל כמה איסורי לית בהו אלא לאו חד: ואם איתא דלוקה משום כל אשר יעשה מגפן היין ליתני לוקה שש: **שייר לא יחל דברו**. דלקי נמי אדידיה: **והא שייר דבין הביניים**. כדאמרי' לעיל (דף לד:): ועד זג לאיתוויי בין הביניים: **אלא אמר רב פפא לא תנא מידי חמש**. אלא לוקה סתם ואיכא לתרוצי לאביי כי טעמיה ולרבא כי טעמיה הואיל ולא נכתב ליה מניינא וקמהדר הגמרא ומאחר דלא תניא מ"ט אותביה חמש:

א

-

לט

דף

א"ר פפא אנא סברי. סברא הוא בידיה דכי אכיל חרצן חייב שתים על חרצן ועל מכל אשר יעשה וסברי אותיב ליה תיובתא משום דלא נהירא ליה מילתא וליהדר ביה: **ולא ידענא דגמרא היא בידיה**. מרביה ומש"ה לא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה אית ליה כרבי יוסי מדקאמר שני חרצנים וזג משמע דלזג א' איכא ב' חרצנים: **פורצנין**. דמשמע פנימי כגון אפי' פרצידא דתותי קלא דאמר בריש פ"ק דמס' תענית (ד' ד.). דהיינו גרעינין: **עיצורין**. משמע חיצונים שסוחט מהמשקה כדכתיב (בראשית מ) ואשחט אותם ומתרגמינן ועצרית יתהון: **מתני' גילח או שגילחוהו ליסטין**. משמע בין באונס בין ברצון בתוך ימי נזירותו בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת: **סותר ל' יום**. לפי שאין גידול שיער בפחות מל' יום: **או שסיפסוף כל שהוא**. שתלש קצת בראש השיער: **גמ' איבעיא להו בינתא מלתחת רבי**. האי שיער מלתחת רבי בסמוך לבשר יוצא מן הראש וגדל וראשו כדקאי קאי: **או מלעיל רבי**. שראש השער מתגדל ויוצא מאיליו ומתגדל ועיקרו כדקאי קאי: למאי נפקא מינה לנזיר שגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו. א"א דהאי בינתא

מלתחת רבי הילכך למאי דאקדיש שקליה וסותר נזירותו: **ואי אמרת מלעיל רבי**. הואיל ושיירו בו כדי לכוף בו ראשו לעיקרו דאיכא למימר דמאי דאקדיש קאי אכתי אית ליה למיעבד תגלחת מצוה ואינו סותר: **ת"ש מהאי אינבא חיה**. לינטרי"ש {ביצי-כינים} בלע"ז דהוא מביצי כינים: **דקיימא בעיקבא דבינתא**. בעיקר השיער סמוך לבשר. ואי ס"ד. דהאי בינתא מלתחת רבי אישתכח דכי נפיק שיער נפיק אינבא לבר: **ברישא דבינתא איבעי ליה למיקם**. אינבא אלא לאו ש"מ מדקיימא אינבא בהדי בישרא דמלעיל רבי ואינבא בבינתא כדקאי קאי: **לעולם מלתחת רבי**. והא דלא קיימא ברישא דבינתא: **ואגב חיותא**. דאית בה נחתא ואזלה לתחת לבהדי בישרא: **ת"ש מדהאי אינבא מתה קיימא ברישא דבינתא**. ואי ס"ד דהאי בינתא מלעיל רבי אישתכח דכי היכי דמעיקרא קיימא בעיקרא דבינתא הכי נמי איבעי לה למיקם השתא בעיקרא דבינתא: **התם נמי משום דלית בה חילא**. שאין בה כח דהא הויא מתה: **שרוגי קא משתרגא**. משתמטא ואזלה כלפי רישא דבינתא מש"ה קיימא לה התם ולעולם מלעיל רבי: **ת"ש מבלורית של כושיים דבתר דגדלין לה**. שמקלעין את השיער זה בזה: **רפיא מלתחת**. סמוך לבשר ומדרפיא לתחת לבהדי בישרא ולא מלעיל ש"מ דמלתחת הנץ השיער ויצא מש"ה מרפו להני שערי מלתחת ולא מקלעי באידך בינתא: לעולם מלעיל רבי והתם נמי איידי דקמטא שמהדק בלורית ודוחק מעצמו למטה מחמת הגדל כששוכב עליה: **ומשיכבא הוא דרפיא**. מחמת שכיבה הוא ששוכב על הבלורית רפיא לה מלתחת: **מסקרתא דרפי עמרא מלתחת ותניא**. כלומר עד השתא בעינן לפרושי לך ממדי דסברא דלא תליא במידי דתניא אלא השתא איכא למישמע מהא דסוקרין על העשירי לשום מעשר דמתקשר כל השיער ביחד מחמת הצבע של סיקרא ולבתר הכי רפיא עמרא מלתחת ומאי טעמא לאו משום דההוא דרפי רבי ליה לבתר הכי

ב

-

לט

דף

וש"מ מלתחת רבי והא סברא הויא במידי דתניא: **ותו מדצבעי סביא דיקניהון**. כי היכי דליתחזו דרדקיא ובתר הכי חיורי דיקניהון מתלבנים עיקרי שערי זקנם ש"מ דמלתחת רבי ומאי דקא קדיש האי נזיר שקלוה

מיניה ואיבעי ליה למיסתר ולמימני נזירות אחרת כי היכי דליקדוש שיער: אלא הא דתניא נזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר. ואמאי אינו סותר ליסתור דהא אמרינן דמלתחת רבי ושקלוה מיניה לההוא שיער דאקדיש שלא לגלח עד סוף נזירותו: לעולם מלתחת רבי והכא במאי עסקינן כגון שגילחוהו אחר מלאת ל' לנזירותו קודם שהספיק לגלח והא מני ר' אליעזר היא דאמר לעיל בפ' מי שאמר הריני נזיר מגלח (דף טז:): דכל אחר מלאת ז' סותר שאם נטמא יום ק"א ר' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' לאחר תגלחת כי היכי דבתוך אלו ז' ימים תירבי מזיא כי היכי דתיהוי כדי לכוף ראשו לעיקרו והכא נמי הואיל דפשו ליה כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלום אלא מיד מגלח: **מ"ט דר' אליעזר**. דאמר כל לאחר מלאת ז' ימים סותר ותו לא בשלמא כי נטמא לאחר מלאת דסותר ז' כנגד ז' ימים שמונה בהן ג' וז' ומגלח בשביעי כדתניא לקמן (דף מד:): תגלחת הטומא' כיצד מזה בשלישי ובז' [ומגלח בז'] כדכתי' וביו' השביעי יגלחנו: מה תגלחת טומאה לאחר שנטמא מגלח לאחר ז' וכדפרישית אף תגלחת טהרה לאחר מלאת אינו צריך למנות אלא ז' לאחר תגלחת כדי שיהא יכול לגדל קצת שיער בתגלחת טהרה וקודם מלאת לא מיתוקמא משום דקודם מלאת סותר ל' וכדפרשינן בפירקא לעיל (ד' ו:): לדברי ר' אליעזר התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר אלא כל אחר מלאת נטמא או נתגלח לגמרי שלא הניחו בו שיער כלל סגי ליה בתגלחת כל דהו ואמור רבנן כיון דבהנך ז' ימים גדלא מזיא כדי לכוף ראשו לעיקרו סגי ואילו הכא כיון דשיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלל ומגלח לאלתר ומביא קרבנותיו ומותר ביין: **תלש**. שיער בסמוך לבשר אבל לא עקרו לגמרי וכגון שעיקרו נראה: **מירטו**. דעקרו לגמרי ממקום גידולו: **סיפסוף**. כמו סוף: **ת"ל קדוש יהיה**. שלא ישירנו בשום דבר ויניחנו לגדל פרע: והכתיב (אומר) קדוש יהיה גדל פרע: דמשמע קדוש יהיה שלא ישירנו בשום דבר להכי כתב קדוש: **למימרא דכי גילח לו בתער קאי עליו בעשה ול'ת**. דמשמע קדוש יהיה שלא יעבירנו בתער ולא הבא מכלל עשה עשה: **תלש מירט סיפסוף כל שהוא מנין ת"ל לא יעבור על ראשו**. לרבות המעבירין: **ומאחר שסופינו לרבות כל דבר**. המעביר כדכתיב לא יעבור מה ת"ל תער: **לפי שלא למדנו לתגלחת האחרונה**. של טהרה לאחר תשלום ימי נזירות שיהא בתער לפי שלא כתב אלא וגילח את שער ראש נזרו לכך כתב לך תער כאן שאינו צריך ללמדך שאותה תגלחת לא תהא אלא בתער: **ללמדו ממצורע אי אפשר דאין דנין קל מחמור להחמיר**

עליו. דמצורע הוי חמור לפי שהוא צריך לגלח את כל שערו כדי שיהא כל בשרו בתגלחת מה שאין בנזיר :

א

-

מ

דף

ואין דנין קל מחמור להחמיר. על הקל אלא להקל על הקל ולהחמיר על החמור והכא דא"א ללמדו ממצורע אתא ליה תער דבתער הוא דתיהוי תגלחת אחרונה אבל במידי אחרינא לא : **רבי אומר אינו צריך**. לתגלחת אחרונה וכשכתב לך תער לא בא אלא לומר לך שאינו חייב אלא בגילוח תער ומה שאתה אומר מנין למדנו לתגלחת אחרונה שהיא בתער מן דקדוק הכתוב אתה למד שהרי הוא אומר תער לא יעבור על ראשו דמשמע תער לא יעבור על ראשו עד יום מלאת שהוא צריך גילוח בתער : **והכתיב תער לא יעבור על ראשו**. כלומר והיכי אמר ת"ק דחייב על כל שאר מעבירין ותער לא בא אלא לתגלחת האחרונה והכתיב תער לא יעבור על ראשו דמשמע בתער הוא דמחייב אבל לא בשאר מעבירין : **לעבור עליו בשני לאוין**. על תער לא יעבור ועל לא יעבור כל המעבירין לישנא אחרינא והכתיב תער לא יעבור על ראשו כלומר היכי משמע ליה דאחר מלאת לא תהא תגלחת אלא בתער והכתיב תער לא יעבור על ראשו [עד מלאת] דאיכא למידק מינה דעד מלאת הוא דלא אלא בתער הא לאחר מלאת מגלח בכל דבר ואפי' במלקט וברהיטני לעולם אימא לך דלאחר מלאת אינו מגלח אלא בתער והא [דכתיב] בסמוך לא יעבור ומשמע לא יעבור תער : **אמר רב חסדא ללקות באחת**. שאם גילח תוך מלאת שער אחת לוקה : **לעכב בשתים**. שאם גילח כל שערו בתגלחת סוף ימי נזירותו ושייר בו ב' שערות לא עשה ולא כלום : **ולסתור אינו סותר**. אם גילח בתוך ימי נזירותו אלא אם גילח את רוב ראשו בתער : **והקתני מנין לרבות כל המעבירין**. ת"ל לא יעבור : **אלא כעין תער**. כל המעבירין (מעבירין) סמוך לעיקרון : **תניא נמי הכי**. כדאמר רב חסדא ובתער דוקא ואמרי לה כדאוקימנא לה אליבא דרב חסדא כעין תער ומאי בתער דקתני בברייתא כעין תער : **כשם ששתי שערות מעכבות בו**. בתגלחת טהרה כך שתי שערות סותרות בו בתגלחת איסור : תנן התם גרסי' והיא בסוף נגעים גם ברייתא היא בסיפרא [בת"כ] ת"ר ג' מגלחין כו' נזיר ומצורע ולוים : **פשיטא**. דמגלחין בכולהו מפרשי בהו קראי בנזיר כתיב

וגילח הנזיר וגוי במצורע כתיב (ויקרא יד) וגילח את כל שערו בלויים והעבירו תער על כל בשרם: **מ"ד עבורי שער שפיר דמי ואפי' סך נשא.** סם שמשיר את השער: **קמ"ל.** דלא סגי ליה אלא בתגלחת כדקתני דתגלחתן מצוה: **בשלמא גבי נזיר כתיב ביה תער לא יעבור על ראשו.** לרבי כדאית ליה ולתנא קמא כדאית ליה וכדלעיל: **מה ללויים שכן טעונין תנופה בגופן.** כדכתיב והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה' והואיל וטעונין תנופה מחמרינן בהו כולי האי דלא הוי תגלחתן אלא בתער תאמר במצורע הקל שאין טעון תנופה בגופו והואיל ואינו טעון תנופה בגופו דין הוא להקל עליו שיהא תגלחתו בכל דבר: **אלא מחדא לא אתיא.** דמהי ניתי וכדלעיל:

ב

-

מ

דף

האי תנא מעיקרא אמר ללמוד נזיר ממצורע אי אפשר שאין דנין כו'. אלמא דפשיטא ליה מילתא דמצורע הוי בתער: **והדר אמר ניליף מדינא.** מנזיר ומלויים בהצד השוה שבהן ומדינא נמי לא מצי למילף משום דאית בה פירכא דרבא מברניש שכן אין קרבנו בדלות תאמר במצורע שכן קרבנו בדלות בעולה ויורד דכתיב ביה ואם דל הוא: **א"ל ההיא.** דקתני דללמדו ממצורע אי אפשר דמשמע דפשיטא ליה דמצורע הוי בתער אליבא דרבנן היא דגמרי לה מזקנו ופאת כדמסיק והאי דקא בעי מדינא לא אפשר משום דאית ביה למפרך כדפריכנא אליבא דר' אליעזר דגמיר לה מנזיר דלקמן: **דתנן.** במסכת מכות: **ואינו חייב.** על הקפת הראש עד שילקטנו בתער: ר' אליעזר אומר אפי' במלקט וברהיטני: **ואמרינן מ"ט דרבנן.** דלא מחייבי בהקפה אלא בתער: **דתניא זקנו.** האמור לגבי מצורע מה ת"ל והלא כל שערו במשמע וזקנו בכלל שערו אלא לפי שנאמר לגבי כהנים ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפי' כהן מצורע המתגלח לא יגלח פאת זקנו ת"ל וגילח זקנו: **ומנלן.** דהך גילוח בתער קאי דתניא ופאת זקנם: **ת"ל.** גבי ישראל לא תשחית פאת זקנד אי לא תשחית יכול ליקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה דיבר הכתוב ואיזו הוי אומר בתער מהו גילוח דקאסר ליה רחמנא גבי הקפת הראש והשחתת פאת זקן ואישתרי ליה גבי מצורע דמותר הוא בו היינו תער: מאי משמע לן מהכא דמצורע לא הוי אלא

בתער דלמא לעולם אימא לך דאפי' ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי
והאי דקתני זקנו מה ת"ל דאתא לאשמועי' דאפי' גילחו בתער לא מיחייב
עליה משום פאת זקנם לא יגלחו: אי ס"ד דכי ליקטו במלקט וברהיטני
שפיר דמי ומצוה קעביד לישתוק קרא מיניה ולא ליכתוב זקנו ואמינא
ליקטו במלקט וברהיטני שפיר דמי דמייתנין לה מדינא: **ומה גבי נזיר
דאיסורא קעביד**. כי מגלח בתער בתוך ימי נזירות: **אפילו הכי מיחייב**.
כי ליקטן במלקט וברהיטני כדאמרינן לעיל לרבות כל המעבירין: **הכא**.
דכי מגלח מצוה קעביד כדכתיב וגילח את כל שערו: **לא כל שכן**. שבכל
דבר מותר לגלח ואפילו בתער:

א

-

מא

דף

ותו אי ס"ד דכי עביד. מצורע במלקט וברהיטני שפיר דמי וזקנו להתיר
תער הוא דאתא אדרבה מדלא כתב ביה תער הוה אמינא דבתער לא
מישתרי כלל מדלא כתיב תער במצורע ואמינא לך כר"ל דאמר כל מקום
שאתה מוצא כו' ה"נ במצורע ליגלח במלקט וברהיטני וליהוי מקיים
וגילח את כל שערו וקא מוקים ללא תעשה דופאת זקנם לא יגלחו בתער
דלא אסרה תורה. הקפת הראש אלא בתער שמע מינה דלהכי איצטריך
זקנו למישרי תער במצורע ולמימרא דבתער אין במידי אחרינא לא
דומיא דהקפת ראש דקאתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה לאו.
דהקפה לפי שאינו יכול לקיים את שניהם ור"א אית ליה ג"ש וקסבר
מלקט ורהיטני נמי עבדי גילוח והוי נמי גילוח שיש בו השחתה ומש"ה כי
ליקטו במלקט ורהיטני גבי. הקפה חייב וה"נ מפרש במסכת מכות בפרק
אלו הן הלוקין: **ור"א מאי טעמא**. כלומר הואיל ומוקמית להא דתני
לעיל דמצורע יליף מדינא כר"א דבתער אין במידי אחרינא לא מאי
טעמא אי מדינא הא איכא למיפרך כדלעיל מה להצד השוה שבהן כו':
יליף מראשו. דכתיב לגבי מצורע וגילח את כל שערו ואת ראשו: **ראשו
מה ת"ל**. והלא כתיב שערו וראשו בכלל שערו הוא אלא לפי שנאמר גבי
נזיר תער לא יעבור על ראשו ת"ל וגילח את ראשו בתער כמו שאמרת לך
גבי נזיר ור"א סבר לה כרבי יונתן דאמר לעיל (דף לט:): דגבי נזיר לא
מיחייב אלא בתער ובמידי אחרינא לא ה"נ האי דאסירי גבי נזיר מישתרי
גבי מצורע ומאי דלא מיחייב ליה גבי נזיר כגון מלקט ורהיטני לא שרי

במצורע: **וכ"ת תער למה לי וכי תימא למה לי למיכתב במצורע ראשו לילף**. מתער לא יעבור על ראשו האמור לגבי נזיר למישרייה במצורע ואפילו בתער: **סד"א הואיל וגבי נזיר כו'**. לא לעולם אימא לך דמצורע בתער אין במלקט וברהיטני לא דאי ס"ד דכי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד הוה אמינא דבתער כלל לא משום דלא כתיב ביה תער וכדרי"ל כו' והכא כיון דאפשר לו לקיים את שניהם עביד במלקט ורהיטני לקיים מצות עשה דוגילח את כל שערו וליקיים נמי לא תעשה דלא יעבור תער דלא אסרה תורה הקפת הראש אלא בתער ואימא דבתער כלל לא קמ"ל אלא לאו שמע מינה דאיצטריך ליה ראשו למישרי תער בנזיר מצורע למימרא דבתער אין מלקט ורהיטני לא ומש"ה אתי עשה דוגילח את כל שערו ודחי לאו דתער לא יעבור על ראשו לפי שאין אתה יכול לקיים את שניהם דמצורע שגילח במלקט ורהיטני לא עשה ולא כלום: ר"א לא מצי יליף במצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מזקנו דהקפה משום דקסבר ר"א גבי הקפה דאפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי ורבנן נמי לא מצו ילפי מצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מראשו דנזיר משום דקסברי גבי נזיר כי גילח במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי כדאמרינן לעיל לרבות כל המעבירין: **להכי כתב רחמנא ראשו**. לאשמועינן דאפילו הקפת כל הראש שמה הקפה:

ב

-

מא

דף

ואי כתב רחמנא ראשו ולא כתב זקנו ה"א. דהאי דכתיב ראשו תרתי משמע דאתי עשה דמצורע דכתיב וגילח את כל שערו ודחי לא תעשה דלא תקיפו את פאת ראשכם ומשמע נמי מדכתיב לא תקיפו פאת ראשכם דהקפת כל הראש שמה הקפה אבל עדיין לא מצינו דבתער הוי להכי כתב רחמנא זקנו למילף ליה מפאת זקנם לא יגלחו דכתיב ביה השחתה [וגילוח] דהיינו תער: **ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה**. ואי קשיא ר"א נמי זקנו מאי דריש ביה יש להשיב דאע"ג דדריש ר"א ראשו וגמר [גזירה שוה] מנזיר לומר דעשה דחי את לא תעשה זקנו נמי איצטריך למיגמר מכהנים דאי מנזיר לחודיה ה"א בדין הוא שדוחה את לא תעשה דנזיר שכן ישנו בשאלה אבל לאו דכהנים לא הילכך איצטריך נמי [זקנו] לאגמורי גבי כהנים ומסתברא דהכי הוא דגרסינן לקמן ור"א דאתי עשה

ודחי לא תעשה מנא ליה והא מנזיר יליף אלא ודאי מנזיר לא ילפינן דאיכא למיפרך מה לנזיר כו' ומה לכהנים כו' כדמפרש לקמן בפרק שני נזירים (דף נח:) מן המורה : **ור"א דאתי עשה ודחי לא תעשה מנליה .** בשלמא לרבנן דילפי מצורע מזקנו דבהשחתת זקן אתא ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה ללאו דהשחתת זקן אלא לר"א מנא ליה אי מהשחתת זקן כרבנן כיון דלר"א לא אתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ולידחי לגמרי את לא תעשה דהשחתת זקן דלדידיה בתער הוא דמישתרי מצורע אבל לא במלקט ורהיטני לא אתיא ליה עשה בהדיא ודחי ליה לכוליה לא תעשה אלא לפלגא דבתער מישתרי אבל לא במלקט ורהיטני ואי מראשו דמצורע דדחי ליה ראשו דבנזיר איכא למיפרך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ואי מזקנו דכהן מצורע דמותר בתער איכא למיפרך נמי דמכהן לא ילפינן שכן לאו שאינו שוה בכל וכדאמר לקמן בפרק שני נזירין (דף נח:) : נפקא ליה מדתניא כו' :

א

-

מב

דף

הא גדילים תעשה לך . וקא דחי לאו דלא תלבש שעטנו : **אמר רב אחא בריה דרב איקא .** מדקתני או ששיירו שתי שערות לא עשה כלום זאת אומרת דרובו חשוב ככולו מדאורייתא דמדכתב הכא וגילח את ראשו ביום השביעי ולא מיצטריך ליה למיכתב ביום השביעי יגלחנו לומר דלא חשיב גילוח עד דאיכא כולו שיער מגולח מכלל מדאיצטריך ליה קרא לאשמועינן דליגלח כולו דאי לאו האי קרא הוה אמינא דברובו סגי ליה דרובו ככולו דאורייתא : **האי .** ביום השביעי יגלחנו בנזיר טמא הוא דכתיב אבל בנזיר טהור לא כתיב אלא וגילח את שער ראש נזרו דלא משמע ליה הכי : **מחכו עלה במערבא .** אהא אתקפתא דר' יוסי בר' חנינא : **דמכדי נזיר טמא דבתער מנלן מנזיר טהור יליף .** מדכתב ביה תער אי לרבי כדאית ליה ולתי"ק כדאית ליה וכדלעיל וה"ה נמי דליתי נזיר טהור מנזיר טמא מה נזיר טמא כו' והכא הוא דגלי רחמנא כולו הא בעלמא רובו ככולו וכדרב אחא בריה דרב איקא וא"ת ליגמר מיניה הא לא אפשר משום דהוה נזיר ומצורע שני כתובין כאחד : **וצמח ראשו וחזר וגילחן .** נמי לאותן ב' שערות : **מהו .** מי אמרינן כיון דמעיקרא כי שייר אותן שתי שערות לא עשה ולא כלום השתא נמי כיון דהדר וצמח לא עשה ולא כלום

דכמאן דמגלח שתי שערות מעיקרן דמי ומעכבי או דלמא כיון דהשתא קא מיגלח להו להאי דהדר צמח לא חיישינן ולא מעכבי: גילח שיערה קמביעיא ליה לרבא פשיטא דכיון דגילח את כל ראשו לבר מהנך ב' שערות דכי הדר גילח אחת מהן ונשרה חבירתה שפיר דקאזיל ומיגלח כי אורחיה כמאן דאזיל ומגלח שיערו ולההיא דנשרה מאי הוה ליה למיעבד: **אלא אימא נשרה אחת וגילח אחת קמביעיא ליה**. מי אמרינן כיון דכל שיערו גילח חוץ משער אחת שפיר דמי דהא לא שייר שתי שערות בלא גילוח או דלמא כיון דמעיקרא שייר לו שתי שערות לאו כלום עבד וכי חזר וגילח אחת לאחר נשירתה דחבירתה נמי לאו כלום עבד דכיון דלא הוי השתא בראשו אלא שיערה אחת לא איקרי גילוח וכנשרו שניהם דמי דכי היכי דאם גילח ושייר שיערה אחת שפיר גילח דשייערה כנטולה דמי הכי נמי כי נשרה אחת משעת נשירותה הויא חבירתה כנטולה וכי חזר וגילחה לאו כלום עבד דכנטולה דמיא: **א"ל**. אי אמרת גילוח אין כאן דדמי ליה כמי שיש שיער בכאן: **[הכי] קאמינא [אף על פי] ששיער אין כאן מצות גילוח אין כאן**. ומיהו בדיעבד שפיר דמי: **מתני' נזיר חופף ומפספס**. חופף כמו חופף עליו כל היום (דברים לג) לשון מגרד ובלעז פרי"ר {פרי"ר: לשפסף}: **מפספס**. שמפריד שערותיו זו מזו אבל לא במסרק: **גמ' אתאן**. לר"י דאמר דבר שאין מתכוין. אסור: להשיר נימין המדולדלים: מן הראש אבל עדיין לא נעקרו לגמרי וכיון דמתכוין להשיר כי סורק במסרק הוה ליה דבר שמתכוין ואסור: **אי אמרת מפני המשרת תנן כלל כלל לא**. דמשמע לא יחוף בשום אדמה גזירה שאינה משרת מפני המשרת:

דף - **מב** - **ב**

מקרא מלא דבר הכתוב בנזיר לא יטמא להם במותם להזהירו על. הטומאה וכשחזר ואמר כל ימי הזירו לה' על כל נפשות מת לא יבא חזר והזהירו על ביאת אהל שבו מת לומר לך שאם ניטמא במת וחזר ונכנס באהל שיש בו מת חייב שתים אבל טומאה וטומאה. אבל אם ניטמא במת וחזר ונגע במת אחר בעוד שהוא נוגע במת ראשון אע"פ שהתרו בו אינו חייב אלא אחת דהא מיטמא וקאי: דאמר רב הונא נזיר שהיה עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר כלומר או מתו או מת אחר

והאי דקאמר מתו לאו דוקא שהוא אינו מותר ליטמא בשום קרוב שלו לא באביו ולא באמו : **חייב**. מלקות אף על טומאות שניהן : איתיביה אביי כהן שהיה לו מת מונח על כתיפו כו' יכול יהא חייב ת"ל ומן המקדש לא יצא ולא יחלל. וה"ה לכהן הדיוט ונזיר נמי : **שאינו מחולל**. שעדיין לא נטמא בו דיבר הכתוב לא יטמא ואם נטמא לוקה יצא זה שנוגע במת אחר שכבר הוא מחולל באותו מת שמונח על כתיפו וש"מ דאילו בטומאה וטומאה אינו חייב וקשיא לרב יוסף דאחד נזיר ואחד כהן הדיוט ואחד כהן גדול כולן הוקשו לענין טומאה שלא ליטמא במת : **א"ל ותיקשי לך מתניתין**. אבריייתא דהא תנן דאפילו בטומאה וטומאה חייב על כל אחת ואחת : **שלא בחיבורין**. דנגע במת זה והלך ונטמא במת אחר ודכוותה נמי במתניי דמיחייב על כל אחת ואחת כגון שנטמא בזה והלך ונגע במת אחר וכי תניא הכא דאינו חייב אלא אחת בטומאת חיבורין שבעוד שמונח לו מת על כתיפו נגע במת אחר וכדתני לה בהדיא דהכא הוא דאינו חייב אלא אחת דכטומאה אחת דמי הואיל ולא נסתלק מטומאה ראשונה : **וטומאת חיבורין**. מי הויא לה דאורייתא כחדא טומאה משום דהוי מחובר עדיין במת ראשון קאמרת לה דכי הדר נגע במת זה הויא לה לכולה חדא טומאה מדאורייתא. והא אמר רב יצחק . בר יוסף לא אמרו טומאה בחיבורין. אם אדם נוגע ידו במת ואוחז בו וידו אחרת נתונה ביד חברו לא אמרת שיהא גם אותו חבירו כמי שהוא מחובר ונוגע בטומאה זו אלא לענין קדשים ותרומה שאינו יכול לאכול בהן עד שבעה אבל לענין נזיר לסתור נזירותו ולהביא קרבן על הטומאה ולעושה פסח שלא לעשותו בשביל שהוא טמא לא אמרינן שתהא טומאה בחיבורין : **ואי אמרת דמדאורייתא**. הוי חשוב טומאת חיבורין כטומאה אריכתא : **מאי שנא**. נזיר ועושה פסח מקדשים ותרומה : **ה"ג כאן בחיבורי אדם באדם כאן בחיבורי אדם במת**. כלומר מי דמי ההוא בחיבורי אדם באדם שזה נוגע במת והוא בחבירו ומש"ה לא חשיבא ליה טומאת חיבורין לענין נזיר ועושה פסח אבל הכא טומאת חיבורי [אדם] במת הויא ומשום הכי הויא לה טומאת חיבור חשיבא כחדא ואינו חייב אלא אחת דהא מיטמא וקאי ואמר מר שמי שאינו מחולל יצא זה שהוא מחולל והוקשו נזיר וכהנים כאחת לענין הפרשת טומאה : **טומאה וביאה נמי הא מיטמא ליה**. קודם שנאהל באהל ואמאי מיחייב ואי נמי מכיון דנכנס באהל שהמת שם הוה ליה טמא וכי הדר נגע אמאי חייב : **כאן בבית כאן בשדה**. כי אמרינן אנן דחייב על הביאה ועל הטומאה כגון דנכנס בבית שהמת לתוכו דטומאה וביאה בהדי הדדי אתיין ואידך דאמרן יצא זה שמחולל ועומד כגון שנגע

במת שבשדה והדר נכנס באהל שמת תחתיו דפטור לפי שכבר הוא מחולל ועומד :

א

-

מג

דף

בבית. אמאי חייב שתים הא לא אתיין בהדדי דכיון דעייל ידיה דאורחיה דאיניש בהכי איטמי ליה דכמאן דנגע בטומאת המת שבפנים דמי וביאה לא הוי עד דעייל כוליה גופיה : **אלא אמר ר"א צירף ידו**. כל היכא דהושיט ידו ליכנס תחלה : **משום טומאה איכא משום ביאה ליכא**. ולא הוי כמאן דאתיין טומאה וביאה בהדי הדדי ואינו חייב אלא אחת שהרי כבר מחולל ועומד הוא אלא הכא במאי עסקינן דצירף גופו כלומר שהכניס כל גופו כאחד דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין : **צירף גופו**. לאו דוקא אלא איידי דאמר צירף ידו קאמר צירף גופו : **והא לא אפשר דלא עייל חוטמו ברישא**. משום דבולט מן הפרצוף דאורחיה דאינש לכי עייל בביתיה דשוחה ראשו ברישא ונחית ליה טומאה ולא הויא [ביאה] עד דעייל ליה כוליה וכי עייל כוליה גופיה הא מיטמי וקאי : **אלא אמר רבא הכניס ידו כו' אלא היכי משכחת לה כגון**. דהכניס גופו שנכנס כשהוא זקוף דאתיין להו טומאה וביאה בהדדי וחיוב שתים : ואכתי לא אפשר דלא עייל אצבעתא דכרעיה כו' : **כגון שנכנס**. לבית שבתוכה טומאת מת בשידה תיבה ומגדל' : **ת"ר לא יטמא בעל בעמיו להחלו עד שעה שימות**. מותר לעסוק בו ואינו עובר עליו משום לא יחלל עד שעה שימות והאי קרא קאי בכהן והוא הדין לנזיר : **רבי אומר לא יטמא להם במותם עד שימות**. והאי קרא בנזיר קאי והוא הדין בכהן : **משמעות דורשין**. דלמר משמע ליה מהאי קרא דעד שעה שימות אע"ג דעסיק ביה לא הוי מחולל ולמר מהאי קרא דלהחלו : **ור"ל אמר גוסס איכא בינייהו**. דלמאן דמשמע ליה מלהחלו אפילו בגוסס קאי בלא יחלל דכיון שהוא גוסס סופו להיות חלל דקי"ל (גיטין דף כח.) רוב גוססין למיתה וקאמר דלא יחלל כו' ולמאן דמשמע ליה מבמותם עד שימות אינו עובר בלא יטמא לא כהן ולא נזיר אבל בגוסס לית לן בה : **אבל מיטמא**. בין נזיר בין כהן בנגעם ובזיבתם ואינם עוברים במגע הזב לא משום לא יחלל ולא משום לא יטמא : **הא מיבעי ליה להאי סברא**. במותם אין מטמאין אבל מטמאין בנגעם ובזיבתם : **ולמאן דדריש ליה להחלו משום גוסס הא אתא**. נמי

להכי למי שאינו מחולל: **א"כ**. דלא נדרוש ליה אלא חד טעמא נימא קרא להחל דמשמע לענין מי שאינו מחולל ומדקאמר להחלו שמע מינה תרתי: **מיתבי אדם**. הכי הויא רישא דברייתא בהעור והרוטב: **מגוייד**. חתוך לאיבריו ואפילו הכי אינו מטמא וקשיא לר"ל דמשמע ליה מלהחלו דאפילו לגוסס אסור: לא קשיא לענין טמויי הוא דלא מטמא עד שתצא נפשו ולא כשהוא גוסס אבל לענין אחולי מכיון דהוי גוסס קאי בלאו דלא יחלל:

דף - **מג** - **ב**

אמר רב חסדא נקטע ראשו של אביו. אע"פ שהראש בצד הגוף הואיל וכבר נקטע אינו מיטמא דאמר קרא לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו בזמן שהוא שלם שלא נתפרדו אבריו זה מזה ולא בזמן שהוא חסר כגון זה שנקטע ראשו: **בפקתא**. בבקעה: **דערבות**. שגנבים ולסטין מצוין שם: **ופסקו גנבי לרישיה ה"נ דלא יטמא**. בשביל שהוא חסר: **א"ל**. ממת מצוה קא מייתית לי שאני התם כיון דלית בהדיה אלא הוא לחודיה קאי גביה כמת מצוה דמי: **והשתא י"ל באחריני מיטמא**. כדאמרינן לקמן לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצוה אביו לא כל שכן: **והא אית ליה ברא**. ואילו הוה קורא ליה אב הא עני ליה איהו ולא הוי ליה מת מצוה: **מיתבי ולאחותו הבתולה וגו' לה יטמא**. כשהיא שלימה: **ואינו מיטמא לאבריה**. שאם נפרד ממנה אבר בין בחייה בין במותה אינו מיטמא לה לפי שאין אדם מיטמא לא לה ולא על אי משאר קרובין על אבר מן החי לפי שאינו יכול להחזירו לכמות הוא מתחילה וה"ה נמי לאבר מן המת שאין בין אבר מן המת לאבר מן החי אלא בשר הפורש: אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה ה"ג מאי מחזיר הוא על עצם כשעורה דאילו מחסר פורתא. כלומר דבשעה שנגע בה ברישא הוה חסר להך עצם פורתא כשעורה ואפ"ה היה מותר ליטמא לה וה"ה לאביו אע"ג דהוא חסר ואינו שלם וקשיא לרב חסדא דהא סתמא לדברי הכל היא: **לא ההיא ר' יהודה היא**. דסתם סיפרא רבי יהודה היא ושמעין ליה לרבי יהודה דאמר נמי [בכהאי גוונא]: דתניא וה"ג ר' יהודה אומר לה יטמא ואינו מיטמא לאבריה לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה מאביו אבל הוא חוזר על עצם כשעורה מאביו. כלומר לאיבריו

הוא דאינו מיטמא בין בחייו בין במותו לפי שאין אדם מיטמא תחילה על עצם כשעורה מאביו לפי שלא התירה תורה ליטמא אלא בדבר שעיקר הגוף בו אבל מיטמא הוא לעיקר הגוף לכתחלה ואם נחסר הוא הולך ובודק אחריו ואפילו על עצם כשעורה ואנא אמינא לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה דאמרי כיון שנחסר במקצת שוב אינו מותר ליטמא בו וספרים שכתוב בהן לפי שאינו מיטמא לאבר מן החי של אביו אבל מיטמא לאבר מן המת של אביו שבשתא היא מדתני רב כהנא בסמוך אף כל שכל גופו תלוי בו כגון רוב בנינו ורוב מנינו הוא דמיטמא אבל לא לאבר אחד ומוקימנא לה לההיא נמי כרבי יהודה ועוד לא אשכחן לה דנישנית משנה זו בשם ר' יהודה הכי דהא לא קתני לה הכי אלא כדגרסינן לה אגן לפי שאין אדם מיטמא על עצם כשעורה כו': **והתני רב כהנא בר"א**. כלומר בברייתא דר' אליעזר בן יעקב: **כזית נצל**. נצל ליחה היוצא מן המת שפורש ממנו ואין נצל אלא לשון הפרשה כמו שמתרגמינן ויצל אלהים (בראשית לא) ואפרש יי' מפי רבי אליקום מפרש לקמן בשר המת שקרש בפי' כ"ג ונזיר (דף נ.). והתני רב כהנא בברייתא דר"א בן יעקב לה מיטמא בגופה שלם ולא לאחד מאבריה פרט לכזית מן המת כו' שאינו מיטמא לה: **יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת כו'**. הואיל ואתה אומר כן שאינו מיטמא לאברים: **כשהוא אומר**. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת דבשדרה ורוב בניינה כגון שתי שוקיים ירך אחת וברוב מניינה כגון קכ"ה איברים הימנה שיכול ליטמא.

א

-

מד

דף

יכול. באחותו שהוא מותר אבל לא בשל אחרים לא בשדרה ולא בגולגולת על שאר קרובים: **שגופה תלוי בה**. בשדרה וגולגולת שבכך עיקר הגוף תלוי או בזה או בזה אף כל בשאר קרובים יכול ליטמא או בשדרה או בגולגולת או ברוב בניינו או ברוב מניינו ואע"פ שהוא חסר משאר הגוף ושי"מ דמותר ליטמא לאביו אע"פ שהוא חסר ותיקשה דרב חסדא דהאיכא ר"א בן יעקב דקאמר נמי הכי ושמע מינה דלכולי עלמא לית להו דרב חסדא דאמר בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר: **הא נמי ר"י היא**. כלומר הוא דאמר כר"י ורב [חסדא] דאמר כי האי תנא: דתניא מעשה שמת אביו של רבי יצחק הכהן בגינזק ובאו והודיעוהו לאחר שלש

שנים ובא ושאל את רבי יהושע בן אלישע וד' זקנים שעמו. מהו ליטמא ולהביאו בקברי אבותיו: ואמרו לו לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר. ולאחר שלש שנים אי אפשר לו שאינו חסר: מתני' וטומאה ותגלחת הותרו. בתגלחת מצורע ובמת מצוה: שהטומאה סותרת את הכל. אפילו בנזירות מרובה: וחיובין עליה קרבן. אשם ותורין או בני יונה: ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים יום. ואפילו בנזירות מרובה: גמ' ת"ל לאביו ולאמו לא יטמא. מכדי כתיב על כל נפשות מת לאביו למה לי אלא להכי הוא דאתא דלאביו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: ויין יותר מכללו. כגון גבי יין מצוה שנשבע עליו לשתותו מק"ו ומה טומאה כו': לאסור יין מצוה. שנשבע עליו כיון רשות וכדרי"ש בפ"ק דמסכתין (דף ג:): והאי דמותר בקידושא ואבדלתא דלא חשיב ליה הותר מכללו משום דלא חל עליו מעולם נזירות משום דנשבע ועומד מהר סיני הוא ומותר מכללו לא קחשיב ליה אלא היכא דחייל ואח"כ מישתרי בהו: ומה טומאה שלא עשה מטמא כמיטמא. שהמטמא את הנזיר אינו עובר עליו וכדמוכח בסמוך: תגלחת שעשה בה מגלח כמתגלח. שהמגלח את הנזיר עובר בלאו כדלקמן תער לא יעבור על ראשו קרי ביה לא יעביר ליה אחר: אמר קרא וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו. מדלא כתיב וטמא לו ראש נזרו: אמר רחמנא ראשו וזקנו. דמייתרי כדאמרינן לעיל להתיר למצורע נזיר לגלח: בעינן גידול שיער. כדי לקיים בו מצות גילוח ביום הבאת קרבנותיו וליכא: מידי הוא טעמא. דתגלחת דסותר אלא משום דבעינן דתיהוי ליה גידול שיער ואילו הכא גבי יין למה ליה למיסתר הא קאי שערו דחזי לגילוח:

ב

-

מד

דף

מתני' תגלחת טומאה כיצד היה מזה בשלישי ובשביעי. ואח"כ היה טובל שכך חובה על המזה מי חטאת כדמפרש בהו קרא בזאת חוקת התורה שלאחר הזאה טעונין טבילה והיה מגלח בו ביום דהיינו שביעי כדכתיב ביה וגילח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וביום השמיני יביא שתי תורים: ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום. השמיני עצמו: אמר לו רבי טרפון מה בין זה למצורע שאף כן. שנינו במצורע שאף הוא תגלחת שניה בשביעי כדמפרש ביה קרא (ויקרא יד) וגילח את

כל שערו ורחץ במים וטהר וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים וביום השביעי יגלח את כל שערו ומביא קרבנותיו בשמיני בת"כ ואם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני : **אמר לו**. אין ביניהן כלום לענין הבאת קרבן : **אלא שזה**. הנזיר טהרתו תלויה בימיו בשביעי כיון שהוזה וטבל הוי טהור כדכתיב וגילח ראשו ביום טהרתו דמשמע שכבר הוא טהור ועומד כשהוא מגלח ואפילו אם אינו מגלח בו ביום : **ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו**. שאם טבל קודם שמגלח עדיין אינו טהור עד שמגלח דכתיב והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו והדר ורחץ את בשרו במים וטהר : ונזיר אינו מביא קרבנותיו אלא א"כ היה מעורב שמש שטובל בשביעי ומביא קרבנותיו בשמיני וכן אם לא טבל בשביעי עד לשמיני אינו יכול להביא קרבנותיו בו ביום עד התשיעי אבל מצורע המגלח וטובל ביום שמיני שלו יכול להביא קרבנותיו בו ביום ואינו צריך הערב שמש לפי שהוא טהור ועומד משעת טבילה ראשונה שטבל בתגלחת הראשונה דהא כתיב ביה וטהר : **גמ' קיבלה מיניה**. רבי טרפון שאם גילח נזיר בשמיני שיכול להביא קרבנותיו בו ביום ואינו צריך הערב שמש [שמיני עצמו] ואינו צריך להמתין עד התשיעי : **ת"ש דתני הלל גילח נזיר בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי**. וש"מ לא קיבלה מיניה : **אמר רבא**. לעולם קיבלה והא דאמרת אם איתא דקיבלה מיניה לייתי בשמיני לא קשיא דכי אמרי אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני : **דטבל בשביעי**. שהיה לו הערב שמש והא דתני הלל מביא קרבנותיו בתשיעי כגון דלא טבל בשביעי עד שמיני ור"ע לטעמיה דאמר נזיר אינו מביא קרבנותיו אלא במעורב שמש : ואיכא דמפרשי אליבא דר"ע במתני' דמצורע שגילח בשמיני אינו מביא קרבנותיו עד בתשיעי לפי שאינו מביא אלא במעורב שמש בתשיעי ושבשתא היא דבהדיא קתני לה בת"כ דאם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני והכי נמי א"ל רבי טרפון להתם מה בין זה לנזיר : אמר אביי אשכחתינהו לחבריה דרב נתן בר הושעיא דיתבי וקאמרי ובא לפני ה' וגו' בזמן שטבל ועשה הערב שמש. מדכתיב וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת. ימים וכתוב בתריה וביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני יונה ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן דמשמע אימתי הוא בא לפני ה' להביא כדאמרינן התם ובא לפני ה' מלמד שהוא חייב בטיפול הבאתן והיינו ביום השמיני דהיינו לאחר שטבל והעריב שמשו אלמא דכי עשה הערב שמש אין דמותר ליכנס לעזרה לא עשה הערב שמש לא : **אלמא קסבר טבול יום של זב כזב דמי**. דכי היכי דזב אסור ליכנס במחנה לוייה דהיינו בעזרה הכי נמי טבול יום של זב : **אלא מעתה גבי נזיר**. דכתיב וגלח את ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו וכתוב בתריה וביום

השמיני יביא שתי תורים וגו' נימא נמי הכי אימתי הוא בא בזמן שטבל
והעריב שמשו אבל מקמי הכי לא:

א

-

מה

דף

מכדי שערי ניקנור. ששם עולין כל מחוסרי כפרה כדגרסינן במסכת
סוטה בפרק קמא (דף ז.). מעלין אותה לשערי מזרח לשער ניקנור ששם
משקין את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעים וה"ה
לשאר מחוסרי כפרה כגון זבין וזבות כדמפרש התם בגמ': **[היכא] הו**
קיימי בשערי לוייה. ואילו במחנה לוייה אפי' מת עצמו היה יכול ליכנס
והאי נזיר טמא מת הוה ואמאי אינו יכול ליכנס עד דעביד הערב שמש
אלא מדהכא לאו דווקא התם נמי לאו דווקא לגבי זב ואפילו לא העריב
שמשו כיון דטבל יכול ליכנס לשם: ה"ג לעולם טבול יום של זב כזב דמי
ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל ואי במחנה לוייה קאי אמאי קרי ליה
כו'. כלומר דחבריה דרבי נתן ברבי אושעיא קא מהדרי ליה לאביי לעולם
טבול יום של זב כזב דמי ולא הוה דוקיא דשמעתא דבטבילי' והערב שמש
קאי אלא בכפרה תליא מילתא והאי דקא מותבית לך מנזיר טמא מת
שנטמא דאינו יכול ליכנס שם והרי מת עצמו יכול ליכנס הא לא קשיא
אע"ג דשאר טמאי מתים יכולים ליכנס במחנה לוייה האי נזיר טמא מת
אינו יכול ליכנס משום מחוסר כפרה והא נמי דאמרת [דכתיב] אל פתח
אהל מועד דאתה סבור דבעזרה משתעי קרא דהיינו מחנה לוייה משום
הכי קא פרכת מכדי שער ניקנור כו' הא לא הוי דאי במחנה לוייה קא
משתעי קרא מאי קרי ליה אהל מועד הא תניא (יומא דף סא.). אהל מועד
זה היכל אלא להכי כתב אהל מועד למימרא מה התם בהיכל מחוסר
כפרה לא עייל והכי משמע אימתי ובא לפני ה' דהיינו במחנה לוייה בזמן
שהוא ראוי לבא אל אהל מועד דהביא כפרתו הא אם לא הביא כפרתו
לא וא"ת והא מצורעין נכנסין בשערי ניקנור ששם מזין על הבהמות הא
לא קשיא דביאה במקצת לאו שמה ביאה: **מנלן.** דמחוסר כפרה לא עייל:
דתני' טמא יהיה לרבות טבול יום. שאינו צריך להביא כפרה: **לרבות**
מחוסר כפרה. ואע"ג דהעריב שמשו אינו יכול ליכנס עד שיביא כפרתו:
מתני' שהחטאת קודמ' בכל מקום. כדכתיב (ויקרא ה) והקריב את אשר
לחטאת ראשונה וקיימא לן (זבחים דף צ:.) דאפילו חטאת העוף קודמת

אף לעולת בהמה הואיל ובשאר מקומות מצינו שהיא קודמת אף כאן
בנזיר תהא קודמת כדי שיהא נזיר מגלח עליה: **ולא פירש**. איזה מהן
לחטאת: **הראויה לחטאת**. כגון כבשה נקבה בת שנתה: **הראויה לעולה**.
כבש זכר בן שנתו: **והראויה לשלמים**. איל בן שתי שנים: **גמ' ת"ר וגלח**
הנזיר פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר. על השלמים הוא אומר
שיהא מגלח שהרי נאמר כאן פתח אהל מועד ולא מצינו שאר קדשים
טעונין פתח אהל מועד אלא לשלמים בלבד בשביל שהן דורון וכדרב
יהודה אמר שמואל ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן
שהוא נעול מכאן לשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל שפסולין
(ערובין דף ב.). **או אינו אלא פתח אהל מועד**. בפתח ההיכל יהא מגלח
ולא במקום אחר: **אמרת אם כן**. שלא יהא מגלח אלא בפתח ההיכל זהו
דרך בזיון ואי אתה רשאי: **רבי יאשיה אומר אינו צריך**. לומר מכאן
שאסור דרך בזיון דמדוכתא אחריתי נפקא כדכתיב לא תעלה במעלות
על מזבחי אלא דרך כבש שלא לגלות בשר ערוה עליו ק"ו שלא ינהוג בו
דרך בזיון: **ר' יצחק אומר אינו צריך**. לומר דמשום שהוא בזיון לא יגלח
אפתח היכל שאפי' לא יהא בו בזיון אינו יכול לגלח אלא מבחוץ דכתיב
ולקח את שער ראש נזרו וגו': **יצא זה**. שאם יהא מגלח על פתח היכל
שמחוסר לקיחה והבאה לעזרה ונתינה תחת הדוד הלכך אינו יכול לגלח
אלא בצד הדוד של שלמים והאי דכתיב וגלח הנזיר פתח אהל מועד
בשלמים הכתוב מדבר: **אבא חנן אומר**. לכך נאמר בו פתח שאינו יכול
לגלח כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח: **נזיר ולא נזירה**. שהאשה לא
מגלחת בעזרה אלא במדינה:

דף - מה - ב

כדי שלא יתגרו בה פרחי כהונה: סוטה אינה כוחלת ופוקסת. דהא
לנוולה קא בעי וכיון דמנוולה לא אתו לאיגרוויי בה: **מתני' ומשלח ומניח**.
ה"ג במתני' היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח
במדינה לא היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורי' בתגלחת הטהרה
אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר' מאיר אומר הכל
משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה בלבד וספרים שכתוב בהן
במשנתנו אם שילח תחת הדוד של אשם יצא שבשתא היא דל"ג ליה

במתניתין אלא בגמי ת"ר ואח"כ נוטל את הרוטב כו' והכי פירושא דמתני' היה נוטל שער ראש נזרו ומשלחו תחת הדוד של שלמים ואם גילח במדינה לא היה משלחו תחת הדוד של שלמים : **בד"א בתגלחת הטהרה**. אמרו שאם גילח במקדש משלח תחת הדוד אבל לא בזמן שגילח במדינה אבל בתגלחת הטומאה אפי' בזמן שמגלח במקדש אינו משלח תחת הדוד של אשם שאין לך משלח תחת הדוד אלא הטהור שבמקדש מפני שעשה נזירותו כמצותו : **ר' מאיר אומר הכל משלחין תחת הדוד**. בין טהור שגילח במדינה בין טמא שגילח בעזרה ואין לך שאינו משלח תחת הדוד אלא חוץ מן הטמא במדינה בלבד : גמי וברישא דגמי ל"ג אשם בנזיר מי איכא אלא ה"ג ת"ר ואח"כ נוטל את הרוטב ונותן על השער של ראש נזירותו ומשלח תחת הדוד של שלמים ואם שילח תחת הדוד של אשם ושל חטאת יצא אשם בנזיר טהור מי איכא אמר רבא ה"ק ואם נזיר טמא משלח תחת הדוד של אשם יצא : **מנא הני מילי אמר רבא אמר קרא אשר תחת זבח השלמים**. דמשמע אשר תחתיו יהא זבח השלמים לומר לך מן הזבח עצמו יהא תחתיו : ואם שילח תחת הדוד של חטאת ושל אשם יצא : **מ"ט דכתיב זבח לרבות חטאת ואשם**. שהטהור ששולח תחת זבח שלו דהיינו חטאת יצא ואם טמא הוא טעון שילוח תחת זבח שלו דהיינו אשם : ה"ג ת"ר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מטמא שבמדינה מפני ששערו נקבר דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר טהורים כאן וכאן. בין במקדש בין במדינה היו משלחין טמאים כאן וכאן לא היו משלחין : וחכמים אומרים הכל לא היו משלחין תחת הדוד חוץ מטהור שבמקדש מפני שנעשה כמצותו. וסתם מתניתין דידן אליבא דחכמים וכדפרשינן לעיל : **שנעשה כמצותו**. שגילח במקדש כמצותו : **מתני' או שולקן**. שאינו מבושל יפה וושקוד"ר { ושקו"ד : כמעט חי (לא מבושל) } בלע"ז : **את הזרוע בשלה**. איכא למ"ד שלמה ואיכא למ"ד בזרוע שנתבשלה עם האיל במסכת חולין (דף צח :) :

גמי' אחר מעשים כולן. אחר קרבן ואחר תגלחת ותגלחת מעכבת דברי ר' אליעזר : **וחכ"א אחר מעשה יחידי**. אחר קרבן ואף על גב שעדיין לא גילח דתגלחת לא מעכבא : **מה התם אחר מעשה יחידי**. דלאחר גילוח עביד

תנופה כדכתיב ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו: ואימא עד דאיכא תרוייהו דמה התם אחר תגלחת כדכתיב אחר התגלחו אף כאן נמי אחר התגלחו: **אמר רב תנופה בנזיר מעכבת**. מלשתות יין וליטמא למתים: **כיון דלענין כפרה שירי מצוה היא**. וכדאמר מר (יומא ה.) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם כדכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו כיפר וכיפר גבי נזיר נמי לא מעכב קא משמע לן:

ב

-

מו

דף

ומי מעכבא. בנזיר: **והתניא זאת תורת הנזיר**. בין שיש לו כפיים. לקיים מצות תנופה ובין שאין לו כפיים שהתנופה אינה מעכבת: ותסברא דהא דתני בין שיש לו כפיים כו' דקא בעי למימר דאינה מעכבת ואלא הא דתניא זאת תורת הנזיר כו' ה"נ דכי אין לו שער לא מיעכבא דהא דכתיב וגלח את שער ראש נזרו אע"פ שאין לו שיער יצא ומי מצית אמרת הכי והתניא נזיר ממורט שאין לו שיער בית שמאי אומרים אינו צריך להעביר תער על בשרו וב"ה אומרים צריך: **ואמר רבינא**. עלה דההיא מתניי אינו צריך דקאמרי ב"ש: **אין לו תקנה**. הואיל ואין יכולין לקיים בו מצות גילוח אבל לב"ה דאמרי צריך לדידהו יש לו תקנה בהעברת תער בעלמא ואע"פ שאין שם שיער שיהא מגלח ממנו: **והיינו דרבי פדת**. דאמר במכילתא אחריתי. דבית שמאי דהכא ור' אליעזר אמרו דבר אחד ב"ש הא דאמרן שאין לו תקנה הואיל ואין יכול לקיים בו מצות גילוח: ור' אליעזר דתניי אין למצורע בהן יד ובהן רגל אין לו טהרה עולמית. לפי שאין יכול לקיים בו מתן דם ושמן על בהן ידו שמע מינה דמדקאמר ר' פדת דב"ש ור' אליעזר אמרו דבר אחד ושמעין להו לב"ש דאמרי דתגלחת שיער מעכבא דרבי אליעזר נמי קאי כוותייהו דאית להו דתנופה מעכבא והאיך מתניי דתני בין שאין לו כפיים כו' [ע"כ] דמעכבא משמע ל"א אמר רב תנופה בנזיר מעכבת ותנופה מי מעכבא ואפילו לר"א והא תניא זאת תורת הנזיר כו' כדלעיל אלמא דלא מעכבא ותסברא דלא מעכבא ואלא הא דתניא כו' ואי מוקמת לה לההיא כגון דלא מעכבא הא דתניי נזיר ממורט ב"ש אומרים א"צ כו' שאפי' בלא העברה מותר ביין וב"ה אומרים צריך להעביר תער ומדאינו יכול לקיים בו מצות גילוח

והוא צריך גילוח דהא צריך לכך אלמא דנזיר שאין לו שיער אין לו תקנה
דתגלחת שיער מעכבא ומדהא מעכבא תנופה נמי מעכבא וכדרב א"ר
אבינא לעולם תנופה לא מעכבא והאי דקא משמע לן דב"ש וב"ה איפכא
הויא דמאי אינו צריך לב"ש דקאמר דאין לו תקנה והכי אמרי ב"ש אינו
צריך להעביר תער על ראשו עדיין לא יהא מותר מפני שאין שם העברת
שער אבל לב"ה יש לו תקנה והכי משמע צריך לזה להעביר תער על ראשו
ואף על פי שאין שם שיער יצא ידי חובתו ואף על גב דליכא גילוח ולעולם
לב"ה גילוח לא מעכבא והוא הדין לתנופה וקשיא לרב והיינו דר' פדת:
וחכמים אומרים אין לו בהן ימין נותנו על בהן שמאל ויצא: לשון אחר
אמרי לה אמר רב תנופה מעכבת בנזיר כו' ומי לא מעכבא ואפילו לרבנן
והא תניא זאת תורת הנזיר בין שאין לו כפים משמע דצריך תנופה
דתנופה מעכבא ומי מעכבא ואלא הא דתני' זאת תורת הנזיר בין שאין
לו שיער והתניא נזיר ממורט ב"ה. אומרים צריך להעביר תער על ראשו
דמשמע דיעביר על ראשו ויצא דלא מעכבא דיש לו תקנה אלמא הא נמי
דתני בין שאין לו כפים ה"נ דלא מעכבא וקשיא לרבא אמר רבינא לעולם
אימא לך דמעכבא כרבא מאי צריך לב"ה צריך ואין לו תקנה דמעכבא
הא לב"ש יש לו תקנה ופליגא דרבי פדת דאמר דב"ש ור"א אמרו דבר
אחד כו': מתני' גילח. על אחד מזבחיו: ונמצא פסול תגלחתו פסולה.
וסותר שלשים וזבחיו שהפריש עכשיו לא עלו וצריך להביא אחרים
במקומן: כיצד גילח על חטאת שלא לשמה. כלומר שנעשית שלא לשם
חטאת: ואח"כ הביא שאר קרבנותיו. כגון עולה ושלמים לשמן וכן אם
גילח על העולה או על השלמים שנעשו שלא לשמן וכולן תגלחתן פסולה
וסותר שלשים ומביא קרבנות אחרים במקום שלשתן: ר"ש אומר. אם
גילח על העולה או על השלמים שלא לשמן ושאר קרבנות הביא לשמן
תגלחתו כשרה ושאר זבחים עלו לו אבל אותו הזבח בלבד לא עלה לו
ויביא זבח אחר במקומו והיינו טעמא דתגלחתו כשרה דהואיל וזבח אחר
בעלמא כשר הוא דתנן [בריש זבחים] כל הזבחים ששחטן שלא לשמן
כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה ה"נ כשרה לתגלחתו אבל
במקום שגילח על החטאת שעשאה שלא לשמה מודה ר"ש דתגלחתו
פסולה לפי שזבחו פסול הוא כדתנן כל הזבחים כו' חוץ מן החטאת
ששחטה שלא לשמה פסולה: ואם גילח על שלשתן. סתם ונמצא אחד
מהן כשר תגלחתו כשרה לדברי הכל שהרי על זבח כשר נמי גילח ויביא
שאר זבחים במקום הפסולין: גמ' אמר רב אדא בר אהבה. מדתני ר'
שמעון כי גילח על זבח כשר אע"ג דלא עלה לבעלים לשם חובה תגלחתו
כשרה: זאת אומרת דקסבר ר"ש נזיר שגילח על שלמי נדבה יצא. ובלבד

שיביא קרבנותיו משלם דאילו כי גילח על השלמים שלא לשמן מאי הווי נדבה דאמר מר (שם) כאשר נדרת ליי' אלהיך נדבה אם כמו שנדרת יהא נדר ואם לאו יהא נדבה ואמר ר"ש דתגלחתו כשרה : **דאמר קרא**. וגלח הנזיר וכתוב ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים ולא כתיב על שלמיו דאילו נאמר שלמיו הווי משמע שלמי נזיר ממש והשתא דכתיב השלמים אלמא אפילו על שלמי נדבה יצא :

א

-

מז

דף

מתני' במרים התרמודית. מתרמוד שם מקום : **שהיא מסוכנת והלכה ומצאה שמתה**. ונטמאת עליה ואמרו חכמים כו' : **גמ' קתני**. במתני' ר' אליעזר אומר סותר את הכל והא שמעינן ליה דאמר דכל אחר מלאת שבעה סותר ותו לא והא הכא אחר מלאת הוא : **אמר רב מאי סותר נמי דקאמר ר"א סותר קרבנותיו**. והכי קאמר יביא כל קרבנותיו לאחר שיטהר ואותו זבח ראשון שנזרק דמו לא עלה לו ולעולם הז' הוא דסותר ותו לא לדברי הכל ובהא פליגי ר' אליעזר סבר אותו זבח ראשון לא עלה לו ויביא אחר במקומו עם שאר קרבנותיו שהפריש לכשיטהר לאחר ז' : **והכי נמי מסתברא**. דאקרבנותיו קאי מדקתני וחכמים אומרים יביא שאר קרבנותיו ויטהר מכלל דלרבי אליעזר סבירא ליה דאף ראשון לא עלה לו וצריך להביא אחר : ענין אחר אמר רב מאי סותר נמי דקאמר ר' אליעזר סותר את קרבנותיו ולא מיבעיא זבח ראשון דאינו עולה לו אלא אותו שהפריש תחלה צריך להחליף ויביא אחר במקומו וחכמים אומרים אותו ראשון בלבד לא עלה לו וצריך להביא אחר במקומו אבל שאר קרבנות שהפריש אינו צריך להחליף אלא לכשיטהר יביא אותם הי"נ מסתברא דאקרבנות פליגי מדקאמרי רבנן דיביא שאר קרבנות ויטהר אלמא דשמעי מיניה דרבי אליעזר דאפי' אותן קרבנות שהפריש תחלה אינו יכול להביא לקרבנותיו ואמרו ליה רבנן מביא ומעשה נמי כו' :

מתני' **כהן גדול ונזיר אין מיטמאין לקרוביהן**. וכדמפרש בהן קראי לטומאה לקמן בגמ' : **גמ' בשלמא כהן ונזיר**. שמעינן להו הי מינייהו ליטמא תחילה דרבנן סברי כהן גדול שקדושתו קדושת עולם ורבי אליעזר סבר נזיר עדיף שכן מביא קרבן על טומאתו ויטמא כ"ג שאינו מביא קרבן על טומאתו ואל יטמא נזיר :

משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים. כלומר והא פשיטא לן דכ"ג שנמשח בשמן המשחה קודם שנגנו צנצנת המן ומקלו של [אהרן] ושמן המשחה בימי יאשיהו וכהן גדול שלא נמשח בשמן המשחה שעומד בכהונתו לאחר שנגנו שמן המשחה אפילו בבית ראשון ואין בינו לבין כהן הדיוט אלא שהוא מרובה בגדים שמשמש בח' בגדים בבגדי לבן ובגדי זהב וכהן הדיוט אינו משמש אלא בד' הא נמי פשיטא שאם היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה דמיטמא מרובה בגדים ולא יטמא משוח בשמן המשחה משום דאיהו עדיף שכן מביא פר העלם על כל המצות כמו צבור כדכתיב (ויקרא ד) ואם הכהן המשיח וגו' כלומר שהוא מביא קרבן על אשמתו כמו צבור על אשמתן אבל מרובה בגדים אינו דינו אלא כיחיד : **ומשוח שעבר**. כלומר קודם שנגנו שמן המשחה ואירע קרי בכ"ג ומינו אחר תחתיו ומשחוהו ואחר כך כשנטהר כ"ג חוזר לעבודתו ושני עובר לו : **ומשוח שעבר לאו בר עבודה הוא**. אלא אותו יה"כ כדאמרי' במס' יומא (דף יב :) ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט משום דמעלין בקודש ולא מורידין : **כהן משוח מלחמה לא חזי לעבודה**. כדאמרינן במס' הוריות : **והתניא משוח מלחמה קודם לסגן**. דמשמע לכל דבר קודם לו דאיהו עדיף טפי במס' הוריות קאי : **דתלו ביה רבים**. דעביד מלחמה בשביל רבים : **עד כאן לא פליגי**. ר' אליעזר ורבנן אלא בכ"ג ונזיר דקאזלי בהדדי ואשכחו מת מצוה הי מינייהו ליטמא ברישא אבל חד לחודיה כו' : **על כל נפשות מת לא יבא**. לא בא אלא לקרובין דאי לרחוקים הרי כבר למדנו מכהן הדיוט והואיל ולא בא הכתוב להזהיר על כל נפשות מת אלא משום קרובין מה ת"ל לאביו לא

בא אלא לומר לך לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה:
ולאמו. האמור בכהן גדול מה ת"ל:

דף מח א

לגזירה שוה לכדרבי דתניא רבי אומר. לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם כי נזר וגוי' והאי קרא בנזיר כתיב: אין לי. שמיטמא לאביו ולאמו בנגעם ובזיבתם אלא נזיר כ"ג מנין: אמרת לא יאמר אמו בכ"ג. שיש לנו ללמוד מן הדין שאינו מיטמא שהרי ק"ו הוא כו': אין כהן הדיוט מיטמא לאחיו אלא אם כן ישנו אחיו מאביו: אין כ"ג מיטמא לאחיו מאמו ולא מאביו ולא אפי' לאביו אע"פ שאין כהן הדיוט מיטמא לאחיו אלא בשביל שבא מכח אביו: אם זכיתה מן הדין. אם למדת מן הדין שאין כ"ג מיטמא לאמו מה תלמוד לומר אמו אלא מופנה כו': אשכחן כ"ג. דמיטמא למת מצוה נזיר מנלן: ת"ל על (כל) נפש מת בנפש אדם הכתוב מדבר. שלא מצינו שנקרא נפש מת אלא אדם בלבד: בנפש המטמאה לו לאדם בניאה. כיון שנכנס עמהם באהל הכתוב מדבר ואיזו זו נפש אדם ולא נפש בהמה וכיון דעל נפש מת לא יבא מדבר בנפש אדם ומשמע בין קרובי' בין רחוקים ולמה חזר הכתוב ואמר לאביו ולאמו אלא לאביו הוא דלא מיטמא כו': עד שלא יאמר. שמיטמא למת מצוה הייתי מביאו מן הדין שנזיר מיטמא למת מצוה מה כ"ג כו': נאמרו כללות בכ"ג. על כל נפשות מת לא יבא ונאמר כלל בנזיר על נפש מת דכל נפש במשמע בין קרובים בין רחוקים מה כלל האמור בכ"ג כו' אף כלל האמור בנזיר לאביו ולאמו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה:

דף מח ב

ומה ת"ל אביו. שאם אתה אומר מן הכלל הייתי אומר לך עד שאתה דן כו' או כלך לדרך זו נאמר כלל בכהן הדיוט לנפש לא יטמא כו' אף כלל

האמור בנזיר יהא מיטמא לכך הוצרך לומר בנזיר דלאביו לא יטמא : **והא מיבעי ליה לאביו**. כלומר ועכשיו נמצאת אתה דן שצריך לומר בנזיר שלא יטמא לאביו ממש והואיל ואינו מיותר לכך מהיכן אתה דן דנזיר מיטמא למת מצוה : **אלא**. מהיכן אתה לומד ממה שאמר לאחיו שאינו צריך דהשתא לאביו אינו מיטמא לשאר קרובין לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל **אלא** לומר דלאחיו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה : **ולאמו אתא ליה לג"ש**. למילף מינה אמו האמורה בכהן גדול לכדרבי וכדלעיל וגבי כ"ג ליכא למימר דהא דכתיב ביה ולאביו דלאביו ממש הוא דקאתי [דלא] יטמא לו דכיון דעל כל נפשות מת לא יבא לא אתא אלא בקרובים כדפירש ברישא דשמעתא שמע מינה דלאביו מייתר ליה וקאתא למימר דלאביו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה : **ולאחותו**. דכתיב גבי נזיר למה לי : **לכדתניא הרי שהיה נזיר והולך למול את בנו ולשחוט את פסחו**. והאי דנקיט להו אהדדי היינו משום דמילת זכריו ועבדיו מעכבין את פסחו : **ת"ל ולאחותו**. וקאתא לאשמועינן דאע"ג דאזיל לדבר מצוה למצות מילה ופסח דאית בהו כרת אפי' הכי יניח מצות מילה ופסח ומיטמא למת מצוה : **ר"ע אומר**. כשהוא אומר על נפש הרי רחוקין אמורין וכשהוא אומר מת הרי קרובין אמורין לאביו ולאמו מה ת"ל אלא לאביו ולאמו אינו מיטמא כו' ור"ע לא משמע ליה מאמו כלום אלא אגררא דאמר מאביו נסבה קרא : **ולאחיו מה ת"ל שאם היה כ"ג ונזיר כו'**. דסד"א היכא דלא הוה ליה אלא נזיר או כהן ליטמא למת מצוה אבל היכא דהוה נזיר וכ"ג דאית ביה תרי אימא לא קמ"ל : ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו כו' : **ולר"ע ג"ש לכדרבי מנא ליה**. דכ"ג מיטמא בנגעו ובזיבתו של אביו דאילו לדידיה לא משמע ליה מלאמו כלל הא קאמר דאגררא נסבה קרא : אמר לך כיון דאמינא שאם היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה. וכתיב ביה בכ"ג ונזיר לא יטמא להם במותם אבל מיטמא בנגעם ובזיבתם : **מה לי כ"ג לחודיה מה לי כ"ג כשהוא נזיר**. דמיטמא בנגעו ובזיבתו של אביו כ"ש דכ"ג לחודיה מותר ליטמא בנגעם ובזיבתם : **מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין**. דכיון דמישתרי ליה לגבי מת מצוה חד לאו אישתרי ליה נמי בתרי לאוי כגון כ"ג ונזיר : **ולאחותו למה לי**. כלומר א"כ דלר' ישמעאל נפקא ליה כ"ג ונזיר משום מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי אחותו למה לי למישרי פסח ומילה אכתי איצטריכא ולאחותו ס"ד כו' :

ולרבי עקיבא מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ול"ש כהן גדול ונזיר. איכא למשמע מולאחיו דהשתא כהן גדול והוא נזיר מיטמא למת מצוה כל שכן כהן גדול לחודיה ולאביו נמי דאינו מיטמא משמע ליה מעל. כל נפשות מת כדלעיל הא דכתב רחמנא לאביו ולאמו לבתר הכי. למה לי הא קא משמע לן מעל כל נפשות מת: **צריכי דאי כתב רחמנא לאביו**. ולא לאמו הוה אמינא לאביו הוא דאינו מיטמא משום דלא ברירא מילתא אי אבוה הוא דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דודאי ילידתיה ליטמא לה קמשמע לן: **למשפחותם לבית אבותם**. (ב"ב קט:) משפחת אב קרויה משפחה ולא משפחת אם קרויה משפחה: ולרבי עקיבא דאמר גבי נזיר נפש אלו רחוקים מת אלו קרובים האי על כל נפשות מת דכתיב גבי כהן גדול למה לי אמר לך צריכא:

על כל לאפוקי רחוקים.. דלא ליטמא: מת לאפוקי קרובים: **נפשות**. שאם יצאת רביעית דם מב' מתים אינו מטמא להם: **מתני' נצל**. מפרש בגמרא: **ועל אבר מן החי ועל אבר מן המת שיש עליהם בשר כראוי**. דהיינו כדי שיכול לחיות ולהבריא אף על פי שאין עליהן בשר כזית: **חצי לוג דם**. שתי רביעיות: **על עצם כשעורה על מגעו ועל משאו**. אבל לא על אהילו: **גמ' קנטרנין**. טירטוריו"ש {טורטוריו"ש: גורמי-נזק, עושי-עוול}: **לקפחני**. לנצחני: **כעס רבי יהודה**. ואמר זו אינו משנה:

ועדיין יאמר על אבר ממנו מגלח. ובלבד שיהא עליו בשר כראוי ואע"פ שאין עליו כזית בשר על מת כולו לא כ"ש: כי אמר ר"מ דעל מת מגלח כי

ההיא דאמר ר' יוחנן לא נצרכה אלא לנפל כו'. ובמס' חולין קאי והיינו
בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין יפה יפה אמר ר"מ דמיטמא ואע"פ שאין
עליו בשר: **ורבא אמר**. כי אמר ר"מ ברוב בניינו של מת או ברוב מניינו
שארין עליהן כזית בשר ואין בין כולו רובע הקב עצמות דאע"ג דבעלמא
לא הוי חשיב לענין טומאת אהל אא"כ שיהא בהן רובע עצמות גבי נזיר
הוי חשוב כמת שלם הואיל דאית ביה רוב בניינו או רוב מניינו שהוא
מיטמא עליו ומגלח עליהם: **שקראש**. שנימוח ואח"כ קראש: **ומוהל**
שהרתיח. שיצא מבשר המת כמין מים והרתיח ליקראש ע"י רתיחות
שהרתיח דכל הני נצל כבשר המת דמי ונזיר מגלח עליו: **נצל**. לשון הפרש
כמו ויצל אלהים (בראשית לא): **היכי דמי אילימא דלא ידעינן**. אי ההיא
משקה דקראש הוי מן המת כלומר דידעינן ודאי דלאו ממת הוא: **כי קראש**
אמאי מיטמא. הא ידעי דלאו ממת הוא: **ואי מן המת הוא**. בודאי אפילו
לא קראש אמאי לא מטמא: **א"ר ירמיה בסתם**. כלומר ספוקי מספקא לן
אי דמת הוי אי לא הלכך אי קראש ודאי מגופיה של מת הוא ולא כיחו
וניעו ואי לא קראש דלמא. כיחו וניעו הוא דהא ליכא כיחו וניעו במת טמא
דכל המשקים היוצאים ממת טהורין חוץ מן הדם: **כי גמירי**. דנצל
מטמא ההוא דאתי מאדם אבל נצל דאתי מבהמה לא מטמא כנבלה: **או**
דלמא לא שנא והניחא. דלא איצטריך ליה למיבעי אית ליה נצל או לא
אליבא דמ"ד דטומאה חמורה כלומר דטומאת נבלה הוי לעולם כל זמן
דחזי לאכילה לגר הלכך כיון דנצל הוא לא חזי לאכילת אדם לא מטמא:
אלא למ"ד דטומאה חמורה לעולם הוא עד דמיפסל מאכילת כלב הכא
מאי. מי אמריי כיון דאכתי חזי לאכילת כלב אכתי מטמא כזית נבלה או
דלמא כיון דנמוח כעפרא בעלמא דמי ולא מטמא טומאה קלה: **עד לכלב**.
כל זמן שלא תיפסל מאכילת כלב שאינה מוסרחת כ"כ שהכלב אינו רוצה
לאוכלה: **ת"ש**. חלב נבלה שהמחהו באור שהתיכו באור: **טמא**. דעדיין
אוכל ראוי הוא: **המחהו בחמה טהור**. דפרחה טומאתו: **ואי ס"ד דיש**
נצל לבהמה אפי' המחהו. בחמה ליהוי טמא כי חזר וקראש: **לעולם אימא**
לך דיש נצל לבהמה. והכא היינו טעמא דכי המחהו בחמה טהור דאימת
קא ממחי ליה חמה לבתר דאסרח וכיון דאסרח תו לא חזי אפי' לאכילת
כלב ומשום הכי טהור ואינו מטמא אפי' בטומאה קלה: **תנן התם כל**
הניצוק טהור. כל משקין שמריקין מכלי אל כלי אע"פ שנטמא תחתון
וקילוח יורד משפה לשפה לא נעשה חיבור כדי לטמא העליון: חוץ מדבש
הזיפים: מאותו דבש שהוא עבה ויכולין לזייפו לערב בו משקין אחרים
וזיפים משמע לשון זיוף כדמפי' במס' סוטה בפי' בתרא (דף מח:):
והצפיחית. כמו כצפיחית בדבש (שמות טז) ברישקרי"ש { ברישקרי"ש:

חלות-דבש} בלע"ז והואיל והן עבין נעשה תחתון כמו מחובר לעליון שהקילוח היורד למטה למשקין טמאין נעשה כולו טמא ואפילו העליון אבל דבש שלנו שאינו עב הואיל וצלול הוא ניצוק שבו טהור ככל המשקין:

דף נ - ב

בש"א אף נצוק מקפה של גריסין. פולין שנכתשו במכתש ונחלקו לשנים : [ושל פול] של פולין שלמות : **סולדת לאחוריה**. שבשעה שמריקין אותו מכלי אל כלי ופוסק את הנצוק חוזר ראש הנצוק ועולה לו למעלה כלפי אחוריו וכחוזר ונוגע לעליונים דמי והווי טמאין : **יש נצוק לאוכלין**. היה מריק מקפה של עדשים או של אפונים במקום מדרון למעלה ונטמאו תחתוני בשעת שפיכה מי הויין העליוני טמאין או לא גבי דבש הזיפים וצפיחית מ"ט אית בהו נצוק משום דאית בהו רירי דסולדות והני אוכלין לית בהו רירי והויין עליונים טהורים או דלמא גבי זיפים וצפיחית מ"ט נצוק שלהן טמא משום דסמיכין שהן עבים והני נמי סמיכין וליהוי נצוק שלהן טמא : **ת"ש חלב של מת טמא**. ויש בו כזית והתיכו במחבת אע"פ שנתגלגל במחבת לא נעשה מפורד וטמא : **היה מפורד**. אותו כזית מן המת והתיכו אע"פ שנתחבר ביחד טהור כיון דה"ל מפורד מעיקרא פרחא מיניה טומאה והאי דהדר חברו ביחד לא הוי חיבור דחיבור בידי אדם לא הוי חיבור : **ואי ס"ד אין נצוק לאוכלין**. כי הוא שלם והתיכו במחבת נמי ליטהר דכיון דמגלגל ליה מזויית זו לזויית זו נפרד זה מזה ולא הוי ביה כזית במכונס אי נמי לכשהתיכו והריקו מכלי אל כלי ליהוי כמפורד וליטהר אלא לאו ש"מ דיש נצוק וחיבור הוא : **א"ר זירא**. לעולם אימא לך אין נצוק לאוכלין והא מתניי דהכא אנא ומר בריה דרבינא תרגמינא דהכא במאי עסקינן כגון שלא הורק מכלי אל כלי ומעולם לא נענעו בכלי כלל : **דבהדי דמרתח ליה**. שהתיכו במחבת במקום אחד ולא נענעו כלל וההוא חלב לבהדי דקא מהתך ליה סלק עמודא דנורא לפומיה דמנא ולא [מגיע] לא להכא ולא להכא ולא הוי נצוק כלל דכוליה הוה בהדי הדדי וקרב במקומו ולא נתפזר לכאן ולא לכאן משום הכי טמא : **ת"ש בש"א אף מקפה של גריסין**. אלמא דיש . נצוק לאוכלין : **מידי איריא**. כלומר לעולם אימא לך אין נצוק והכי הוא דקא מיבעיא ליה מי אמריי דגבי

שאר אוכלין כגון עדשים (מי אמרינן) כיון דסמוכות כגון מקפה של גריסין הוי חיבור או דלמא התם לא הוה טעמא אלא משום דאית ליה רירי במקפה של גריסין אבל בשאר אוכלין דלית בהו רירי לא הוה נצוק. לישנא אחרינא ת"ש ב"ש אומרים כו' מפני שהן סולדין לאחוריהן אלמא דלא הוה טעמא דנצוק אלא משום דאית ביה רירי וגבי שאר אוכלין הואיל דלית בהו רירי לא הוי נצוק מידי איריא לעולם אימא לך יש נצוק לאוכלין וכי קא מיבעיא לן אליבא דרבנן והכי קמיבעיא לן טעמייהו דרבנן דאמרי דהוי נצוק גבי דבש הזיפים טעמא משום דסמיכין והלכך כל אוכלין דסמיכין כגון עדשים אית להו נצוק אבל אליבא דב"ש לא מיבעיא לן דאינהו לא אמרי דהוי נצוק אלא משום רירי ואילו שאר אוכלין דלית להו רירי לא איצטריך לן למישאל: **תרווד**. כף: **מלא פיסת יד**. בלא אצבעות: **מלא חפניו**. בהדי אצבעותיו: **וממאי דהאי קשרי אצבעותיו ולמעלה**. דקאמר כלפי ראש אצבעותיו קאמר ומשום הכי מותבת מיניה לחזקיה דלמא למטה. מיד דלמא כלפי פיסת יד הוא דקאמר כוותיה דחזקיה וחזקיה כר"מ:

א

-

נא

דף

איזהו מת שיש לו תורת רקב נקבר ערום כו'. אבל אם נקבר בכסותו אפי' בארון של שיש אין לו תורת רקב לפי שכסותו שנרקבת עמו נעשית לו תערובות ואנו אין לנו הלכה למשה מסיני שיהא רקב מטמא אלא רקב הבא מן המת עצמו בלא תערובות וכן אם נקבר בארון של עץ ואפי' ערום או על גבי רצפה של לבנים הואיל והארון של עץ והתבן של לבנים עשוין לירקב נעשין לו תערובות ואין לו תורת רקב: **נעשו גלגלים זה לזה**. נעשה כמי שנתערבו זה בזה ואין זה רקב גמור. גלגלין כלומר המגלגל זה לזה ונתערב זה עם זה וכשנתערב עמו כסות או רקבון אחר דמי ואפילו נקברו ערומים בארון של שיש הואיל דלא הוי רקב דמת אחד: **אמר רבא**. כי קתני התם דרקב הבא מב' מתים טמא כגון שקברו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו והרקיבו כל אחד בפני עצמו ועמד על מלא תרווד רקב ממת זה חצי תרווד וממת זה חצי תרווד מצטרפין למלא תרווד הואיל ולא נעשו גלגלין זה לזה מתחילה בשעה שהרקיבו אבל היכא דנקברו זה עם זה לעולם אימא לך דנעשו גלגלין זה לזה ואין לו תורת רקב: **גזז שערו**

וקברו עמו נעשה לו גלגלין. אבל כי לא גזז והניחו מחובר כמו שהוא לא נעשה לו גלגלין : **שערו העומד ליגזז.** קודם מיתה כגון שהכביד עליו שערו כגזוז דמי ונעשה לו גלגלין ואין לו רקב : **הא לא גזז לא.** ואע"ג דעומד ליגזז : **לא ה"ק גזז הוי גלגלין.** כלומר מדרבה בר בר חנה ליכא למשמע מידי דהא דרבה בר בר חנה אמר דכי גזז הוי גלגלין אבל לא גזז לא אמר ביה ולא מידי ואכתי תיבעי לך : **מן העקב.** מן מרגלותיו כלומר ממתנים ולמטה כי קאמר דמלא תרווד רקב טמא היכא דאתי מכוליה מת מכלפי גוייה שלמעלה דעיקר הגוף בו : **ואי ס"ד.** רקב הבא מן העקב לא הוי טמא כי בא משני מתים אמאי טמא להאי רקב [זיל] להכא איכא למימר דדילמא דרך עקב קאתי וכן נמי להכא גבי אידך מת דילמא דרך עקב קאתי ואין לו תורת רקב אלא מדלא אמר הכי ש"מ דרקב הבא מן העקב יש לו תורת רקב : **ה"ד אי דאירקיב כוליה מת.** כלומר לעולם אימא לך דרקב שבא מן העקב טהור והכי קבעינא מינך (תרווד) אי דאירקיב כולה מת וההוא מלא [תרווד] רקב דשקלית מיניה אתא ליה דרך עקב עד כלפי הראש על פני כולו של מת הכי נמי דאיכא למיפשט מההיא דרב נתן בר אושעיא דהוי טמא אלא כי קא מיבעיא ליה הכא כגון דארקיב חד אבר וההוא אבר עצמו דארקיב אתא ליה דרך עקב בלבד והכי קמיבעיא לן מי אמרינן כי גמירי רקב כגון דאתי מכל גוף דמת אבל היכא דאתי מן עקב לחודיה לא או דלמא לא שנא :

ב

-

נא

דף

שכבת זרע במעי אשה מהו. כגון שמתה שהיתה בת בנים דסתם אשה בת בנים אית לה שכבת זרע במעיה או שנבעלה סמוך למיתתה : **מאי מי אמרינן כיון.** דאכתי בשעת מיתתה לא נוצר עובר כי גופה הוא ולא הוי גלגלין או דלמא ש"ז מעלמא אתי לה והוי גלגלין ובאשה לעולם אין רקב עד דהויא בתולה או זקנה דלאו בת בנים : **פירשה.** פרש שבתוך הגוף דהיינו ריעי מי נעשה גלגלין מי אמרינן כיון דלא מקיימה בחייה אי לא אכלה חיותא נמי דידה היא וכגופה דמי ולא הוי גלגלין וה"ה לפרש דאיש אלא איידי דקאי במילי דאשה מסיק לה נמי להא על שם אשה : **בעי רב אחא בריה דרב איקא עורו מהו.** רוק היוצא לו לאדם שלא ע"י טורח אלא כיון שמערערו לתוך פיו וגרונו יוצא מי הוי ליה גלגלין ואית דמפרשי עורו

עור האדם ממש : **כיחו וניעו**. אינו יוצא אלא ע"י הדחק : **היכי משכחת לה**. דלית ליה פירשא קודם שמת : **כגון דאשקיייה מי דקלים**. כדמפי' במסי' שבת בפי' שמונה שרצים (דף קי.) מאי מי דקלים תרי דיקלי איכא במערבא ונפיק מעיינא דמיא מבינייהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק : **וסכייה נשא**. וסך גופו נשא שקורין טהרה והעביר השיער העומד ליגזז : **ושלקו במי טבריא**. שהן חמים והופשט עורו ויצא כיחו וניעו : **נקטינן מת שטחנו**. בריחים או ששחקו דק הרבה אין לו תורת רקב משום דרקב בעינן והא לא אירקיב : **מידי הוא טעמא**. דרקב מטמא אלא משום דאיכא רקב בשר גידים ועצמות כדאמר עולא לעיל ה"נ איכא רקב שלי'. בשר גידין ועצמות ויש לו תורת רקב : **או דלמא**. רקב הבא ממדי דכבריייתו בעינן והא ליכא שהרי טחנו כבר ואין לו תורת רקב תיקו : **מת שחסר**. אבר כל שהוא אין לו תורת רקב : **ולא תפוסה**. כההיא דתנן לקמן (דף סד :) המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו ואילו הכא כיון דחסר אין צריך ליטול תפוסתו עמו : **ולא שכונת קברות**. כי ההיא דתנן לקמן (שם) מצא שלשה הרי זו שכונת קברות וקנה מקומו ואילו היכא דחסר אבר אחד מהן אינו שכונת קברות ולא קנה מקומו : **איתיביה**. בסיפא קאי לא אם אמרת במת שהוא מטמא באהל שיש לו רוב בניינו מטמא באהל ורובע הקב עצמות : **תאמר באבר מן החי כו'**. שאין רקב שלו טמא והיכי דמי בחי דאין לו תורת רקב כגון דאירקיב ביה חד אבר אבל במת כי האי גוונא יש לו תורת רקב ושמע מינה דאע"ג דלא אירקיב בו אלא אבר אחד יש רקב : **מי קתני הא דכוותיה במת**. אלא לעולם לא קשיא והא קמ"ל דשום מת יש לו רקב כשהוא שלם ולא כשהוא חסר : **ושום חי אין לו רקב**. דאי אירקיב כוליה ה"ל מת ולא חי ואי אירקיב חד אבר השתא י"ל במת אין לו תורת רקב בחי לא כ"ש : **בעי רבא הרקיב**. חד אבר כשהוא חי בין שמיטפל עמו בין שאינו מיטפל ולאח"כ חזר והרקיב כולו מהו : **כי מטמא היכא דהרקיב כולו כשהוא מת**. והאי כשהוא חי הרקיב מקצתו ואין לו תורת רקב : **או דלמא הא מיית**. וכהרקיב כולו כשהוא מת דמי : **הא מת**. לאחר כך יש לו רקב דאע"ג דהרקיב במקצת כשהוא חי : **מי קתני הא מת**. לאח"כ אע"ג דנרקב מחיים דיש לו רקב לא הכי קאמר דשום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב : **בעי רבא נמלה שחסרה**. כל שהו ואכלה מהו שיעור נמלה שלימה גמירי לה דכי אכיל חייב ואילו היכא דחסרה הוי פטור או דלמא בריה גמירי לה דכי אכיל בריה מיחייב וכי חסרה נמי חייב דהאיכא בריה ואמרינן רובו ככולו :

אמר רב יהודה מדסקרתא ת"ש. אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנוגע בהם במותם וגוי' (ויקרא יא) אי בהם יכול בכולם דכי נגע בכולם יהא טמא אבל לא במקצתו ת"ל וכל אשר יפול עליו מהם במותם כו': ושיערו חכמים. שמגע עדשה יטמא שהוא כעדשה ששוה ככולו: **שכן החומט כו'**. ומדקא בעי שיעור בריה כעדשה ש"מ שיעורא דבריה כולה בעינן ואי חסרה שיעורא נפקא לה מכלל טומאתה וה"ה לענין אכילה: **אמר ר' שמעיה כי בעינן שיעורא**. דבריה במידי דכל ברייתו בכעדשה אבל גבי נמלה בפחות מכעדשה הויא בה נשמה דהא שלימה נמי לא הויא כולה כעדשה לא בעינן שיעורא ואכתי תבעי לך: **אמר רבא ת"ש [שדרה] שגירד רוב צלעות שבה**. שעקר רוב צלעות שבה טהורה ואעי"ג שהן מונחות בצדה: **ובקבר כו'**. מפני שהקבר מצרפה להיות כמו שלמה הא לא גירד טמאה ואעי"ג דליכא גולגולת בהדה וש"מ דשדרה או גולגולת תנן: **אינדך**. לא גירד עדיין תיבעי לך: **ששה דברים**. לקמן קחשיב להו: **של טרסיים**. צורפי נחשת ואמרי לה של אותה אומה ואמרי לה אורגים ודומה לו במסכת ע"ז (דף יז:): במעשה דרבי אליעזר כשנתפס למלכות דאמר להו רבם של טרסיים אני: **והניחוח באויר**. כדי שלא יהיו מיטמאין באותן עצמות: **ונכנס תודוס הרופא**. שהיה בקי ומומחה אם הן ממת אחד או משני מתים: **ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד**. ואין הנזיר מגלח על אהילו ואפילו לר"ע שהיה אומר בתחלה שאפ"י היא באה משני מתים מטמא על אהילו חזר בו ר"ע: **טעמא משום דליכא ביה שדרה ממת אחד**. קאמר דאין הנזיר מגלח הא איכא חדא דמת אחד מטמא באהל ואין מועיל הנחתו באוירא כלום והנזיר מגלח עליו ותפשוט דאו שדרה או גולגולת: לא לעולם אימא לך דשדרה וגולגולת ממת אחד בעינן והאי דקאמר להו הרופאים דקא מטהר להו לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דמת אחד כדי שיעור טומאת אהל דליכא אלא אפילו שדרה ממת אחד וגולגולת ממת אחד דלדברי ר"ע הוה מטמא לא איכא: **ת"ש ממניינא**. דששה דברים על אבר מן המת הבא מב' מתים כגון הזרוע או השוק שיש בו שתי עצמות והאחד בא ממת אחד והאחר בא ממת שני וקרויין הן אבר אחד: **ר"ע מטמא וחכמים מטהרים**. לפי שלא אמרו שיהא מטמא באהל אלא באבר ממת אחד ואבר מן החי הבא מאדם אחד וחצי קב עצמות הבא ממת אחד ורביעית דם הבא ממת אחד

במגע ולא באהל ולדברי ר"ע אפ"י באהל ועצם כשעורה ממת אחד ובכל
אלו אומר ר' עקיבא שאפ"י הן באין משני מתים הרי אלו מטמאין :

ב

-

נב

דף

לעולם או שדרה או גולגולת תנן. כי קתני דששה דברים הן בהנהו דפליגי עליה רבים אבל בעצם כשעורה דלא פליגי עליה רבים אלא יחיד לא חשיב ליה ממניינא ולעולם או שדרה או גולגולת תנן וחשיב להו תרי וליכא בהו אלא ששה דסמי מכן שעורה ואיכא דאמרי כשעורה הוא ממנינא משום דאתייה לה מן המת אבל אבר מן החי סמי מכאן : **ואיבעית אימא כי קתני כל היכא דנזיר מגלח על אהילו לאפוקי .** עצם כשעורה. דלדברי הכל לא מיטמא נזיר על אהילו וא"ת רביעית דם דלא מיטמא באהילו וקתני לר"ע מיטמא נזיר באהילו דאיהו משמע ליה מעל כל נפשות מת לא יבא כדאמרינן לעיל (דף לח.) מנין לרביעית דם שמטמא באהל כו' : **לא תשנה רביעית דם בחזרה.** שחזר בו ר"ע דודאי לא חזר בו שלעולם היה סבור שרביעית דם הבאה מב' מתים מטמא באהל : **שהרי למודו בידו.** למודו ערוך כך שהוא מטמא והנזיר מגלח וחכ"א כשהוא בא ממת א' ה"ז מטמא באהל אבל אין הנזיר מגלח עליו עד שיהא בו רביעית לוג : **עד ימיו.** כלומר כל ימיו היה מטמא ר"ע שמא משמת חזר בו : **הושחרו שיניו.** של ר"ש : **מפני תעניותיו.** לפי שדרך גנאי היה משתעי עליה דר"ע ואמר אם משמת חזר בו : **ת"ש ב"ש אומרים רובע עצמות מן העצמות.** שאמרו שמטמאין באהל ומזה עליהן בשלישי כגון שבא משני עצמות או משלשה עצמות אבל לא מעצם אחד : **וב"ה אומרים.** רובע עצמות שאמרו מן הגויה בזמן שהוא בא מרוב הבנין או מרוב המנין אבל משאר איברים שאין רוב בנין או רוב מנין אינו מטמא באהל : **משני שוקים וירך אחד.** ג' איברים כב"ש ויהא בהן רוב בנינו וב"ה אומרים מרוב המנין אבל לא משאר אברים הרי הוא יכול להתקיים דברי ב"ה כמו במפרקי ידים ורגלים שיהא בהן רוב מנין וג' אברים כב"ש : **שמאי אומר.** רובע עצמות שאמרו אפילו הבא מעצם אחד מטמא באהל ומאי מעצם אחד כגון דאתי מן השדרה או מגולגולת : **מאי.** מי הוי נזיר מגלח עליו או לא : **דחמירי.** דאית בהו חומרא טפי משאר אברים : **ליתני.** בה בהדיא ועל רובע עצמות

הבא מן השדרה של שני מתים ומן הגולגולת של ב' מתים שר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין :

א

-

נג

דף

והא רבא הוא דאמר. לעיל (דף נ.). הא דקתני מן המת לא נצרכה אלא לרוב בניינו או לרוב מניינו אע"פ שאין בהן רובע עצמות ואע"פ שאין עליו בשר שהנזיר מגלח עליו והי"ה לשדרה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות דהא חשיבי כי הדדי אלמא [כ"ש] דסבירא ליה לרבא דהיכא דאיכא רובע עצמות משדרה וגולגולת דנזיר מגלח עלה : אין הכי נמי דמעיקרא סבירא ליה דרובע עצמות גמירי אלא בתר דשמעה מר"ע דאמר השדרה והגולגולת ולא אמר בה רובע עצמות דהוה אמינא לרבי עקיבא דאע"ג דמשני מתים באים אית בהו טומאה ולרבנן עד דאתי ממת א' ומדלא תני הכי ש"מ דלכולי עלמא חצי קב עצמות בעינן בין בשאר עצמות בין ברוב בניינו ורוב מניינו בין בשדרה וגולגולת : **ת"ש שמאי אומר.** רובע עצמות שאמרו אפי' בזמן שבא מעצם אחד או משדרה או מגולגולת אלמא דברובע סגי והוא שיהא משדרה וגולגולת : אמר רבי אליעזר זקנים הראשונים מקצתן היו אומרים חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל. מטמא באהל בין לתרומה וקדשים בין לנזיר ועושה פסח : **רובע ורביעית דם לא לכל.** מטמא כלומר אפי' א' מכולם אינו מטמא : ומקצתן היו אומרים אף רובע עצמות ורביעית דם מטמאים את הכל : **וב"ד של אחריהן אומרים חצי קב כו'.** אבל רובע עצמות ורביעית דם לענין אכילת תרומה וקדשים מטמאין באהל אבל לא ליסתור ימי נזיר ועושה פסח לטמא שלא לעשותו דבמקום כרת לא העמידו דבריהם : **מכדי אין הכרעת שלישית מכרעת.** מכדי כל הכרעה שהיא במקצת כדברי זה ומקצת כדברי זה אינה הכרעה עד שתהא כולה כדברי א' מהן דהכרעה לשון שיקול ששוקל דברי שנים יותר מאחד ומה ראה ר' אליעזר לומר כך ב"ד של אחריהן כך היו אומרים : **אמר ר' יעקב בר אידי.** לומר שעיקר הוא שהוא מפי שמעיה ואבטליון ואית דאמרי שאמרו מפי חגי זכריה ומלאכי : **על אלו דרישא למעוטי עצם כשעורה.** שאין הנזיר מגלח על אהילו דסלקא דעתך אמינא הואיל ואיתא בטומאה לענין מגע ליטמא נמי באהל קא משמע לן דלא ואע"ג דהדר תני להו בהדיא בסיפא לא תיקשי ולא מידי משום דתני

והדר מפרש וצריכי לפרושי דאי לא מפרש לה הוה אמינא דאפיי על מגעו ועל משאו לא יהא מגלח: **למעוטי אבן הסכוכית**. אבן מסמא וזו היא אבן שמוטלת על גבי המת ברה"ר כדמפרש במסי' שבת בפרק אמר ר' עקיבא (דף פב:): שאם הנזיר יושב עליה אע"פ שמטמאתו אינו מגלח עליה אבן מסמא אבן שומא ולישנא דקרא נקט דכתיב ושומת על פום גובא (בדניאל ו) כתיב לשון אחר אבן הסכוכית אבן המסככת על הקבר דקיי"ל כל המטלטלין מביאין את הטומא' בעובי המרדע חוץ מכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה:

דף - נג - ב

חצי קב עצמות. מיטמא עליו על מגעו ועל משאו ועל אהילו ועל רובע עצמות לא מיטמא ואפיי על מגעו ועל משאו: **ותיפוק לי' משום עצם כשעורה**. ומאי איריא רובע: **אלא דאקמח אקמוחי**. ששחקן דק הרבה כמו קמח שנטחן שאין בו עצם כשעורה וקמ"ל דאי אית ביה חצי קב מיטמא על מגעו ועל משאו ועל אהילו פחות מחצי קב אפיי על מגעו אינו מיטמא לפי שאין בו עצם כשעורה: **ושיש עליו בשר כראוי**. ש"מ דכי אין עליו בשר כראוי שאינו מגלח: **ריש לקיש אמר נזיר מגלח עליו**. ממאי מדקא חשיב בסיפא על אלו שאין הנזיר מגלח אע"פ שמיטמא בהן ולא קתני בהדיהו אין עליו בשר כראוי אין הנזיר מגלח ש"מ דאע"ג דאין עליו בשר כראוי שהנזיר מגלח על אהילו: **ור' יוחנן אמר לך**. כל היכא דתני מידי ומשמע ליה (חד) מכללא כגון הכא דתני ברישא אם יש עליו בשר כראוי מגלח: **אי לא**. הדר תני לה בסיפא הוה אמינא אפיי על מגעו ועל משאו לא יהא נזיר מגלח להכי תנייה דעל אהילו הוא דאין הנזיר מגלח אבל על מגעו מגלח וכגון דלא אקמח אקמוחי ויש בו עצם כשעורה ואידך נמי דקתני כגון הסככות והפרעות אע"ג דאיכא למשמע לה מכללא מדלא קתני ברישא לכי הדר תני להו משום דקא מיטמא בהן וצריך הזאה שלישי ושביעי: **לאפוקי מדר"ע דאמר רביעית דם הבא משני מתים מטמא באהל**. קמ"ל סיפא דממת אחד בעינא לה: **האי אבר מן המת**. שאין עליו בשר כראוי: **היכי דמי אי דאית ביה עצם כשעורה**. אמאי אינו מגלח על מגעו ומאי טעמא דר' יוחנן: **ואי דלית ביה עצם כשעורה**. ואין עליו בשר כראוי מאי טעמא דריש לקיש דאמר מגלח:

ואפילו הכי רבייה. למגע: **דתניא כו' על פני השדה זה המאהיל על פני המת.** המוטל בשדה מדלא כתיב יגע במת בשדה: **בחלל זה אבר הנחלל מן החי.** הנקצץ מן החי ויש בו לעלות ארוכה: **רובע עצמות.** דמטמא באהל כדתנן ואהל רובע עצמות אלא שאין הנזיר מגלח על אהילו: **זה קבר סתום.** שאין בו חלל טפח בין המת והגולל שמטמא:

א

-

נד

דף

דאמר מר טומאה בוקעת ועולה. ונעשה קבר כגופו של מת עצמו והמהלך עליו אע"פ שאין נוגע אלא מאהיל טמא: **ואילו גבי נגיעה אמר רב יהודה תניא.** דעד כאן מיירי בטומאת אהל מדכתיב ביה על פני השדה ומכאן ואילך בנגיעה דהא הדר ביה קרא ואמר וכל הנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: ה"ג במת זה המחולל מן המת ואין עליו בשר כראוי: **או בקבר אר"ל זה קבר שלפני הדיבור.** כלומר שהעובדי כוכבים מטמאין במגע אע"פ שאין מטמאין באהל כדתניא קברי העובדי כוכבים אין מטמאין באהל אלא בנגיעה וכל שהיה קודם הדיבור קודם מתן תורה בין של עובדי כוכבים בין של ישראל קרי ליה קבר בן נח וקבר העובדי כוכבי לאחר הדיבור כקודם הדיבור שאין מטמאין באהל לפי שלא ניתנה להם תורה ומש"ה קרי ליה קבר שלפני הדיבור: והאי אבר מן המת ומן החי שנחלל היכי דמי אי דאית בהו עצם כשעורה הא אירבו להו מהנוגע בעצם או בחלל אלא לאו דלית בהו עצם כשעורה ולא בשר כראוי וקא מרבי ליה רחמנא הילכך הואיל ואיתרבי ליה ליהוי נזיר מגלח עליו: **ורבי יוחנן אמר לך לעולם דאית ביה.** עצם כשעורה ואם אינו ענין למגעו דנפקא ליה מהנוגע בעצם תנהו ענין למשאו אבל אם אין העצם כשעורה ולא בשר כראוי לעולם אין טומאתו כלום ואין הנזיר מגלח עליו: ואינו מתחיל למנות נזירות דטהרה עד שיטהר כו': **איבעיא להו הא דקתני עד שיטהר בשביעי קאי.** כלומר עד דעביד הערב שמש בשביעי דהיינו שביעי ומיעל שמיני: **ומני ר"א היא.** דאמר בפי' מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל ד' יח:): מתחיל ומונה מיד משום וקדש את ראשו ביום ההוא אע"פ שלא הביא קרבנותיו: **או דלמא.** מאי עד שיטהר דקאמר עד שיביא קרבנותיו דפרושי קמפרש: **ומני רבנן היא.** דפליגי עליה ואמרי דאין מתחיל למנות עד שיביא אשמו דהיינו לאחר הבאת קרבנותיו וכל זמן שלא הביא

קרבתו אינו מתחיל ואי איכא ספרים דכתיב בהו ומני ר"ש היא לאו שבשתא היא דברייתא תני לה להא דרבנן כר"ש : **מדקתני סיפא**. אבל הסככות כו' מתחיל ומונה מיד מיום שביעי לפי שאינו מביא קרבן מכלל דרישא דאית ביה קרבן : **מאי עד שיטהר**. דקאמר עד שיביא קרבנותיו במשמע דהיינו שמיני ומני רבנן היא דאמרי נזירות דטהרה עד יום שמיני לא חיילא : **מתני' אבל הסככות**. דהיינו אילן המיסך על הארץ ויש טומאה תחת נוף בא' מהן ואינו ידוע כנגד מי : וכן תחת אבנים הפרועות היוצאות חוץ מן הגדר וטומאה תחת אחת מהן ואינו ידוע לאדם והלך נזיר תחתיהן : **ובית הפרס**. שדה שנאבד בה קבר ונחרש : **וארץ העמים**. שנזר בארץ ובתוך ימי נזירותו יצא ונכנס לארץ העמים אין הנזיר מגלח :

ב

-

נד

דף

ואין סותר את הקודמין. והאי דתנן בפ' הריני נזיר מגלח (לעיל יט :) מי שנזר נזירות מרובה והשלים נזירותו ואחר כך בא לארץ כו' ב"ה אומרים נזיר כבתחלה וסותר את הקודמין התם הוי טעמא לפי שעשה נזירותו בח"ל ואין עיקר נזירות אלא בא"י אבל כאן שעשה ואחר כך יצא אינו צריך לסתור את הקודמים : **וספרו של מצורע**. דהיינו אחר חלוטו הוא דהאי קרא וכבס בגדיו וגוי' (ויקרא יד) בסוף ימי חלוטו כתיב דהיינו כשנתרפא מצרעתו כדכתיב ברישא דעניינא ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא וגוי' ואז הוא מגלח כדכתיב וגילח את כל שערו ומתחילין ימי ספירו ולאחר ימי ספירו מגלח פעם שנית כדכתיב בההוא קרא גופיה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים וכתוב בההוא ביום השביעי יגלח את כל שערו וגוי' וימי ספירו של מצורע אותן ימים שכתוב בהן וכבס המטהר וגלח את כל שערו ורחץ במים ואחר יבא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים וימי גמרו של מצורע היינו ימי חלוטו דכתיב בהו (שם יג) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו אחר תגלחיות הללו של מצורע אינו סותר את הקודמין ואחר יתחיל למנות ימי נזירותו אלא למקום שפסק יתחיל והוא שתהא נזירות מרובה כדי שיהא בו גידול שיער ל' יום לאחר שנתגלח בתגלחיות שתיים של מצורע ואף אותן ימים של ספרו ושל גמרו אין עולין לו למנין : **באמת אמרו**. הלכה היא למשה מסיני ימי הזב והזבה וימי הסגרו של מצורע ימים הראשונים שכתוב בהן (שם) והסגיר הכהן

שבעת ימים וכת"י והסגירו הכהן שבעת ימים שנית עולין לו ממנין ימי נזירותו ולקמן מפרש מהיכא גמיר: **גמ' איבעיא להו ארץ העמים משום אוירא**. נמי גזרו עלה והיכא דאיכא אוירא בלא גושא כגון דנכנס בה בקרון או בספינה שלא פסע לארץ אלא נכנס בה באוירא קליש ליה טומאה: **או דילמא משום גושא**. דטומאה חמורה הוא דגזרו עליה ולא משום אוירא דהיינו טומאה קלה ואם נכנס בה ברגליו כמאן דנגע בקבר דמי אבל בקרון לא: **ואי אמרת משום אוירא**. היכא דאיכא אוירא בלא גושא מי הויא לה טומאה חמורה כולי האי דתיבעי הזאה שלישי ושביעי: **וכי קתני**. ומזה בשלישי ושביעי אשאר אסככות ופרעות ולאו אארץ העמים: **הכי נמי מסתברא**. דלא אכולהו קאי מדקתני כלים הנוגעים במת: **והני כלים בני הזאה נינהו**. כלומר ואם נוגע נזיר בכלים הנוגעים במת צריך הזאה בתמיה: **אלא לאו שמע מינה**. לאו אכולהו קאי אלא אשאר קאי אהנד [דבני] הזאה נינהו:

א

-

נה

דף

מאי לאו דרבי סבר משום אוירא. גזרו עליה ואילו הכא כיון דנכנס באויר מלמעלה כשהן פתוחין או דרך פתחים הוי טמא שהרי נכנס לאויר ארץ העמים: **ור' יוסי בר' יהודה סבר משום גושא**. ולא משום אוירא וכיון דקרקעית שידה תיבה ומגדל מפסיק בינו לבין הגושא הוי טהור: **לא דכולי עלמא משום גושא**. אבל הכא בהא קמיפלגי דרבי דמטמא קסבר אהל זרוק לאו שמיא אהל ולא הוי הפסק וכמאן דמהלך ממש על גבי קרקע דמי ור' יוסי בר' יהודה סבר דשמיא אהל: והתניא ר' יוסי בר' יהודה אמר תיבה מלאה כלים וזרקה על גבי המת באהל טמאה. וכל הכלים שבתוכה אלמא קסבר דאהל זרוק לאו שמיא אהל ולא הוי מפסיק כלל: **ואם היתה מונחת טהורה**. דכיון דמונחת הויא לה כאהל קבוע ומצלת בפני הטומאה ולא הוי כאהל זרוק: **אלא דכולי עלמא משום אוירא**. והיינו טעמא דמטהר ר' יוסי בר' יהודה משום דקסבר כי נכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן: **והתניא**. דמסייעא ליה: **הנכנס כו' בקרון ובספינה ובאיסקריא**. כלומר בספינה גדולה שיש בה איסקריא וקרי לה הכי על שם איסקריא שבה דהיינו תורן וקרוי פוש"ט {מש"ט: תורן}

בלע"ז משום דמילתא דשכיחא גזרו בה רבנן והא מתניי ר' יוסי בר' יהודה היא: **ואיבעית אימא**. דכ"ע משום גושא ולכ"ע נמי אהל זרוק שמיה אהל והאי דקא מטמא הכא משום דקסבר גזירה שמא יוציא ראשו ורובו חוץ משידה תיבה ומגדל ור' יוסי לא גזר: **והתניא**. דמסייעא ליה דר' יוסי אינו מטמא עד שיוציא ראשו ורובו והא דתני ר' יוסי בר"י לעיל זרק תיבה מלאה כלים על פני המת טמאה לאו משום דקסבר אהל זרוק לאו שמיה אהל אלא כיון דזורקה קא מפיק לה מתורת אהל ומשוי לה תורת כלי ולעולם קסבר אהל זרוק שמיה אהל דקתני בסיפא ואם היתה מונחת טהורה אע"ג דאורחיה דמטלטל לה: **אמר רב חסדא לא שנו**. דימי חלוטו אין עולין לו מן המנין: **אלא בנזירות מועטת**. בזמן שקבל עליו נזירות שלשים יום [ונצטרע] כשעשה מהן עשרה ימים ונחלט שאין הללו ימים עולין לו מן המנין שאם אתה אומר עולין לו לא ישתירו לו כדי גידול שיער לאחר תגלחיות של צרעת: **אבל בנזירות מרובה**. שקיבל עליו מאה יום ונצטרע בתוך ימי נזירותו עד שלא עברו ל' יום ונתגלח בשתי תגלחיות של צרעת הואיל ועדיין נשתיירו שם ל' יום כדי גידול שיער אף ימי חלוטו עולין לו מן המנין ואינו צריך לשמור אלא ל' יום כדי גידול שיער טהרה לנזירות לאחר תגלחיות של צרעתו: **מתניב רב שרביא**. מי מצית דייקת למתניי דבנזירות מועטת קאי והא קתני מתחיל ומונה מיד ואינו סותר את הקודמין ובאיזו נזירות קאי אילימא בנזירות מועטת של שלשים יום ומי מצית אמרת דאינו סותר את הקודמין: **והא בעי גידול שער**. לאחר תגלחתו מן הצרעת וליכא דאין גידול שיער פחות משלשים יום:

דף - נה - ב

אלא לאו בנזירות מרובה וקאמר מתחיל ומונה מיד. מאותו יום שעומד בו ומשלים לאותן ימים שלפני חלוטו אבל ימי חלוטו מיהא אין עולין לו: **בנזירות בת חמשים יום כו'**. דאי אמרת דעולין לא פש ליה כדי גידול שיער לאחר תגלחת צרעתו הלכך דלבתר הכי מיבעי ליה למיתב תלתין יומין מנזיר דהא אית ליה גידול שיער: **מתניב רמי בר חמא נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק**. שנטמא בספק ביום ראשון של נזירות וספק הוא לו אם נחלט ונרפא ביום ראשון של נזירותו:

אוכל בקדשים לאחר ששים ושותה יין ומטמא למתים לאחר ק"כ יום. שאילו היה טמא ודאי ומוחלט ודאי היה צריך לגלח לאלתר תגלחת צרעת ובסוף שבעה ימים דתגלחת לימי ספרו מביא קרבן צרעת ואוכל בקדשים ואח"כ למנות שבעה דתגלחת נזירות טומאה ואח"כ למנות שלשים דנזירות טהרה מפני שהצרעת דוחה לתגלחת דנזיר כדתנן לקמן באידך פירקין (דף נט.). דתגלחת הנגע דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא ודאי ולא בזמן שהוא ספק ונמצא אוכל בקדשים לאחר שבעה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה יום אבל עכשיו שהוא טמא מספק ומוחלט מספק שאינו יכול לגלח תגלחת צרעת לאלתר לפי שאינה דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא ספק הלכך שוהא אוכל בקדשים לאחר ששים כו' כיצד בא לו לגלח תגלחת צרעת לאלתר אומרים לו שמא לא היית טמא ולא מוחלט ואי אתה רשאי לגלח עד שלשים יום בא לו לסוף שלשים וביקש לשתות יין אומרים לו טמא היית ולא מוחלט ותגלחת ראשונה שעשית היא תגלחת טומאה ואי אתה מותר לגלח כל שלשים יום מפני שחלה עליו נזירות טהרה ועומד שלשים יום ומגלח הרי ששים יום בא לו לשתות יין אומרים לו מוחלט היית ולא טמא והללו שנים תגלחיות שעשית הן שתי תגלחיות של צרעת ועכשיו צריך אתה להתחיל למנין נזירותך ועשה שלשים יום ומגלח הרי תשעים יום בא לו לשתות יין אומרים לו שמא מוחלט וטמא היית ושני תגלחיות הראשונות היו לשם צרעת והשלישית לתגלחת טומאה מעכשיו מתחיל נזירות טהרה וחוזר ומונה שלשים והרי הן מאה ועשרים יום וארבע תגלחיות נמצא אוכל בקדשים לאחר ששים יום ממה נפשך דתגלחת צרעת ודאי קודמת וכיון שהביא קרבן צרעתו הותר בקדשים אבל ביין לא הותר עד לאחר מאה ועשרים יום כמו שפירשתי: **ותני עלה**. בתוספתא: **במה דברים אמורים בנזירות מועטת אבל בנזירות בת שנה**. והיה טמא בספק ומוחלט בספק ביום ראשון של נזירות אוכל בקדשים לאחר שני שנים דשמא לא היה טמא ולא מצורע ואינו אוכל כל שנה ראשונה עד סופה ובסוף שנה ראשונה יש לומר טמא היה ולא מצורע ומכאן ואילך מתחיל נזירות טהרה ואין מגלח עד סוף שנה שנית ועדיין יש לומר שמא מצורע וטמא היה ושתי תגלחיות ראשונות לא עלה לו אלא לצרעת ותגלחת

שלישית עלתה לו לנזירות טומאה ומכאן ואילך מתחיל נזירות טהרה ואינו מגלח עד סוף שנה רביעית נמצא אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ממה נפשך לפי שכבר גילח שני תגלחיות ותגלחת דצרעת קודמת בכ"מ כדאמרן ונמצא שותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעה שנים : **ואי ס"ד**. דבנזירות מרובה מסלק סלקי ליה ימי חלוטו דשהוי ימי חלוטו עולין לו למנין נזירות טהרה : **תסגי ליה**. אלא מדאינו יכול לשתות ביין עד לאחר ארבעה שנים ש"מ דאפי' בנזירות מרובה אין ימי חלוטו עולין לו מן המנין וקשיא לרב חסדא : ועוד מתיב רב אשי אין לי אלא ימי טומאה שאין עולין לו מן המנין. דכתיב (במדבר ו) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא ואח"כ והזיר לה' את ימי נזרו והימים הראשונים יפלו ומעכשיו התחיל להזיר לה' ימי נזרו לאחר שהביא כפרתו : **ימי חלוטו**. שאם מצורע ומוחלט בתוך ימי נזירותו : **מנין**. שכי"ז שיהא מגלח לא היו עולין לו מן המנין נזירות טהרה : **(את הקודמים)**. והואיל וימי חלוטו אין סותר בהן את הקודמין יהו עולין לו מן המנין : **נזיר בקבר**. שנזר והוא בבית הקברות ששערו ראוי לתגלחת נזיר כדאמרין בהריני נזיר [מגלח] (לעיל טז) : **אין עולין לו**. ימי טומאתו מן המנין ואין סותר בהן את הקודמין לפי שאין לו קודמין ימי חלוטו כו' : **ימי ספרו**. אותן ימים שכתוב בהן וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים (ויקרא יד) : **מנין**. שלא יהו עולין לו למנין נזירות טהרה :

דף   נו   -   ב

מה ימי חלוטו טעון תגלחת. וצפורין כדמפרש בהו קרא : **גמרו**. היינו ימי חלוטו : ימי הסגרו אלו ימים שהוא מוסגר קודם שמוחלט פעמים י"ד יום ונטהר בתוך ימי הסגר שהן עולין לו אותן ימים : **אבל ימי הזב כו'**. שאינם טעונים תגלחת ועוד לא נטמאו בטומאת מת הרי אלו עולין לו מן המנין : **קתני מיהת לא אם אמרת כו' תאמר בימי חלוטו**. שאין מבטל בהן את הקודמין במאי אילימא בנזירות מועטת והא בעינן גידל שיער אלא לאו בנזירות מרובה וקתני שאין עולין לו מן המנין וקשיא לרב חסדא : **שמע מינה**. דמהא תיובתא ש"מ וא"ת לוקמה בנזירות חמשים יום כדלעיל הא לא אפשר דהא קתני לה דומיא דימי טומאה דמה להלן פסיקא לן דאין עולין אף כאן אין עולין : **מתני' לא תהא זו קלה מן השרץ**.

ומה על טומאת השרץ שאין הנזיר מטמא כלום חייבין עליו משום ביאת מקדש על טומאה מן המת שהוא טעון הזאה ג' וז' אינו דין שיהו חייבין עליה משום ביאת מקדש ואף ע"פ שאין הנזיר מגלח עליה: **גמ' ור' אליעזר מר' יהושע**. סתמא דהיינו ר' יהושע בן חנניה הא גמר לה והא מר' יהושע בן ממל כו': **לערדסקיא**. שם מקום: **בן פתר ראש**. כך שמו: **אמרתיו לו**. לר' מאיר כלום בקי אתה בר' יהושע בן ממל אמר לי הן ואמר לי משום ר' יהושע כל טומאה כו': **אמרו ש"מ כל שמעתתא דמתאמרא בבי תלתא**. דשלישי שמע משני ושני מראשון דהאי מאן דבעי למימר להאי מילתא לא מצטרקא למימר אלא קמאי ובתראי ומציעאי לא כדתנן במתניי ר' אליעזר ור' יהושע ולא קחשיב ר' יהושע בן ממל בהדיהו: **אמר נחום הלביר כן מקובלני מר' מיאשא שקיבל מן הזוגות**. יוסי בן יעזר ויוסי בן יוחנן יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שמעיה ואבטליון הלל ושמאי וזוגות שקיבלו מן הנביאים חגי זכריה ומלאכי ונביאים קיבלו הלכה למשה מסיני: ה"ג הזורע את שדהו שני מיני חטין אם עשאן גורן אחת נותן פאה אחת דהואיל ובשדה אחת זרען אע"פ שהן שני מינים הואיל ושניהם מין חטין אינו חייב אלא פאה אחת אלא א"כ שם דעתו לחלקן ולעשות מהן שתי גרנות ואית ספרים דכתיב בהו הזורע שבת וחרדל אני"ס {אני"ד: שְׁבֶת (צמח ריחני)} בלע"ז ותו לא ואנן לא גרסינן לה: **ואילו יהושע וכלב**. דהוו מציעאי לא קחשיב אלמא דקמאי ובתראי אמרי ומציעאי לא אמרינן ומן הנביאים ואילך קחשיב כולהו כחדא מפני שהיו מבית שני ואילך: מתניי רביעית דם שהיא מטמאה כו' אינו דין שהנזיר מגלח על מגעה ועל משאה. וה"ה דהוה ליה למימר על אהילות דלרבי עקיבא אית ליה האי סברא אלא משום דלגבי שעורה דקמייתי ליה מיניה מקל וחומר לא מצי אמר על אהילות לא אמר נמי גבי רביעית דם: **אין דנין כאן מק"ו**. ובגמ' מפרש (מאי קאמר: אין דנין כאן ק"ו). לפי שאין דנין קל וחומר מהלכה:

א

-

נז

דף

גמ' איבעיא להו. האי דקאמרי במתניי ר' אליעזר ור' יהושע דאין דנין ק"ו היכי קאמרי מי אמרינן עצם כשעורה הלכה למשה מסיני דנזיר מגלח עליו ורביעית דם קל וחומר מעצם כשעורה דנזיר מגלח עליו ואין

דנין קל וחומר מהלכה אי . לאו במידי דתרוייהו גמירי לה מקרא או דילמא הכי קאמר רביעית דם הלכה למשה מסיני דמטמא את האדם באהל ועצם כשעורה קל וחומר כלומר ומעצם כשעורה קא גמרינן קל וחומר דברביעית דם יהא נזיר מגלח וקאמר ליה אין דנין ק"ו מהלכה שאין למידין קל וחומר ממידי דלא גמירי לה אלא מהלכה אי לאו דאתיא ליה מן המקרא : **ת"ש עצם כשעורה [הלכה]**. שהנזיר מגלח עליו ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה :

פרק שמיני - שני נזירים

מתני' שני נזירים. שקיבלו עליהם נזירות ביחד : **שאמר להן אחד ראיתי את אחד מכם שנטמא**. ה"ז נאמן להחזיקו בחזקת טומאה כל זמן שאין מכחישין אותו דהא או הודע אליו חטאתו כתיב (ויקרא ד) (או הודע אליו) מכל מקום : **ואיני יודע איזה מכם**. משלימין לנזירותן ומגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה בשותפות : **ואומר**. אחד מהן : **אם אני הוא כו'**. ועדיין אינן מותרין לשתות ביין לפי שיכול לומר על כל אחד שמא טמא היה ותגלחתו שגילח עכשיו היא תגלחת טומאה אלא חוזרין וסופרין עוד שלשים יום ומביאין קרבן טהרה בלבד מן השותפות : **ואומר**. אחד מהם אם אני הוא הטמא קרבן טומאה היה שלי וקרבן טהרה שלך וזה של עכשיו קרבן טהרה כו' ומעכשיו מותרין לשתות ביין : **גמ' אבל הכא**. כיון דהוו תלתא שנים נזירים והאי דקאי גבייהו אע"ג דקיימי ברה"י הויא ליה ספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור : **אמר רבה בר רב הונא**. כגון דקאים האחד בלבד ואומר ראיתי טומאה שנזרקה לביניכם מבפנים דלא הוו להו אלא תרי כבועל ונבעלת : **דיקא נמי**. דלא קאי בהדייהו דקאמר ואיני יודע דאילו הוה קאי בהדייהו אי אפשר דלא הוה ידע :

וקא עברי על לאו דהקפה דתגלחת אינו לצורך ויש בה משום לא תקיפו:
אמר שמואל באשה וקטן. כגון שהיו שני נזירים הללו שתי נשים או שני קטנים דלא מיחייבי אהקפה: **אמאי מגלח.** ארבע תגלחיות והא קא עבר בתרתי תגלחיות קמייתא משום לאו דלא תשחית את פאת זקן שכן מגלח שערן ואאידיך מינייהו קעבר משום הקפה: והא קא עביד השחתה גרסי: **א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא לדידך.** דאמרת דהמקיף את הקטן חייב קטנים דאיתנהו מגולחין כל הראש כדאורחיהו דאינשי דקמגלחי להו כדי להברותן לאחר החולי מאן קמגלח להו: **אמר ליה חובה.** כך שמה דאשתו דרב הונא דקסבר רב הונא דאשה לא מיפקדא אלאו דהקפת הראש אראש אחרים כלל: **אמר ליה רב אדא תיקברינהו לבניה.** דלדידך דאמרת המקיף את הקטן חייב כי מקפת ליה אשה נמי חייבת אבל לדידי אפילו גדול המקיף את הקטן פטור והוא הדין נמי לאשה וכן בגדול המקיף את הגדול חייב והוא הדין לאשה: **מכדי תרוייהו סבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה.** והא הוה להו הקפת כל הראש לבניו דרב הונא: **במאי פליגי.** כלומר מאי איכא בינייהו דמאן דאסר בגדול אמאי שרי באשה: **והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה.** דלית להו זקן ליתנהו בהקפה כלל שאפילו אשה המקפת את הגדול פטורה. רב אדא בר אהבה סבר כי אמר רחמנא לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף במשמע. ולהא מילתא איתקש ניקף למקיף דכל היכא דניקף חייב מקיף נמי חייב לא שנא איש ולא שנא אשה: **והאי קטן הואיל והוא גופיה לא מיחייב.** משום דלאו בר עונשין הוא דמקיף ליה נמי לא מחייב ואפילו איש:

א

-

נח

דף

יכול אף מצורע. לא יקיף ת"ל ראשו: **יכול אף נזיר מצורע.** כשנטהר מצרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו: **מאי לאו תניא היא.** דלמ"ד דהאי ראשו דכתיב במצורע לא אתיא אלא למידחי לא תעשה דנזיר דלא יעבור תער על ראשו קסבר משום לאו דהקפה לא צריך דאילו מצורע קעביד הקפת כל הראש דשריא דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה וכי קאתי קרא למידחי את לא תעשה ועשה דנזיר עשה קדוש יהיה גדל פרע: **ואידיך.** דמצריך משום לא תקיפו קסבר דהקפת כל הראש שמה הקפה: **לא דכ"ע לאו שמה הקפה.** ומאן דתני לה מוראשו גבי נזיר ניתא

ומאן דתני לה גבי הקפה לאו משום דהיכא דמגלח והדר מקיף דהא לא איצטריך קרא למישרי משום דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה אלא כי איצטריך קרא דמקיף ברישא והדר מגלח: **ומי כתיב קרא הכי**. כלומר דכיון דאילו מגלח כוליה בחד זימנא לא מיחייב משום דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה מי קא כתביה רחמנא לקרא דאי עביד דרך איסור דמקיף והדר מגלח לא מיחייב והא שפיר עדיף דליגלח כוליה דקא מוקים עשה דמצורע ולא קא עבר על לאו דלא תקיפו דהכי עדיף טפי כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה כגון גדילים תעשה לך ולא תעשה לא תלבש שעטנז לקיים את שניה' דלטלית של צמר ציצית של צמר ולטלית של פשתן ציצית של פשתן ואם אי אתה יכול לקיים את שניהן כגון מילה בצרעת: **אלא דכ"ע הקפת כל הראש שמה הקפה**. ולמאן דמייתי לה להאי ראשו דמצורע משום לא תקיפו משום דאשמועינן דאתי עשה ודחי ל"ת ומאן דמוקי לה לקרא בנזיר ולא בהקפה קסבר גבי הקפה לא צריך למיכתב דאתי עשה ודחי ל"ת והילכך כי איצטריך קרא למישרי עשה ול"ת דבנזיר: ולמאן דמוקים ליה לקרא בנזיר למידחי את ל"ת ועשה לאו גרידא מנא ליה. ואי אמרת לאו כל שכן הוא ומה עשה ול"ת דחי ל"ת לא כל שכן הא לא איריא משום דאיכא למיפרך כדלקמן מה לנזיר שכן ישנו בשאלה משום דקיל [כולי האי] אתי עשה ודחי ל"ת שבו תאמר בשאר לאוין הילכך נפקא ליה מגדילים כו': **ולמאן דנפקא ליה מראשו**. ללאו גרידא ולא פריך כדפרכינן מה ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל דבני אהרן ולא בנות אהרן אמר רחמנא ומאי טעמא לא משמע ליה מגדילים: **ההוא לכדרבא אתי דרבא רמי כתיב ונתנו על ציצית הכנף פתיל**. דהא מייתורא משמע דליהוי ממין כנף פתיל תכלת וכתבי צמר ופשתים גדילים תעשה לך דבקרא אחרינא כתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וסמיך ליה גדילים תעשה לך דמשמע. מצמר ופשתים תעשה לך גדילים מהם ולא ממין אחר הא כיצד צמר ופשתים פוטרין כו': **נפקא ליה מזקנו**. דכתיב גבי מצורע דתניא זקנו מה ת"ל והלא שער זקנו בכלל כל שערו הוא: **יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו**. דקאתי עשה דמצורע וגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וקא דחי עשה ול"ת דכהן ל"ת ופאת זקנם לא יגלחו עשה קדושים יהיו לאלהיהם ולמאן דמפיק לראשו. גבי נזיר למידחי ל"ת ועשה לילף מזקנו: **אמר לך ולטעמיך**. דאמרת לי לנזיר מכהן הוה ליה למילף הא דקיי"ל בעלמא דלא אתי עשה כו' אמאי ניילף מכהן והוא מצורע דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה והוא הדין בכל התורה: **אלא מכהן לא ילפינן**. דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל כו' תאמר בנזיר שהוא שוה בכל לכך הוצרך

בתער. ואין בו משום לא ילבש גבר שמלת אשה : **המעביר שער שבבית השחי.** תחת אצילי ידיו : **כעין תער.** שגזז במספרים בסמוך לבשר כעין תער : **מיתבי העברת שער.** של כל גופו כגון שבבית השחי ושבבית הערוה אינה מדברי תורה ואת אמרת דלוקה : **מאי לוקה.** דאמרי מכות מרדות מדרבנן :

א

-

נט

דף

איכא דאמרי. דבהדיא מפרש רבי חייא משום לא ילבש גבר שמלת אשה ואשה דרכה בכך שהוא ניוול לה כשיש לה שער : **ותנא קמא.** דסבר דאינה אלא מדברי סופרים מאי דריש בהאי לא ילבש : **אם ללמד שלא ילבש.** כלומר ואם אמר לך הכתוב שלא ילבש האיש שמלת אשה לכך לא קראו הכתוב תועבה היא אלא למה הוא בא שלא ילבש האיש שמלת האשה וילך וישב בין הנשים שיש לחוש משום ייחוד : **בכלי זיין למלחמה.** כדמתרגמינן לא יהא תיקון זיין דגבר : **תלמוד לומר לא יהיה כלי גבר על אשה.** וזה שמצינו ביעל אשת חבר הקיני שלא הרגתו לסיסרא בכלי זיין אלא כמו שנאמר ידה ליתד תשלחנה (שופטים ה) : **שלא יתקן איש בתיקוני אשה.** דהכי מתרגמינן ליה שלא יכחול ושלא יפרכס בבגדי צבעונים של אשה : **חזינא ליה לר' יוחנן דלית ליה.** שיער בבית השחי : **איגלאי בית השחי.** כי הוו משלחי בהפשט מאניה לנגדיה : **דין מן חבריא הוא.** דידע דאסור להעביר בית השחי : **מהו לגלח.** במספרים בית השחי : **והא קא גדל.** וקא מצער ליה לאינש : **בר פחתי.** בנו של תלמיד חכם : **גבול יש לו.** לאותו שער כיון שגדל יותר ממה שאדם יכול לסובלו נושר מאליו : **(נזיר) מהו לחוך.** בבית השחי בידו כדי להעביר את השיער : **מהו לחוך בבגדו.** כנגד בית השחי כדי שיהא נושר על ידי חיכוך : **א"ל מותר.** הואיל ואינו נוגע בשער אלא בבגדו : **איכא דאמרי.** הכי קמיבעיא ליה בתפלה בבגדו מאי כלומר המתפלל מהו לחוך בבגדו כדי שיפלו כנים ממנו הואיל ואינו נוגע בבשרו : **א"ל אסור ולית הלכתא כוותיה.** משום דכיון דאינו נוגע בבשרו מותר לחוך כמו שור המתחכך בכותל (בבא קמא דף מד.) :

מתני' מת אחד מהן א"ר יהושע יבקש אחד מן השוק. ויבקש ממנו שידור כנגדו להיות נזיר כמו זה שמת ויאמר לו אם טמא הייתי הרי אתה נזיר מיד ולאחר שלשים מותר אתה לגלח ולשתות ביין ואם טהור הייתי וחבירי טמא הרי אתה נזיר לאחר שלשים יום: **וסופרין שלשים יום**. מעכשיו ובסוף שלשים מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה בשותפות ויאמר לאותו שהביא מן השוק אם אני הוא הטמא הרי קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור ועדיין לא חל עליו נזירות עד לאחר שלשים כדאמר מתחילה ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר לאחר שלשים הרי קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק וחטאת העוף שמביא על ספק טומאה אינה נאכלת ואזלה לקבורה כדאמרינן בפרק מי שאמר הריני נזיר (לעיל דף כט.) אמר ר' יוסי ברי' יהודה מנין לחטאת העוף הבאה על ספק שאינה נאכלת כו' ועולת העוף אי בעי מייתי לה לשם נדבה ואי בעי לא מייתי לה כלל כיון דדורון בעלמא הוא לא מעכבא ואשם נמי לא איצטריך לאיתויי דאשם אינו מעכבו מכפרה כדאמרינן בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל דף יח:) הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה ועדיין אסורין לשתות ביין וליטמא למתים אבל חוזרין וסופרין שלשים יום ומביאין קרבן טהרה בשותפות: **ואומר אם אני הוא**. שהייתי טמא קרבן טומאה היה שלי וקרבן טהרה היה שלך זה של עכשיו קרבן טהרתי ואם אני הוא הטהור ואותו שמת היה טמא וקרבן טהרה היה שלי וקרבן טומאה היה בספק הרי זה קרבן טהרתך ומכאן ואילך מותרים לשתות ביין וליטמא למתים: **אמר לו בן זומא מי שומע לו כו'**. אלא משלים את נזירו ויביא בספק חטאת העוף ולאשם ולעולת העוף לא חיישינן כמו שאמרנו אלא חטאת העוף שהיא באה על הספק יביא כמו על ספק טומאה ויביא עמה עולת בהמה ושאר קרבנות נזירות טהרה אינו צריך להביא לאלתר אלא לאחר שלשים שניים שהרי עדיין אינו יכול לשתות ביין וליטמא למתים עד לאחר שלשים יום ומעכשיו אומר אם טמא הייתי החטאת מחובתי של קרבן טומאה ועולה זו לנדבה דנזיר טמא לא מייתי עולת בהמה ואם טהור אני זו עולה מחובתי והחטאת בספק ואינה נאכלת ועולת בהמה קריבה לשם חובה וחוזר וסופר שלשים יום ומביא קרבן טהרה בלבד חטאת בהמה ועולת בהמה ושלמים ואומר אם טמא הייתי עולה הראשונה נדבה וזו חובה עם שאר קרבנותי ואם טהור אני הרי עולת בהמה ראשונה חובה וזו חובה עם שאר קרבנותי: **א"ר יהושע נמצאת**. אתה אומר שאם טהור היה שמביא קרבנותיו

לחצאין שבתגלחת ראשונה הביא קרבן עולת בהמה ועכשיו הביא חטאתו וזבחי שלמים : **אבל הודו חכמים לדברי בן זומא**. שאין חוששין אם הביא קרבנותיו לחצאין ועוד שאינו מוצא מי שידור נזיר כנגדו : **גמ' ולייתי**. כלומר מה תשובה השיב ר' יהושע בן לוי לבן זומא שזה מביא קרבנותיו לחצאין יביא לחצאין ומה בכך : **אמר רב יהודה אמר שמואל**. יודע היה ר' יהושע שאין תשובתו כלום ולא אמר כך אלא כדי לחדד בה את התלמידים שיהו נושאים קל וחומר בעצמן ומה רבינו שיודע הוא בעצמו שאין בדבריו ולא כלום משיב דבר שאינו משנה ק"ו לשאר כל אדם שיכול להשיב על דברי רבו ואפי' יודע בו שאין בדבריו ולא כלום ושאר חביריו יהיו מלעיגין עליו לא ימנע מלשאול כל צרכו וכדאמרינן במסכת נדה (דף כז.) יתיב רב פפא כו' ואחיכו עליה ואמר רבא אפילו כי האי מילתא נימא איניש קמיה רביה ולא לישתוק שנאמר אם נבלת בהתנשא אם נבלת עצמך על דברי תורה סופך להתנשא בה ואם זמות יד לפה ואם שתקת סופך שיהו שואלין ממך ואי אתה יודע להשיבו ותתן יד לפה : **אמר רב נחמן בר יצחק מה לי עביד ליה ר' יהושע לדקיה דלא ליסרו**. כלומר רב נחמן דלא שמיע ליה להא דאמרינן דלא אמר רבי יהושע אלא לחדד את התלמידים והכי קא מוטיב וקאמר לדברי ר' יהושע דאמר נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאין מאי רוצה לעשות בבני מעים בדקי בהמה להצניען שלא יסריחו עד שיביא שאר קרבנותיו בתגלחת שניה אלא ודאי מביא לחצאין ואין בכך כלום : **לדקיה**. כמו דקים שבבני מעים ולהכי נקט בני מעים שהן מסריחין לפי שעה מה שאין כן בבשר : **מתני' נזיר שהיה טמא בספק כו'**. כמו שהיא מפורשת למעלה בפרק כהן גדול ונזיר :

א

-

ס

דף

גמ' ותני עלה ומגלח ארבע תגלחיות. בנזירות מועטת משלשים לשלשים ובנזירות מרובה משנה לשנה : **תגלחת ראשונה מביא צפורין**. דהיינו ציפרי מצורע שכתוב בהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות : **וחטאת העוף**. דקרבן טומאה דנזיר : **עולת בהמה**. דקרבן טהרה דנזירות : **ממה נפשך אי ודאי מצורע הוא ולא טמא**. במת הילכך הא דקא מייתי ציפורים זו היא חובתו וחטאת העוף דקרבן טומאה בנזיר הוי ספק

ואזלא לקבורה משום דדילמא לאו טמא מת הוא ולא חזיא להקרבה ועולה דקמייתי קרבן נדבה דילמא מצורע הוא ועדיין אינו ראוי לתגלחת טהרה דנזירות: **ולגלחו**. בתוך שבעה. כמשפט של מוחלט שסופר שבעה ואח"כ מגלח: **אי אפשר דדילמא לאו מוחלט**. ולא טמא הוא והוי נזיר טהור ורחמנא אמר תער לא יעבור על ראשו: **ואי לאו מצורע ודאי הוא ולא טמא מת הוא**. אלא נזיר טהור לציפורין דקמייתי לא חיישינן דאבראי קא מיתעבדי ואי משום חטאת העוף הא קאזלא לקבורה ועולת בהמה דקמייתי הויא חובתו: והא קבעי איתויי אשם מצורע בתגלחת שניה ואשם במצורע ודאי מעכב באכילתו כדקיימא לן הביא כפרתו אוכל בקדשים ואילו בכל הני ארבע תגלחיות אמאי לא תני ליה אשם: **הא מני ר' שמעון היא דאמר מייתי ומתני**. כדאמרי' בפרק בתרא דמסכת מנחות (דף קה.) רבי שמעון אומר למחרת מביא אשמו ולוגו עמו ואומר אם מצורע הוא זה אשמו וזה לוגו ואם לאו אשם זה יהא שלמי נדבה ואותו אשם טעון שחיטה בצפון ומתן בהונות הכא נמי מייתי אשם מצורע ומתני: **תגלחת ב' ושלישית צפרים חיות אינו צריך**. להביא שכבר הביא בתגלחת ראשונה: מאי אית לך למימר דמיבעיא ליה לאיתויי דילמא מוחלט הוא ולא טמא ותגלחת ראשונה עלתה לו לימי חלוטו ותגלחת שניה זו היא של ימי ספרו וצריך להביא קרבן מצורע להכי הוא דאמר דלייתי חטאת העוף בתגלחת שניה ובתגלחת שלישית חדא לספק חלוטו וחדא לספק טומאה דנזירות דבתגלחת שניה איכא למימר שמא מוחלט הוא וחטאת העוף עולה לימי ספרו וא"ת והא בחטאת בהמה הוא דמיחייב ולא בחטאת העוף אי לאו דליהוי עני לפי שאין חטאת בהמה באה על הספק לפי שאינה נאכלת מספק והויא לה כחטאת שנתכפרו בעליה ומיתסר לאיתויי לפי שאין מביאין קדשים לבית הפסול תקון רבנן שיהא כותב כל נכסיו לאחרים והוי עני ומביא חטאת העוף הבאה על הספק כדאמר בפי' מי שאמר הריני נזיר (לעיל דף כט.) אע"פ שאינה נאכלת וה"נ תני עלה בתוספתא (פ"ו) בברייתא ומפרשינן לה נמי הכי בפרק בתרא דמסכת נדה (דף ע.) גבי שני מצורעים שנתערבו קרבנותיהם וכו' ואי אמרת דמוחלט וטמא הוא ושתי תגלחיות הראשונות עולות לו לתגלחת חלוטו וימי ספרו הילכך בתגלחת שניה מיבעי ליה לאיתויי חטאת העוף במקום חטאת בהמה שהיה מחוייב להביא ואידך חטאת העוף דקמייתי בתגלחת שלישית תיהוי לספק טומאה ועולת בהמה שבזו ושבזו תיהוי נדבה. ואיכא נמי למימר דדילמא לאו מצורע הוא אלא נזיר טמא ותגלחת ראשונה עלתה לו לתגלחת טומאה דנזיר ותגלחת שניה לתגלחת טהרה לכך מביא עולת בהמה דהויא חובתו והחטאת בספק

ובתגלחת רביעית מביא קרבן טהרה חטאת דבהמה ועולה ושלמים ומתני :

ב

-

ס

דף

ואם ודאי נזיר היה. מתחילה ולא מוחלט ולא טמא הרי עולה ראשונה חובה וזו נדבה וכן כולן חוץ מן הראשונה : **ואלו הן שאר קרבנותיו.** שעדיין לא הביא : **ואם טמא ספק ומוחלט ודאי.** ביום ראשון של נזירותו אוכל בקדשים לאחר ח' ימים שהיא תגלחת שניה של ימי ספרו שבתחילת יום ראשון של ימי נזירותו שהיא תחילה לימי חלוטו יהא מגלח תגלחת חלוטו ולסוף ז' תגלחת השנית של ימי ספרו כדכתיב וביום השביעי יגלח וגו' ולמחר שהוא יום ח' יביא קרבנו כדכתיב ביום ח' וגו' ואוכל בקדשים כשהביא כפרתו כדתנן שתגלחת הנגע דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא ודאי וכיון שהביא קרבן צרעתו אוכל בקדשים אבל לשתות יין וליטמא למתים אינו יכול עד לאחר ס"ז ימים שאם בא לו לגלח נזירות טהרה לאחר שעשה שלשים אחר ז' ימי ספרו יש לו לומר שמא מוחלט וטמא היה ותגלחת ראשונה עלתה לו לימי ספרו וזו של עכשיו לימי טומאתו ועדיין צריך למנות לו שלשים יום לנזירות טהרתו שהן בכלל ס"ז ימים ואח"כ מותר לשתות ביין : הכי גרסינן מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל בקדשים לאחר ל"ז ושונה ביין ומיטמא למתים לאחר ע"ד. דכיון שהוא טמא ודאי מגלח לסוף שבעה ומתחיל ומונה שלשים ומגלח נזירות טהרה וכשבא לו לשתות ביין אומרים שמא מוחלט וטמא היית ושתי תגלחיות הללו הן הן של ימי חלוטו ושל ימי ספרו ועדיין אי אתה מותר אלא באכילת קדשים דהיינו לאחר ל"ז וחוזר ומונה שבעה לתגלחת טומאה ואח"כ שלשים לנזירות טהרה ונמצא שונה ביין ומיטמא למתים לאחר ע"ד יום : **טמא ודאי ומוחלט ודאי.** מגלח לתגלחת ראשונה של צרעת עכשיו ומכאן עד ז' ימים לתגלחת שניה כדתנן שתגלחת הנגע דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא ודאי ואוכל ביום ח' שמביא קרבנות בקדש וחוזר ומונה שבעה ומגלח נזיר טומאה וחוזר ומונה שלשים ומגלח נזירות טהרה נמצא שונה ביין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה ימים : **שאלו תלמידינו את ר' שמעון בן יוחי.** מפני מה נזיר טהור אינו כמצורע כלומר נזיר והוא מצורע ובא לו לגלח תגלחת

צרעתו ביום שנשלמה צרעתו וביום שנשלמו ימי נזירותו מה טעם אינה עולה לו תגלחת זו לכאן ולכאן: **אמר להן**. אם אלו שתי תגלחיות שוות שיהו זו לגדל וזו לגדל או שתיהן להעביר יפה אתם אומרים עכשיו היאך [אתם] אומרים שיהו עולין לו לכאן ולכאן שתגלחת נזיר הוא להעביר ותגלחת מצורע לגדל שמכאן ועד ז' ימים צריך לגלח תגלחת שניה: **אמרו לו ולא תעלה לו לימי חלוטו**. בשביל שהוא להעביר ושל מצורע לגדל: **אלא תעלה לו לימי ספרו**. ששתיהן להעביר שמכאן ואילך אינן צריכין לגדל שער וכבר גדל לו כדי לכופ ראשו לעיקרו: **עכשיו מצורע מגלח לפני זריקת דמים**. שהרי ביום השביעי מגלח וביום השמיני מביא קרבנותיו: **ונזיר מגלח לאחר זריקת דמים**. כדכתיב ואת האיל יעשה זבח שלמים ליי' והדר כתיב וגלח הנזיר כו' היאך אתם אומרים שיהא עולה לו תגלחת א' לכאן ולכאן: **א"ל לא תעלה לימי ספרו ונזרו**. בשביל שזה לפני זריקת דמים וזה לאחר זריקת דמים אלא תעלה לו לימי צרעתו של ימי ספרו וטומאתו דנזיר שנטמא במת ונצטרע שתהא תגלחתו עולה לכאן ולכאן דזה וזה מגלח לפני זריקת דמים ששניהן מגלחין בז' ומביאין קרבן בח' שלהן: **אמר להן אילו שניהן מגלחין לפני ביאת מים יפה אתם אומרים**. אבל טמא מגלח לאחר ביאת מים כדכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו משמע לאחר טהרה דמגלח לאחר ביאת מים: הכי גרסיי אמרו לו יפה אמרת שלא תעלה לו ימי ספרו לימי נזירותו ותעלה לו ימי חלוטו ולימי טומאתו שזה לגדל וזה לגדל. אמרו לו תקן הדבר שלא תעלה לו תגלחת לימי ספרו בימי נזיר טהרתו שמצורע בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ביום השביעי ונזיר מגלח ביום הבאת קרבנותיו לאחר זריקת דמים אבל תעלה לו תגלחת אחת לימי טומאתו ולימי חלוטו שזה וזה מגלחין לגדל שיער אחר מצורע בימי חלוטו מגלח כדי לגדל שיער אחר ונזיר טמא מגלח כדי לגדל שיער אחר שיהא מגלח לנזירות טהרתו: **אמר להן**. לכך אין עולה לו תגלחת אחת מכולן לבי' תגלחיות שאם נזיר טהור הוא והוא מצורע בימי חלוטו מגלח כדי לגדל ונזיר להעביר ואם נזיר טמא הוא והוא מצורע אע"פ ששניהן לגדל עדיין אין עולה להן תגלחת אחת לכאן ולכאן שמצורע מגלח לפני ביאת מים וכן נזיר טהור ומצורע בימי ספרו אע"פ ששניהם להעביר הואיל ומצורע בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ונזיר טהור לאחר זריקת דמים כמו שמפורש למעלה [ולכך] אין תגלחת אחת עולה לשתיהן:

תני רבי חייא. טמא והוא מצורע אין עולין לו לכאן ולכאן לפי שזה לפני ביאת מים וזה לאחר ביאת מים נזיר טהור והוא מצורע נמי אין עולין לו לכאן ולכאן שמצורע מגלח לפני זריקה ונזיר טהור לאחר זריקת דמים: **בעי רמי בר חמא הני ארבע תגלחיות.** דקאמר עלה ומגלח ד' תגלחיות מי אמר משום מצוה איתנהו ממ"נ תרתני קמייתא משום תרתני תגלחיות בצרעת ושלישית משום טומאה ורביעית משום נזיר דטהרה וכולן בתער: **או דלמא משום עבורי שיער טומאה.** איתנהו ואפילו מעביר לה בנשא שפיר דמי: **ואי ס"ד משום עבורי שיער טומאה.** הוא דמגלח אפילו בגי תגלחיות נמי סגיא דכיון דשתי תגלחיות שבמצורע ושלישית של נזיר טמא איכא עבורי שיער טומאה והאי דהדר מגלח בתגלחת רביעית הא ליכא עבורי שיער טומאה ואמאי מגלח אל"א לאו ש"מ דכולהו איתנהו משום מצוה לגלח ארבע תגלחיות ש"מ:

פרק תשיעי - הכותים אין להם

מתני' הכותים אין להם נזירות. העובדי כוכבים שנדרו בנזירות אין נזירות חלה עליהן ומותרין לגלח ולשתות יין וליטמא למתים: **חומר בנשים מבעבדים שהוא כופה את עבדו.** שהעבד שנדר בנזיר יכול רבו לכופו לשתות ביין אבל אשתו שנדרה בנזיר אינו יכול לכופה וכיון שנדרה (ושמעו) לה ולא היפר לה שוב אינו יכול להפר: **גמ' קתני הכותים.** אין חייבין בנזירות אבל הנשים והעבדים חייבין: **דת"ר דבר אל בני ישראל.** איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר וגוי בני ישראל נודרין ואין העובדי כוכבים נודרין: **ואמרת אליהם.** איש או אשה לרבות את העבדים שיש להן נזירות: **עבדים למה לי.** לרבווי קרא שיש להן נזירות: **הא אמרת.** במס' קדושין כל מצוה שהאשה חייבת בה כו' וכיון שהאשה חייבת בנזירות כדכתיב איש או אשה איתרבו להו נמי עבדים: **שאני הכא.** גבי נזירות דאי לאו דאתי קרא אחרינא לרבווי עבדים לא הואי אמינא דעבדים מחייבי בנזירו' משום דאמר קרא גבי. נזירות לאסור איסר כו' קמ"ל ואמרת אליהם לרבות את העבדים: **ואין העובדי כוכבים מעריכין.** שאם אמר ערכי עלי לא אמר כלום: **יכול לא יהו נערכין.** שאם אמר

ישראל ערך זה עובד כוכבים עלי שלא יהו בדבריו כלום : **תלמוד לומר**.
איש או אשה כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' דאיתנהו בכלל ערך ונותן
ערכו כפי שנותיו של עובד כוכבים הכא נמי גבי נזירות ליהו עובדי
כוכבים בתורת נזירות דאם אינן נזירין להביא קרבן דכתיב בני ישראל
ולא עובדי כוכבים ליתנהו בהו איש דליהו נזירים אבל לא מביאין קרבן
כדלקמן : **שאני הכא**. גבי נזיר מה שאינו בתורת נזיר כלל דאמר קרא
לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו אב דיבר הכתוב שהוא חייב בתורת
נזיר : **יצא עובד כוכבים שאין לו אב**. דאין אבות לעובד כוכבים : **למאי
הלכתא**. אמרת דאין אבות לעובד כוכבים : **אילימא לענין ירושה כו' כי
ירושה לעשו נתתי את הר שעיר**. להורישה לבניו אלמא דאית אבות
לעובד כוכבים לענין ירושה : **אלא**. אימא הכי לאמו ולאביו במי שמוזהר
על כיבוד אביו בא לך הכתוב לומר שלא יטמא בשביל נזירות שעליו ועובד
כוכבים הואיל ואינו בכיבוד אביו אין נזירות חלה עליו :

ב

-

סא

דף

יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה. שאם נגע במת אינו טמא : **דלמא כרת
הוא דלא מיחייב**. כי נכנס במקדש : **אבל איטמוויי איטמי**. כי נגע במת
כדי לטמא אדם וכלים והוא מיטמא נמצאת אתה אומר שתהא
נזירות חלה עליו : **כל שיש לו טהרה**. בהזאה ובטבילת מקוה יש לו
טומאה ועובד כוכבים שאין לו טהרה אין מקבל טומאה והא דאמרין
במס' יבמות בפי הערל (דף עא :) ערל מקבל הזאה כגון ערל ישראל שלא
נימול שמתו אחיו מחמת מילה אבל ערל עובד כוכבים לא וכיון שאין
מקבל הזאה לפיכך אין לו טומאה : **ודלמא טהרה הוא דלית ליה**. שאם
קיבל טומאה אפילו שהוזה לא נטהר מטומאתו ופוסל את הקדשים
במגעו הא טומאה הויה ליה שאם נגע במת שהוא טמא ומטמא אדם
וכלים : **אמר קרא [איש אשר] יטמא ולא יתחטא**. איתקש טומאה
לטהרה דתרווייהו טומאה וטהרה קמישתעו בחד גברא והכי משמע כל
מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ואי אפשר לו
בטהרה אין לו טומאה : **רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא**. גבי נזירות
טעמא מאי אימעטו להו עובדי כוכבים מנזירות כתיב הכא לאביו ולאמו
לא יטמא והתם כתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה

כל מי שיש לו נחלה להוריש לבניו את עבדיו דבר לך הכתוב גבי נזיר שיש לו אב ואם כדכתיב לאביו ולאמו יש להם טומאה והני עובדי כוכבים הואיל ואין להם נחלה כדי להוריש עבדו לבנו כדכתיב וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו ואמרינן במס' (גיטין דף לח.) אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה את זה לא הוי להו טומאה וכל שאין לו טומאה אין לו תורת נזירות: **אי הכי עבדים נמי**. לא ליהו בתורת נזיר לפי שאינן בתורת נחלה להוריש לבניהם דכל מה שקנה עבד קנה רבו ולא הן קונין זה את זה דהא לאו ישראל נינהו: **אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין**. דכתיב [בני] ישראל לא מצית למעוטי עובדי כוכבים לגמרי דהא דכתיב בני ישראל ממעריך בלבד הוא דקממעט להו כדאמרינן בני ישראל מעריכין אבל לגמרי לא מצית למעוטי להו דלא ליהו נערכין דהא הדר בהו איש דמייתי את העובדי כוכבים דליהו נערכין אבל הכא גבי נזירות ליכא לך למימר דליהו בכלל נזיר כלל דהיכי אמרת בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן דהאי דכתיב בנזיר בני ישראל קא ממעט להו מקרבן ומשום מיעוטא דקרבן לא איצטריך למיכתב בני ישראל דמהתם נפקא שאין נוזרין ומביאין קרבן דאמרינן במסכת מנחות בפרק אלו מנחות נקמצות (דף עג:) איש איש מבית ישראל כו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישאל דמלכל נדריהם ולכל נדבותם נפקא לרבות עולה ושלמים ועופות ויין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה דכתיב אשר יקריבו לה' לעולה פרט לנזירות דאין העובדי כוכבים מביאין קרבן נזירות דברי ר' יוסי הגלילי וכיון דמהתם נפקא שאין מביאין קרבן נזירות בני ישראל דהכא למאי אתא אלא לומר לך דלא חל עלייהו נזירות כלל והאי דכתיב בהו איש איידי דכתיב אשה לצורך כתב נמי איש שלא לצורך: **ואימא**. דהאי דכתיב בני ישראל גבי נזירות משום דקאתי לאשמועיי דממעט להו לעובדי כוכבים מנזירות עולם ומיהו בנזירות סתם קאי בלא קרבן מדכתיב בהו איש: **מי כתיב נזיר עולם**. בקרא דקאמרת בני ישראל נוזרין נזירות עולם אבל לא העובדי כוכבים והא לא גמרי נזירות עולם אלא מאבשלום כדאמרינן לעיל בפירקא קמא (דף ד:): **והאמר רבי יוחנן**. בפירקין דלעיל (דף כח:) הלכה

היא בנזיר שהאב מזיר את בנו בנזיר הואיל דלאו מקרא נפקא ליכא לך למימר דבני ישראל אתא לומר דישראל מדירין את בניהם בנזיר ולא העובדי כוכבים ואתא איש לרבות את העובדי כוכבים בנזיר עצמו בלא קרבן אלא דהאי דכתיב בהו ישראל קא ממעט להו מנזירות לגמרי: **איש כי יפליא דכתב רחמנא גבי ערכין למה לי**. בשלמא איש דכתב גבי נזיר איידי דכתיב אשה שהוא לצורך כתב נמי איש שלא לצורך ואיש דגבי נדרים לרבות את העובדי כוכביי שיהו נודרין נדרים ונדבות כישראל אלא . איש כי יפליא דכתב רחמנא גבי ערכין למה לי דמכדי איתקש ערכין לנדרים דאמר קרא איש כי יפליא נדר בערכך דבחד קרא כתבינהו רחמנא ותניא גבי נדרים כו' וה"ה לגבי ערכין נמי דאיתרבו להו עובדי כוכבים שיהו נערכים כישראל אלא איש כי יפליא למה לי: **לאיתויי מופלא הסמוך לאיש**. דישראל שיהו נודרין נדרים: **אלא למ"ד דרבנן היא**. דנדרים נבדקין איש כי יפליא למה לי: **לאיתויי מופלא הסמוך לאיש דעובדי כוכבים מדאורי' נודרין נדרים ואל תתמה משום דבישראל אין מופלא הסמוך לאיש נודרין נדרים מן התורה שכן מצינו בכמה מקומות שהחמירה תורה על העובד כוכבים כגון בשורו של כנעני שהזיק לשורו של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם ושל ישראל שנגח של כנעני בין תם בין מועד פטור (ב"ק דף לו:):** הניחא למאן דאמר בני ישראל נערכין ואין העובדי כוכבים נערכין יכול לא יהו מעריכין ת"ל איש. גבי נדרים ואיתקוש ערכין לנדרים (מיהו) שפיר הוא דאתא איש כי יפליא לאיתויי מופלא הסמוך לאיש דעובד כוכבים דיכול להעריך: **אלא למ"ד דבר אל בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים גדולים מעריכין כלל יכול לא יהו נערכין ת"ל איש**. גבי נדרים איתקש ערכין לנדרים להא מילתא שיהו גדולים נערכין הלכך דלדידיה לא אתא איש [כי יפליא דנערכין] אלא לאיתויי מופלא הסמוך לאיש דעובד כוכבים דהוי נערך ולא מצריך קרא כיון דמשמע ליה איש דנדרים שהן נערכין הא ודאי פשיטא ליה דכיון דבתורת נערכין הן דאפילו עובד כוכבים בן חדש בר ערוכי הוא באותו ערך האמור בענין: אמר רב אדא בר אהבה כי אתא האי כי יפליא לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא אינו יודע להפלות. דאע"פ דבישראל כיון שהוא גדול אע"פ שאינו יודע להפלות דבריו קיימים כדתנן בפרק יוצא דופן (נדה דף מה:): לאחר הזמן אע"פ שאינו יודע לשם מי נדר דבריו קיימין גבי עובד כוכבים מיהא אינו יכול להעריך ולנדור עד שיהא גדול ויודע להפלות לדברי הכל דאילו להאי תנא

דאמר יכול לא יהו מעריכין ת"ל איש גבי נדרים לרבות את העובדי כוכבים שיהו מעריכין בעובד כוכבים גדול ויודע להפלות קאמר אבל בעובד כוכבים שאינו יודע להפלות לא ואידך תנא נמי דקאמר ואין העובדי כוכבים מעריכין בעובד כוכבים גדול שאין יודע להפלות קאמר אבל גדול ויודע להפלות יכול להעריך ולידור דאיתקוש ערכים לנדרים ובנערכים הוא דפליגי אבל במעריכין דברי הכל עובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות לא ואתא האי איש כי יפליא למעוטי ודקאמר יכול לא יהו נערכין ת"ל איש לאו מדיוקא דאיש כי יפליא נפקא אלא מאיש איש דנדרים נפקא דאיתקש ערכין לנדרים אלא איידי דקאמר אידך תנא ת"ל איש קאמר איהו ת"ל איש : **אלא כי יפליא לגבי נזיר ל"ל**. בשלמא איש איידי דכתיב אשה לצורך כתב נמי איש שלא לצורך כדכתיב איש או אשה כי יפליא לנדור נדר וגוי וכן איש גבי ערכין יתירא הוא משום דכתיב בההיא פרשתא אם זכר אם נקבה ואתא ליה לדרשא דבעינן עובד כוכבים גדול שיודע להפלות אלא כי יפליא דגבי נזירות ל"ל : **מכדי הא איתקש נזירות לנדרים**. כדכתיב נדר נזיר ובנדרים כתיב הפלאה וכיון דבנדרים כתיב הפלאה בנזירות ל"ל : **לאתויי ידים שאינן מוכיחות דהויין ידים**. בין בנזירות בין בנדרים בנזיר כגון דאמר אהא וכדאמר לעיל בפ"ק (דף ב:) כגון שנזיר עובר לפניו ולגבי נדרים נמי כגון דאמר מודרני ממך דאסור שיהנה משלו ולא אמרינן דלמא לא משתעינא בהדך קאמר וכדאמר בפ"ק דנדרים (דף ה.) אלא למ"ד לא הויין ידים מאי איכא למימר ופלוגתא דאביי ורבא בפ"ק דנדרים : **הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן**. דאמרי בפירקין דלעיל שכולן [נזירים] מאי איכא למימר : **היתר נדרים פורחין באויר**. העולם שאין להן מקרא מן התורה על מה שיסמוכו : **שנאמר כי יפליא**. אחד. בנזיר ואחד בנדרים : **אחד הפלאה לאיסור**. שלא לבטל את הנדר כשאין בו חרטה : **ואחד הפלאה להיתר**. כשיש בו חרטה ובמסכת חגיגה קאי :

מתני' חומר בעבדים מבנשים שהוא מיפר נדרי אשתו. ואי זה חומר בעבדים מבנשים שאם היפר לאשתו היפר לה עולמית ואפילו נתארמלה או נתגרשה מיפר מעליה כל הנזירות לגמרי אבל בעבדים אינו כן שכיון

שיצא לחירות משלים לנזירותו שקיבל עליו ומתחיל ומונה כבתחלה ואם מנה קצת בפני רבו משלים את השאר: **גמ' למה רבו כופו לנזירות.** דהשתא הכי משמע לאיזה דבר יכול לכופ את עבדו בזמן שקיבל עליו נזירות לנזיר אבל לא לנדרים ולא לערכין שאם הדיר בהנאה מפירות פלוני או שאמר ערך פלוני עלי אינו יכול לכופו ונדרו נדר וערכו ערך וכגון שהקנה לו אחר ע"מ שאין לרבו בהם כלום: **מאי שנא גבי נזיר.** דיכול לכופו משום דאמר רחמנא לאסור איסור כו': **אי הכי אפילו גבי נדרים נמי.** יהא יכול לכופו ולהאכילו בעל כרחו מה שהדיר ממנו דהאי קרא גבי נדרים קאי: גבי נדרים דכי מיתסר בהאי אשכול לא מיתסר באחרינא לא מצי כפי ליה. משום דלא מכחיש ביה כלל דאפשר ליה באחריני דכוותה נמי גבי אשתו כהאי גוונא לא מצי מיפר משום דלא הוי דברים שיש בהן עינוי נפש וכדתנן בפ' אלו נדרים (נדרים דף עט:): פירות מדינה זו עלי לא יפר ויביא לה ממדינה אחרת אבל גבי נזירות דכי מיתסר בהאי מיתסר באחריני כדתנן בפ' הריני נזיר מגרוגרות (לעיל דף יא.) מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו הרי זה נזיר הכא נמי גבי אשכול כיון דאמר הריני נזיר ממנו הריני נזיר והוי הפסד לרבו דהוי כחוש ואינו יכול ליטרח יכול לכופו להאכילו בעל כרחו מה שהזיר ממנו דהאי קרא בנזיר קאי: **וגבי נדרים.** מדקפסיק ותני אבל לא לנדרים מי לא עסקינן דלא איכא אלא האי אשכול למיכל ליה: **דאי לא אכיל חליש.** והוי דומיא דנזירות ומאי שנא דהכא כופה והכא אינו כופה: **גבי נזירות.** החרצן כי מיתסר מיתסר נמי באחריני כדתנן בפרק. כל כינויי נזירות (לעיל דף ג.): **דלא איכא.** מידעם למיכל ליה אלא האי חרצן: **אלא אמר אביי.** הכי קתני למה רבו צריך לכפותו לנזירות שאם נדר בנזיר ואין רבו כופהו הרי זה אסור ביין כל זמן שאינו כופהו לפי שאמרה תורה ואמרת אליהם לרבות את העבדים אבל לענין נדרים וערכין אינו צריך להפר וערך אין לו שאין גופו קנוי לו וכן בנדרים נמי אפיי בלא כפייה מותר לשתות ביין ולאכול מכל אוכלין: דאמר קרא להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא נשבע להרע לאחרים שאין הרשות בידו. הכא נמי כיון דקמכחיש כי לא אכיל ולא שתי ואיכא הפסד לרבו לא חיילא עליה שבועה: **מתני' עבר מכנגד פניו.** שברח מפניו של רבו: **גמ' רבי מאיר.** דאומר לא ישתה ביין: **אית ליה דשמואל.** דאמר כיון שהפקירו רבו יצא לחירות והכא נמי דברח יצא לחירות ולא ישתה ביין וצריך לו להשלים נזירות כדקתני במתניתין ורבי יוסי דאמר ישתה לית ליה דשמואל דאכתי ברשות רבו קאי ולא כל כמיניה שלא לשתות משום דקמכחיש ואיכא הרעה לרבו: **לא דכולי עלמא אית להו דשמואל.** והיכא דהפקירו

יצא לחירות אלא הכא כיון דלא הפקירו אלא שברח מאליו לא יצא לחירות כלל וברשות רביה קאי והכא בהא קמיפלגי דלמאן דאמר ישתה קסבר כיון דמהדר הדר לרביה לישתי חמרא בכל היכא דאיתיה כי היכי דלא ליכחוש ולא ליהוי פסידא לרביה: ולמאן דאמר לא ישתה קסבר אע"ג דלאו כמפקיר עבדו דמי אפילו הכי לא ישתה משום דקנסינן ליה לעבדיה דליהוי ליה צערא דליהדר גבי דרביה דאי קאי ליה גביה כפי ליה למישתי חמרא והלכך אמרינן ליה דלא לישתי כל זמן שהוא בורח מפניו רבו בשביל שהוא תקנת רבו ולדברי הכל בתר תקנתיה אזלינן:

א

-

סג

דף

מתני' נזיר שגילח. תגלחת טהרה ביום שלשים ואחד שלו: **ונודע לו שהוא טמא.** בטומאת מת בין שנטמא בתוך מלאת בין שנטמא לאחר מלאת לבו ביום קודם שהביא קרבנותיו ושגילח: **אם טומאה ידועה.** היתה בשעה שנטמא ה"ז סותר את הכל אבל לא נטמא עד לאחר הבאת קרבנותיו אפילו בטומאה ידועה אינו סותר אלא ז' כדתנן בפרק שלשה מינין (לעיל דף מז.) מי שנזרק עליו אחד מן הדמים כו' ואוקימנא בגמרא דלדברי הכל ז' סותר ותו לא: **ואם עד שלא גילח.** נודע לו שנטמא בין בו ביום בין שנטמא בתוך ימי מלאת: **בין כך ובין כך.** בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום סותר את הכל: **כיצד.** היא טומאת התהום שאינו סותר אם נטמא בטומאת מת וירד לטבול במערה ביום שביעי שלו ולאחר שיצא מצא לשם מת שהוא צף על פני המים שבפתח המערה והוא לא הכיר בו כשירד שם לטבול אין זו טומאת התהום ואפי"ן אם לא נודע לו עד לאחר גילוח ואפילו אם לא ירד לשם לטבול אלא להקר ה"ז טמא וסותר את הכל: **אבל אם נמצא משוקע בקרקע המערה.** שבשעה שנכנס לא היה צף בזו יש חילוק פעמים שהוא טהור ופעמים שהוא טמא כשנכנס לשם ולא נכנס בה אלא להקר ונודע לו לאחר גילוח שנמצא לשם מת משוקע כנגד פי המערה ה"ז טהור דזו היא טומאת התהום אבל ירד לשם ליטהר מטומאת המת ואח"כ נודע לו ואפילו לאחר גילוח ה"ז טמא וסותר את הכל אע"פ שהיא טומאת התהום: **שחזקת טמא טמא.** העמידו בחזקת טמא: **וחזקת טהור.** יורד לשם בחזקת טהור: **שרגלים לדבר.** כלומר שהדברים נראין כך דטהור העמד על חזקתו וטמא על

חזקתו ותיהוי חזקת טהור וטהור וחזקת טמא טמא : **גמ' במחזורת לו**.
בברורה לו כגון טומאה ידועה סותר אבל לא על טומאה שאינה ידועה
לו : **ור"ל אמר אמר קרא**. גבי עושה פסח כי יהיה טמא לנפש או בדרך
רחוקה : **כי דרך בגלוי אף טומאה בגלוי**. לאפוקי טומאת התהום דלא
והוא הדין לנזיר דבכל מקום נזיר ועושה פסח כי הדדי נינהו : **בשלמא**
למ"ד כי דרך. דבגלוי שפיר דכיון דאחד מכירה בסוף העולם הוי גלוי :
אלא למ"ד במחזורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם. אמאי הוי טמא
והא אינה מחזורת לו : **ותו**. בין למ"ד במחזורת לו בין למ"ד כי דרך כיון
דמדאורייתא טומאת התהום הותרה גביה הא דתניא המוצא מת מושכב
כו' מאי שנא גבי תרומה דהוי טמא וגבי נזיר ועושה פסח דהוי טהור :
אלא טומאת התהום גמרא גמירי לה. דאינה מטמאה והכי גמירי לה
דלנזיר ועושה פסח בלבד אינה מטמאה אבל לתרומה לא גמרינן הילכתא
ומשום הכי הוי טמא : **מאן תנא**. דאם נודע לו קודם גילוח אע"פ שהביא
קרבתו סותר : **א"ר יוחנן ר"א היא דאמר**. בפרק ג' מינין (לעיל דף מו.)
ואחר ישתה הנזיר יין אחר מעשים כולן דברי ר"א דכיון דעדיין לא גילח
כמי שנודע לו בתוך מלאת דמי וסותר את הכל דאי לרבנן כיון שנזרק
עליו אחד מן הדמים שוב אינו סותר : **בעי רמי בר חמא נטמא**. בטומאת
התהום בתוך ימי מלאת ונודע לו לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו
וקודם גילוח : **מהו בתר ידיעה אזלינן**. כלומר מי אמרינן דהא דגמרינן
דטומאת התהום אינה סותרת היכא דידיעה הויא לאחר מלאת אפילו
היכא דנטמא בימי מלאת או דילמא כיון דנטמא בימי מלאת אע"ג דנודע
לו לאחר מלאת ואפילו לאחר הבאת קרבנותיו לא אמרינן דטומאת
התהום הותרה לו וסותר ולרמי בר חמא דקמיבעיא ליה הכי לא שמיעא
ליה מתניי ואמטו להכי קמיבעיא ליה הכי אי סותר או אינו סותר כלל :

ב

-

סג

דף

אמר רבא ת"ש. מדקתני מתניי אם נודע לו עד שלא גילח בין כך ובין כך
בין טומאת התהום בין טומאה ידועה סותר ואוקימנא לה למתניי כר"א
וקחזינא מיהא דקפסיק ואמר כל אימת דאיטמי בין בתוך ימי מלאת בין
לאחר ימי מלאת דסותר : **ודאיתידע ליה אימת אילימא בתוך ימי מלאת**
צריכא למימר דסותר. בתמיה אלא לאו שמע מינה דאיתידע ליה לאחר

מלאת וקאמר דסותר דבתר טומאה דהוה בתוך ימי מלאת אזלינן: ועדיין תיבעי לך כיון דלאחר מלאת קאי ז' סותר ותו לא או דילמא כיון דניטמא בתוך ימי מלאת סותר את כולן: **ולמאן**. קמיבעיא לך אי לרבנן וקודם הבאת קרבנותיו פשיטא דכולן סותר: ואי לר"א וקודם תגלחת הא שמעיי ליה דאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל דף טז:): כל לאחר מלאת ז' סותר: **אמר לך**. רמי בר חמא לעולם אליבא דר"א קמיבעיא לי והכי קמיבעיא לי הני מילי דלאחר מלאת שבעה סותר ותו לא כי ניטמא לאחר מלאת והאי כיון דניטמא לפני מלאת מודי בה ר"א דבתר טומאה דהות בתוך ימי מלאת אזלינן: **או דילמא כיון דידיעה לאחר מלאת הוא**. שכבר הביא קרבנותיו וז' הוא דסותר ותו לא: ה"ג **ומינה הא דקתני בין כך ובין כך סותר ולא קמפליג ש"מ**. כלומר ותיפשוט ליה ממתניי גופיה דמדקתני בין כך ובין כך סותר ולא קמפליג בין דניטמא קודם מלאת בין לאחר מלאת דהא מתניי כל אימת דניטמא במשמע ואוקימנא לה כר"א דאמר כל לאחר מלאת ז' סותר ותו לא ש"מ נמי דאפילו היכא דניטמא בתוך מלאת כיון דידיעה לאחר מלאת הוא דז' סותר ותו לא: לישנא אחרינא אמר רבא ת"ש ולרבא לית ליה דרבי יוחנן דמוקים לה למתניי כר"א ולא כרבנן דקסבר רבא מתניי נמי מיתוקמא כרבנן דמודו רבנן גבי טומאת התהום דאע"ג דבעלמא תגלחת לא מעכבא לגבי טומאת התהום חשיבא שאם נודע לו עד שלא גילח קפסיק ותני בין דנטמא לפני מלאת בין לאחר מלאת דאם נודע לו לאחר מלאת קודם גילוח אע"ג דהביא קרבנותיו סותר דבזו מודו רבנן לר"א דתגלחת הויא חשובה לענין טומאת התהום וש"מ דסותר ועדיין תיבעי לך כו' אמר לך רמי בר חמא לעולם אליבא דר"א קמיבעיא ליה והכי קמיבעי ליה ה"מ דאמר ר"א דאינו סותר אלא ז' היכא דנטמא נמי לאחר מלאת והא כיון דנטמא לפני מלאת מודי להו לרבנן דסותר את כולן דכמאן דנודע בתוך מלאת דמי או דילמא שאני הכא דכיון דידיעה ליתא אלא לאחר מלאת שבעה הוא סותר ותו לא. ומינה איכא למישמע מינה דהא קתני בין כך ובין כך סותר וקא משמע מתניי לא שנא בין היכא דנטמא לפני מלאת להיכא דנטמא לאחר מלאת דסותר את כולן ולא מיפלגי בה ר"א ורבנן ש"מ דלר"א נמי כיון דטומאה הוה בימי מלאת דסותר את הכל: **ת"ר המוצא מת**. טמון בדרך בתבן או בצרורות ומוטל לרחבו של דרך ואין לו מקום לעבור אלא עליו ובשעה שהולך עליו לא הכיר בו שהוא תחתיו לענין אכילת תרומה טמא ובנזיר ועושה פסח טהור ואינו צריך לעשות פסח שני ובכל אלו שאמרו דבנזיר ועושה פסח טהור כשנודע לו לאחר שעשה פסחו אבל. נודע לו קודם שעשה פסחו ה"ז טמא ונדחה לפסח שני

והכי מפורש עלה בתוספתא בברייתא דמסכת נזיר (פ"ו) ושל פסחים (פ"ו): **אבל יש לו מקום**. רחב לעבור שלא על המת אף לענין אכילת תרומה טהור: ה"ג בד"א דמהלך בין פרקין טהור במהלך ברגליו שיכול לכוין ולפסוע בנתים שלא יגע ושלא יאהיל אבל טעון או רכוב טמא בתרומה לפי שאי אפשר כו' אבל לנזיר ועושה פסח לעולם טהור דהכי גמירי לה בטומאת התהום והאי דכתוב בספרים אפילו בנזיר ועושה פסח טמא טעות הוא: **אבל בטומאה שהיתה ידועה**. לשום אדם: **שלשתן טמאין**. ואפילו נזיר ועושה פסח ועושה פסח שני ואע"פ שכבר עשו פסחים בפסח ראשון: **בתבן או בצרורות**. שהיא טומאת התהום דאפשר שלא הכיר בו אדם מעולם שהרי תבן יכול להתגלגל עליו ע"י רוח וצרורות עשויין להתגלגל ממקום למקום אבל ימים [ואפילה] ונקיקי סלעים הואיל והן חלולין יכול אדם להסתכל בהן ע"י הדחק. ואפשר שאדם אחד מכיר בהן שהציץ בתוכו ואין זו טומאת התהום: **ולא אמרו**. שהותרה טומאת התהום אלא לטומאת מת בלבד אבל לענין זב וזבה לא: ה"ג **צפה אינה מטמאה לענין שרץ**. כלומר אע"ג דטומאת מת צפה מטמאה בספק מגע כדתנן ונמצא מת צף על פני המים לענין שרץ מיהא אינה חשובה לטמא מספק שאם שרץ צף על פני המים ספק נגע בו ספק לא נגע בו ספקו טהור: **דתניא ספק טומאה צפה**. כלומר טומאה צפה והוא ספק אם נגע בה אם לא נגע בה: **בין**. שהיא צפה במים שבכלים בין במים שבקרקע טהורה:

א

-

סד

דף

כתיב בכל השרץ השורץ. דמשמע בכל מקום ששורץ טמא ואפי" צף וכתיב על הארץ דמשמע דבעינן שיהא מונח על הארץ ולא צף: **הא כיצד ודאי נגע**. בטומאה בכ"מ שהוא בין במים בין בקרקע טמא הא ספק נגע כגון לאחר שנמצא צף על פני המים ה"ז טהור בין שנמצא צף במים שבכלים או במים שבקרקע דספק מגע צף לעולם טהור: **אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור**. דמשמע דצפה בקרקע טהור: **וכתיב יטמא הא כיצד צפה בכלים**. ספיקו טמא צפה בקרקע ספיקו טהור: **כל הניטלין והנגררין**. בין טומאת שרץ בין טומאת נבילה ובשעת זחילתן או גרירתן ספק נגע בהן אדם וכלים: **ספיקן טמא**. שכל הנגרר והניטל כמו שהן

מונחין דמי והוי כספק טומאה ברה"י דספיקו טמא דגמריי מסוטה (סוטה דף כח:) דכתיב בה ונסתרה והיא נטמאה אבל אם היו נזרקין דבשעת זריקתן ספק נגע בהן אדם וכלים ספק לא נגע ספיקו טהור דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא כטומאה צפה דמיא וספיקו טהור: ה"ג חוץ מכזית מן המת והמאהיל על פני טומאה שמטמא מלמעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה. כלומר חוץ מכזית מן המת שזרק ע"ג אדם או טהרות ובין שזרק טהרות על כזית מן המת או האדם עצמו דלג עליו וספק הוא אם האהיל עליו שספיקו טמא לפי שמטמא מלמעלה כלמטה הואיל והוא מטמא שלא בנגיעה כגון ע"י אהל והאי דתני והמאהיל על פני טומאה דלא צריך למיתני אלא חוץ מכזית מן המת והמאהיל עליו לאיתויי זב וזבה שמטמא. נמי מלמעלה. כלמטה באבן מסמא שאם ישב זב על האבן ועל הכלים ועל האדם שהן בתוך הבור תחת האבן נטמא האדם והכלים כמו במגע עצמו וכן אם הזב מלמטה והטהור יושב על אבן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה צפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע: **מי אמרינן בתר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **או בתר מיתא אזלינן.** ומת מיהא אזיל וצף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימצא לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי צף על פני המים הוא בתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **מת המונח על גבי השרץ.** ושרץ צף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טמא: **או דילמא.** הא טומאה עבה סמיכתא היא וכיון דצף שרץ כצף מת דמי (מיתא מיהא אזיל וצף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור): **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז' כמאן דמחתא. בכלי דמי וספיקו טמא ודאי: **שרץ צף ע"ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע"ג השרץ אלא האי דקמיבעיא ליה הכי דשיעורא דשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית ולאן שיעורא דנבילה ע"ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טמא: **ואת"ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה בכעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טמא: **ואת"ל שרץ ע"ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע"ג שרץ ספיקו טמא: **שרץ ע"ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הויא לה משקה

ושרץ צף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דצף על פני המים דמי : **או**
דילמא כיון דאוכל הוא. ה"ל כמאן דמונח על גביו וכמו דמונח ע"ג קרקע
דמי דספק מגעו טמא : **ואת"ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו
אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע"ג כלים דמי : **שרץ ע"ג**
שכבת זרע. ושכבת זרע צף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת
זרע לאו אוכלא הוא ה"ל כמשקה והוה שרץ צף וספיקו טהור : **ואת"ל**
כיון שנתעקרה. מבשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבתוכו
כגון מי רגלים שמכונסין לתוכו ה"ל שכבת זרע כי אוכלא דסמיך הוא :
שרץ צף ע"ג מי חטאת. ומי חטאת עבין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי
כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ צף וספיקו טהור לא ידעינן
תיקו :

ב

-

סד

דף

אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח. שנטמאו בטומאת מת והוזה עליהן
בג' ובשביעי והלכו בקבר התהום בשביעי שלהן ולא נודע לעושה פסח עד
שעשה פסחו ולנזיר עד שמנה נזירותו וגילח לנזירות טהרה : **טהורים.**
ואע"ג דנטמאו בשביעי שלהן דלא אלימא הך טומאת התהום למיסתר
הואיל וכבר עבר ונטהר לכשנטמא בטומאת התהום : **מתלב רבא ירד.**
לטבול וליטהר מטומאת המת ונמצא מת משוקע בקרקע המערה טמא
שחזקת טמא טמא והכא נמי כיון דהוי בחזקת טמא בשביעי שלו
כשנטמא בקבר התהום לפי שעדיין לא גילח תגלחת טומאה דנזירות ולא
העריב שמשו דתגלחת לאחר ביאת מים הוא כדאמריי לעיל בפרק ג'
מינין] (דף מד :) לוקמיניה נמי על חזקתו ולהוי טמא : **אמר ליה מודינא**
לך בנזיר. דכיון דנטמא ביום שביעי שלו קודם תגלחת דטמא ואפ"י כי
לא נודע לו עד לאחר גילוח דטהרה משום דמחוסר תגלחת טומאה כי
נטמא בקבר התהום : **דלא מחוסר ולא כלום.** והוי בחזקת טהור כי .
נטמא בקבר התהום ומספיקא לא מחתינן ליה טומאה כדתנן שחזקת
טהור טהור : **א"ל.** עושה פסח נמי ביום ז' שלו קא מחוסר הערב שמש
וקאמר דחזקת טמא טמא : **ממילא ערבא.** וכלא מחוסר ולא כלום דמי :
ואף אביי הדר ביה. דאמר הערב שמש לאו חסרון הוא דשימשא ממילא
ערבא : דתניא ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת וגו' : **יום מלאת תביא.** אם

חזרה והפילה ביום מלאת לזכר דהיינו ביום ארבעים ואחד לזכר ויום פ"א לנקבה תביא שתי קרבנות אבל על אותו שילדה בתוך מלאת לא תביא דאמר קרא זאת תורת היולדת התורה ריבתה על כמה ולדות שיש לה בתוך ימי לידה שמביאה קרבן א' ואוכלת בקדשים ואין השיור עליה חובה: **יכול לא תביא כו' אבל תביא על שלאחר מלאת**. שאם ילדה נקבה בתוך שמונים ולאחר שעברו פ' דראשונה חזרה וילדה נקבה בתוך שמונים של שניה יכול שתביא קרבן על הראשונה ועל השלישית לפי שהוא לאחר מלאת של ראשונה: **ת"ל ובמלאת**. דמשמע כל זמן שילדה ביום מלאת בשעה שראויה להביא בה קרבן תתחייב בקרבן על שתיהן אבל תוך מלאת לא תביא וזו הואיל והיא בתוך מלאת של שניה לא תביא: **אמר רב כהנא**. כלומר ואמר רב כהנא עלה דההיא שאני הכא בלידה דלאחר מלאת מ"ט לא מחייבא לאיתויי עלה קרבן משום דמחסרא קרבן דכל חדא וחדא דמתילדא לה הויה בשעה שאינה ראויה להביא בה קרבן ומותבינן עלה דההיא התם נמי ביום מלאת לפ"א אמאי מייתא קרבן הא מחסרא הערב שמש שהרי היא צריכה להיות חוזרת וטובלת בו ביום אע"פ שכבר טבלה לבסוף י"ד מחמת לידה כדי להתירה לאכול בקדשים כדתנן במסכת חגיגה בפרק חומר בקודש (דף כא.) שהאונן והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש וצריכין הערב שמש דהיינו טבול יום ארוך שאע"פ שטבלה לסוף י"ד אינה אוכלת בקדשים עד סוף פ"א וצריכה הערב שמש: **אמר אביי**. האיך חסרון דמיעל שימשא לאו שמיה חסרון דשימשא ממילא ערבא והוי לה שעה הראויה להביא בה קרבן מש"ה אמר דביום מלאת תביא והא מילתא דאביי ורב כהנא לא שמיעא לן היכא איתא: **מתני' המוצא מת מושכב כדרכו**. [ולא] יושב ולא ראשו בין ירכותיו ולא הרוג: **נוטלו ואת תפוסתו**. ומפנו למקום אחר ואינו חושש שיש כאן במקום הזה שום מת אחר ומותר לו להלך בכ"מ וכן אם מצא שנים אבל אם מצא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע ועד ח' אם יש בין ראשון לשני מתחילת ארבע לסוף ארבע דהיינו לרוחב המערה או שהן מושכבין בתוך שמונה במדת אורך המערה שהאחד בתחילת אחד והשלישי בסוף ח' דהכי קא מוקים לה אליבא דרבנן ור"ש בפי המוכר פירות (ב"ב קב.).: **ה"ז שכונת קברות**. וקנו מקומן ואע"פ שאין שם כראוי כדגרסי' התם שנפתח לתוכו כוכין ששוכבין מיכן לאורך המערה דאיתרמויי איתרמי דלא הספיקו לקבור שם אלא הללו [שלשה] מתים והואיל וזו שכונת קברות יש לחוש שמא נעשו כאן שתי מערות אחת מכאן ואחת מכאן וחצר באמצע שהוא שש על שש:

וצריך שיהא בודק ממנו ולהלן עשרים אמה. שהיא כמנין שני מערות והחצר שביניהם והתם מתרגם לה רב ששת בריה דרב אידי אליבא דר"ש דאמר פותח בה שתי מערות של שש על שמונה דחדא מנייהו בנפלי ואידך מוקים לה כרבנן דאמרי שאין אורך המערה אלא ד' אמות על ו' אמות ותמני סרי הוא דהויין וקא מוקים לה דחדא מנייהו באלכסונה והויין להו עשרים והתם פרישית לכולה מילתא דמתניתין דהכא: **חזר ומצא אחד.** בתוך עשרים בודק ממנו ולהלן עשרים אמה. משום דאיכא למימר שכונת קברות היא זו: **שרגלים לדבר.** שהיא שכונת קברות מדאשכח ג' בתוך כ' אמה שיש בין זה לזה מדי אמות ועד ח' ועכשיו מצא אחד בתוך כ' ולא אמרינן אתרמויי איתרמי דלא נקבר שם אלא אחד שאילו זה יחידי אם מצאו מתחילה היה רשאי לפנותו למקום אחר ונוטלו ואת תפוסתו אבל עכשיו שמצא ג' בתוך כ' ואחד בסוף עשרים יש לומר שהיא שכונת קברות: **גמ' אמר רב יהודה מצא פרט למצוי.** דהא דתנן מצא ג' מתים מושכבין כדרך דקנו מקומן ויש להן שכונת קברות פרט למצוי שאם היה יודע קודם לכן שאחד מהן נקבר לשם אין זו שכונת קברות ונוטלן ואת תפוסתן ומותר לו לפנותן למקום אחר שלא קנו מקומן: **מת פרט להרוג.** שאם מצא א' מגוייד או שלשתן מגויידין אמרינן דהכי איתרמי שנהרגו לשם ונקברו שם שלא בבית הקברות ולא מחזקינן ליה כשכונת קברות אלא נוטלן ואת תפוסתן: **מושכב פרט ליושב.** שאם מצאן יושבין הואיל ואין מושכבין כשאר מתים נוטלן ואת תפוסתן: **כדרכו פרט לראשו מונח לו בין ירכותיו.** שאם מצא אחד מהם ראשו מונח לו בין ירכותיו אמרינן דהכי איתרמי שנזרק לשם: **מת שחסר אין לו תפוסה.** שנוטלו בלא תפוסתו: **ולא שכונת קברות.** שאם חסר א' מאותן ג' אין להם שכונת קברות דלא קנו מקומן: **וכל הני מאי טעמא לא.** הוי שכונת קברות בשלמא א' מצוי דהכי הוא דגמירי דבעי שלשה ידועין או שלשה שמצאן תחילה כדאמרינן לקמן אלא כי מצאן אחד הרוג או יושב או ראשו מונחת לו בין ירכותיו או חסר הואיל ושלשתן מצאם תחילה שיש להן שכונת קברות מ"ט: **דילמא עובד כוכבים הוא.** ואיקבר להכא ועובד כוכבים אינו עולה מן המנין ולא פש להו להכא אלא תרי ותנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן משום הכי לא קנו מקומן: **ראשו של זה בצד מרגלותיו של זה אין להם תפוסה.** דעובדי כוכבים הם שנקברים

בכך וכן אם הן ג' ובי' מהן נקברים כענין הזה אין להם שכונת קברות א'. מהללו ג' מתים ידוע כבר ובי' מהן שמצאו עכשיו תחילה או אחד מהן עכשיו תחילה הוא מצוי: **וביקש לעשותן שכונת קברות**. דקנו מקומן: **אלא לג' ידועין או לג' שמצאן תחילה**. שלא היו ידועין קודם לכן דהכי הוא דגמירי אבל באידך גיסא לא: **ממצרים**. מעפר מצרים טול עמי: **נוטל עפר תיחוח**. שנעשה מחמת הדם שיצא ממנו ומחמת מוהל שיצא מן המת: **וחופר**. בבתולת קרקע ג' אצבעות דאמרינן כשיעור ג' אצבעות נבלע בקרקע: **נוטל את הקיסמין**. של נסרים שנעשו מן הארון כשהרקיבו ואמרי לה קיסמין של עצי בשמים כדכתיב באסא בדברי הימים (בי' יז) וישכיבוהו במשכב אשר מלא בשמים: **ואת הקססות**. קוזזות של אדמה שנדבקו מן הדם ומן המוהל שקורין בלישטי"ט { בלישטי"ש: גושי אדמה } בלע"ז: **וזורק את הוודאין**. דבר שהוא ודאי לו שאינו מן המת שלא יחוש להן משום טומאה: **ומניח את הספיקות**. שיהא מפנן למקום אחד דחוששין להן משום טומאה: **והשאר**. דברים שהן מן המת וקיסמין מצטרפין לרוב בניינו של מת דאהל: **ולרובע עצמות**. למלא תרווד רקב. ודקא אמר לעיל בפרק כ"ג ונזיר (דף נא.) נקבר בארון של עץ אין לו רקב הני מילי. בעיניה אבל (לא) לאיצטרופי לאחרני שנקברו ערומים בארון של שיש מצטרף:

ב

-

סה

דף

אמר רבא בדק ופנה. בדק ומצא מת ופינהו ממקומו כדתנן נוטלו ואת תפוסתו: **בדק ופנה**. נמי לשני כדתנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן ולבתר הכי בדק ואשכח שמצא שלישי לא מפני ליה גבי הנך קמאי: **ולא הנך תרי**. מפני להון גבי חד דמחזקינן בשכונת קברות: ה"ג אמר רבא כיון שניתנה רשות לפנותן מפני להו ולישוינהו שכונת קברות אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את א"י בדק מכי אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב ששת שכונת קברות. וה"פ אמר רבא כיון שניתנה רשות לפנות להן כשמצא את השנים כדתנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן מפני להו להאי ג' ואמאי מפני להו לישוינהו שכונת קברות שיחזרו למקומן ויחזיקו לאותו מקום כאילו עדיין יש שם מערות אחרות סביבותיו ולא יכנסו עושי טהרות לשם כדי שלא יאהילו על הטומאה:

אמר ר"ל עילא. כלומר כשניתנה רשות לפנות בשלא מצא אלא אחד ושנים כי הדר ומצא להך שלישי מפני להו גבייהו כדי לטהר את המקום הזה שלא להחזיקו שיש מערות סביבותיה שיהו כהנים ועושי פסח מותרים להלך לשם: **קתני בודק ממנו ולהלן ואם בדק ולא מצא מאי.** מי אמרינן כיון דלא מצא אלא הנך ג' אתרמויי אתרמי דאיתקבור להכא ולא קנו מקומן או דלמא כיון דג' הן מחזקינן ליה בשכונת קברות ואסור לפנותן: **אמר רב מנשיא אמר רב ה"ז שכונת קברות מ"ט אמר רב ר"ל עילא מצאו וטיהרו את א"י.** צלע של מתים מצאו דמתרגמינן (בראשית ב) **צלע עילא: וטהרו את א"י.** כלומר אע"פ שאין כאן אלא הללו ג' קברים אמרינן זו היא שכונת קברות של עיר ושאר סביבות העיר טהור: **ה"ג ספק טמא ר' יהושע אומר כיהה: מתני' בז' דרכים בודקים הזב עד שלא נזקק לטומאה.** עד שלא ראה ב' ראיות: **באכילה ובשתיה.** מחמת רוב אכילה ושתיה הדרכים האמורים כאן מביאים האדם לידי זיבה: **ובמראה.** שראה שד או ד"א ונפחד מחמתו והוי אונס ואמר מר (נדה דף לה.) מבשרו ולא מחמת אונסו: **משנזקק לזיבה.** שכבר ראה ראייה שוב אין בודקין אותו: **שרגלים לדבר.** שלא בא מחמת אונסו אלא מחמת זיבה ממש: **אונסו וספיקו ושכבת זרעו.** הכל טמאים מחמת זיבה דאי אפשר להם בלא צחצוחי זיבה: **ורבי נחמיה פוטר שרגלים לדבר.** שלא בא מחמת הכאה הואיל ומתחילה היקל ממה שהיה: **גמ' מנה"מ.** דמשנזקק לטומאת זיבה שוב אין בודקין אותו: **א"ר נתן אמר קרא והזב את זובו.** לזכר ולנקבה אחר שאמר הכתוב שתי זיבות זב זובו הקיש הכתוב זכר לנקבה לראיה שלישית לומר לך מה נקבה דלא כתיב בה מבשרה ואפילו מאונסה הויא טמאה אף זכר כיון שראה ב' פעמים שנזקק לטומאת ז' אפ"י ראה את השלישית באונס כיון דחזא ב' פעמים שלא באונס הוי טמא ומייתי קרבן: **ר"א אומר בשלישית בודקין אותו.** מפני הקרבן שאם ראה ב' ראיות מחמת זיבות ואת השלישית באונס אינו מביא קרבן: **ברביעית אין בודקין אותו.** כלומר כיון שראה שלש שלא באונס וראה את הרביעית בתוך ימי ספרו ואפ"י אם היא באונס אין בודקין אותו אם מחמת אונסו היא אלא סותרין את הכל כדמפרש במסכת נדה בפ' בנות כותים (דף לה.): **ר"א דריש אתים.** הזב חדא את תרתי זובו תלתא ולרביעית איתקש לנקיבה דמטמאה אפ"י באונס:

לא תימא. דהאי ספיקו דאמר שמטמא דקא בעי למימר ספק חזא ספק לא חזא דמשי"ה לא מוקמינן עליה טומאה לא לענין חיוב קרבן ולא לענין סתירה אם כבר התחיל למנות ימי ספרו כדכתיב וספר לו שבעת ימים לטהרתו אלא ודאי חזא ומיהו ספק מחמת שכבת זרע: מי גרע. שכבת זרע דזב משכבת זרע דטהור דטמא במגע כדאמר מר (נדה דף מג:). ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע (ויקרא כב) או לרבות את הנוגע: אלא אמר רב אדא כבר אהבה. מאי הא דקאמר דשכבת זרעו טמא לומר שאין תולין בה דלאחר שנזקק לטומאה. אם ראה קרי וראה זיבה אין אותה זיבה כקרי כי ההיא דתנן במס' זבין (פ"ב מ"ג) הרואה קרי אינו מטמא בזיבה כל מעת לעת: סבר רב פפא קמיה דרבא למימר. היינו טעמא דאין תולין את הזיבה בשכבת זרע דאמרינן איידי חולשא שנחלש מזיבה ראשונה שכבר נזקק לטומאת זיבה חזא נמי להך זיבה ולא מחמת קרי אבל היכא דלא נזקק לטומאה וראה קרי היינו טעמא דתלינן את הזיבה בקרי ואינו מטמא כל מעת לעת משום דלאו ע"י חולשא הוא דחזא דהא אכתי לא נזקק לזיבה: א"ל רבא והא תנן. במס' זבין עובד כוכבים שראה קרי ונתגייר מטמא בזיבה מיד ותני עלה בברייתא (עובד כוכבים שראה קרי ונתגייר מטמא בזיבה מיד) בד"א בזמן שנתגייר מהול והא הכא דליכא חולשא ואפי"ה לא תלינן את הזיבה בקרי והוי טמא מיד א"ל כיון דמקבל עליו עול מצות אין לך חולי גדול מזה ולא חולי ממש קאמר דאי חולי ממש לא הוי מטמא בזיבה שזו אחד מז' דרכים שבודקין בהן את הזב ששנינו במשנתנו אלא מחמת חולשא בעלמא הוא דחזא שכן זיבה באה מבשר מת ולא מחמת קרי: אלא תנאי היא. אדלעיל קאי דהא דדחינן לעיל מאן שמעת ליה דקאמר שכבת זרעו מטמא במשא רבי יהושע היא ואמר עלה ואפי" רבי יהושע לא אמר אלא מחמת זיבה איכא תנאי אחריני דאמרי דליכא טעמא משום ציחצוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב דתניא שכבת זרע של זב מטמא מעת לעת לאחר שראה זיבה מטמא במשא: ר' יוסי אומר יומו בלבד. שראה בו זיבה אם ראה קרי תולין את הקרי בזיבה ומטמא במשא אותו היום בלבד אבל מכאן ולהבא לא ולא משום דסבירא ליה דאי אפשר בלא ציחצוחי זיבה אלא שכך גזירת הכתוב ובכי האי דשמואל קמיפלגי דשמואל רמי כתיב כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה ורחץ במים את כל בשרו. אלמא מדשני בדיבוריה ש"מ דבטומאת קרי קאמר: מ"ד כל מעת לעת. מטמא שכבת זרע של זב דדייק מלפנות ערב דמשמע ב' ערבים לפנות חד ערב

משמע כדכתיב כי פנה היום (ירמיה ו) והאי דכתיב ערב היינו נמי ערב אחרינא והוי משמע דכתיב ביה מערב ועד ערב לומר לך מערב ועד ערב מטמא שכבת זרע של זב במשא דה"נ תניא לה בסיפרא והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר בזיבה מעת לעת: **ואידך דייק ממקרה לילה**. דמשמע עד לילה מטמא במשא כי זיבה דהיינו יומו: **אורחיה דקרי דאתיא בלילא**. כשמהרהר על משכבו ודבר הכתוב בהווה: **מתני' כדרבי רבי נהוראי**. כך דברי רבי נהוראי: **מה מורה האמורה בשמשון נזיר**. דכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן (שופטים יג):

ב

-

סו

דף

גמ' חטוף. חטוף כוס של ברכה ובריך ברכת זימון שתהא מקיים לברך על הכוס ברכת זימון: **השמים כך הוא**. בשבועה על שם וירם ימינו אל השמים וישבע בחי העולם (דניאל יב) כך הוא שהעונה אמן גדול מן המברך: **ותדע**. שהוא כך: **שהרי גוליירין**. חלשין מתגרין במלחמה תחלה ואחר כך גבורים באין ונוצחין אף כאן העונה אמן בא לאחר המברך ומנצח לומר שהעונה אמן משובח מן המברך: **תנאי היא**. דאיכא למ"ד דעונה אמן משובח מן המברך ואית דאמר שהמברך משובח: **א' העונה ואחד המברך במשמע**. דקרא שנאמר (תהלים לד) גדלו לה' אתי ברכה ונרוממה שמו יחדיו אמן: **אלא שממהרין למברך תחילה**. ליתן שכר: